

YAYIN TÜRÜ : AYLIK - SÜRELİ - HAKEMLİ
YAYIN DİLİ : TÜRKÇE

MAHALLİ İDARELER DERGİSİ

AYLIK - HABER - YORUM - AKTÜALİTE MESLEKİ MEVZUAT ve HAKEMLİ
ISSN: 2147-5695 - Yayın No: 1531

Yıl : 11 (22) • Sayı : AĞUSTOS - 121 (220) • 2023

Ekrem YÜCE

Mahalli İdareler Derneği Genel Başkanı
Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanı

Osman USTA

İl. Başkan

Murat SANCAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Nesrin SARITOSUN

Abone İşleri Müdürü

Mahalli İdareler Derneği

Mahalli İdareler Enstitüsü İktisadi İşletmesi Adına Sahibi
Osman USTA

Dizgi

Mahalli İdareler Derneği

Basım Yeri

Alagöz Matbaa

Talatpaşa Bulvarı No: 145/6 Altındağ/ANKARA

Basım Tarihi

10.08.2023

Yönetim Yeri

MAHALLİ İDARELER DERNEĞİ
MAHALLİ İDARELER ENSTİTÜSÜ

Cihan Sokak No: 31/9-10 Sıhhiye/ANKARA

Tel: 0.312 230 42 72 - 230 55 80

Fax: 0.312 231 40 58

www.mahalliidarelerdergisi.com.tr

bilgi@mahalliidarelerdergisi.com.tr

Yayın Kuralları

Dergide yayımlanan makalelerde yer alan görüşler yazarların kişisel görüşleri olup, dergimizin bu görüşe katıldığı veya benimsediği anlamına gelmez, sorumluluk yazarlara aittir. Dergide yayımlanan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

Yayımlanmak için gönderilen yazıların yayımlanıp yayımlanmamasına Dergi Yayın Kurulu karar verir.

Yayımlanması uygun bulunmayan yazılar geri verilmaz.

Yayın Kurulu, yazının özünü dokunmaksızın kısıtlama ve değişiklik yapabilir.

Yazım kuralları: www.mahalliidarelerdergisi.com.tr

YAYIN KURULU

Alim BARUT

Vali

Erdoğan DEDEOĞLU

Sayıştay Denetçisi

Namık DAĞALP

Kamu İhale Kurulu Kurucu Üyesi
(E.Müfettiş)

Suat ŞİMŞEK

Daire Başkanı

Eyüp DEMİR

Belediye Müfettişi

Cüneyd Altıparmak

Avukat

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Müslüm AKINCI

Kocaeli Üniversitesi

Prof. Dr. Halil KALABALIK

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Prof. Dr. Ramazan ÇAĞLAYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üni. Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Osman TUTAL

Eskişehir Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Rabia Bahar ÜSTE

Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Mithat Arman KARASU

Harran Üniversitesi

Doç. Dr. Rasim AKPINAR

Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Orhan Veli ALICI

Tarsus Üniversitesi

Doç. Dr. Levent ATALI

Kocaeli Üniversitesi

Doç. Dr. İsmail BAŞARAN

Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Hüseyin BİLGİN

Hakim, BİM Üyesi

Doç. Dr. Özer KÖSEOĞLU

Sakarya Üniversitesi

Doç. Dr. Umut ÜZMEZ

Bülent Ecevit Üniversitesi

Dr. Selman ÖZDEMİR

Hakim, BİM Üyesi

Dr. Dilhun AYAYDIN

Cankaya Üniversitesi

Öğr. Görv. Mehmet Celâl GÜLTEKİN

Mardin Artuklu Üniversitesi

T.C. Ziraat Bankası

Necatibey Şubesi ANKARA - IBAN : TR 90 0001 0007 9559 8043 4550 01

SATIŞ FİYATI: 2023 YILI ABONELİK BEDELİ 2.490,00 TL

Başlarken

Merhaba sevgili okuyucularımız.

Çevre ve iklim sorunları, yerel yönetimlerle yakından ilişkilidir.

Çünkü bu sorunlar yerel düzeyde doğrudan etkiler yaratır. Yerel yönetimler, çevresel ve iklimsel sürdürülebilirliği teşvik etmek, korumak ve yönlendirmek için önemli bir rol oynarlar.

İklim değişikliği, gezegenimizin karşı karşıya olduğu en büyük tehditlerden biridir ve dünya genelindeki insanlar üzerinde derin etkilere sahiptir. İklim değişikliği, sera gazlarının atmosfere salınması nedeniyle dünya genelinde sıcaklık artışına yol açar. Bu, deniz seviyelerinin yükselmesine, aşırı hava olaylarının artmasına ve doğal yaşamın tahrip olmasına neden olur.

İnsanlar, iklim değişikliğinin başlıca sorumlularıdır. Fosil yakıtların kullanımı, endüstriyel süreçler ve ormansızlaşma gibi insan faaliyetleri, sera gazlarının atmosfere salınmasına neden olur. Ayrıca, tüketim alışkanlıkları ve atık üretimi, çevre üzerinde olumsuz etkilere yol açar. İnsanlar aynı zamanda iklim değişikliğinin etkilerini de en çok hissedenlerdir. Kuraklık, seller, yangınlar ve deniz seviyesi yükselmesi gibi olaylar, insanların yaşam biçimlerini ve ekonomik güvenliklerini tehdit eder.

Ancak insanlar aynı zamanda iklim değişikliğiyle mücadelede de kilit bir rol oynarlar. Temiz enerji kaynaklarına geçiş, enerji verimliliği önlemleri, sera gazı emisyonlarını azaltmak için yapılabilecek adımlardan sadece birkaçıdır. Ayrıca, topluluklar arası işbirliği ve uluslararası anlaşmalar, küresel düzeyde iklim değişikliği sorununu ele almak için gereklidir.

İşte çevre ve iklim sorunlarının yerel yönetimlerle ilişkisi hakkında bazı önemli noktalar:

- Yerel Kaynakların Korunması:** Yerel yönetimler, çevresel kaynakları (örneğin, su, toprak, ormanlar) koruma ve sürdürülebilir şekilde yönetme sorumluluğuna sahiptirler. Bu kaynaklar yerel ekonomi, su temini, enerji üretimi ve gıda üretimi gibi önemli alanlarda kullanıldığı için, yerel yönetimler bu kaynakların sürdürülebilirliğini sağlamak için çeşitli politika ve uygulamalar geliştirmelidirler.
- Kent Planlaması ve Altyapı:** Kentlerin büyümesi ve gelişmesi, çevre üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Yerel yönetimler, kentsel planlama ve altyapı geliştirme süreçlerini çevre ve iklim hedeflerini göz önünde bulundurarak yönlendirmelidirler. Bu, daha yeşil ve sürdürülebilir kentlerin oluşturulmasına yardımcı olabilir.
- Atık Yönetimi:** Atık yönetimi, yerel yönetimlerin önemli bir görevidir. Atık yönetimi politikaları, geri dönüşümü teşvik etmek, atıkların düzgün bir şekilde bertaraf edilmesini sağlamak ve çöplüğe gönderilen atık miktarını azaltmak gibi hedeflere yönelik olmalıdır.
- Yerel Enerji Politikaları:** Yerel yönetimler, yerel enerji üretimini teşvik edebilir ve yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanma konusunda liderlik yapabilirler. Bu,

sera gazı emisyonlarının azaltılmasına ve yerel enerji bağımsızlığının artırılmasına yardımcı olabilir.

5. Ulaşım ve Hareketlilik: Yerel yönetimler, toplu taşıma sistemleri, bisiklet yolları, yaya yolları gibi sürdürülebilir ulaşım seçeneklerini teşvik ederek kent içi ulaşımı çevre dostu hale getirebilirler. Ayrıca trafik sıkışıklığı ve hava kirliliği gibi sorunları azaltabilirler.
6. İklim Değişikliği Uyarlaması: İklim değişikliği etkilerine karşı koruma ve uyarlamaya yönelik politikalar yerel düzeyde uygulanmalıdır. Örneğin, deniz seviyesi yükselmesi risklerini yönetmek, sıcak hava dalgalarına karşı hazırlıklı olmak ve su kaynakları yönetimini iyileştirmek gibi konular yerel yönetimlerin sorumluluğundadır.
7. Yerel Katılım ve Farkındalık: Yerel yönetimler, çevre ve iklim konularında toplulukları bilinçlendirmek ve katılımı teşvik etmek için önemli bir rol oynarlar. Bu, yerel toplulukların çevresel ve iklim sorunlarına daha fazla ilgi göstermelerine ve yerel politika kararlarına katkıda bulunmalarına yardımcı olabilir.

Çevre ve iklim sorunları yerel yönetimlerin etkili bir şekilde ele alması gereken kritik konulardır. Yerel düzeyde alınan kararlar ve politikalar, ulusal ve uluslararası çapta sürdürülebilirlik hedeflerine katkıda bulunabilir ve çevre ile iklimin korunması ve iyileştirilmesi için önemli bir rol oynar. İklim değişikliğiyle mücadele etmek için kolektif çabalar, gezegenimizi ve gelecek nesilleri korumak için hayati öneme sahiptir.

Mahalli İdareler Derneği ve Dergisi olarak hepimiz için hayati öneme sahip bu konuda farkındalığı artırmak için dergimizde özel bir yer ayırdık. Aynı zamanda bu alanda hazırlayacağımız eğitimler için eğitim ihtiyaç analizi ve anketi hazırladık. Anketi doldurarak bize göndermeniz ve bu alan düzenleyeceğimiz etkinliklere aktif katılım sağlamanızı umuyoruz.

Saygılarımızla.

Murat SANCAR
Mahalli İdareler Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
Mahalli İdareler Dergisi Yazı İşleri Müdürü

Yerel Yönetimler ve Yeni Alanlar (1)
Prof. Dr. M. Akif ÖZER

06

20

**İklim Değişikliği ve Küresel Isınma ile Mücadelede
Yerel Yönetimlerin Rolü: Tespitler ve Öneriler**
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf UYSAL

**Sosyal Medya Hesabından Paylaşım Yapan Kamu
Görevlisine Disiplin Cezası Verilir Mi?**
Ufuk ÜNLÜ

47

51

**Mahalli İdare Şirketlerinin Borçlarından Dolayı
Tüm Malvarlığıyla Sorumluluğu**
Mustafa YAVUZ

Belediye Mallarının Haczi Mümkün Müdür?
Mustafa DÖNMEZ

57

71

**Sosyal Güvenlik Kurumu Uygulamalarında
İndirim ve Uzlaşma Müessesesinin Bulunup
Bulunmadığının İrdelenmesi**
Mahmut ÇOLAK

**Kadroları Teknik Hizmetler Sınıfında Bulunana Ek
Özel Hizmet Tazminatı (Arazi Tazminatı) Ödemesinin
Değerlendirilmesi**
Sedi KAVAK & Engin KÜKRER

78

88

Kamu Zararından Doğan Alacakların Takip ve Tahsili
Ahmet ARSLAN

Belediye Başkanıyla Yapılan Rutin Haber ve Söyleşileri Yayımlayan Gazete ile Dergiden, Reklam ve Sponsorluk Ödemesi Adı Altında Çok Sayıda Gazete ve Dergi Satın Alınması Mümkün Müdür?

103

Erdoğan DEDEOĞLU

111 Mevzuat Fihristi

125 Mevzuat Fihristi

Pratik Bilgiler

Devlet Memurlarıyla İlgili Mali Haklar	126
Devlet Memurlarına Sağlanan Sosyal Yardımlar	127
Belediye Başkan Ödeneği	128
Belediye Meclis Üyeleri Huzur Hakkı	128
Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	129
İl Genel Meclis Üyelerinin Huzur Hakları	129
İl Encümen Brüt Ödenekleri	129
Asgari Ücretin Net Hesabı ve İşveren Maliyeti	130
Gelir Vergisine Tabi Gelirlerin Vergilendirilmesinde Esas Alınan Tarife	131
Belediye Encümenlerinin 1608 S.K. Kapsamındaki İdari Para C.	131
3194 Sayılı İmar Kanunu'na İlişkin 2023 Yılı İdari Para Cezaları	132
4857 Sayılı İş Kanunu'na Göre Uygulanacak Para Cezaları	134
2559 Sayılı 2023 Yılı Belediye İdari Para Cezaları	136
Çeşitli Kanun ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine Göre Bütçe Kanununda Gösterilmesi Gereken Parasal Sınırlara Ait Cetvel	137
Değerli Kağıtlar	138
Amortisman Ayırmada Alt Sınır	138
Kamu Konutlarının 2023 Yılı Aylık Kira Bedelleri	139
Damga Vergisine Tabi Kağıtlar	140
Vergi Usul Kanununda Yer Alan Had ve Tutarlar	143
Çevre Temizlik Vergisi	145
5326 Sayılı Kabahatler Kanunu'na Göre Verilecek Para Cezaları	146
İdari Para Cezası Gerektiren Fiillerin Tekrarı	147
Belediye Para Cezası Niteliğinde Olup da, Mahkemelerde Verilen Para Cezaları	147
Emlak (Bina, Arsa ve Arazi) Vergi Değerleri ve Hesaplamaları	148
Hizmet Erbabına Yapılan Ücret Ödemelerinin Gelir Vergisinden İstisna Edilebilmesi İçin	148
Elektrik, Doğalgaz ve Benzeri Sınma Giderleri karşılığı Olarak çalışanlara Yapılan Ödemelerde Gelir Vergisi İstisnası	149
5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu	150
7126 Sivil Savunma Kanunu	150
6301 Sayılı Öğle Dinlenmesi Kanunu	150

Sigortalı Çalışanlardan Prime Esas Kazançlardan İstisna Tutulacak	150
Gecikme Zammı Tablosu	151
H - Cetveli	152
Fazla Çalışma Ücretleri	153
Gayrimenkul Sermaye İratlarında Uygulanan Kira İstisna Tutarı	154
Hizmet Erbabına İşyeri veya İşyerinin Müştemilatı Dışında Kalan Yerlerde Yemek Verilmek Suretiyle Sağlanan Menfaatlere İlişkin İstisna Tutarı	154
Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartlarından Olan İşyeri Kira Bedeline İlişkin Tutar	154
Engelliler İçin Vergi İndirimi	154
Yeniden Değerleme Oranları	154
Görevden Uzaklaştırma Halinde Ödenecek Ücret	155
Ücretli Yıllık İzinler	155
İş Akdinin Feshinde İhbar Tazminatı Tutarları	155
Memur Ödemelerinden Yapılan Kesintiler	156
Devlet Memurlarına Hastalık ve Refakat İzni	157
Memurlarda Açıkta Vekalette Ödenecek Ücret	158
Devlet Memurlarında Kurum Dışında Vekalette Ücret	158
Kurum İçinden Vekalette Ödenecek Ücret	159
1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	160
Ödemelerde Vergi Borcu Sorgulama	160
Ödemelerde SGK Borcu Yoktur Talep Etme Borç Limitleri	161
Yürürlük Tarihlerine Göre Tecil Faizi Oranları	161
2886 Sayılı Devlet İhale Kanunundaki Parasal Limitler	162
Sular Hakkında Kanun	163
Tahsildarların Üzerinde Tutabilecekleri Para Limiti	163
Belediye Meclis Ve Encümen İçin Uzlaşma Limitleri	163
2023 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri	164
Müteahhithik Kameleri ve İş Bitirme Belgeleri İçin Geçerli Katsayılar	167
Türk Ticaret Kanunundaki Kabahatlerin 2023 Yılında Tatbik Olunacak Ceza Tutarları	167
Proje ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Yeni Oranlar	169
Motorlu Taşıtlar Vergisi Tutarlarının Tespiti ve İlanı	170
Parasal Sınırlar	172
2023 Yılı Eşik Değerler ve İhale İlan Süreleri	176

YEREL YÖNETİMLER VE YENİ ALANLAR (1)

Prof. Dr. M. Akif ÖZER *

Ankara Hacı Bayram Veli Ün. İİBF Öğretim Üyesi

Bilindiği gibi tüm dünya genelinde 21. yüzyıla; endüstri toplumundan bilgi toplumuna, iş gücü ağırlıklı ekonomiden ileri teknoloji yoğunluklu ekonomiye, merkezi ekonomiden piyasa ekonomisine, ulusal ekonomiden dünya ekonomisine, temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye ve yönetimden yönetişime geçiş dinamiklerinin etkisinde girilmektedir. Bu süreçte bireysel hak ve özgürlükler bağlamında insan hakları ve çevre hakları ağırlık kazanmakta, merkezi yönetimden yerel yönetimlere yönelme süreci yaşanmaktadır. Bu durum doğal olarak ve de küreselleşmenin de etkisiyle yerel yönetimlerin önemini artırmaktadır.

Bu süreçte yerel yönetimlerin örgütsel yapısı, karar ve yürütme organlarının birbiriyle ve sunulan hizmetlerle olan ilişkileri de önem kazanmaktadır. Bu gelişmelerden en fazla yararın sağlanması, ulusal çıkarların korunmasına ve toplumsal yararın gözetilmesine bağlıdır. Bu hedef, ancak idarenin bütünlüğü ile yerellik ilkelerinin hassas dengesi çerçevesinde gerçekleştirilebilir. Mevcut ve

geliştirilecek kaynakların verimli, etkili ve tutumlu kullanılmasıyla en yüksek kamusal değer yaratılması temel ölçüt alınarak bu denge kurulabilir.¹ Burada ortaya çıkan ve aşağıda ayrıntıları ele alınan yeni durumlar kapsamında da esas görev yerel yönetimlere düşmektedir.

Yerel Yönetimlerde Sürdürülebilirlik ve İklim Değişikliği

Yerel yönetimler açısından sürdürülebilirlik kavramına bakıldığında, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılayan gelişmeler ifade edilir. Bu kapsamda kavram, insanların doğayı ve doğal kaynakları tükenmelerine yol açmayacak şekilde kullanarak yaşam standartlarını iyileştirebileceklerini öngörür.² Bu yönünden dolayı kısa sürede kaynak temelli endüstriler sürdürülebilirlik kavramına büyük ilgi göstermeye başlamışlardır. Çünkü ekonomiyi uzun vadede sürdürülebilir tutmak için kaynakların yenilenmesine ihtiyaç duyulduğu çok açıktır.³

* Bu makale yazarın "Yerel Yönetimler Ve Gelecek Yarınlar", Yerel Yönetimlerde Yeni Yönelimler, Ed. M. Akif Özer, (1-78), Ekin Yayın Dağıtım, Bursa, 2023, 636 s. (ISBN: 9786256460324) künyeli çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır. (mehmet.oz@hbv.edu.tr).

Sürdürülebilirliğe olan ilgi, iklim değişikliğinin çevreye yönelik oluşturduğu tehdide ve büyük ölçüde ormanların temizlenmesi ve fosil yakıtların yakılmasından kaynaklanan insan kaynaklı sera etkisine ilişkin artan küresel farkındalığın etkisiyle 20. yüzyılın sonlarında artmaya başlamıştır. Bu süreçte en önemli gelişme yakın zamanda olmuştur. 2015 yılı Eylül ayında yapılan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda, 169 hedefe ulaşmayı ve 17 sürdürülebilir kalkınma hedefini karşılamayı amaçlayan 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi kabul edilerek⁴ sürdürülebilirliğin dünya gündeminde üst sıralara çıkması sağlanmıştır.

Uygulamada sürdürülebilirlik ilkesi, kamu altyapısının işlevsel sürdürülebilirliğinin, yerel yönetimin mali sürdürülebilirliğinin, yapılı çevrenin fiziksel sürdürülebilirliğinin ve yerel geleneklerin ve becerilerin kültürel sürdürülebilirliğinin önemini kabul etmektedir. Bu kapsamda yerel yönetimlerin oynayabilecekleri rollerin ortaya konması ve sorumluluklarının sınırlarının belirlenmesi gerekmektedir.

Bugün yerel yönetimin geleceğinin sürdürülebilirliğe bağlı olduğuna dair yaygın bir kamuoyu oluşmuş durumdadır. Bunun sonucunda ise yerel yönetimlerin gelir kaynaklarını genişletme ihtiyacı bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel işletmelerin verimli ticari faaliyetlerini sürdürmeleri ise çok önemli hale gelmektedir. Birçok ülkede yerel yönetimler mevzuatı, bu hususlarda karşılaşılabilecek muhtemel riskleri yönetmeye, performans izleme ve raporlama düzenlemelerini uygulamaya ve yerel

kuruluşlardaki kurumsal değişimleri izlemeye yönelik düzenlemeler içermektedir. Ayrıca ilgili düzenlemeler ve karşı karşıya kalınan süreçlerin yönetim bakış açısıyla değerlendirilmesi söz konusu olmaktadır.⁵

Dünya genelinde yirminci yüzyılın ikinci yarısından bu yana kentleşme oranlarındaki artış, yerleşim alanlarının doğasındaki sınır eşliğinin aşılmasına ve sağlıksız büyümesine yol açmıştır. Doğal değişimler ya da insan faaliyetleri neticesinde zaman içinde ortaya çıkan değişiklikler olarak tanımlanan iklim değişikliği, yaşadığımız çağda esasen çok büyük oranda insan kaynaklı olup, zararlarının yerküre ekosisteminin ve dolayısıyla insan yaşamının sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle kıyı kentlerinde taşkın, fırtına, kuraklık, depresyon, yanardağ patlaması ve sıcak dalgaları gibi şiddetli hava olaylarını artırmasının yanı sıra, bu yerleşimlerin ulaşım ağları, enerji, su ve kanalizasyon sistemleri ve gıda dağıtım sistemleri gibi altyapıları üzerinde de ciddi etkiler yaratmakta ve birden fazla güvenlik riski oluşturmaktadır. Çünkü kentleşme, kara ve su karbon havuzları üzerindeki etkileri ile geniş ölçüde bir arazi kullanımı ve arazi örtüsü değişim sürecini oluşturmaktadır.

Bu havuzlardaki yoğun karbon akışlarının ve hızlı değişimin büyük birleşimi, kentleri küresel karbon döngüsünün geniş ve dinamik bir parçası yapmaktadır. Kentlerdeki karbon akışlarını anlaşılması ve ölçülmesi, bu bakımdan kentsel sürdürülebilirliğin belirlenmesi için etkili bir ölçüm sağlamaktadır.⁶

Yerel yönetimlerin geleceğini doğrudan etkileyen sürdürülebilirlik kavramı, son yıllarda iklim değişikliği süreçleriyle birlikte eş anlı tartışılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda yukarıda belirtilen 2030'a kadar ulaşılması hedeflenen BM sürdürülebilir kalkınma hedefleri içinde İklim Eylemi (Climate Action) önemli bir yer tutmaktadır. Bu süreçte 2016 yılında Paris'te imzalanan İklim Antlaşması küresel ortalama sıcaklıklardaki artışı 2°C'nin altında tutmak ve sıcaklık artışlarını 1,5°C ile sınırlamaya çalışmak, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine uyum sağlama kabiliyetini artırmak, iklim dayanıklılığı ve düşük sera gazı emisyonlarıyla kalkınmayı teşvik etmek, mali kaynakları düşük sera gazı emisyonları ve iklime dayanıklı kalkınma ile uyumlu hale getirmek hedefleriyle iklim değişikliği tehdidine karşı küresel tepkiyi güçlendirmek gibi amaçlar ortaya koymuştur. Anlaşmayı imzalayan taraflardan sera gazı emisyonlarını azaltmak, bu kapsamda beş yılda bir gerçekleştirmeyi çalışacağı ulusal hedeflerini açıklamak gibi somut adımlar beklenmektedir.

Günümüzde dünya genelinde herkesi doğrudan ilgilendiren iklim değişikliğiyle mücadele hususu, 2016 yılında Quito'daki Habitat III zirvesinde kabul edilen Yeni Kentsel Gündem'in (New Urban Agenda) önemli bileşenlerinden birisi olmuştur. Bu kapsamda çevresel sürdürülebilirliği sağlamada dayanıklı kentsel yapılar kurmak, afet risklerini azaltmak ve iklim değişikliğine uyum sağlamak ve olumsuz etkilerini azaltmak⁷ amacıyla katılımcı tüm ülkeler irade beyanında bulunmuşlardır. Ayrıca iklim değişikli-

ğine karşı etkili işbirlikleri geliştirmek, bilgi paylaşmak ve anlamlı, ölçülebilir ve sürdürülebilir eylemler belirlemek için metropol kentler arasında kurulan C40 Kentleri (C40 Cities) girişimine üye olan belediye sayısı 94'e ulaşmıştır.⁸ Bu platformlarda katılımcılar yerel yönetimleri; insanların doğal ortamda özgürce yaşadığı, çevresel açıdan sürdürülebilir, sıfır kirlilik içeren bir "biyopolis" ruhu içinde gelişmeye teşvik etmek için gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Burada biyopolis, insan ve doğal popülasyonların uyumlu bir denge içinde yaşadığı, çevresel açıdan sürdürülebilir, sıfır kirlilik içeren bir ortak yaşam kültürünü öngörmektedir.

Şu anda, dünya nüfusunun yarısından fazlası kentlerde yaşamaktadır. Kentsel nüfus arttıkça ve iklim değişikliğinin etkileri kötüleştiğçe, bu alanlarda yaşamak zorlaşmakta bu paralelde de ciddi önlemler almak gündeme gelmektedir. Teknoloji ve kültürün işbirliği, yeşil binaların yaygınlaşması, temiz enerjiyle ulaşımın daha çok ilgi görmesi, biyolojik çeşitliliğe saygı ve kentsel canlanma planlarının sürekli gelişmesi, biyopolis ruhu kapsamında iklim değişikliğiyle ilgili yaşanacak olumsuzlukları azaltmaya çalışmaktadır. Bu süreçte kentlerin %70'i, yükselen deniz seviyeleri, ısı stresi, sel ve güçlü fırtınalar gibi iklim değişikliğinin etkileriyle uğraşırken, kentsel politikanın iklim eyleminin ölçeğini ve hızını iyileştirme sürecinde devreye girmesi çok önemli bir kentsel strateji olmaya başlamıştır.⁹

Görüldüğü gibi bilim insanların uzun yıllar süren araştırmaları sonucunda yerkürenin geleceği açısından önemli

tehditler içeren iklim değişikliği konusu, artık küresel bir sorun olarak ülkelerin gündeminde üst sıralarda yer almaya başlamıştır. Sanayi devriminden beri, fosil yakıt kullanımı, tarım, ormansızlaşma, sanayi süreçleri gibi insan etkinlikleri ve kentleşme, sera gazlarının atmosferdeki birikiminde hızlı bir artışa neden olmuştur. Doğal sera etkisinin kuvvetlenmesi ile birlikte yeryüzündeki ve atmosferin alt bölümlerindeki sıcaklık artışı küresel ısınmaya yol açmaya başlamıştır.

Karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğinin yanı sıra, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucu oluşan iklim değişikliği ile ortaya çıkan küresel, ulusal, bölgesel ve yerel sorunlar yalnızca ekolojik değil; ekonomik, toplumsal, siyasal boyutlar da içermektedir. Örneğin, aşırı hava olaylarının giderek daha sık görülmesi, buzulların erime hızındaki artış, deniz seviyesinin yükselmesi, dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan kuraklık ve sel baskınları sonucunda tarım üretiminin olumsuz etkilenmesi, salgın hastalıkların artması, su kaynakları konusunda çatışmaların ortaya çıkması, kitlesel nüfus hareketlerinin ülkelerin güvenliklerini tehdit eder boyutlara ulaşması söz konusu olabilecektir.

Sanayi devrimi ve sonrasında, insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının atmosferdeki hızlı artışından büyük ölçüde gelişmiş ülkeler sorumludur. Bu nedenle iklim değişikliğini önlemek ya da uyum çalışmalarını gerçekleştirmek için gereken finansmanı sağlamada, teknolojik

altyapıya ve ekonomik güce sahip gelişmiş ülkelerin yükümlülük alması gerekmektedir. Bu ülkelerin başında da Amerika Birleşik Devletleri gelmektedir.

İklim değişikliği ile mücadele için oluşturulan uluslararası mekanizma iki temel belge ortaya çıkarmıştır. Bunlardan, Mart 1994'te yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (BMİDÇS) amacı, atmosferdeki insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının küresel iklim sistemi üzerindeki tehlikeli etkisini önleyecek bir düzeyde durdurulmasını sağlamaktır. Sözleşmenin 3. maddesinde yer verilen küresel iklimi korumaya ve sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik genel ilkelere göre, tarafların eşitlik temelinde, ortak ancak farklılaştırılmış sorumluluklarına ve kapasitelerine uygun olarak iklim sistemini korumaları esastır. Bu çerçevede, gelişmiş ülkelerin iklim değişikliği ile mücadelede öncülük etmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Aralık 1997'de Japonya'nın Kyoto kentinde toplanan Taraflar Konferansı'nda, 2008-2012 döneminin sonunda gelişmiş ülkelerin sera gazı emisyonlarını toplam %5 oranında azaltmasını öngören Protokol üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Mart 1998'de imzaya açılan Kyoto Protokolü'nün yürürlüğe girmesi için 1990 yılındaki toplam karbondioksit emisyonunun en az %55'inden sorumlu, sanayileşmiş ülkelerin de içinde bulunacağı en az 55 ülkenin Protokolü onaylaması gerekiyordu. Uzun süren görüşmeler ve tartışmalar sonucunda Protokol, Avrupa Birliği dahil 140 ülkenin imza ve onayıyla Şubat 2005'te yürürlüğe girmiştir.¹⁰ Bu-

gün Kyoto Protokolünün maddeleri 191 ülke tarafından kabul edilmiştir. Türkiye Protokol'e 30 Mayıs 2008 tarihinde taraf olmuştur.

Kyoto protokolü küresel ısınmanın neden olduğu zararları ortadan kaldırmak için hazırlanmış uluslararası bir anlaşmadır. Bu anlaşma ile birlikte yüzden fazla ülkenin uyması gereken kurallar belirlenmiştir. Buna göre ülkeler en fazla %5 oranında sera gazı kullanabilir. Yapılan araştırmalar bu gazların küresel ısınmaya ve iklim krizine yol açtığını göstermiştir. Bazı ülkelerde ise yıllık sera gazı salınımı, ortalamanın altındadır. Protokolün hedeflerinden biri de bu ülkelerin gaz oranlarını yükseltmektir. Burada temel amaç, ülkelerin ekonomik açıdan zarar görmesini engellemek ve emisyon salınımını dünya genelinde dengede tutmaktır.

Enerji kaybına yol açacağı için bazı ülkeler Kyoto Protokolünü imzalamamıştır. Bu ülkelerinde başında Amerika Birleşik Devletleri yer almaktadır. Bunun dışında protokole imza atmayan diğer ülkeler şunlardır: Angola, Afganistan, Orta Afrika Cumhuriyeti, Fildişi Sahili, Çad, Somali, Tacikistan, Filistin, Vatikan, Tayvan, Kongo Cumhuriyeti.¹¹

İklim değişikliği gibi küresel bir sorunla mücadelede yerel girişimler çok küçük ölçekli görülse de, çözümün bulunması için yerel yönetimlerin etkin bir şekilde bu sürece katılmaları büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle söz konusu süreçte yerel yönetimler Sürdürülebilir Kentler Birliği (Local Governments for Sustainability) ve Uluslararası Belediye Başkanları İklim Değişikliği Kon-

seyi (World Mayors Council on Climate Change) gibi örgütlenmeler aracılığıyla dünya genelinde inisiyatif almaya çalışmaktadırlar.

İklim değişikliği sorununun yerel yönetimlerce ciddi bir şekilde ele alınması; kent yaşamı ve sunulan hizmetler açısından hem kamu kurumlarının hem de özel sektörün sorumluluk üstlenmesi; bireylerin ulaşım, ısınma, konut tercihlerini sera gazı emisyon oranlarını göz önünde bulundurarak yapmaları; çevreci düzenlemeler için yerel yönetimlerin fon ve finansman desteği bulabilmeleri daha büyük boyutlu adımlar için harekete geçilmesini kolaylaştırabilir. Kent planlamasında yeşil alanların, yaya ve bisiklet yollarının göz önünde bulundurulması; verimli toplu ulaşım hizmetlerinin temiz yakıt alternatifleriyle birlikte sunulması; binalarda güneş enerjisi gibi yenilenebilir kaynakların desteklenmesi yerel yönetimlerin bu konuda hayata geçirebileceği önemli uygulamalar olarak sıralanabilir. İnsanların yaşadıkları kent ölçeğinde bu tür emisyon azaltıcı önlemleri benimsemeleri, iklim değişikliği ile mücadelede gereken sorumluluğu üstlenmekten kaçınan merkezi yönetimlere de baskı sağlayacak bir unsur olabilir. Ekonomik büyüme gerekçesinin ardında sığınarak fosil yakıt kullanımını sürdüren ülkeler, kentler bazında hayata geçirilen temiz yakıt alternatiflerini, çevreci ulaşım seçeneklerini, yeşil yatırım olanaklarını değerlendirerek bu uygulamaları ulusal yasa ve düzenlemelerle yaygın hale getirebilirler.¹² Yerel yönetimlerin alacakları bu tür tedbirlerin iklim değişikliği sorununun olumsuzlukların azaltılmasında etkisi olacağı açıktır.

Yerel Yönetimlerde Siber Güvenlik, Teknoloji ve Dijital Belediyecilik

Siber güvenlik, siber ortamda kurum, kuruluş ve kullanıcıların varlıklarını korumak amacıyla kullanılan araçlar, politikalar, güvenlik kavramları, güvenlik teminatları, kılavuzlar, risk yönetimi yaklaşımları, faaliyetler, eğitimler, en iyi uygulamalar ve teknolojiler bütünüdür. Kurum, kuruluş ve kullanıcıların varlıkları, bilgi işlem donanımlarını, personeli, altyapıları, uygulamaları, hizmetleri, telekomünikasyon sistemlerini ve siber ortamda iletilen ve/veya saklanan bilgilerin tümünü kapsamaktadır.

Siber güvenlik; kurum, kuruluş ve kullanıcıların varlıklarına ait güvenlik özelliklerinin siber ortamda bulunan güvenlik risklerine karşı koyabilecek şekilde oluşturulmasını amaçlamaktadır. Siber güvenliğin temel hedefleri erişilebilirlik, bütünlük (aslına uygunluk ve inkâr edilemezliği de kapsar) ve gizlilik¹³ Bu yönleriyle siber güvenlik yerel yönetimler için mevcut durumda ve gelecekte stratejik öneme haiz konuların başında olacaktır.

Günümüzde devletin, vermekte olduğu hizmetleri bilgi ve iletişim teknolojilerinden istifade etmek sureti ile daha hızlı, kolay, ekonomik şekilde her yerden ve her zaman vermesi” olarak tanımlanan “e-Devlet” kavramı, bu hizmetleri sağlarken temin ettiği ve hizmetler sonucunda oluşturduğu veriler bakımından “siber güvenliği” de beraberinde getirmiştir. Bu verileri genel çerçevede: kişisel veriler, kamu verisi / kamu sırrı (Veri Gizlilik Seviyeleri), ticari veriler / ticari sırlar, açık veri / anonim veri / istatistikî veri olarak kate-

gorize etmek mümkündür. Bu kapsamda gerek merkezi yönetim gerekse de yerel yönetim kuruluşları farklı güvenlik seviyelerinde korunması gereken bilgi kümelerine sahiptirler. Verinin güvenlik seviyesi yükseldikçe ona ilgi de artmakta ve siber saldırılara hedef olmaya başlamaktadır.

Özellikle kamu kurumlarında, e-Devlet çerçevesinde verilen hizmetlerin getirdiği entegrasyonlar sebebi ile siber güvenliği kurum bazında ele almak yeterli olmayıp bütüncül olarak yaklaşma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Günümüzde olgunluk seviyeleri yüksek e-devlet projelerine sahip olan kurumlar, bir projede 10 ile 15 bakanlık ve bazılarında 40'dan fazla kurumla entegrasyon yaparak hedeflediği hizmeti vermektedir. Böylesine yüksek sayıda ve karmaşık içerikte entegrasyonların yer aldığı projelerde, verilen hizmetin kalitesi ve sürekliliği kadar sistemin siber güvenliği de zincirin en zayıf halkasının güvenliği kadar olabilmektedir.¹⁴ Bu nedenle siber güvenliğin önemi her geçen gün artmaktadır.

Bugün bu gerçeklerden hareketle seçilmiş yetkililerin ve yerel yönetimlerin üst yönetiminin, bütçe sınırlamaları dahilinde siber güvenlik için yeterli finansman kaynakları bulmaları gerekmektedir. Bu alanda görev alacak personel alımı, her bir yerel yönetimin özel ihtiyaçlarına en iyi şekilde uyması için hem iç personelin hem de sözleşme hizmetlerinin bir kombinasyonu şeklinde olmalıdır. Siber güvenliğin yeterince finanse edilmemesi ve personelin siber güvenliğinin sağlanamaması neredeyse kesin olarak olumsuz siber sonuçlara yol açacaktır. Bu da yerel yönetimlere gereksiz ve önemli maliyetlere yol açacaktır.

Siber güvenlik sonuçlarını iyileştirmek için yerel yönetimler; parola yönetimi, olay müdahalesi ve yazılım yama politikaları gibi yöntemleri tam olarak benimsemeli ve uygulamalıdır. Bu yapılmaz ise yerel yönetimler yüksek düzeyde siber güvenlik sağlayamaz ve bunu yapmanın bedelini yüksek maliyetlerle öderler. Bu nedenle yerel yönetimler siber güvenlik politikalarının düzgün bir şekilde uygulanmasını ve etkili olmasını sağlamak zorundadırlar. İlgili politikalar periyodik olarak, yeniden gözden geçirilmeli, revize edilmeli ve uygun şekilde yeniden uygulanmalıdır. Ayrıca, uygun yöntemler veya ölçütler kullanılarak etkinlik açısından sürekli olarak izlenmelidir.¹⁵

Günümüzde ve yakın gelecekte özellikle yerel yönetimler açısından siber güvenliğin bu derece önemli hale gelmesi, teknolojik gelişmelerin yüksek hızıyla da doğrudan bağlantılıdır. Teknoloji artık hizmet sunumunun geleceğini de şekillendirmeye başlamıştır. Hem merkezi hem de yerel yönetimlerde nüfusun farklı kesimlerinin bilgi edinme yeteneklerini de değiştirmektedir. Bu durum siber güvenliğin kapsama alanını da doğrudan etkilemektedir.

Son yıllarda internet ve bununla ilgili yeni teknolojiler, bilginin paylaşılma ve insanların araştırma yapma yöntemlerinde adeta devrim yarattı. Bugün başta Facebook ve Twitter olmak üzere tüm diğer sosyal medya araç ve teknolojileri, insanları otomatik olarak kendilerine bağlayarak bilgilerin onlara çok hızlı şekilde iletilmesini sağlamaktadırlar. Bu süreçten yerel yönetimler de kendilerine düşen paylar kapsamında yararlanmaktadırlar.

Özellikle halk arasında haberlere ulaşmak için geleneksel medya kuruluşlarını kullanamayan kesimlerine sosyal medya üzerinden ulaşmak çok kolay olmaktadır.

Sosyal medya bu özellikleriyle kamusal ortak yaşam bilincine başka bir boyut katmakta ve diğer tüm mekanizmalarıyla birlikte yerel yönetimlerin mümkün olduğu kadar çok insana ulaşmasına izin vermektedir. Yerel yönetimlerin geleceğinde de elbette teknoloji, bir sonraki gelişme ne olursa olsun kesinlikle ön planda olacak ve yerel karar vericilerin halkla nasıl yakın ilişkide kalacağına ve vatandaşları nasıl bu hususta bilgilendireceğine rehberlik edecektir. Yerel yönetimler teknolojiyi ne kadar çok kullanırsa, halka açık toplantılara katılamayanlara ulaşmada ve çeşitli topluluklar ve geleneksel olmayan kitleler arasında katılımı teşvik etmede o kadar başarılı olacaklardır.¹⁶

Ancak yerel yönetimler bu süreçte bazı hususlara da dikkat etmelidir. Bilişim teknolojilerinin hayatın her alanını şekillendirdiği bu dönemde; Facebook, Twitter gibi sosyal medya platformları ve web siteleri üzerinden, devletlerden bağımsız şekilde sanal sivil toplum örgütleri kurulabilmekte ve bu ortamda insanlar bir konu üzerine tartışıp, karara varıp, irade beyan edebilmektedir. Sanal ağlarda ortaya çıkan bu sanal sivil toplum örgütleri; bireysel hak ve özgürlükler, yönetim platformları, yolsuzluk denetimleri, yerel ihtiyaçların dile getirilmesi, şikâyetlerin aktarılması, ortak projelerin geliştirilmesi gibi pek çok alanda etkili şekilde faaliyet gösterebilmektedirler.

Yine bilişim teknolojileri vasıtasıyla gelecek dönemde kamu yönetiminde

şeffaflık daha da uygulanabilir bir hal alacaktır. Örneğin, yerel yönetimler için internet üzerinden yayımlanacak bütçe planları, ihale dosyaları, meclis ve kurul kararları, istatistikler ve raporlar herkes tarafından ulaşılabilir olacaktır. İhale süreçlerini adil bir şekilde yürüttüğü iddiasındaki bir yerel yönetim birimi veya bağlı kuruluşu ihale süreçlerini internet üzerinden yayımlayarak arzu edilen şeffaflığı sağlayacaktır. Sivil toplum ise bu yayımlar üzerinden sürecin takibini ve denetimini gerçekleştirecektir. Herhangi bir olumsuzluğun olduğu hallerde delil olarak bu yayımları kullanarak yine çevrimiçi bir şikâyet hizmeti üzerinden itirazlarını da sunabilecektir. Böylece vatandaşlar veya sivil toplum örgütleri internet erişimi olan herhangi bir yerden gözetim faaliyetini çok düşük bir maliyet ve emekle, politize olmadan gerçekleştirecektir.¹⁷

Görüldüğü gibi teknolojik değişimlerin getirdiği dijital çağda verilere internet ortamında kolay ulaşılabilir olunması yerel yönetimlerin etkin, şeffaf ve katılımcı bir yönetim anlayışı benimsemelerinin yolunu açmıştır. Dijital çağ öncesi, kendi içine kapanık bir şekilde gelişimini sağlamaya çalışan yerel yönetimler, dijital çağ sonrası hem kendi uygulamaları hem de dünyada uygulanan yerel yönetim modelleri hakkında o ülkeye gitmeden internet üzerinden detaylı olarak bilgilere ulaşabilmişlerdir. Bu durum yerel yöneticilere; kendi yaşadığı yerele uygun yönetim modellerini uygulama ve sonuçları hakkında bilgi edinebilmenin yanında kıt kaynakların daha etkin ve verimli şekilde kullanılmasının nasıl sağlanacağı konusunda da önemli tecrübeler ve veri tabanları sağlamıştır.

Yerel yönetimlerde dijital çağ veya dijital dönüşüm ile birçok yenilikler ortaya çıkmıştır. Bu yeniliklerden bazıları şu şekilde belirtilebilir:¹⁸

- Teknoloji ve dijital dönüşüm, yerel meclislerin karar alma süreçlerine halkın katılımını sağlamış ve kararlardan vatandaşların kısa zamanda haberdar olmalarını sağlamıştır.
- Yerel yönetimleri; açıklığa, şeffaflığa ve hesap verebilirliğe göre harekete zorlamıştır.
- Vatandaş odaklı hizmet anlayışını benimseyen yerel yönetimlerin hızlı ve kısa sürede çok fazla kitleye ulaşmasını sağlamıştır.
- Yerel yönetimlerin çalıştırmış olduğu personelin performansını takip etmesini kolaylaştırmış ve personel performans değerlendirmesine katkı sağlamıştır.
- Elektronik e-posta yoluyla vatandaşlara istek ve talepleri yönünde bilgilendirmeler yapılabilme olanağı sağlamıştır.
- E-belediye sistemi ve benzeri yerel halkın yaşamını kolaylaştıran sistemlerin oluşturulmasının önü açılmıştır.
- Yerel yönetim birimlerine ait kurumsal bilgilerin depolanması ve saklanması konularında önemli kolaylıklar sağlamıştır.
- Güncel ve doğru bilgilerin kısa sürede yerel halka ulaştırılmasını sağlamıştır.
- Yerel yönetimlere sorunların çözümünde işlevsellik kazandırmıştır.

- Mobil devlet ve e-demokrasi yoluyla yerel halkın belli bir konu ve amaç etrafında kendi kendine örgütlenmesinin yolunu açmıştır.
- Yerelde bilgi toplumunun oluşturulması aşamasında önemli katkılar sağlamıştır.

Bunların yanında dijital dönüşüm yerel yönetimlerin bilişim teknolojilerini iyi düzeyde kullanabilen yetenekli personel bulmasına önemli fayda sağlamıştır. Bu alanda oluşan esneklik, dijital dönüşümle birlikte ortaya çıkan yeni alanlar, değişik çalışma ortamlarında değişik yöntemlerle çalışma imkanları, bir işveren olarak yerel yönetimlerden işin kalitesine odaklanan liyakate dayalı ödeme usullerini içeren¹⁹ yeni beklentilerin de oluşmasını sağlamıştır.

Dijital dönüşümle birlikte artık yerel yönetimlerde; vatandaşların belediye ile ilgili her türlü iş ve işlemlerini kuruma gitmeden internet ortamında gerçekleştirebilecekleri e-belediye uygulamaları, yerel yönetimler tarafından sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Bunun yanında teknolojik okur-yazarlık oranlarındaki artış ve bu gelişmelere bağlı olarak, kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması çalışmaları ve modernleşme sürecinde e-dönüşüm noktasında önemli bir rol oynayan bilgi-iletişim teknolojileri, yerel yönetimlerin dijitalleşmesinde birer araç olmuştur. Yerel yönetimlerde bürokrasiyi ve kırtasiyeciliği azaltan dijital belediye-cilik anlayışı ile amaçlanan, bilgi işleme kapasitesi arttırılmış, acil kararlar alabilen ve ihtiyaçlara hızla cevap verebilen bir belediye-cilik yapısı oluşturmaktır.

Dijital belediye-ciliğe geçişte, birimlerin nasıl değişeceği, dijital belediye-ciliğin amaçlarının neler olacağı, bu amaçları gerçekleştirmek için hangi politikaların uygulanacağı ve bunların işleme nasıl konulacağına yönelik stratejilerin geliştirilmesi, dijital belediye-cilikte hedeflere ulaşılmasını da kolaylaştıracaktır. Bu süreçte dijital belediyeye geçiş, yerel yönetimlerdeki reform politikalarının bir parçası olarak da değerlendirilmektedir.²⁰

Bu kapsamda dijital belediye-cilik; sadece bilgisayar ya da internet ortamının varlığı veya internet aracılığı ile hizmet yada yerel yetkili bulunması olarak görülmemelidir. Bu kapsamda toplum için yerel önderliğin, demokratik sorumluluğun ve toplumsal katılmanın bir aracı olarak da düşünülmelidir. Dijital belediye-cilik ile; şu anda var olan süreçlerin daha ileri bir değişime uğraması, vatandaşlar ile etkileşime geçme ve bir dizi hizmet için organizasyonların yeniden düzenlenerek örgütlenmede köklü bir değişimin sağlanması; belirlenen/tanımlanan yerel özgürlüklerin ve yönetim içinde karar vermenin yerel yetkililerle paylaşılması, hizmetlerin biçiminin değiştirilmesi için yeni bir teknoloji kullanılması, yerel hizmetlerin daha iyi, daha uygun maliyetli ve daha ulaşılabilir hale getirilmesi ve yerel demokrasinin geliştirilmesi²¹ olarak belirtilebilir.

Esasında dijital belediye-cilik, bilgi, hizmet ve ürün ticaretinde bilgi teknolojilerinin kullanılarak etkin bir yönetim ile performans, verimlilik ve hizmette kalite artışını hedefleyen yeni bir yönetim anlayışıdır. Aynı zamanda bürokratik oligarşinin azaltılması ve etkinliğinin or-

tadan kaldırılması, kaynak ve zaman tasarrufu sağlamak amacıyla yerel kamusal hizmetlerin elektronik ortama taşınması süreçlerini de içermektedir.

Dijital belediyecilik kapsamında son yıllarda dünya genelinde insanların gündelik hayatını kolaylaştırmak ve iyi yönetim ilkelerini yerel yönetimlerde uygulamak amacıyla birçok dijital uygulama görülmeye başlanmıştır. Bunlar arasında öncelikle; wi-fi hizmeti, yönetim ve raporlamayı sağlayan e-belediye yazılımı, elektronik ortam-web hizmetleri, kişiselleştirilmiş seyahat kart yönetim sistemi, makine ve sürücü verimliliğini artırma projesi, e-imza uygulaması, e-devlet kapısı entegrasyonu, cepte mobil uygulama, araç takip sistemi, ilan reklam online denetleme sistemi, coğrafi bilgi sistemi, kurum içi iletişim, merkezi haberleşme yönetimi, akıllı yazıcı ve baskı kontrol sistemleri sayılabilir.

Bunların yanında, yerel yönetimlerde uygulanan trafik canlı yayın kameraları, güvenlik kameraları sistemi, kameralı araç takip sistemi, yaka kamera sistemleri, e-sağlık uygulamaları, turistik canlı yayın kameraları, müzeler sesli rehber sistemi, üç boyutlu mobil turizm atlası, hafriyat takip sistemi, tıbbi atık yönetim sistemi, bina içi akıllı aydınlatma otomasyonu, akıllı sinyalizasyon kavşaklar, yeşil dalga sistemi, değiştirilebilir mesaj işaretleri uygulamaları, lokasyon bazlı sms bilgilendirme projesi, araç içi internet projesi, asansör, yürüyen merdiven, aydınlatma sistemlerinin, saha panoları vb. takibi, usb şarj ünitesi ve/veya wi-fi hizmeti sunabilecek kent mobilyaları projesi, altyapı ruhsat online başvuru ve

denetimi, uçtan uca akıllı cadde, bulvar projesi, akıllı trafik izleme yönetim sistemi ve merkezi kurulumu, akıllı otoparklar, mobil ödeme, dijital kütüphane gibi birçok uygulama hem insanların hayatını kolaylaştırmakta hem de zaman ve kaynak tasarrufu sağlamaktadır.

Bu dijital uygulamalarla birlikte yerel yönetimlerde verimlilik ve hizmet kalitesi artmakta ve devlet-vatandaş ilişkisi farklılaşmaktadır. İnsanlar ulaşmak istedikleri bilgiye, resmi evraklara ve hizmetlere daha az bürokratik işlemlerle daha hızlı bir şekilde 7 gün/24 saat erişebilmektedir. Böylece bir yandan yerel yönetimler saydamlaşmakta diğer taraftan vatandaşlar da devletin karar mekanizmalarında daha aktif olarak yer almaktadır.²²

Görüldüğü gibi yerel yönetimlerde söz konusu bu dijital uygulamaların kullanılması hem yerelde yaşayanlar için hem de yöneticiler için büyük faydalar sağlamaktadır. Yerel yönetimlerin geleceğinde bu imkanlardan artan oranda yararlanabilmek için, teknolojik değişime sürekli açık olmak ve dijital belediyecilik uygulamalarını artan ivmede sürekli yaygınlaştırmak gerekmektedir.

Yerel Yönetimlerde Sayı Azaltma, Yalın ve Esnek Örgütlenme

Yukarıda ana hatlarıyla değinildiği gibi küreselleşmenin etkisiyle birlikte yerel yönetimlerde meydana gelen düzenlemeler bütün alanlarda etkisini göstermektedir. Bu durumun yakın gelecekte katlanarak artacağı rahatlıkla söylenebilir. Yerel yönetimlerin; örgüt yapılanmasında, personeline, mali durumunda, sorumluluk ve hesap verebilme anlayışı-

şında, katılıma yönelik uygulamalarda, modern yönetim tekniklerini kullanmada, yerel kamu hizmetlerinin sunum biçiminde ve benzeri birçok yeni alanda önemli değişimler olmakta²³ söz konusu bu süreci ise verimliliğe, etkinliğe dönük arayışlar şekillendirmektedir. Sürecin ayrıntısına geçmeden önce söz konusu bu gelişmeler şu şekilde özetlenebilir:²⁴

- Performans yönetimini ve mali yapıdaki reformu da kapsayan yeni kamu yönetimi ve işletmeciliği tipi reformlar, yerel yönetimlerin değişiminde önemli rol oynamaktadır.
- Kamu hizmet sunumunda giderek artan ölçüde özel sektör etkisi görülmekte, kamu ve özel aktörlerin oluşturduğu yönetim ağı yaygınlaşmaktadır.
- Bazı ülkelerde gerçek siyasal ve finansal özerkliği sağlamak için kurumsal değişimler beklenmektedir. Desantralizasyon ve yetki devriyle karar verme yetkisi yerel düzeye verilmekte, devletin dönüşümünde yerinden yönetimin rolünün farkına varılmaktadır.
- Alansal reformlar ve yerel birimlerin birleştirilmesi uygulamaları yaygınlaşmaktadır. Bu durum belediyeler arasında işbirliklerini geliştirmektedir.
- Dijital belediyeçilik uygulamaları önemli bir etki alanı oluşturmaktadır.
- Katılımın geliştirilmesi ve demokratikleşme arasındaki ilişki

sürekli tartışılmaktadır. Daha fazla doğrudan demokrasi uygulamaları vatandaşları güçlendirmektedir.

- İnsan kaynakları yönetiminin modernizasyonu yoğun olarak gerçekleştirilmektedir.
- Kamu hizmet etiği ile ilgili kaygılar gündeme gelmektedir.
- Reformlar ya da merkezileşme ile ilgili şüpheler yerel yönetimlerin gelişimini geciktirmekte ve yavaşlatmaktadır.

Kamu hizmet sunumunda giderek artan ölçüde özel sektör etkisinin hissedilmeye başlanmasıyla yerel yönetim birimlerinin sayılarının azaltılması ve daha etkin hale getirilmesi hususunda kamuoyunca bir baskı oluşturulmaya başlanmıştır. 1970'li yıllardan sonra Avrupa ülkelerindeki yerel yönetim reformlarının ilk basamağını, küçük ölçekli yerel yönetimlerin birleştirilmesi ve bu yolla daha geniş ölçekli birimlerin meydana getirilmesi oluşturmuştur. Bu reformlar daha sonraki diğer reformların yapılabilmesi için gerekli zemini hazırlamıştır. Yerel yönetimlerin sayısal çoğunluğu ve dağılımı yerine, giderek yerel yönetimlerin birleştirilmesi, sayılarının azaltılması yoluna gidilmiştir. Bunun için en temel ölçüt, hizmetlerin en verimli, etkin yürütülebileceği boyuttur. Etkinlik kriterine göre bakıldığında yerel yönetimlerin ölçeğinin alan olarak büyütüldüğü görülmektedir.

20. yüzyılda yerel yönetimlerde yapılan reformlar da bu durum açıkça görülmektedir. Ancak etkinlik adına büyüyen yerel hizmet alanlarının, "ölçek ne kadar

küçükse o kadar çok demokrasi olacağını” ifade eden liberal anlayış ile bir tezatlık oluşturduğu da ifade edilmektedir. Küçük yerel yönetimlerin daha fazla kişisel katılım olanağı sağladığı, vatandaşın yerel politikacı ve liderler arasında yüz yüze iletişim kurma imkanının olduğu, böylece demokratik seçim mekanizmasının daha sağlıklı olacağı belirtilmektedir. Bu kapsamda vatandaşlara yakın olan komün anlayışının tekrar geri getirilmesi için büyük belediyelerin bölünmesi gündeme gelmiştir. Büyük yerel yönetim birimlerinin ekonomiklik ve maliyet etkinliği açısından tercih edildiği ifade edilmekte ancak yerel yönetim anlayışının sadece ekonomik etkinliğe indirgemenin doğru olmadığı da belirtilmektedir.²⁵

Yerel yönetimlerin yönetim ve örgüt yapılanmasındaki değişimler giderek artan bir şekilde küresel ve bölgeselde olanın yereli, yerelde olanın bölgeseli ve küreseli etkilemesi olgusu, artık yereli geleneksel anlayışla kavramanın yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Bundan dolayı, yerel yönetimlerin neyi yönettiklerinin yeniden tanımlanması gerekmektedir. Küreselleşme sürecinin etkisi ve yeni yönetim anlayışlarının gelişmesiyle birlikte yerel yönetimlerin yönetim ve örgüt anlayışlarında yeni eğilimler ve yöntemler gelişmeye başlamıştır. Günümüz bilgi toplumunda baskıcı, merkeziyetçi, model ve anlayışların işlerliğini ve popülerliğini yitirdiği görülmektedir. Bunun yerine **âdem**-i merkeziyetçi, güçlü yerel yönetim ve demokrasiye dayalı anlayış ve modeller önem kazanmaktadır. Kentlerin nüfuslarının artması, kentleşmenin hızlanması ve küreselleşme ile artan

rekabet ortamında, yeni sürecin temel öznelere olan yerel yönetimlerin buna uygun örgüt yapıları ve işleyiş sistemleri geliştirmeleri bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır.²⁶

Son yıllarda gerek Avrupa ülkelerinde gerekse dünyanın diğer bazı gelişmiş ülkelerinde yerel yönetimlerde dinamik gelişmeler olduğu görülmektedir. Birçok ülkede yerel yönetimlerin geleneksel liderlik ve yönetim anlayışları dönüşüme uğramaktadır. Uzun süreden beri devam eden uygulama ve prosedürler sorgulanmakta, demokratik ve yönetsel yenilikler geliştirilmektedir. Dinamik yenilikçi kentler geleneksel yerel bürokrasilerin işleyiş yöntemlerinden uzaklaşmaktadırlar. Daha dinamik kent yönetimleri yerel yönetimlerin etkinlikleri açısından önemli farklılaşmalar ve yeni davranış modellerini ortaya çıkarmaktadır.

Günümüzde yerel yönetimlerin hizmet sunmada öne çıkmalarına paralel olarak yetki ve kaynaklarının artırılmasına yönelik olarak yasal ve kurumsal çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerde, halkın katılımını, başarıyı özendirilen ve ödüllendiren bir yaklaşımla, bilgi toplumu değerlerini merkeze alan yeni çağdaş yönetim tekniklerinin geliştirilmesi ve kurumlaştırılması gerekmektedir. Bunun için yerel yönetimlerin kurumsal yapısının iyileştirilmesi ve yönetimin geliştirilmesi oldukça önemlidir.

Yerel yönetimlerin örgüt ve yönetim anlayışında gündeme gelen yeni yönelimler, yerel yönetimlerde yalın ve esnek örgütlenme, profesyonel yöneticilik, yerel idarecilikten girişimci yerel yönetim dönüşüm ve istihdam biçimlerinde

meydana gelen değişimler olarak dikkat çekmektedir.²⁷ Günümüz bilgi toplumu anlayışında büyük, hantal ve bürokratik örgütlenmeler, harekete geçme, hızlı karar alma, alınan kararları anında uygulayabilme yeteneği noktasında yetersiz olduklarından işlevlerini önemli ölçüde gerçekleştiremez olmuşlardır. Bunun sonucunda küçük ve esnek organizasyon ve yönetim anlayışı bütün kurum ve örgütlerde daha çok tercih edilir olmuştur.

Yalın yönetim kavramı, 1990'da yayınlanan "Dünyayı Değiştiren Makine" kitabının yazarları J.P. Womack, D.T. Jones ve D. Roos tarafından, yönetsel ve organizasyonel alanda, Japonların otomotiv sektöründe yarattıkları bir devrim olarak ifade edilmiştir. Daha çok üretim süreçlerinin sadeleştirilmesini hedefleyen bu yalınlık, her türlü gereksizliklerden arınmış bir sistem olarak tanımlanmaktadır.

Üretim sisteminde görülen bu yeni anlayış daha sonra 1990'larda yönetimde yalınlık arayışlarını ortaya çıkarmıştır. Bu çerçevede, katılımcı karar sistemleri geliştirilmeye, ast ve üst yönetici sayıları azaltılmaya ve bilgi işçisi kavramı ön plana çıkartılmaya başlanmıştır. Geleneksel piramit örgüt yapısı yerini, yatay örgütlenmeye bırakmış, astla üst arasında mesafe daralmış ve örgütler daha şeffaf hale gelmeye başlamıştır. Yalın yönetimin başlıca ilkeleri; "takım çalışması, müşteriye yönelik hizmet, standartlaştırma, sürekli iyileştirme, gelişmeleri önceden tahmin etme, dünyadaki gelişmelere göre değişiklikler yapma" olarak belirtilebilir. Yalın örgütlenme, bir organizasyonun esnek ve etkili bir yapıya kavuşması için hiyerarşik kademelerin mümkün olduğun-

ca azaltılması, örgüt yapısının basık ve az kademeli hale getirilmesi, yalın yönetim ise, örgütün bu yapılanmaya uygun olarak yönetilmesidir.²⁸

Günümüzde kamusal hizmetlerin daha verimli ve etkin bir biçimde sunulması ile organizasyon yapısı arasındaki güçlü ilişki, giderek daha iyi anlaşılacaktır. Bu açıdan, dünyada giderek artan sayıda yerel yönetim, yetki ve sorumluluk ilişkileri arasındaki uyumu ve tutarlılığı sağlayan ve kurumsal işleyişi karmaşıklarıştırmaktan çok kolaylaştıran yalın ve esnek bir organizasyon yapısı oluşturmak yönünde çaba sarf etmektedirler. Yönetimde esneklik, yönetimde desantralizasyonu da zorunlu hale getirmektedir.

Yerinden yönetim ve yerelleşme-yerellik gibi anlayışlar ile post-fordist yaklaşımın öngördüğü esnek yapılanma arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Merkezi yönetime oranla yerel yönetimler, daha esnek bir yapıya sahiptirler, değişen şartlara daha kolay uyum sağlayabilirler, vatandaşlara en yakın kurumlar olduklarından sorunların tespitinde ve çözüm bulmada daha etkili ve yeniliklere daha açık olmaktadır.²⁹

Bu süreçte yerel yönetimlerin yönetim ve organizasyon yapılarındaki esnekliğin artması sürecinde de birtakım gelişmeler etkili olmaktadır. Bunlardan birincisi, yerel yönetimlerin, hizmetleri ulusal devletten daha iyi sunduğunun görülmesi nedeniyle daha fazla küçülme çabaları ve daha sorumlu yönetim ve yeni yönetimler arası anlaşmalar ortaya çıkmıştır. İkincisi, sorun çözmeye yönelik politikaların ve vatandaş katılımının artması, hiyerarşik organizasyonların azalmasına

yol açmaktadır. Üçüncüsü, yönetim anlayışında oluşmaya başlayan yeni politik kültür, toplum ve ekonomide temel değişimlerle ortaya çıkmakta ve ekonomik ve sosyal hiyerarşinin azaltılması yönünde gelişmelere yol açmaktadır.

Klasik bürokratik özellikler taşıyan organizasyon yapısının, yerel yönetimlerde yaratıcılığa, girişimciliğe ve ak-

SONNOTLAR

- 1 Kalkınma Bakanlığı (2014), Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Kalkınma Bakanlığı Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018, Ankara, s.156.
- 2 Armstrong, Anona and Li, Yongqiang (2022), "Governance and Sustainability in Local Government", Australasian Accounting, Business and Finance Journal, 16(2), 12-31, p.16.
- 3 Aynı Kaynak, p.16.
- 4 Aynı Kaynak, p.16.
- 5 Aynı Kaynak, p.25.
- 6 Algan, Nesrin ve Çolakoğlu, Elif (2017), "Yerel Yönetimlerin İklim Değişikliği İle Mücadelesi Ve İyi Uygulama Örnekleri", Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar, Ed. M. Güler-M. Turan, Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, İstanbul, s.494.
- 7 Köseoğlu, Özer (2019), Metropolen Kentlerin Geleceği Yeni Yaklaşım, Model Ve Uygulamalar, SETA Yayınları 132 I. Baskı, Ankara, s.31.
- 8 Aynı Kaynak, s.33.
- 9 Arvanitis, Agni Vlavianos (2017), "Biopolis – A Stimulus for Cooperation and Participation in City Renewal", Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar, Ed. M. Güler-M. Turan, Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, İstanbul, s.479.
- 10 Oğuz, Ceren Uysal (2010), "İklim Değişikliği ile Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü: Seattle Örneği", Yönetim Ve Ekonomi, Cilt:17, Sayı:2 Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa, ss. 25-26.
- 11 <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/kyoto-protokolu-nerdir-kyoto-protokolu-amaci-maddeleri-ve-imzalayan-ulkeler-41687705> (06.08.2022), s.1.
- 12 Oğuz, Ceren Uysal (2010), "İklim Değişikliği ile Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü: Seattle Örneği", Yönetim Ve Ekonomi, Cilt:17, Sayı:2 Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa, ss.39-40.
- 13 <https://www.btk.gov.tr/siber-guvenlik-genel-bilgi> (06.08.2022), s.1.
- 14 Afyonluoğlu, Mustafa (2022), "Siber Güvenlik Ve Kamu Kurumları İçin Millî Sertifikasyon Mekanizması", <https://afyonluoglu.org/category/siber-guvenlik/> (06.08.2022), s.1

siyona dönük olmada ciddi sıkıntılar oluşturduğu, örgütsel anlamdaki yapısal bozuklukların yerel yöneticiler ile personel arasındaki iletişimi engellediği ve yerel yönetim içerisinde kimin neden sorumlu olduğunun bilinmesini güçleştirdiği belirtilmektedir.³⁰ Bu durum yerel yönetimlerin yalın ve esnek örgütlenme modellerine geçmeleri konusunda bir kamuoyu baskısı da oluşturmaktadır.

- 15 Norris, Donald F. (2021), "A New Look at Local Government Cybersecurity in 2020. Recommendations for staying vigilant against persistent cyber threats", LGR: Local Government Review, 11-23, p.19.
- 16 Beyer, Jessica A. (2011), "Shaping the Future of Local Government: How I See It", Rural Minnesota Journal, 6, 99-110, p.107.
- 17 Batal, Salih ve Tuğlu, Kubilay (2018), "Endüstri 4.0 Ve Yeni Teknolojiler Karşısında Yerel Yönetimlerde Yaşanan Değişimler", Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 6(14), 216-232, ss.226-227.
- 18 Kaypak, Şafak; Yılmaz, Vedat ve Bimay, Muzaffer (2017), "Dijital Çağda Yerel Yönetimler", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22, Kayfor15 Özel Sayısı, 1798-1813, s.1801.
- 19 Beyer, Jessica A. (2011), "Shaping the Future of Local Government: How I See It", Rural Minnesota Journal, 6, 99-110, pp.108-109.
- 20 Erdoğan, Oğuzhan (2019), "Yerel Yönetimlerde Dijital Dönüşüm: Molenwaard Belediyesi Örneği", Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13, 59-74, s.61.
- 21 Henden, Burçin ve Henden, Rıfki (2005), "Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim Ve E-Belediyecilik", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Güz, 4(14), 48-66, s.60.
- 22 Erdoğan, Oğuzhan (2019), "Yerel Yönetimlerde Dijital Dönüşüm: Molenwaard Belediyesi Örneği", Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13, 59-74, ss.68-70.
- 23 Sezer, Özcan (2008), Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yapısal Ve İşlevsel Dönüşümü, Doktora Tezi, Gazi Ün. SBE, Ankara, s.173.
- 24 Aynı Kaynak, s.174.
- 25 Aynı Kaynak, ss.174-176.
- 26 Aynı Kaynak, s.178.
- 27 Aynı Kaynak, s.179.
- 28 Aynı Kaynak, s.180.
- 29 Aynı Kaynak, s.182.
- 30 Aynı Kaynak, s.181.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KÜRESEL ISINMA İLE MÜCADELEDE YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ: TESPİTLER VE ÖNERİLER

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf UYSAL *

Öz

Günümüzde küresel ısınma ve iklim değişikliğinin tüm canlıların geleceği için büyük bir tehdit oluşturduğu daha net ifade edilmektedir. Bu tehdit, her geçen gün mevsimlerin daha kurak geçmesi, su kaynaklarının azalması veya kuruması, buzulların hızla erimesi, deniz seviyesindeki yükselmeler ve aşırı iklim olaylarının daha sık görülmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu olumsuz tabloyla mücadelede sadece uluslararası kuruluşlar veya devletler düzeyindeki girişimlerin başarıya ulaşması oldukça güçtür. Bu nedenle, küresel ısınma ve iklim değişikliği ile mücadelenin yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, medya ve bireyler gibi tüm paydaşların da dahil olacağı bir yönetim sinerjisi ile yürütülmesi gerekmektedir. Günümüzde iklim değişikliği ile mücadelede özellikle yerel yönetimlerin son derece önemli rollerinin olduğu genel kabul görmektedir. Çünkü bu birimler, hem iklim değişikliğinin baş sorumlusu hem de en büyük mağduru olan kentlerin yönetilmesinde yerel iradeyi temsil etmektedirler. Bu bağlamda, çalışmanın iki temel amacı söz konusudur. Birinci amaç, küresel ısınma ve iklim değişikliği ile mücadele konusunda yerel yönetimlerin rollerini araştırmak ve önemini ortaya koymaktır. Çalışmanın ikinci amacı, yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadelede daha kapsamlı politikalar belirlemelerine ve başarılı sonuçlara ulaşmalarına yardımcı olacak bazı öneriler sunmaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Veriler ise ikincil kaynak taraması yöntemi ile elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu yönetimi, yerel yönetimler, iklim değişimi, küresel ısınma, kuraklık.

* Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

1. GİRİŞ

Son dönemlerde etkisi daha fazla hissedilen küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda yeterli adımların atılmaması veya atılan adımların yetersiz kalması nedeniyle canlılar ve ekosistem her zamankinden daha fazla tehdit altındadır. Etkili önlemlerin alınmaması durumunda yakın zamanda su miktarının azalması ve kuraklık sebebiyle tarımsal ve hayvansal üretimde ciddi düşüşlerin yaşanması, gıda sıkıntısının baş göstermesi, bazı kıyı yerleşim yerlerinin sular altında kalması ve salgın hastalıkların artması gibi birçok hayati sorunla yüzleşmek gerekecektir. Buna ilave olarak su paylaşımındaki anlaşmazlıklar nedeniyle büyük mücadelelerin yaşanması kaçınılmaz olacaktır.

Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC)'nin son raporunda 2050'de sıcaklık artışlarının yaklaşık olarak 2,5-3°C olacağı, yüzyıl sonunda ise sıcaklık artışlarının 6°C'yi bulacağı tahmin edilmektedir. Bu ölçüde bir sıcaklık artışının oluşturacağı ekonomik, sosyal ve çevresel risklerin büyüklüğü, iklim değişikliğinin insanlığın karşı karşıya kaldığı en büyük risklerden biri olarak nitelendirilmesi için yeterli bir göstergedir. Bu nedenle iklim değişikliği konusunda uluslararası kuruluşlar ve ülkeler seviyesinde Uluslararası İnsan Çevresi Konferansı, IPCC, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS), Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşması gibi girişimler hayata geçirilmiş, ortak kriterler geliştirilerek çeşitli taahhütlerde bulunulmuştur.

Bunlar gibi girişimlere rağmen iklim değişikliği ile mücadelede gelinen nokta, tehdidin ortadan kaldırılması için tatmin edici olmaktan uzaktır. Söz konusu teh-

ditle mücadelede başarılı sonuçlar elde edilmek isteniyorsa sürecin tüm paydaşların katılımı ile yönetilmesi zorunluluğu genel olarak kabul edilmektedir. Bu paydaşlardan ilk akla gelenlerden biri kentlerin yönetilmesinde anayasalar veya yasalarla çeşitli görev, yetki ve sorumluluklar verilen yerel yönetimlerdir. Kentlerin iklim değişikliği konusundaki rolleri ve iklim değişikliğinden etkilenme düzeyleri ile yerel yönetimlerin kent yönetiminde planlama, politika üretme ve uygulama etkinliği göz önüne alındığında bu birimlerin iklim değişikliği ile mücadelenin tam merkezinde konumlanması gereken aktörler oldukları rahatlıkla söylenebilir.

5393 sayılı Belediye Kanunda belediyelere imar, su ve kanalizasyon, ulaşım, coğrafi ve kent bilgi sistemleri, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, şehir içi trafik, ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar ve konut gibi alanlarda tanımlanan yetki ve sorumluluklar belediyelerin iklim değişikliği ile mücadelede öncü aktörlerden biri olmaları gerekliliği ortaya koymaktadır. Ancak, yerel yönetimlerin başta maddi kaynak olmak üzere yetişmiş insan gücü, teknik donanım ve altyapı yetersizlikleri, mevzuatın bu konuda yeterince net olmaması ve yerine getirmekle yükümlü oldukları hizmetlerin öncelik sıralamasında iklim değişikliği ile mücadele konusunun zaman zaman gerilerde kalması gibi çeşitli faktörler söz konusu mücadelede yerel yönetimlerin işlerini daha fazla zorlaştırmaktadır. Yerel yönetimlerin söz konusu kısıtlarına rağmen tüm Dünya'da olduğu gibi iklim değişikliği ile mücadelede yürüttükleri faaliyetler "azaltım" ve "uyum" olmak üzere iki ana eksende devam etmektedir. Ancak, bu mücadelenin daha etkili ve ve-

rimli olarak yürütülmesinde çeşitli alanlardaki eksiklere dikkat çeken ve sürecin daha bütüncül bir yaklaşımla yönetilebilmesine yardımcı olan bazı önerilere ve tavsiyelere de ihtiyaç olduğu açıktır.

Bu bağlamda, çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde iklim değişikliği kavramsal ve tarihsel boyutuyla incelenmektedir. İkinci bölümde kent ve iklim değişikliği başlığı ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde iklim değişikliği ile mücadelede yerel yönetimlere atfedilen görev ve sorumluluklardaki artışlara, günümüzdeki durum ve yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadele yöntemlerine odaklanılmaktadır. Son bölümde ise, yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadelede daha aktif roller üstlenebilmeleri için kaynak taraması sonucu literatürden ve uygulamadan elde edilen bilgiler ışığında bazı öneriler sunulmaktadır.

2. KAVRAMSAL VE TARİHSEL BOYUT

İklim, yeryüzünün belli bir yerinde veya bölgesinde uzun yıllar boyunca gözlemlenen tüm hava koşullarının ortalama durumudur. Geniş anlamda genellikle kabul gören görüşe göre 30 yıl gibi belirli bir süre içerisinde belirli bir alandaki hava koşullarına ve atmosfer bileşenlerine ilişkin gözlemlenen sayısal değerlerin istatistiksel olarak nitelendirilmesidir (Bölgesel Çevre Merkezi, 2015: 3). İklim değişikliği ise "karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim farklılığı" ve "doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde görülen farklılaşma" olarak iki anlama gelmektedir (United Nations, 1992: 3). Özellikle son dönemlerde tüm canlılar

için çok daha ciddi bir tehdit olarak algılanmaya ve hissedilmeye başlanan iklim değişikliği daha geniş bir tanımla, "belli bir bölgede yağış oranı ve sıcaklık seviyesi gibi hava olaylarında uzun bir süre boyunca görülen ve istatistiksel olarak anlamlı değişimler" olarak tanımlanabilir.

Tarihsel olarak bakıldığında iklim değişikliği sorunu 1980'li yıllara kadar sadece bireysel olarak bilim adamlarının ilgisini çeken ezoterik bir konu olarak kalmıştır. 1950'lerin ortasına kadar iklimbilimcilerin büyük çoğunluğu iklimin sabit olduğuna inanmaktaydılar (Kadıoğlu, 2007: 243). Ancak, günümüzde bilimsel çalışmalar Dünya tarihi boyunca yaklaşık 4,5 milyar yıldır iklim sisteminde milyonlarca yıldan on yıllara kadar değişen zaman dilimlerinde birçok değişikliğin olduğunu ortaya koymaktadır. İklim değişikliğinin temel sebebi açısından sanayi devriminden öncesindeki süreç ile sonrasındaki süreç birbirinden ayrılmaktadır. Çünkü, sanayi devrimine kadar olan süreçte yaşanan iklim değişikliklerinde belirleyici faktör doğal etmenler ve süreçler olmasına rağmen sanayi devriminden sonraki değişikliklerde temel belirleyici faktör insandır (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2021). Bu durumun en önemli sebebinin Sanayi Devriminden itibaren insanlığın fosil yakıtları kullanmaya başlamalarıyla oluşan gazların havaya salınımı oluşturmaktadır. Atmosfere salınım fazlaştıkça havadaki karbon miktarı hızla artmaktadır. Böylece dünyadan uzaya giden sıcaklık, atmosfere salınan karbon miktarının da etkisiyle oluşan sera gazlarına takılıp geri gelmekte ve ikinci bir ısı kaynağı görevi görmektedir. Bu durum iklim değişikliğine ve sıcaklıklarda hızlı artışlara sebep

olmaktadır (TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2016: 1).

Sanayi devrimi sonrası özellikle 1750'li yıllardan itibaren, hız kazanan insan faaliyetleri etkisiyle atmosferin kompozisyonu değişmiş, sera gazı emisyonları artmıştır. IPCC'nin 2014 yılında açıkladığı 5. Değerlendirme Raporunda (AR5), 20. yüzyılın ortalarından itibaren ortalama yüzey sıcaklıklarında gözlenen artışın yaklaşık olarak %95 gibi büyük bir bölümünün insan kaynaklı sera gazı salınımlarındaki artıştan kaynaklandığı ifade edilmektedir (IPCC, 2021). Bu konu ile ilgili başka bir çarpıcı veri ise son yüzyılda küresel ortalama sıcaklığın en az 0,8°C artması ve son 200 yıldaki en sıcak 10 yılın son 20 yılda yaşanmış olmasıdır (TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2016: 3).

Kentsel İklim Değişikliği Araştırma Ağının (Urban Climate Change Research Network (UCCRN) 2. İklim Değişikliği Değerlendirme Raporunda (ARC3.2) 100 şehirde iklim değişiklikleri incelenmiş ve bazı sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre, iklim değişikliği ve şehirlerdeki ısı adası etkileri nedeniyle dünya üzerindeki şehirlerde sıcaklıklar yükselmektedir. ARC3.2 kapsamında incelenen 100 şehirden 39'unda yıllık ortalama sıcaklıklar 1961 ila 2010 yılları arasında her 10 yıllık periyotta ortalama 0,12 ile 0,45 °C arasında artmıştır. İncelenen şehirlerdeki yıllık ortalama sıcaklıkların 2020'lerde 0,7 ile 1,5 °C, arasında, 2050'lerde 1,4 ile 3°C arasında, 2080'lerde ise 1,7 ile 4,9°C arasında artacağı değerlendirilmektedir. Söz konusu şehirlerde yıllık ortalama yağış miktarında aşırı dalgalanmalar yaşanmaktadır. Ayrıca, yağış miktarının 2020'lerde (-%7, +%10), 2050'lerde (-%9,

+%15), 2080'lerde ise (-%11, +%21) arasında değişeceği tahmin edilmektedir. Son olarak, incelenen 52 kıyı kentinde deniz seviyesi-nin 2020'lerde 4 ile 9 cm, 2050'lerde 15 ile 60 cm, 2080'lerde ise 22 ile 124 cm arasında yükseleceği hesaplanmaktadır¹.

İklim şartlarındaki söz konusu değişim tüm dünyada olduğu gibi Akdeniz havzasında dolayısıyla Türkiye'de de kendisini hissettirmektedir. Buna göre, Türkiye'de ortalama sıcaklıklarda uzun vadede 5-6°C arasında artış ve ortalama yağışlarda ise %40'a varan bir oranda azalma beklenmektedir (TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2016: 3). 2015-2100 döneminde Türkiye üzerinde mevsimlik ve yıllık ortalama hava sıcaklıkları RCP4.5 senaryosuna göre 2-3.5 °C ve RCP8.5 senaryosuna göre 4-6 °C aralığında artacaktır. 2040'lı yıllardan itibaren özellikle yaz dönemi sıcaklıklarında 3 ile 5 derece arasında artışlar yaşanabileceği öngörülmektedir. Güneydoğu, Akdeniz ve Ege bölgelerinde hava sıcaklığı artışı en fazla yaz aylarında yaşanacak ve 2100'lere doğru, 4-7 °C'lik artışlar gözlenebilecektir. Karadeniz kıyıları hariç tüm Türkiye'de yıllık toplam yağışlarda 75mm - 250mm arasında azalışlar yaşanması beklenmektedir (TC Tarım ve Orman Bakanlığı, 2016: 10).

Bu istatistiki verilerin yeryüzündeki tüm canlıları ve ekosistemi çeşitli açılardan ve çeşitli seviyelerde etkilemekte olduğu ve bu etkinin her geçen yıl daha fazla hissedileceği değerlendirilmektedir. Bu durum, Dünya üzerinde suya ve gıdaya erişimde ciddi sıkıntılarla yaygın olarak karşılaşılması, salgın hastalıkların

¹ URL 1

baş göstermesi ve insan sağlığına yönelik tehditlerin artması, doğal afetlerin daha sık gerçekleşmesi, bitki ve hayvan türlerinde azalışlar yaşanması ve/veya bazı türlerin yok olması ve ekosistemlerin ortadan kalkması ya da bozulması anlamına gelmektedir (Dudley vd., 2010: 14). Ayrıca, iklim değişikliğinin insan kayıpları ve yaralanmalar, kalıcı veya geçici olarak yerinden edilmiş kişilerin sayısındaki artışlar, doğrudan ve dolaylı olarak etkilenen kişilerin sayısı, binalardaki hasar veya tahrip gibi sosyal ve ekonomik etkiler açısından da kendini göstermesi beklenmektedir. Ayrıca, etkilerin altyapı, ekosistem hizmetleri, mahsuller ve tarım sistemleri, hastalıklar, psikolojik sağlık ve güvenlik duygusu, mali veya ekonomik kayıp (sigorta kaybı dahil), başa çıkma kapasitesi ve dış yardım ihtiyacı gibi çok sayıda konu üzerinde etkileri olacağı ön görülmektedir (Barros, 2012).

Yukarıda belirtildiği gibi Dünyanın geleceği açısından telafisi çok zor ve maliyeti çok ağır olan iklim değişimi ve bu değişimin sonuçlarının minimize edilmesi konusunda uluslar arası kuruluşlar, merkezi ve yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları gibi tüm aktörler tarafından yapılabilecek çok şey varken maalesef günümüzde olması gerektiği kadar mesafe alındığı söylenemez. Bunun temel sebebi insan faaliyetlerinden kaynaklanan iklim değişiminin bazı temel özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Levin vd. söz konusu özellikleri şu şekilde sıralamaktadır (Levin vd., 2012: 123):

1. İklim değişikliği karmaşık ve çözümlünü zor bir konudur.
2. Bu konuda harekete geçmek için zaman gittikçe azalmaktadır.

3. Soruna sebep olanlar aynı zamanda soruna cevap arayanlardır.
4. Konu ile ilgili sorunları çözmeye odaklanacak merkezi bir otorite yoktur.
5. Geleneksel analitik teknikler çözümü belirleme konusunda yetersizdirler.

İklim değişikliğinin özellikleri bu konuda mesafe alınmasını güçleştirmekteyse de günümüze kadar hiçbir adım atılmadığını ifade etmek doğru değildir. Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere uluslararası kuruluşlar tarafından veya ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde bir takım girişimler söz konusu olmuştur. Bu girişimlerin en önemlileri Birleşmiş Milletler organizasyonunda uluslararası arenada atılan çeşitli adımlar ve imzalanan anlaşmalardır.

Küresel ısınma ve iklim değişikliği tehlikesinin farkına varılması ve ciddi adımların atılması ihtiyacının hissedilmesi 1970'li yıllara rastlamaktadır. Konu ile ilgili 1972 yılında Stockholm'de gerçekleştirilen Uluslararası İnsan Çevresi Konferansı önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu konferansta çevre sorunlarının uluslararası niteliğine dikkat çekilerek çözümün de uluslararası bir işbirliği ile mümkün olabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Çevre Programı da (UNEP) 1972'de kurulmuştur. Bu program, çevre konusunda pek çok işbirliği adımının atılmasında önemli bir zemin oluşturmuştur (TC Dış İşleri Bakanlığı, 2022).

İklim değişikliği ile mücadele konusunda yürütülen faaliyetler özellikle 1980'lerin ortalarından itibaren artmış-

tır. 1988 yılında IPCC'nin kurulması o dönemde çok önemli bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. 1988 yılında Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından oluşturulan IPCC'nin amacı iklim değişikliğiyle mücadele ve iklim değişikliğine uyum konularında idarecilerle bilimsel çıktılar ışığında yol göstermek, belirli konularda özel rapor ya da teknik değerlendirmeler hazırlamaktır (IPCC, 2021). IPCC kuruluşundan itibaren periyodik olarak yayınladığı değerlendirme raporlarından (1990 FAR, 1995 SAR, 2001 TAR, 2007 AR4, 2014 AR5) sürekli olarak insan kaynaklı sera gazları salınımlarının artması nedeniyle iklim değişikliğinin meydana geldiğini ifade etmektedir. Bu tespit özellikle ikinci değerlendirme raporundan itibaren gittikçe daha kesin bir dille ifade etmiştir (Arıkan ve Özsoy, 2006: 57).

IPCC'nin 1990 tarihli birinci değerlendirme raporunda iklim değişikliği ile mücadele için uluslararası bir anlaşmaya gereksinim olduğu ifade edilmiştir. İki yıl süren hazırlık döneminden sonra uluslararası iklim anlaşmasının ana sözleşmesi olan BMİDÇS, 1992 yılında düzenlenen Rio Dünya Zirvesi sırasında kabul edilmiş ve 1994'de yürürlüğe girmiştir. Bağlayıcılığı olmayan bir yasal metin olarak Çerçeve Sözleşme, uluslararası iklim anlaşmasının ana hatlarına ve temel hedeflerine açıklık getirmektedir (Balaban, Özgür, Sakar, 2021: 20; Bölgesel Çevre Merkezi, 2015: 31). BMİDÇS ile başlayan süreçte oluşturulan küresel iklim değişikliği yönetim sisteminde iklim değişikliği ile mücadelede sorumluluk öznesinin devletler olduğu belirtilmiştir (Demirci, 2014: 103).

Çerçeve Sözleşme'nin ilke ve hedeflerine bağlayıcılık kazandıran ise uzun süren tartışmalar ve bazı gelişmiş ülkelerin itirazlarına rağmen Kyoto Protokolü olmuştur. Japonya'nın Kyoto Kentinde imzalanan Protokol, Aralık 1997 yılında Kyoto'da düzenlenen BMİDÇS 3. Taraflar Konferansında (COP3) kabul edilmiş, 16 Şubat 2005'te yürürlüğe girmiştir. BMİDÇS'nin yükünü paylaşmayı amaçlayan Protokole 191 ülke ve Avrupa Birliği taraftır. ABD, Rusya, Japonya ve Yeni Zelanda ikinci taahhüt döneminde yer almamışlardır (Birleşmiş Milletler, 1998; Karakaya ve Özçağ, 2003: 1; Güneş, 2011: 70).

2015 yılı Aralık ayında Fransa'nın Paris kentinde düzenlenen 21. Taraflar Konferansında, 2020 sonrası iklim değişikliği rejiminin çerçevesini oluşturan Paris Anlaşması kabul edilmiştir. 4 Kasım 2016 itibarıyla yürürlüğe giren Anlaşmayı günümüzde 197 taraf ülkeden 187'si onaylamıştır (Birleşmiş Milletler, 2015).

İklim değişikliği ile mücadele konusunda uluslararası alanda atılan adımlara paralel olarak Türkiye'de de çeşitli çalışmalar yürütülmüş ve adımlar atılmıştır. Bu çalışmalardan biri Türkiye'nin 2009 yılında Kyoto Protokolüne taraf olmasıdır. Ayrıca Türkiye 2016'da Paris Anlaşmasını imzalamış ve bu anlaşma 10 Kasım 2021'de yürürlüğe girmiştir.

Bundan başka Türkiye'de Ulusal İklim Değişikliği Stratejisini hazırlanmıştır. Bu belge, Türkiye'nin iklim değişikliği ile mücadelede ulusal olarak azaltım, uyum, teknoloji, finansman ve kapasite oluşturma politikalarını belirlemektedir (TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2012: i). Bundan başka Türkiye, Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı (2011-2023),

Türkiye'nin İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı (20112023) gibi çeşitli planlar hazırlamış ve stratejiler geliştirmiştir (TC Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019). Ayrıca, Çölleşmeyle Mücadele Ulusal Stratejisi ve Eylem Planı (ÇMU-SEP) da kuraklık ve iklim değişikliği konusuna verilen önemi göstermesi bakımından anlamlıdır.

Türkiye'de iklim değişikliği ile mücadele konusunda yapısal reformlar da yapılmıştır. 29 Ekim 2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile "Çevre ve Şehircilik Bakanlığının" ismi "Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı" olarak değiştirilmiştir. Söz konusu kararname ile Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının merkez birimleri arasına, Meteoroloji Genel Müdürlüğü ise bağlı kuruluşlar arasına dahil edilmiştir. İklim Değişikliği Başkanlığı ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığın'a bağlı kuruluş statüsüne getirilmiştir.

Söz konusu kararname ile iklim değişikliğinin zararlı etkilerini önlemek için gerekli tedbirlerin alınması, bu konuda ülkenin şartlarına uygun politikaların belirlenmesi, kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları arasında iş birliği ve koordinasyonun sağlanması amacıyla İklim Değişikliği ve Uyum Koordinasyon Kurulu kurulmuştur. Geniş katılımlı bir yapıya sahip olan Kurul, 11 bakanlık, kamu kurumları, özel sektör ve çeşitli STK temsilcilerinin katılımıyla kurulmakta ve 22 üyeden oluşmaktadır. Kurul'a Türkiye Belediyeler Birliği'nin de temsilci göndermesi, böylesine önemli bir kurulda

yerel yönetimlerin de temsil edilmesine imkân verilmesi açısından oldukça önemli ve isabetli bir uygulama olarak değerlendirilmelidir.

3. KENT VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

Dünya nüfusunun yarısı kentlerde yaşamaktadır. Türkiye'de ise 2019 yılında %92,8 olan il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı 2020 yılında %93'e ulaşmıştır. Belde ve köylerde yaşayanların oranı ise %7,2'den %7'ye düşmüştür (TÜİK, 2021). Enerji talebi ve karbon emisyonları daha çok kent merkezlerinde yoğunlaştığından kentsel alanlar küresel iklim üzerindeki insan etkisini azaltmak için önemli fırsatlar sunmaktadır (Corfee-Morlot vd, 2009: 7). Başka bir deyişle, barındırdıkları çok sektörlü iş ve üretim hayatı, yoğun araç trafiği, yüksek enerji tüketimi gibi birçok faktöre bağlı olarak yüksek oranda sera gazı üretimiyle iklim değişikliğine en büyük etkiyi oluşturan kentler aynı zamanda bu etkenlerin azaltılmasında kilit bir rol oynamaktadırlar.

Ayrıca, iklim değişikliği ile aralarında çift yönlü bir ilişki bulunan kentler, hem iklim değişikliğinin baş aktörü hem de iklim değişikliğinden en çok zarar gören mağdur durumundadırlar. Söz konusu çift yönlü ilişkide ilk olarak sebep boyutu değerlendirildiğinde, kentlerde iklim değişikliğine sebep olan veya bu süreci hızlandıran nedenler arasında birçok faktör sayılabilir. Bu faktörlerin en başında kent kaynaklı fosil yakıt tüketimi ve sera gazı salınımlarının doğal sera etkisini kuvvetlendirmesi gelmektedir. Kentlerin ısı emici malzemeleri yoğun olarak barındırması, işleyen makineler ve enerji kullanan işlemler sonucu zorunlu olarak üretilen atık ısılar ve doğal bitki örtüsün-

den yoksunluk gibi sebeplerle kent merkezleri çevre alanlara göre birkaç derece daha sıcaktır². Buna ilave olarak, başta tarımsal faaliyet amaçlı olmak üzere arazilerin kullanımındaki değişimler; çimento üretiminin karbondioksit salmımları ve tarım ve katı atık düzenli depolama sahalarının metan gazı salmımlarına sebep olması; gübre kullanımı ve naylon üretiminin diazot monoksit emisyonunu, buzdolabı ve klimaların florine sera gazı emisyonlarını artırması gibi pek çok faktör kentlerin iklim değişikliğinin baş sorumlusu olmasına sebep olmaktadır (-Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2021).

Bu nedenle kentler, birçok sektörde yenilenemeyen enerji kaynaklarının tüketiminden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının oluşumunda aktif bir rol

oynamaktadır. En çok sera gazı emisyonu oluşumuna sebep olan sektörlerden biri yapı sektörüdür. Binalarda ısıtma ve soğutma sistemleri aracılığıyla termal konfor sağlamak üzere tüketilen enerji, yoğun bir şekilde sera gazı emisyonuna sebep olmaktadır. Kanun koyucu kentleşmenin doğuracağı muhtemel olumsuzluklarından olan çevre sorunlarını minimize etmek amacıyla belirli büyüklükteki binalarda merkezi ısıtma sistemini zorunlu hale getirmiştir (Güler, 2019: 48). Ayrıca, kullanılan sistemler, altyapı ve ağlar ile ulaşım sektörü de emisyon oluşumunda temel sektörler arasında yer almaktadır. Bunlar gibi kentleşmenin temelini oluşturan farklı sektörler de farklı oranlarda iklim değişikliğine sebep olmaktadır (Peker ve Aydın, 2019: 4).

Tablo 1: Kentlerde Sera Gazı Etkisi İle İklim Değişikliğine Etki Eden Başlıca Sektörler

Sektör	Enerji Tüketim Kalemi	Çıktı
Yapı	Isıtma, Soğutma ve Termal konfor	Sera gazı emisyonu
Ulaşım	Özel araç yakıtları ve toplu taşıma sistemleri	
Sanayi	İmalattan ağır sanayi süreçlerine üretim basamakları	
İletişim	Görsel ve işitsel ağlar ve Kablosuz internet	
Tarım	Üretim ve ekipman için yakıt, elektrik, çiftlik aydınlatması	

Kaynak: Peker, Ender ve Aydın, Cem İskender (2019), Değişen İklimde Kentler: Yerel Yönetimler İçin Azaltım ve Uyum Politikaları, İstanbul Politikalar Merkezi Mercator Politika Notu)

İklim değişikliği ile aralarında çift yönlü bir etkileşim olan kentler bir yandan iklim değişikliği sürecini hızlandırırken diğer yandan iklim değişikliğinin oldukça zararlı ve yıkıcı etkisiyle de en güçlü bir şekilde yüzleşmek durumunda kalmaktadırlar. Bu etkiler, iklim değişik-

liğin aşırı ölçelerde gerçekleşmesiyle aşırı sıcaklık, kuraklık ve/veya çölleşme, çözülen buzulların kıyı bölgelerdeki su seviyesini yükselmesiyle kentlerin su altında kalma riski ile karşı karşıya kalmaları, hava kirliliğinin artması ve hava kalitesinin azalması, su kaynaklarının

² URL 2

azalması ve kirlenmesi gibi birçok başlık altında toplanabilmektedir (Tablo 2) (Balaban, 2012: 23; ³).

İklim değişikliğinin kentler üzerindeki etkilerinin en aza indirilmesi ancak yapılacak kısa, orta ve uzun vadeli planlamalar, izlenecek bazı politikalar ve bu politikaların tavizsiz bir şekilde hayata ge-

çirilmesi ile mümkün olabilecektir. İklim değişikliği ile mücadelede kentlerin izlemeleri gereken politikalar, iklim değişikliğine sebep olan faktörlerin etkisinin minimize edilmesi olarak tanımlanabilecek "azaltım" ve iklimin değişimiyle oluşan yeni koşulların zararlarından korunmak olarak adlandırılabilir. "uyum" olmak üzere iki ana eksenle değerlendirilebilir.

Tablo 1: İklim Değişikliğinin Sonuçları ve Kentlerde Oluşturacağı Etkiler

Sıcaklık Değişimi	Kentsel ısı adası oluşumu
	Soğutma ihtiyacında artış ve enerji kıtlığı
	Kentsel hava kalitesinin bozulması
	Su kalitesinin bozulması ve su ihtiyacının artışı
	Sıcaklığa bağlı olarak gerçekleşen ölümlerde artış
	Uygun standartlara sahip olmayan konutlarda yaşam kalitesinde düşüş
Yağış Rejiminde Değişme (Artan Yağış Miktarı ve Sıklığı)	Yerüstü ve yeraltı sularının kalitesinde düşüş
	Su kaynaklarının kirlenmesi ve kirlı su kaynaklı hastalıklarda artış
	Katı atık depolama sorunlarında artış
	Hastalık, yaralanma ve ölüm oranlarındaki artış
	Aşırı yağış ve sel sebebiyle pek çok faaliyetin sekteye uğraması
Yağış Rejiminde Değişme (Kuraklık)	Yerüstü ve yeraltı sularının kalitesinde düşüş
	Su kaynaklarının kirlenmesi ve kirlı su kaynaklı hastalıklarda artış
	Katı atık depolama sorunlarında artış
	Hastalık, yaralanma ve ölüm oranlarındaki artış
	Büyük çaplı göç hareketleri ve yeniden yerleşim ihtiyacında artışlar
	Mali ve ekonomik kayıplar
	Gıda ve su miktarının azalması sonucu kıtlığın baş göstermesi
İklim değişikliği sebebiyle kentlere göçün (iklim mültecileri) artması	
Deniz Seviyesinde	Kıyı kentlerinde ekonomik risk ve maliyetlerin artışı

Kaynak: McCarney, P., Blanco, H., Carmin, J. ve Colley, M. (2012). Cities and Climate Change. [Rosenzweig, C., Solecki, W.D., Hammer, S.A. ve Mehrotra, S. (der.)] Climate Change and Cities: First Assessment Report of the Urban Climate Change Research Network. Cambridge: Cambridge University Press. 249-270; Prasad, Neeraj, Ranghieri, Federica. ve Shah, Fatima (2007). Climate Resilient Cities: A Primer on Reducing Vulnerabilities to Disasters. Washington: World Bank Publications, Akrotan: Nuran Talu (2019), Yerel İklim Eylem Planlaması ve Türkiye Pratikleri, İklim Değişikliği Eğitim Modülleri Serisi 10; Coffee-Morlot, Jan, Lamia Kamal-Chaoui, Michael G. Donovan, Ian Cochran, Alexis Robert and Pierre-Jonathan Teasdale, (2009), Cities, Climate Change and Multilevel Governance, OECD Environmental Working Papers no:14, <http://www.oecd.org/env/cc/44242293.pdf> (23.01.2022).

3 URL 3

Azaltım politikalarının hedefi enerji üretim faaliyetleri, ulaşım araçları ve sanayi tesisleri gibi kent kaynaklı sera gazı emisyon oranlarının düşürülmesidir. Kentlerin azaltım politikaları çerçevesinde enerji başta olmak üzere ulaşım, inşaat ve atık sektörleri ön plana çıkmaktadır (Talu, 2019: 9). Azaltım politikalarını şekillendiren birçok faktör söz konusudur. Bu faktörler, azaltım politikaların uygulanmasına yönelik kararlı uygulayıcılar; ulaşım, altyapı, enerji ve planlama politikası gibi kritik alanlarda belediyenin yetkinlikleri; ek mali kaynaklara erişim ve bunların dağıtımında esneklik; ulusal ve bölgesel düzeylerde etkin bir politika çerçevesinin oluşturulması; yetki alanları ve sorunlar arasındaki uyum; belediyenin ötesinde diğer ortakları dahil etme yeteneği; ağlar ve ortaklıklar tarafından oluşturulan bilgi ve kaynak kapasitesi; siyasi destek; iklim değişikliğinin yerel öneme sahip bir konu olarak yeniden değerlendirilmesi ve iklim değişikliği ile diğer yerel öncelikler arasında çatışma olmamasıdır (Bulkeley vd, 2011: 125).

Uyum politikalarının amacı ise deniz seviyesinin yükselmesi, kuraklıklar, aşırı yağışların sebep olduğu seller ve fırtınalar gibi dış etkilere kentlerin dirençli hale getirilmesi ve bu etkiler karşısında kentlerin daha hazırlıklı olmasıdır. Günümüzde iklim değişikliklerine uyum, yerel yönetimlerin uygulamaya dönük stratejileri ve yol haritalarını belirlerken gözetmeleri gereken en önemli sorunların başında gelmektedir. İklim değişikliğine uyumun önemli bir basamağını iklim olaylarıyla bağlantılı krizlere dayanabilme kapasitesinin geliştirilmesi; yani kentsel dirençlilik oluşturmaktadır (Arısoy, 2021: 24). Azaltım politikalarıyla

sera gazı emisyonlarında kayda değer düşüşler gerçekleştirilse bile iklimin önemli bir ölçüde değişmesi beklenmemektedir. Sera gazı salınımları bugün durdurulsa bile iklim değişikliğinin etkileri devam edecek, anlık ve geri dönüşmez değişiklikler sıcaklık artışı ile daha da artacaktır (Algedik vd., 2016: 12). Çünkü, salınan sera gazları atmosferde biriktiği ve bunların yaklaşık %30-40'ı 1000 yıldan fazla atmosferde kaldığı için sera gazı salınımlarında radikal azaltım adımları atılsa dahi iklim değişikliği sorunu önümüzdeki yüzyılda etkisini sürdürmeye devam edecektir (Karapınar vd., 2020: 9). Bu durum, uyum stratejileri geliştirilmesinin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğunu göstermektedir (Peker ve Aydın, 2019: 4).

İklim değişikliği ve kuraklık sorununun ilk akla getirdiği konulardan biri kentlerin dirençliliklerinin artırılmasıdır. Birleşmiş Milletler'in sürdürülebilir kalkınma hedefleri arasında da yer alan dirençli kentler deprem, yangın ve sonrasında şehrin göstereceği savunma mekanizmalarının yanında her türlü afete karşı zayıf noktaları tespit ederek, kapasite geliştirmeyi ve iklim değişikliği nedeniyle oluşabilecek risklerden kaynaklanacak zararların minimize edilmesini de içermektedir (TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2016: 4). Kentlerin dirençlerinin artırılması, imar planları başta olmak üzere kentle ilgili tüm planlarda iklim değişikliği gerçekliğinin göz önünde bulundurulması; iklim değişikliği ile ilgili kısa, orta ve uzun vadeli planların yapılması ve stratejilerin belirlenmesi; kent halkının iklim değişikliği konusunda farkındalığa ve yeterli bilinç seviyesine sahip olması; değişim ve dönüşüme açıklık ve kararlı uygulayıcılar gibi faktörlere bağlıdır.

4. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜ- CADELE VE YEREL YÖNETİMLER

Son yıllara kadar iklim değişikliği ile mücadelede ilk olarak küresel ölçekte sera gazları ve bu gazların salınımının azaltılması akla gelmekteydi. Bu mücadelenin mer-kezinde ise devletlerin olduğu hâkim düşünceydi. Ancak son dönemlerde iklim değişikliği ile mücadelede sadece devletler düzeyinde çabaların tek başına sorunu çözmede yetersiz kalacağı fikri ön plana çıkmıştır.

Bu nedenle iklim değişikliği ile mücadele bir yönetim modeli çerçevesinde sürdürülmesi gereken faaliyetler olarak değerlendirilmektedir. Buna göre iklim değişikliği ile mücadele hem resmi hem de gayri resmi ağlara ve politika kanallarına dayanan, küresel düzeyden ulusal ve ulus altı düzeylere uzanan karmaşık ve çok merkezli bir yapıya dönüştürülmüştür (Gregorio vd., 2019: 64). Başka bir deyişle, iklim değişikliği ile mücadele bir dizi devlet dışı aktörün kentsel iklim yönetimi temelinde karbon kontrolü, kaynak kıtlığı, dayanıklılık ve güvenlik kavramları arasında örülmüş ve giderek daha karmaşık bir hal almıştır (Bulkeley ve Betsill, 2013: 149).

Bu bağlamda, iklim değişikliği ile mücadelede "çok katmanlı yönetişimin" önemli bir alternatif olarak değerlendirilmesi mümkündür. Merkezi yönetimin hâkimiyetinde olmakla birlikte karar alma yetkisinin daha çok kademeli olmayan bir yapıya geçmesi, ulus devlet yetkisinin azalması ve yetkilerin önemli bir bölümünün hem aşağıya hem de yukarıya aktarılması, yetkilerin hem uluslararası hem ulusal hem de yerel yönetim birimlerince yürütülmesini ifade eden çok

katmanlı yönetişimin (Atmaca, 2019: 72), mevcut kalkınma yollarındaki değişimin hızlandırılmasına ve yerel iklime uyum sağlanırken yenilikçiliğin sürdürülmesine yardımcı olması mümkündür. Daha spesifik olarak çok katmanlı yönetim bölgesel yönetimler, proaktif mevzuat, mali teşvikler, kaynaklar, politika araçları ve sürekli ölçüm ve raporlama yoluyla uyum inovasyonunu hızlandırabilir. Çok katmanlı yönetim yoluyla sunulan fırsatlara rağmen, yetersiz işbirliği, yerel kaynakların yetersizliği ve farklı idari kademelere ait politikaların uygulanmasındaki güçlükler gibi sorunlar başarılı ve uzun vadeli uyum planlamalarının yapılmasına engel teşkil etmektedir (Birchall vd., 2021: 2).

İklim değişikliği ile mücadelede çok katmanlı yönetim modelinde en çok öne çıkan aktörlerden biri yerel yönetimlerdir. Bu konuda iklim değişikliğine karşı Çerçeve Sözleşmesinde devletlerin eşitlik temelinde ortak fakat farklı sorumluluklarla iklimi koruyucu tedbirler alması gerektiği belirtilmesine rağmen önemli ilerlemelerin kaydedilememesi sonucunda yerel yönetimlerin etkinliğinin artırılması gerekliliği daha çok dile getirilen bir düşünce olmuştur. Böylece, yerel yönetimler iklim değişikliğiyle ilgili çabalarda ön plana çıkmaya başlamışlardır (Demirci, 2014: 103). Bu konuda yerel yönetimlerin daha büyük sorumluluk almaları gerektiği, hatta yerel yönetimlerin katkısı olmadan iklim değişikliği ile mücadelenin kazanılamayacağı düşüncesi uluslararası arenada güçlü bir şekilde kabul görmüş durumdadır. Türkiye'de de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, iklim değişikliğine uyuma ilişkin olarak yerel yönetimlerin desteklenmesi ve politika

ve strateji geliştirme çalışmalarının sürdürülmesi gerekliliğini vurgulamaktadır (TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2010).

İklim değişikliği ile mücadele konusunda yerel yönetimlerin rollerinin artması son dönemlerde dikkat çeken bir gelişme olmakla birlikte, 1990'lardan itibaren yerel yönetimlerin iklim değişikliği konusundaki politikaları iki dönemde incelenebilir. 1990'ların ikinci yarısında başlayan ve "gönüllü şehircilik" olarak da adlandırılan ilk dönem kentler ile Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi'nin iklim ittifakı kurdukları ve "Enerji Kentler" gibi ulus üstü belediye ağ bağlarının sera gazı salınımını azaltmak için eyleme geçtikleri bir dönemdir. Yerel iklim politikalarının ikinci döneminde ulus üstü belediye yapıları hem sayı olarak artmış hem daha fazla büyüyüp gelişmiş hem de coğrafi alan olarak dünyanın farklı bölgelerini içine almıştır. Stratejik şehircilik olarak da adlandırılan bu dönemde hâkim olan "azaltım" politikasının yerine hem "azaltımın" hem de "uyumun" önemli görüldüğü bir belediye iklim politikası ortaya çıkmıştır (Demirci, 2014: 103).

İklim değişikliği ile mücadelede yerel yönetimlerin bu şekilde önemli bir aktör durumuna gelmeleri onların bazı özellikleri ile ilgilidir. İlk olarak, yerel yönetimler uyum politikaları oluşturma ve uygulama imkanlarına sahip birimlerdir. İklim değişikliğinin sonuçları asıl olarak yerel ölçekte hissedileceği için uyum politikalarının da öncelikli olarak yerel yönetimlerde oluşturulması gerekmektedir (Measham vd., 2011: 890). Ayrıca, iklim değişikliği konusu, tarım, hava, kimyasallar, kentler, enerji, sanayi, arazi ve

toprak, deniz ve kıyı çevresi, doğa ve biyolojik çeşitlilik, gürültü, ulaşım, atık, su ve daha birçok farklı alanı ve sektörü ilgilendiren özelliğinden dolayı hem merkezi yönetimler hem de yerel yönetimler arasında uzun dönemli eş güdüm ve iş birliği gerektirdiğinden yerel yönetimlerin iklim değişikliği konusunda aktif olarak rol üstlenmesi bir zorunluluk olarak değerlendirilmektedir (TC Vilayetler Birliği, TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği.).

Yerel yönetimlerin iklim değişimi ile ilişkilerinin niteliği incelendiğinde iki boyutlu bir ilişkisi söz konusu olduğu görülür. Başka bir deyişle, yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadele alanındaki işlevlerini iki katmanda ele almak gerekmektedir. Buna göre, yerel yönetimler bir yandan kentsel faaliyetlerden kaynaklanan sera gazlarının kontrolü ve azaltımını sağlayan yerel politikalar üretirken diğer yandan kenti ve kentliyi iklim değişikliğinin etkilerine hazırlayan uyum politikalarını geliştirmek durumundadırlar (Mazlum, 2009: 53).

Türkiye'de yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadelede görev ve sorumlulukları doğrudan belirtilmese de 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanununda sayılan belediyelerin görev ve sorumluluklarının önemli bir kısmı iklim değişikliği ile ya doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilidir. Buna göre, Kanun'un 14. maddesinde belediyelerin imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; şehir içi trafik; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar ve konut gibi pek çok konudaki hizmetleri yapacakları veya yaptıracakları belirtilmiştir.

Türkiye’de iklim değişikliği ile mücadelede yerel yönetimlerin rolü konusunda tüm yerel yönetim birimleri için geçerli olacak politika ve yöntemlerin yanı sıra yerel yönetimlerin birbirinden çok farklı politika geliştirmek zorunluluğundan da söz edilmelidir. Genel olarak Akdeniz, Karadeniz ve iç bölgelerdeki kentler birbirleri ile oldukça farklı iklim koşullarına maruz kalmakta ve iklim değişikliğinden farklı etkilenmektedirler. Örneğin Akdeniz, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde kuraklıkla mücadele ön plandayken Karadeniz bölgesinde aşırı yağışlar ve sel felaketleri öncelikli tehdit olarak görülmektedir. Bu nedenle 5393 sayılı Kanun ile Belediyelere verilen iklim ve çevre ile ilgili görevlerden hangilerinin öncelikli olarak gerçekleştirileceği konusunda bölgesel ve yerel iklim ve çevre şartları göz önünde bulundurulmalıdır.

Yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadele ve planlamadaki rolleri yerel uyum için kilit bir öneme sahiptir. Ancak, bu konuda yerel yönetimlerin sınırlı mali kaynaklara sahip olmaları, kurumsal kapasitelerindeki yetersizlikler, bilgi eksikliği gibi faktörler iklim değişikliği ile mücadelede yönetimlerin hareket serbestisini kısıtlamaktadır (Measham vd., 2011: 890). Ayrıca, merkezi ve yerel yönetimler arasında görev, yetki ve sorumluluk konusunda ortaya çıkabilecek bazı anlaşmazlıklar ile yerel yönetimlerin çok daha öncelikli olarak değerlendirdikleri bazı alt yapı ve üstyapı yatırımları ve/veya diğer faaliyetleri bu birimlerin iklim değişikliği konusunda kendilerinden beklenen adımları atmada yetersiz kalmalarına sebep olmaktadır.

5. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİYLE İLE DAHA AKTİF VE ETKİLİ MÜCADELE İÇİN YEREL YÖNETİMLERİN GÖZ ÜNÜNDE BULUNDURMALARI GEREKEN HUSUSLAR

Mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması amacıyla faaliyet yürüten yerel yönetimler, günümüzün ve geleceğin en büyük sorunlarından biri olarak değerlendirilen küresel ısınma ve iklim değişikliği ile mücadelede önemli roller üstlenmek durumundadırlar. Yukarıda bahsedilen hususlar göz önüne alındığında yerel yönetimin iklim değişikliği ile mücadelede rol almaları bir seçenekten çok zorunluluktur. Yerel yönetimlerin gerçekleştirmeleri gereken bu faaliyetleri çevre koruma politikaları ve planlamaları, ulaşım faaliyetlerinin düzenlenmesi, enerji üretim ve tüketimi, israfın önlenmesi, farkındalık ve eğitim programları, atık miktarının azaltılması ve atıkların geri dönüşümü, imar planlarının düzenlenmesi, yerel yönetimler bünyesinde izleme ve değerlendirme biriminin kurulması, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin yeniden ele alınması ve diğer öneriler gibi başlıklar altında incelemek mümkündür.

5.1. Çevre Koruma Politikaları ve Planlamaları

Çevre kirliliği, iklim değişikliği, çölleşme, ormansızlaşma, su kıtlığı ve küresel ısınmayla ilgili sorunlar dünya gündemindeki yerini korumakta ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için "yeşil büyüme" kavramı önem kazanmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 13). İklim değişikliğine uyumun en önemli basamaklarından biri kentlerdeki açık ve yeşil alanların planlanması ve

tasarımıdır. Yeşil alanların zemin sularının toplanması, mikro-klima ve ısı adası etkilerinin azaltılması, hava kirliliği ve tozun tutulması gibi doğrudan iklimle ilişkili boyutları bulunmaktadır. Bu nedenle, Dünyanın önde gelen metropollerinin birçoğunda açık yeşil alanların sistematığı ayrı planlama başlıkları olarak ele alınmakta ve bu kentlerde yeşil alan master planı gibi çok katmanlı planlamalar yapılmaktadır (Arısoy, 2021: 25).

Bu durum iklim değişikliği ile mücadelede en önemli başlıklardan birinin çevre koruma politikaları ve planlamaları olduğunu göstermektedir. Bu nedenle yerel yönetimlerin iklim değişikliğiyle mücadelede çevre politikaları ve daha çok yeşil alan oluşturma konusunda aşağıdaki hususlara odaklanmaları gerekmektedir (McCarney vd, 2012; Talu, 2019: 8; TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2010; TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2012: 34; TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2016: 7-10; Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019: 10; Ateş ve Yavuz, 2019: 550; Trabzon Büyükşehir Belediyesi, 2019: 43; Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 20102020: 2010: 7-17; Kazancı ve Tezer, 2021: 303; Carter vd., 2015: 31; Fratini vd., 2015: 317; Zanon ve Verones, 2013: 345; Gil-Garcia vd. 2015: 72; Demirci, 2014: 110; Albayrak ve Atasayan, 2015):

- Kentsel sera gazı salınım envanteri hazırlanmalıdır.
- Kentsel iklim değişikliği eylem planı hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.
- Sera gazı indirim hedefi belirlenmelidir. Bunun için uluslararası anlaşmalar ve ulusal stratejilere paralel bir azaltım planlama takvimi oluşturulmalıdır.

- Kuraklıkla mücadele ve iklim uyum planları hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.
- Hava, su ve toprak kalitesi sürekli ölçülmeli ve ölçüm değerlerinin mevzuatta belirlenen sınır değerler içinde olduğu izlenmeli ve belgelenmelidir.
- Kamu ve özel alanlarda çevreyle uyumlu ve bölge doğal habitatına uygun yerel bitkilerin yetiştirilmesi teşvik edilmelidir.
- Endüstriyel ve evsel kompost üretimi ve yaygınlaştırılması teşvik edilmeli ve böylece metan gazı kullanımının altyapısı oluşturulmalıdır.
- Değişen iklime uygun bitki ve hayvan türleri geliştirilmeli, çevre ve biyolojik çeşitliliğin korunması konusunda planlamalar yapılmalıdır.
- Çevre yönetimi etkin, entegre ve sürdürülebilir şekilde organize edilmeli, tüm politikalar öncelikli olarak çevreye uygunluk bakımından değerlendirilmeli ve her alanda çevre ve iklim dostu uygulamalara öncelik verilmelidir.
- İklim değişikliğinin etkilerine ilişkin senaryolar dikkate alınarak afet tehlike ve risk haritaları hazırlanmalıdır.
- Vasıflı yeşil alanların ve hizmet altyapılarının mevcudiyeti değerlendirilerek artırılma yoluna gidilmelidir.
- Kentteki ağaç ve yeşil alan envanteri çıkarılmalı, her ağaç sayılmalı ve tarihi ağaçlar koruma altına alınmalıdır.
- Yağmur suyunun kullanılabilirliğini artırmak için yeşil çatı uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.
- Bozulmakta ve işlevsiz hale gelmekte olan kentsel alanların yeniden kul-

lanılmasına yönelik projelerin geliştirilmesine öncelik verilmelidir.

- Kent içinde veya yakın çevresinde tarım alanları ile ilgili düzenleme yapılarak kentiçi mini tarım planlaması yapılmalıdır. Kısıtlı da olsa sağlanacak hobi bahçeleriyle şehirli insanın toprakla tekrar buluşması sağlanmalıdır.

- Kentlerde iklim değişikliğine dayanıklı yaşam çevrelerinin oluşturulmasını amaçlayan planlar ve çalışmalar yürütülmeli, bu çalışmalara öncelikle iklim değişikliği açısından risk taşıyan bölgelerin tespiti yapılarak başlanmalı ve mekânsal planlar buna göre yapılmalıdır.

- Aşırı hava olaylarına göre arazi kullanım kararları yeniden gözden geçirilmeli, sel felaketine karşı teknik optimizasyon ve kentsel drenaj sistemleri kurulmalıdır.

- Sıcak hava dalgalarının etkili olduğu dönemlerde klima kullanmayan yoksul kesimlerin klimalı alışveriş merkezleri ve kamu tesislerine ulaşımını sağlanmalı, hareket edemeyenlere klima ve elektrik faturası için yardım edilmeli, şehrin değişik noktalarında halkın ihtiyaç duyduğu zaman girip serinleyebileceği soğuma noktaları belirlenerek halka duyurulmalıdır.

- Kentsel ısı adalarının oluşumunun engellenmesi için kentsel arazinin etkin kullanım stratejileri belirlenmelidir.

- Dere ıslahı ve erozyonun önlenmesi çalışmaları yapılmalı, taşkın koruma yapılarının inşası hızlandırılmalıdır. Bölge taşkın planları hazırlanarak il afet planlarına entegre edilmelidir.

- İklim değişikliğinin olumsuz etkileri sebebiyle bozulan su kalitesinin iyileştirilmesi çalışmaları hızlandırılmalıdır.

- İklim değişikliğinin su kaynaklarına etkileri (miktar ve kalite olarak) tespit edilerek, hassas bölgeler için uyuma yönelik uygulama önerileri geliştirilmelidir.

5.2. Ulaşım Faaliyetlerinin Düzenlenmesi

Hava kirliliğinin önemli sebeplerinden biri içten yanmalı motorlarda yanma sonucu oluşan egzoz emisyonlarıdır. Bu nedenle günümüzde sayıları her geçen gün artan içten yanmalı motorlu taşıtlar atmosfere saldıkları karbon gazlarıyla hava kalitesi açısından önemli sorunlar oluşturmaktadır. Özellikle şehirlerde taşıt sayısına bağlı olarak atmosfere oldukça yoğun bir karbon gazı salınımı söz konusu olmakta ve oluşan hava kirliliğinin büyük bir bölümü içten yanmalı motorlu taşıtlardan kaynaklanmaktadır. Motorlu taşıtlardan kaynaklanan kirleticilerin özellikleri ve yoğunlukları motor tipine, motor ayarına, kullanım tarzına, yakıt bileşimine ve atmosferik şartlara bağlı olarak değişmekle birlikte motorlu taşıtlar genel olarak çevreyi egzoz emisyonu, yakıtı yağ buharı, kurşun bileşikleri, asbest ve lastik tozları, aşınma, paslanma ve korozyon sonucu oluşan gaz, sıvı ve katı atıklarla kirliletmektedir (Kelen, 2014: 80).

İçten yanmalı motorlarda kullanılan ve karbon oksitler, azot oksitler, kükürtlü bileşenler, hidrokarbonlar, aldehitler ve partiküller gibi çevreye son derece zararlı gazları ortaya çıkmasına sebep olan fosil yakıtlar (Borat vd., 1994), son dönemler-

de yerini alternatif yakıtlara bırakma eğiliminde olsa da halen ulaşımda oldukça çok geniş bir oranda kullanılmaktadır. Kullanılan araç sayısı ve yüzölçümleri dikkate alındığında özellikle metropollerde ulaşımda kullanılan taşıtlardan atmosfere salınan gazlarla mücadele etmek yerel yönetimler için bir zorunluluktur. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin dikkate almak durumunda oldukları bazı hususlar şu şekilde sıralanabilir (TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2016: 7-10; Trabzon Büyükşehir Belediyesi, 2019:43; McCarney vd., 2012; Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010-2020, 2010: 7-17; Kazancı ve Tezer, 2021: 303; Zanon ve Verones, 2013: 345; Gil-Garcia vd. 2015: 68; TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2010):

- Sürdürülebilir ulaşım için planlar yapılmalı, yaya ve insan odaklı bir ulaşım anlayışı geliştirilmelidir.

- Toplu taşımanın daha çok tercih edilmesi ve özel araç trafiğinin toplu taşıma araçları ile bütünleştirilmesi için uygulanabilir ve sürdürülebilir planlamalar yapılmalıdır.

- Toplu taşıma sistemleriyle bağlantılı ilave kentsel araba park alanları, yürüyen merdivenler ve bantlar, teleferik, bisiklet yolları gibi altyapı imkânları oluşturulmalıdır.

- Yayaların güvenle yürüyebilecekleri altyapı tesis edilmeli; okullar ve işyerleri gibi yaşam alanlarına erişim sağlayan yaya güzergâhları oluşturulmalıdır.

- Kent içi ulaşımda karayolu yerine mümkünse demiryolu veya denizyolu kullanımı teşvik edilmeli; metro ve hafif raylı sistemler yaygınlaştırılmalıdır.

- Bisiklet kullanımının daha çok yaygınlaştırılması için gerekli altyapı oluşturulmalı; okullar, kamu binaları, iş ve alışveriş merkezleri gibi kalabalık mekanlara bağlanan bisiklet yolları ve bisiklet parkları yapılarak bisiklet kullanımı özendirilmelidir.

- Evden çalışma teşvik edilerek trafik ve çevre kirliliğinin önlenmesine katkıda bulunulmalıdır.

- Yerel yönetim birimlerinin araç filoları ve toplu taşımada kullanılan araçlar çevre dostu araçlardan oluşturulmalı ve özellikle kent içi taşımacılıkta kullanılan araçlar ihtiyaç ve verimlilik bakımından incelenmelidir.

- Akıllı ulaşım sistemi uygulamaları geliştirilmelidir.

- Yol ağlarının geometrik ve fiziki standartlarının belirlenmesinde temel öncelik daha az yakıt sarfiyatı sağlamak olmalıdır.

5.3. Enerji Üretimi ve Tüketimi

Çağımızda enerji konusu uluslararası ve ulusal boyutta ülkelerin politika ve stratejilerinin oluşmasında en öncelikli göz önünde bulundurulmuş ve tartışılan başlıklardan biridir. Ancak, özellikle geleneksel yöntemlerle enerji üretilmesi için bazı doğal kaynakların kullanılmasının atmosfere salınan gazlar ve ekosisteme verilen zararlar nedeniyle yüksek bir maliyeti de söz konusudur. Bu nedenle, enerji kaynaklarına sahip olmanın yanında şüphesiz enerji tüketimi de öncelikli bir konudur. Bu bağlamda kentlerde yaşayan insanların yerel ve ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla olan yerel yönetimler hem enerjinin üretiminde hem tüketiminde ve tasarrufunda hem de

alternatif enerji kaynaklarından faydalanmada önemli roller üstlenebilirler. Bu yükümlüğün yerine getirilmesi için yerel yönetim birimlerinin aşağıdaki hususlara dikkat etmeleri gerekmektedir (TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2016: 7-10; Ateş ve Yavuz, 2019: 550; Trabzon Büyükşehir Belediyesi, 2019:42; Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010-2020, 2010: 7-17; McCarney vd., 2012; Kazancı ve Tezer, 2021: 303; Zanon ve Veronesi, 2013: 345; Algedik vd., 2016: 11; TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2010):

- Karbon salınımı yüksek geleneksel enerji üretim yöntemleri yerine rüzgâr enerjisi, güneş enerjisi, jeotermal enerji, hidroelektrik gibi alternatif ve yenilenebilir enerji kaynaklarının oranının artırılması amaçlanmalıdır.

- Enerji verimliliğinin artırılması amacıyla yeni inşaatlara yalıtım ve aydınlatma ile ilgili kurallar getirilmeli ve bu yöndeki uygulamalar desteklenmelidir.

- Konut ve iş yerlerinde enerji tüketiminin azaltılması ve enerji tasarrufunun teşvik edilmesi amacıyla projeler geliştirilmelidir.

- Mevcut binalarda "Enerji Kimlik Belgesi" uygulamasına devam edilmeli ve ısı yalıtımı ve diğer verimlilik artırıcı uygulamalar teşvik edilmelidir.

- Eski binaların enerji verimliliği arttırılmalı, eski yapılardaki bu sistemler yenilenmelidir.

- Büyük çaplı konut projeleri ile kentsel dönüşüm projelerinde yenilenebilir enerji kaynaklarının hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

- Trafik işaretleri ve sokak aydınlatma sistemleri düşük enerji ile çalış-

bilen lambalarla değiştirilmeli ve/veya fotosellerin kullanımı gibi teknolojilerle yenilenmelidir.

- Sürdürülebilir enerji eylem planları hazırlanmalıdır.

- Yerel yönetim birimlerine ait binalarda enerji tasarrufu hedefleri belirlenmelidir.

- Belediyelerin bünyelerinde enerji verimliliği birimi kurulmalıdır.

5.4. Farkındalık ve Eğitim Programları

Günümüzde iklim değişikliğine sebep olan en önemli faktörlerin insan kaynaklı olduğu değerlendirildiğinde iklim değişikliği ile mücadelede en etkili yöntemlerden biri bireylerin bu konuda eğitilmesi ve farkındalık oluşturma bilinçlerinin yükseltilmesidir. Bu, hem uzun vadeli hem de çok boyutlu bir faaliyetler bütünü olarak anlaşılmalıdır.

İklim değişikliği ile mücadelede farkındalık oluşturma ve eğitim programlarının hayata geçirilmesi konusunda yerel yönetimler şu hususlara dikkat etmelidir (Ateş ve Yavuz, 2019: 543; Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010-2020, 2010: 7-17; Kazancı ve Tezer, 2021: 303; Gil-Garcia vd. 2015: 68; Demirci, 2014:110; Albayrak ve Atasayan, 2015):

- Okullarda çevre dersi konulması ve öğrencilerin çevreye duyarlı bir bilinçle sahip olmaları konusunda çalışmalar yapılmalıdır.

- Çevre eğitimi ve farkındalık oluşturma konusunda tüm platformlarda medyanın gücünden en yüksek seviyede faydalanılmalıdır.

- Çevre ve iklim değişikliği konusunda kitap, broşür, afiş vb. çalışmalar desteklenmelidir.

- Toplumun her kesiminin çevre bilinci ile duyarlılığının artırılması temel amaç olmalıdır.

- Yetişkinlere yönelik iklim değişikliğine ilişkin farkındalık oluşturma hedefinde olan eğitimler düzenlenmelidir.

- Eğitim ve farkındalık oluşturmak amacıyla başta üniversiteler ve diğer eğitim kurumları olmak üzere işbirliği yapılmalı, bu kuramların mevcut ekipman ve eğitimci kadrolarından yararlanılmalıdır.

İklim değişikliği ile ilgili düzenlenecek farkındalık ve eğitim programlarında temel konular şu şekilde sıralanabilir:

1. Çevre ve doğa eğitimi,
2. Atıkların doğaya zararları ve geri dönüşümü halinde elde edilecek kazançlar,
3. İklim değişikliğinin nedenleri ve muhtemel sonuçları,
4. "azaltım" ve "uyum" politikaları ve uygulamaları,
5. Atık yağların lavaboya veya çöpe dökülmemesi konusunda farkındalık,
6. Temiz su israfının önlenmesi,
7. Ağaç dikmenin ve yeşil alanların genişletilmesinin önemi,
8. Enerji kullanımı ve enerjide tasarruf yöntemleri,
9. Yenilenebilir enerji kullanımının önemi,

10. Aşırı araç emisyonunun zararları, sonuçları ve ekonomik sürüş,

11. Az tüketme, yeniden kullanma, geri dönüştürme,

12. Toprak işleme, drenaj, sulama teknikleri, ilaçlama,

13. İklim değişikliğine bağlı olarak gelişmesi muhtemel doğal afetler ve korunma yolları,

5.5. İsrafın Önlenmesi

Yerel yönetimler için su ve enerji başta olmak üzere kullanılan tüm kaynaklar ve araçlarda israfın önlenmesi temel amaçlardan biri olmalıdır. Bu bağlamda yerel yönetim birimleri hem kamu hizmetlerin sunulmasında bizzat yerel yönetimler tarafından kaynak kullanımında hem de kentte yaşayan bireylerin kaynak kullanımında tasarrufun öncelikli bir yaşam şekli olarak kabul edilmesi ve uygulanması için eğitici ve teşvik edici faaliyetler yürütmelidirler. Bunun için yerel yönetimler şu hususlara dikkat etmek zorundadırlar:

- Temiz suların gereksiz yere harcanmaması için çalışmalar yapılmalı ve projeler geliştirilmelidir.

- Su kaçaklarının önlenmesi için çalışmalar yapılmalı ve projeler geliştirilmelidir.

- Konut ve iş yerlerinde enerji tüketiminin azaltılması için çalışmalar yapılmalı ve projeler geliştirmelidir.

- Su ve enerjinin kaçak kullanımının önlenmesi için çalışmalar yapılmalı ve denetimler artırılmalıdır.

- Binaların ısı yalıtımlarının yapılması ve enerji israfının önlenmesi için çalışmalar yapılmalı ve projeler geliştirmelidirler.

5.6. Atık Miktarının Azaltılması ve Atıkların Geri Dönüşümü

İnsanın yeryüzünde varoluşuyla birlikte ortaya çıkmaya başlayan atık maddeler, insan faaliyetlerinden kaynaklanan, belirli bir geri dönüşüm sürecinden geçirilmeden tekrar kullanılmayan, çevre ve insan sağlığına zararları sebebiyle istenmeyen cisimleri ifade etmektedir (Uysal, 2021: 127). Katı, sıvı ve gaz şeklinde olabilen atık maddeler ilk çağlarda doğa tarafından tekrar dönüştürülmekteydi. Ancak zamanla atıkların miktarı, çeşitliliği ve içeriği değiştiçe doğa tarafından dönüştürülmesi mümkün olmamış, birikerek çevrede oluşturdukları tahribat artmıştır. Günümüzde katı ve sıvı atıkların geri dönüşümü ve tekrar kullanımı konusunda yoğun bir çaba söz konusudur. Bu dönüşüm hem çevre tahribatının önlenmesi hem de yeniden ekonomik girdi sağlanması boyutlarıyla oldukça değerlidir.

Atıkların geri dönüşümü birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de yerel yönetimlerin öncelikli görevleri ve sorumlulukları arasında sayılmaktadır. Bu nedenle, yerel yönetimler katı ve sıvı atıkların geri dönüşümünde şu hususlara dikkat etmelidirler (Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010-2020, 2010: 7-17; Kazancı ve Tezer, 2021: 303; McCarney vd., 2012):

- Katı ve sıvı atıkların geri dönüşümü için ileri teknoloji kullanılarak geri dönüşüm ve arıtma tesisleri kurmak öncelikli amaçlardan olmalıdır.
- Atıkların cinslerine göre ayrılması konusunda teşvik edici ve bilgilendirici faaliyetler yürütülmelidir.
- Sıvı atıkların arıtılması öncelikli olarak bu atıkların çevreye verecekleri

zararı azaltma veya ortadan kaldırmayı hedeflemelidir. Bu amacın yanında arıtma, arıtılan sıvıların tekrar kullanılmasını sağlamaya da imkan verecek şekilde olmalı ve tekrar kullanım sağlanmalıdır.

- Katı atık depolama süreçlerinde oluşan metan gazının ısıtma ve enerji elde etme amaçlı kullanımı sağlanmalıdır.
- Kullanılmış sıvı yağların lavabolara veya çöpe dökülmemesi için çalışmalar yapılmalı, mahallelerde belirli yerlerde kullanılmış sıvı yağ toplama varillerinin çevreye uyumlu bir şekilde konumlandırılması sağlanmalıdır.

5.7. İmar Planlarının Düzenlenmesi

Yapılar, en temel kentsel enerji tüketim birimlerindedir. Bu nedenle, imar planlarının şekillendireceği yapı düzeni ve formu iklim değişikliği ile mücadele açısından önemli bir yere sahiptir. Coğrafi konum, yapıların yönelimi, topoğrafya ve bitkilendirme gibi faktörler yapılarda ısıtma, soğutma, havalandırma, aydınlatma, su temini gibi ihtiyaçlar için kullanılan enerji miktarına doğrudan etki etmektedir (Peker ve Aydın, 2019: 10). Bu durum, imar planlarının iklim değişikliği ile mücadelede önemli bir araç olabileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca tarım alanlarının korunması ve sürdürülmesini önceleyen imar planları da iklim değişikliği ile mücadeleye destek olması ve ekosistemin korunması açısından büyük bir öneme sahiptir. Ancak Türkiye'de İmar Kanunu ile yerel yönetimlere ilişkin mevzuatın tarım alanlarının korunması ve sürdürülebilir kullanımını sağlayacak araçları yeterli düzeyde içermediğini ifade etmek gerekmektedir (Çölleşmeyle Mücadele Ulusal Stratejisi ve Eylem Planı, 2019: 31).

Yukardaki açıklamalar göz önüne alındığında imar planlarının hazırlanması ve uygulanması sorumluluğunu üstlenen belediyeler imar planları üzerinden iklim değişikliği ile mücadelede önemli katkılar sunabilirler. Bunun için belediyelerin şu hususlara dikkat etmesi gerekmektedir (Peker ve Aydın, 2019: 10; Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010-2020, 2010: 7-17; Carter vd., 2015: 4; Gil-Garcia vd. 2015: 77; TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2012: 85):

- İmar planları yapılırken çevre ve iklim şartları göz önünde tutulmalıdır.
- Yapı düzeni ve formu ile ilgili kararları oluşturan imar planlama süreçleri güneş ve rüzgar gibi doğal enerji kaynaklarından en üst düzeyde faydalanmayı öneren 'pasif tasarım' stratejileri göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Başka bir deyişle, enerji etkin mimari (pasif ısıtma ve soğutma, vb.) öne çıkartılmalıdır.
- Ekolojik mimariye önem verilmeli ve teşvik edilmelidir.
- Yeni imar ve yerleşim alanları planlamaları yapılmalı ve çarpık kentleşmenin önüne geçilmelidir.
- Akıllı şehir uygulamaları geliştirilmelidir.
- Dere ve sel yatakları içinde ve kısmen de kıyı çizgileri üzerinde yapılaşmalar önlenmelidir.
- Heyelanlı ya da heyelana yatkın yamaçların yerleşim yerine dönüştürülmesi engellenmelidir.
- Atık sularının yamaca sızdırılması ve heyelanı tetiklemesi önlenmelidir.
- Sel ve deprem gibi doğal afetlere dayanıklı konut projeleri hayata geçirilmelidir.

5.8. İzleme ve Değerlendirme Birimi Kurulması

Yerel yönetimlerin bünyelerinde iklim değişikliğini ve iklim değişikliği ile mücadelede kat edilen mesafeyi izleme ve değerlendirme amacıyla yeni görev dağılımı yapmaları veya bu amaçla yeni birim kurmaları süreci bütünsel olarak yönetme ve organize etmelerinde kolaylıklar sağlayacaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için yerel yönetimlerin kurumsal kapasitelerinin söz konusu faaliyetleri yürütebilmesine imkan sağlayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Bu birimin görevleri şu şekilde sıralanabilir:

1. İklim değişikliği ile ilgili küresel, bölgesel ve yerel gelişmeleri takip etmek, önemli gelişmeleri halka duyurmak,
2. İklim değişikliği ile mücadele konusunda merkezi yönetim ve yerel yönetimler ve sivil toplum başta olmak üzere tüm aktörlerce yürütülen faaliyetleri izlemek,
3. İlgili yerel yönetim biriminin iklim değişikliği ile mücadelede atması gereken adımlar konusunda önerilerde bulunmak, atılan adımlar ve bu adımların etkinlik düzeyleri hakkında raporlar hazırlamak,
4. İklim değişikliği ile ilgili çalışmalarda kurum içi ve kurum dışı ilişkileri sürdürmek,
5. Sera gazı emisyon oranları başta olmak üzere iklim değişikliği ile mücadelede kamu ve özel sektörün sorumluluklarının yerine getirilmesi konusunda denetimler gerçekleştirmek,

5.9. Merkezi ve Yerel Yönetimler Arasındaki İlişkilerin Yeniden Ele Alınması

Yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile etkin bir mücadele yürütebilmeleri için merkezi yönetim ve yerel yönetim ilişkilerinin sınırları, yoğunluğu ve belirliliği oldukça önemli bir konudur. Bu nedenle, aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır (Albayrak ve Atasayan, 2015; Corfee-Morlot vd, 2009: 11; Ateş ve Yavuz, 2019: 562):

- Türkiye'deki yerel yönetim mevzuatında yerel yönetimlere "azaltım" ve "uyum" gibi iklim değişikliği politikalarına ilişkin doğrudan sorumluluk verilmediği görülmektedir. İklim değişikliği ve küresel ısınma ile mücadelede yerel yönetimlerin görev, yetki ve sorumluluklarının sınırlarını net olarak belirleyen mevzuat altyapısı oluşturulmalıdır. Böylece, yerelin yetki belirsizliği giderilmeli ve iklim değişikliği ile mücadele etmeye yönelik yasal-yönetimsel düzenleme eksiklikleri tamamlanmalıdır.
- İklim değişikliğine uyum konusunda ulusal politikalar yerel eylemi güçlü bir şekilde desteklemelidir.
- İklim değişikliği ile mücadelede yerel yönetim birimlerinin ihtiyaç duyduğu altyapı, teknoloji, donanım, işgücü ve finansman sağlanmalıdır.
- İklim değişikliği konusunda deneyler için yerel yönetimlerdeki potansiyelin kullanılması gerekmektedir. Başka bir deyişle, yerel yönetimler merkezi idareler için bir test alanı olarak kullanılmalıdır.
- İklim değişikliği konusunda kapasite oluşturmak için yerel ve ulusal

makamlar arasındaki yakın işbirliği, yerel makamların iklim değişikliğine uyum sağlama maliyetlerini azaltacak ve iklim değişikliğine uyum sağlama potansiyelini artıracaktır.

5.10. Diğer Öneriler

Yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadelede daha etkin rol alabilmeleri için yukarıda sayılan önerilere ilave olarak aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır (Albayrak ve Atasayan, 2015: 691; Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010-2020, 2010: 7-17; Kazancı ve Tezer, 2021: 306; Fratini vd., 2015: 317; Gil-Garcia vd. 2015: 69; Algedik vd., 2016: 31; Demirci, 2014: 110; Albayrak ve Atasayan, 2015):

- İklim değişikliği ile mücadele konusundaki sorumluluk toplumun farklı kesimlerine paylaştırılmak, aktörlerin sorumlulukları üstlenmeleri teşvik edilmelidir.
- Kamu-özel işbirlikleri kurularak iklim değişikliği ile mücadelede özel sektörün sermaye, bilgi birikimi ve tecrübelerinden faydalanılmalıdır.
- Politika üretiminde kısa vadeli yaklaşımlardan uzaklaşılarak, bilimsel veri ve değer-lendirmelere dayalı uzun vadeli planlamalar benimsenmelidir.
- İklim değişikliği kapsayıcı bir politika alanı olarak kabul edilmeli ve her türlü planlama ve uygulamalarda bir ön koşul olarak değerlendirilmelidir.
- İklim değişikliğine mekânsal uyumda teknoloji kullanımı özellikle katılım mekanizmasını destekleyeceğinden ve yerel düzeydeki uygulamalarda verimliliği artıracağından e-uygulamalar geliştirilmeli.

- Yönetişim güçlendirilmeli, şeffaf ve hesap verilebilir politikalar ve karar alma süreçleri ile iklim değişikliği ile mücadele edecek aktif bir sivil toplum camiası oluşturulmalı ve bu kesimin çalışmalarına katılmaları sağlanmalıdır.

6. SONUÇ

Küresel ısınma ve iklim değişikliği, Dünya üzerinde tüm canlıların ve ekosistemini tehdit eden en ciddi sorunlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bu konudaki bilimsel çalışmalar sonucu ulaşılan istatistik veriler iklim değişikliği ve kuraklıkla küresel ölçekte etkili bir mücadele politikası ve programı üretilmediği takdirde yakın gelecekte telafisi imkânsız zararların ve kayıpların söz konusu olacağını ortaya koymaktadır. Söz konusu tehditle ilgili gerek uluslararası boyutta gerekse ulusal ve yerel boyutta bazı girişimler söz konusu olmasına rağmen atılması gereken adımların ve alınması gereken mesafenin oldukça uzağında bulunduğu ifade edilmelidir.

Konuyu daha trajik hale getiren ise küresel ısınma ve iklim değişikliğine yol açan sebeplerin insan faaliyetleri sonucu ortaya çıkmasıdır. Bu nedenle tüm ekosistemin geleceğini tehlikeye atan insan faaliyetlerine son verilmesi veya bu faaliyetlerin mümkün olduğunca azaltılması ele alınması gereken öncelikli konular arasındadır. Son dönemlerde konu ile ilgili olarak uluslararası bir takım anlaşmalar yapılsa da konunun sadece uluslararası kuruluşlar veya devletler boyutunda çözülemeyeceği genel kabul gören bir yaklaşımdır. Bu nedenle günümüzde iklim değişikliği ile mücadelede başarıya ulaşılabilmesi için sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetim birimleri gibi tüm aktörlerin katılımı ile

bir yönetim modeli çerçevesinde konuyu ele almak zorunludur.

Yerel yönetimlerin kuruluş amacının ortak ve yerel ihtiyaçların karşılanması olduğu ve kentlerin de bir yandan iklim değişikliğinin temel sebebi diğer yandan iklim değişikliğinden en çok zarar gören mağdurlar oldukları düşünüldüğünde kent yönetiminde yerel iradeyi temsil eden yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadelede ne kadar önemli bir rol alabilecekleri daha iyi anlaşılmaktadır. Mevzuatta yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadele konusunda açıkça görev ve yetkilerinden bahsedilmemesine rağmen bu birimler kentte yürüttükleri kamu hizmetlerinin her birinde küresel ısınma ve iklim değişikliği ile mücadeleyi öncelikli olarak göz önünde bulundurma ve politikalarını bu doğrultuda şekillendirmek durumundadırlar. Ayrıca, uygulamada konunun takipçisi olmak ve yasal sınırlar içinde yürütecekleri denetim faaliyetleri ile sürece destek vermek zorundadırlar.

Yerel yönetimler küresel ısınma ve iklim değişikliği ile mücadelelerini aslında "azaltım" ve "uyum" tabirleriyle ifade edilen, çevre koruma politikaları ve planlamaları, ulaşım faaliyetlerinin düzenlenmesi, enerji üretimi ve tüketimi, farkındalık ve eğitim programlarının düzenlenmesi, israfın önlenmesi, atıkların azaltılması ve geri dönüşümü, imar planlarının düzenlenmesi, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin yeniden ele alınması, yerel yönetimlerin bünyelerinde izleme ve değerlendirme birimlerinin kurulması gibi başlıklar altında toplanabilecek hizmetlerde yerine getirebilirler. Bu başlıkların her birinde

uygulanabilecek tedbirlerle yerel yönetimler iklim değişikliği ile mücadelede oldukça etkin bir konuma yükselebilirler.

Yerel yönetimler küresel ısınmadan kentin aşırı etkilenmesini ve iklim değişimi ile kentin maruz kaldığı olumsuz etkileri yönetme noktasında son derece önemli bir fırsata da sahiptirler. Bu fırsatı değerlendirme konusunda başarılı olan yerel yönetim birimleri kentlerde daha az karbon salınımı ile elde edilebilecek birçok faydayı da sağlamış olmaktadır. Bu faydalardan bazıları hava kirliliği ve kirlilikle ilgili hastalıkların azalması, iklim ve çevre dostu kentlerin oluşturulması, iklim değişikliğinin önlenmesi konusunda katkıda bulunma, yakıt, hammadde, enerji, su gibi kaynakların kullanımında tasarruf sağlanması, Yerel olarak istihdamın artırılması ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi, kent içi trafiğin azaltılması ve trafik akışının normalleşmesidir.

Yerel yönetimler bu ve benzeri faaliyetleriyle hem kent kaynaklı sera gazı salınımının önlenmesini (azaltım) hem de değişen iklim koşullarına kentin daha dirençli hale getirilmesini (uyum) sağlayabilirler. Böylece, kent için daha bütüncül bir iklim değişikliği ile mücadele politikası oluşturarak kentin hem fiziksel ortamının iyileştirilmesini hem de sosyal ve ekonomik kalkınmasını sağlayabilirler.

Yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadelesinde ve iklim değişikliğine karşı kentin direncini artırmada karşılaştıkları en büyük sorunlarından biri finansman kaynaklarının yetersizliğidir. İklim değişikliği ile mücadele kaçınılmaz olarak bir maliyet getirirse de bu mücadelenin uzun vadede ortaya çıkardığı fayda

göz önüne alınarak söz konusu maliyete katlanılması gerekmektedir. Bu nedenle iklim eylem planlarının etkili bir şekilde hayata geçirilebilmesi için yerel yönetimlerin bütçelerinde yeterli payı ayırmaları zorunludur. Bu konuda sorumluluk yerel yönetimlerden ziyade yerel yönetimlere kaynak aktarmada yetki sahibi olan merkezi yönetimlere düşmektedir.

KAYNAKLAR

Albayrak, A. N. & Atasayan, Ö. (2015). Yerel düzeyde iklim değişikliği farkındalığı analizi. 2nd International Sustainable Buildings Symposium, 685-693.

Algediz, Ö., Bayar, H. İ., Biçer, B. E., Çelik, E., Keleş, M., Kocaman, H. ve Talu, N. (2016). TBMM'nin İklim Değişikliği Politikasındaki Rolü. Küresel Denge Derneği.

Arıkan, Y. ve Özsoy, G. (2015). Adan Z'ye iklim değişikliği başucu rehberi. Bölgesel Çevre Merkezi.

Arısoy, A. (2021). Küresel iklim değişikliği ve yerel yönetimler. Yerel İklim, S.67, 22-28.

Ateş, H. ve Yavuz, Ö. (2019). Türkiye'de iklim değişikliği ile mücadele: mevzuat üzerinden bir değerlendirme. İçinde Aksoy Y. (Ed.), İklim değişikliği ve kentler yapısal çevre ve yeşil alanlar (ss. 543-567). Dakam Yayınları.

Atmaca, Y. (2019). Kentsel yönetim. İçinde Sağır H. (Ed.), Küreselleşme ve dönüşen kent (ss. 63-97). Orion Yayınları.

Balaban, O. (2012). Climate change and cities: a review on the Impacts and policy responses. METU Journal of the Faculty of Architecture, 29(1), 21-44.

DOI: 10.4305/METU.JFA.2012.1.2

Balaban, O., Özgür, B. ve Sakar, B. (2021). İklim değişikliği, göç ve yerel yönetimler. Yerel Yönetişim ve Göç Dizisi II.

Birchall, S.J., MacDonald, S. & Slater, T. (2021). Anticipatory planning: finding balance in climate change adaptation governance. *Urban Climate*, Volume 37, May 2021, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.udim.2021.100859>

Birleşmiş Milletler (1998). Kyoto Protocol to the United Nations framework convention on climate change. <https://enerji.gov.tr/bilgi-merkezi-iklim-degisikligi-ve-uluslararası-muzakereler> (Erişim Tarihi: 22.12.2021).

Birleşmiş Milletler (2015). Paris Agreement. <https://enerji.enerji.gov.tr//Media/Dizin/EVCED/tr> (Erişim Tarihi: 10.12.2021).

Borat, O, Balcı, M. ve Sürmen, A. (1994). Hava kirlenmesi ve kontrol tekniği. Teknik Eğitim Vakfı Yayınları.

Bölgesel Çevre Merkezi (2015). A'dan Z'ye iklim değişikliği. Ajanstürk Matbaacılık.

Bulkeley, H., Schroeder, H., Janda, K., Zhao, J., Armstrong, A., Chu, S.Y. & Ghosh, S. (2011). The role of institutions, governance and urban planning for mitigation and adaptation, *hoornweg*. İçinde D., Freire, M., Lee, M. J., Perinaz, B.-T. & Yuen, B. (ed.), *Cities and climate change responding to an urgent agenda* (ss. 125159). The World Bank.

Bulkeley, H., & Betsill, M. M. (2013). Revisiting the urban politics of climate change, *Environmental Politics*, 22 (1), 136-154. <https://doi.org/10.1080/09644016.2013.755797>

Carter, J.G., Cavan, G., Connelly, A., Guy, S., Handley, J. & Kazmierzak, A. (2015). Climate change and the city: building capacity for urban adaptation. *Progress in planning*, 95, 1- 66. <https://doi.org/10.1016/j.progress.2013.08.001>

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü (2019). Çölleşmeyle mücadele ulusal stratejisi ve eylem planı 2019-2030 (ÇMUSEP). Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Yayınları.

Demirci, M. (2014). İklim değişikliğinin yerel bir sorun olarak inşası. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 103-114

Dudley, N., Stolton, S., Belokurov, A., Krueger, L., Lopoukhine, N., MacKinnon, K., Sandwith, T., & N. Sekhran (2010). Natural solutions: protected areas helping people cope with climate change, IUCN/WWF, TNC, UNDP, WCS, World Bank

Fratini, C. F., Geldof, G. D., Kluck, J. & Mikkelsen, P. S. (2012). Three points approach (3PA) for urban flood risk management: a tool to support climate change adaptation through transdisciplinarity and multifunctionality. *Urban Water Journal*, 9(5), 317-331. <https://doi.org/10.1080/1573062X.2012.668913>

Gil-Garcia, J.R., Pardo, T.A., Nam, T. (2015). What makes a city Smart? identifying core components and proposing an integrative and comprehensive conceptualization. *Information Polity*, 20(1), 61-87. DOI 10.3233/IP-150354

Gregorioa, M.D., Fatorelli, Leandra, F., Paavola, J., Locatelli, B., Pramova, E., Nurrochmat, D.R., May, P.H., Brock-

haus, M., Sari, I. M. & Kusumadew, S. D. (2019). Multi-level governance and power in climate change policy networks. *Global Environmental Change*, 54, 64-77. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2018.10.003>

Güler, F. (2019). Merkezi ısıtma sistemlerinin uygulanmasında yaşanan sorunların kat mülkiyeti hukuku açısından sonuçları. *Yönetim Ekonomi Edebiyat İslami ve Politik Bilimler Dergisi*, 4(1), 48-64. DOI: 10.24013/jomelips.567397

Güneş, Ş.A. (2011). İklim değişikliği yükümlülüklerine uygunluğun sağlanması: Kyoto Protokolü uygunluk mekanizması. *Uluslararası İlişkiler*, 8(31), 69-94.

Barros, C.B., V., Stocker, T.F., Qin, D., Dokken, D.J., Ebi, K.L., Mastrandrea, M.D., Mach, K.J., Plattner, G.-K., Allen, S.K., Tignor, M. & Midgley, P.M. (2012). Managing the risks of extreme events and disasters to advance climate change adaptation. A Special Report of Working Groups I and II of the Intergovernmental Panel on Climate Change Field. Cambridge University Press

IPCC (2021). AR6 climate change 2021: the physical science basis, <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/> (Erişim Tarihi: 11.01.2022).

Kadioğlu, M. (2007). Küresel iklim değişimi ve Türkiye bildiğiniz havaların sonu. Güncel Yayıncılık.

Karakaya, E. ve Özçağ M. (2003). Türkiye açısından Kyoto Protokolünün değerlendirilmesi ve ayrıştırma (Decomposition) yöntemi ile CO2 emisyonu belirleyicilerinin analizi, II. ODTÜ Ekonomi Konferansı (6-9 Eylül 2003), 1-32.

Karapınar, B., Özertan, G., Tanaka, T.,

An N. ve Turp, M.T. (2020). İklim değişikliği etkisi altında tarımsal ürün arzının sürdürülebilirliği. Yayın No: TÜSİAD-T/2020-03/616.

Kazancı, G., ve Tezer, A. (2021). İklim değişikliğine uyumda mekânsal planlama ve akıllı yönetim çerçevesinde Türkiye. *Planlama*, 31(2), 302-320. doi: 10.14744/planlama.2021.87487

Kelen, F. (2014). Motorlu taşıt emisyonlarının insan sağlığı ve çevre üzerine etkileri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 19 (1-2), 80-87

Levin, K., Cashore, B., Bernstein, S. & Auld, G. (2012). Overcoming the tragedy of super wicked problems: constraining our future selves to ameliorate global climate change. *Policy Sciences*, 45(2), 123-152. DOI: 10.1007/s11077-012-9151-0

Mazlum, S. C. (2009). Bir sosyal politika sorunu olarak küresel iklim değişikliği ve yerel yönetim politikaları. *Kamuda Sosyal Politika*, 3(9/2), 51-54

McCarney, P., Blanco, H., Carmin, J. & Colley, M. (2012). Cities and climate change. İçinde Rosenzweig, C., Solecki, W.D., Hammer, S.A. & Mehrotra, S. (der.), *Climate change and cities: first assessment report of the urban climate change research network*. (ss. 249-270). Cambridge University Press.

Measham, T.G., Preston, B.L., Smith, T., Brooke, C., Gorddard, R., Withycombe, G. & Morrison, C. (2011). Adapting to climate change through local municipal planning: barriers and challenges, *Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change*, 16(8): 889-909. DOI: 10.1007/s11027-011-9301-2

Meteoroloji Genel Müdürlüğü (2021). İklim değişikliği ve mevcut durum, <http://mgm.gov.tr/iklim/iklim-degisikligi.aspx>, (Erişim Tarihi: 07.12.2022).

Morlot, J.C., Lamia, K.C., Michael, G. D., Ian, C., Alexis, R. & Pierre-Jonathan, T. (2009).

Cities, climate change and multilevel governance. OECD Environmental Working Papers N° 14, 2009, OECD publishing.

Peker, E. ve Aydın, C. İ. (2019). Değişen iklimde kentler: yerel yönetimler için azaltım ve uyum politikaları. İstanbul Politikalar Merkezi Mercator Politika Notu.

Prasad, N., Raghieri, F. & Shah, F. (2007). Climate resilient cities: a primer on reducing vulnerabilities to disasters. World Bank Publications.

Talu, N. (2019). Yerel iklim eylem planlaması ve Türkiye pratikleri, iklim değişikliği eğitim modülleri serisi 10 https://www.iklimin.org/wp-content/uploads/egitimler/seri_10.pdf (Erişim Tarihi: 25.12.2021).

TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2010). Ulusal iklim değişikliği stratejisi belgesi 2010-2020. https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2010-2020_ (Erişim Tarihi: 20.01.2022).

TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2010). Türkiye iklim değişikliği stratejisi 2010-2023. <https://iklim.csb.gov.tr/strateji-belgeleri-i-305> (Erişim Tarihi: 10.01.2022).

TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2012). Türkiye'de iklim değişikliği risk yönetimi.

TC Çevre ve Şehircilik Bakanlı-

ğı (2016). İklim dirençli kentler. https://ipa.gov.tr/assets/uploads/files/climate_change_261217.pdf, (Erişim Tarihi: 10.12.2021).

TC Dış İşleri Bakanlığı (2022), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), <https://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-cevre-programi.tr.mfa>, (Erişim Tarihi: 19.01.2022).

TC Kalkınma Bakanlığı, (2013), Dokuzuncu kalkınma planı (2014-2018).

TC Tarım ve Orman Bakanlığı (2016). İklim değişiminin su kaynaklarına etkisi projesi. <https://www.tarimorman.gov.tr/SYGM/Belgeler/> (Erişim Tarihi: 15.01.2022).

TC Tarım ve Orman Bakanlığı (2019). Çölleşmeyle mücadele ulusal stratejisi ve eylem planı 2019-2030. Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Yayınları.

TC Vilayetler Birliği, TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği (Yıl belirtilmemiş). AB müktesebatı ve yerel yönetimlerimizin uyumu: bir analiz çalışması. <https://www.yereldeab.org.tr/sehireslestirme/Yay%C4%B1nlar.aspx> (Erişim Tarihi: 05.01.2022).

Trabzon Büyükşehir Belediyesi (2019). Trabzon'un sürdürülebilir enerji eylem ve iklim uyum planı. https://www.trabzon.bel.tr/uploads/FCK_SAYFALAR/4524.pdf, (Erişim Tarihi: 02.01.2022).

TÜİK (2021). Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları 2020. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuc-lari-2020-37210> (Erişim Tarihi: 15.12.2021).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). Onbirinci Kalkınma Planı (2019-2023).

United Nations (1992). United Nations framework convention on climate change. FCCC/INFORMAL/84 GE.05-62220 (E) 200705, <https://www.un.org/en/climatechange>, (Erişim Tarihi: 08.12.2021).

Uysal, Y. (2021). Sıvı atık kirliliği ve çözüm önerileri. İçinde Ünal, F., Kayan, A. (Ed.), Çevre sorunları ve çözüm önerileri (ss. 127-162). Gazi Kitabevi

Zanon, B., & Verones, S. (2013). Climate change, urban energy and planning practices: Italian experiences of innovation in land management tools. Land Use

Policy. Volume 32, May 2013, 343-355. DOI: 10.1016/j.landusepol.2012.11.009

İnternet Kaynakları

URL-1. "Second UCCRN Assessment Report on Climate Change and Cities' https://pubs.giss.nasa.gov/docs/2015/2015_Rosenzweig_ro02510w.pdf, (Erişim Tarihi: 20.12.2021).

URL-2. "Second UCCRN Assessment Report on Climate Change and Cities' https://pubs.giss.nasa.gov/docs/2015/2015_Rosenzweig_ro02510w.pdf, (Erişim Tarihi: 20.12.2021).

URL-3. "Melting of the Antarctic Ice Sheet Could Cause Multi-meter Rise in Sea Levels by The End of The Millennium", <https://www.eurekalert.org/news-releases/938790>, (Erişim

Ufuk ÜNLÜ*

SOSYAL MEDYA HESABINDAN PAYLAŞIM YAPAN KAMU GÖREVLİSİNE DİSİPLİN CEZASI VERİLİR Mİ?

Öz

Birçok kişi ve kurum tarafından aktif olarak kullanılan sosyal medya, kullanıcısının kendi ürettiği içeriği yayınladığı ve paylaştığı online bir ağıdır. Kullanıcılar günlük yaşanan olayları, içerikleri, düşünceleri, makaleleri, haberleri ve fotoğrafları sosyal medya aracılığı ile görebilmekte görüşlerini yine bu sosyal ağ ile yansıtabilmektedir. Bir birey olarak kamu görevlilerinin de oldukça yaygın bir şekilde sosyal medya hesapları bulunmakta ve haliyle bu hesaplardan düşünce ve görüşlerini paylaşımları bilinen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamu görevlilerince sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımların ifade özgürlüğü bağlamında değerlendirilmesi ve disiplin cezalarına konu edilmesi meselesi, yazımız içerisinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Kamu Görevlisi, Disiplin Cezası, İfade Özgürlüğü.

1. GİRİŞ

Gelişen ve farklılaşan teknoloji sosyal medyayı kullanmayan kişi sayısını neredeyse yok denecek kadar az hale getirmiş ve bağımlılık yaratan bu durum, insan ilişkilerini yeni bir boyuta taşımıştır. Günümüzde insanlar uzun saatlerini sosyal medyada geçirmekte ve mobil telefonlar sayesinde sosyal medya adresleri her an

elimizin altında bulunur duruma gelmiştir. Bu bakımdan sosyal medya; günümüzde insanların ifadelerini ve düşüncelerini açıkladığı etkin bir sosyal paylaşım alanı olduğu hususu dikkate alındığında, paylaşım ve yorumların suç teşkil edip etmediğinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi, ifade ve düşünce özgürlüğünün sınırlarının aşılıp aşılmadığının tespit edilmesi gerekmektedir.

* Cumhurbaşkanlığı Denetçisi

Bu çalışmada, kamu görevlilerinin sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımlar nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmalarının ifade özgürlüğü ihlali sonucunu doğurup doğurmayacağı hususu yayınlanmış bir mahkeme kararı özelinde incelenecektir.

2. KAMU GÖREVLİSİNİN SOSYAL MEDYA KULLANIMI

Kamu görevlilerinin uymakla yükümlü olduğu hususlar, başta 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu olmak üzere yasal mevzuat ile hüküm altına alınmıştır. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "kişinin hakları ve ödevleri" düzenleyen İkinci Bölümü'nde yer alan "düşünce ve kanaat hürriyeti" başlıklı 25 inci maddesinde; herkesin, düşünce ve kanaat hürriyetine sahip olduğu, her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimsenin, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı, düşünce kanaatleri sebebiyle kınanamayacağı ve suçlanamayacağı belirtilmiştir.

Ayrıca, Anayasa'nın "düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26'ncı maddesinde ise, herkesin, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olduğu ifade edilerek, bu hürriyetin kullanılmasının hangi amaçlarla sınırlandırılabilirliği maddenin devamında açıklanmıştır.

Anayasa'nın "Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler" kenar başlıklı 129 uncu maddesinin ilgili kısmı şöyledir: "Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler." Bununla birlikte, 657 sayılı Kanun'un "Davranış ve işbirliği" kenar başlıklı 8. maddesi şöyledir: "Devlet memurları,

resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadırlar."

Öte yandan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin "ifade özgürlüğü" başlıklı 10. maddesinde; herkesin görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahip olduğu, görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüğün kullanılmasının, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için bazı biçim koşullarına, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabileceği belirtilmiştir.

Kamu Görevlileri Etik Kurulu, "Kamu Görevlilerinin Sosyal Medya Kullanımında Gözetmesi Gereken Etik İlkeler"i, kurulun 2021/81 sayılı İlke Kararı ile belirlemiştir. Söz konusu karar, 30 Nisan 2021 tarihinde 31470 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsan Hakları Eylem Planı İzleme ve Değerlendirme Kurulu koordinasyonunda uygulamaya konulan "İnsan Hakları Eylem Planı" çerçevesinde alınmıştır. Kararda özellikle, "görevlerini yürütürken dürüstlük, tarafsızlık, saygınlık, güven, nezaket, çıkar çatışmasından kaçınma ve şeffaflık gibi etik ilkelere uymakla görevlisi olan kamu görevlisi, sosyal medyayı kullanırken, özel yaşamı ve ifade özgürlüğü ile kamu görevlilerinin gerektirdiği tarafsızlık ve güvenilirlik arasında, makul ve orantılı bir denge kurarak Anayasa ve kanunlara bağlı kalma bilinci ile en yüksek davranış

standartlarını sergilemekle yükümlüdür.” denilmektedir.

Kamu görevlilerinin sosyal medyadan yaptığı paylaşımlar ve sunduğu görüşler, bunların disiplin soruşturmasına konu edilmesine ve disiplin cezası verilmesine konu edilmiş ve bu durum yapılan paylaşımların ifade özgürlüğünün engellenmesi bağlamında tartışmalara ve konunun yargısal alana taşınmasına neden olmuştur.

3. KAMU GÖREVLİSİNİN SOSYAL MEDYADAN PAYLAŞIM YAPMASININ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ BOYUTU

Resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorunda olan kamu görevlilerinin, bireyler arasında dil, ırk, etnik köken, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep, servet, medeni hal, sağlık durumu, engellilik, yaş, kılık ve kıyafet ve benzeri nedenlerle ayrımcılık yapmamaları, kamu politikaları hakkında kamuya açık yorumlar yaparken veya bunlar hakkındaki kamuoyu araştırmalarına katılırken yürüttüğü göreve ilişkin tarafsızlığını tehlikeye atan davranışlardan kaçınmaları gerekmektedir. Yanısıra kamu görevlisi, kamu hizmetine ayrılan zamanda sosyal medya kullanımı konusunda dikkatli davranmalı ve kamu hizmetini aksatmamalıdır.

Uygulamada sosyal medyadan paylaşım yapan bazı kamu görevlileri hakkında disiplin işlemleri yürütüldüğü ve çoğu zaman 657 sayılı Kanununun 125’inci maddesinin “Uyarma” cezası başlığı altında yer alan “e) Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak” fiilinden hareketle disiplin cezası verildiği görülmektedir. Verilen disiplin

cezaları ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olarak değerlendirilmekte ve dolayısıyla bu müdahalenin gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Nitekim anayasa mahkemesinin kararlarına yansıyan yaygın görüşler kapsamında, ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılması ve orantılı olması gerekir ve derece mahkemeleri, bireylerin fikirlerini ifade özgürlüğü yoluyla ifade etme hakları ile Anayasa’nın 26’ncı maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen meşru amaçlar arasında adil bir denge sağlamalıdır.

Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında, düşünce açıklamaları nedeniyle kamu görevlileri hakkında verilen disiplin cezalarına ilişkin olarak idarenin ve bu tür cezaların hukuka uygunluğunu denetleyen yargı mercilerinin -subjektif yorumlardan kaçınmaları için- yapmaları gerekenleri açıklamıştır. Bu kapsamda, idare ve yargı mercilerinin en azından şu değerlendirmeleri yapmaları beklenir:

- Söz konusu olan ifade özgürlüğü olduğu için devlet memurlarının da birer birey olduğu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönleri sahip olma haklarının bulunduğu gözardı edilmemelidir.
- Hizmet dışında kullanılan ifadelerin dile getirildiği koşullar gözetilmeli ve yapılan ifade açıklamasının kamu görevlisinin bulunduğu konum ve üstlendiği devlet görevinin -içeriğiyle birlikte değerlendirildiğinde- itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte olduğu ortaya konulmalıdır. Bununla birlikte somut olayın koşullarında kamu görevlisinin düşünce açıklamasını kamu görevi

statüsünün ve görev yaptığı alanın kendisine sağladığı unvanı dâhil herhangi bir olanağı kullanarak yapmış ise bunun gösterilmesi gerekir.

- Buna ilaveten yapılan düşünce açıklamasının kamu hizmetlerinin sürekliliğini, etkinliğini, verimliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini ne şekilde etkilediğinin ve cezayı gerekli kılan devlet organizasyonu içinde düzenin bozulması, hizmetlerin yürütülmemesi gibi sonuçların neler olduğunun veya bu tür sonuçlara neden olmasının kuvvetle muhtemel olduğunun ortaya konulması gerekir.

- Her durumda kamu görevlisinin ödev ve sorumluluk derecesinin bulunduğu konum ve görev yaptığı alanla bağlantılı olarak belirlenmesi gerekmektedir.

- Hükmedilen disiplin cezasıyla kamusal önemi bulunan objektif amaca ulaşılabilirliği, başka bir deyişle kamu görevlisinin cezalandırılmasının zorunlu bir sosyal ihtiyaca karşılık geldiği gösterilmeli; düşünce açıklamasının kamu görevini etkileme derecesiyle orantılı bir disiplin cezasına hükmedilmelidir.

- Değerlendirmelerin oldukça açık, spesifik ve tekil olarak yapılması gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesi 18.10.2022 tarih ve 2018/36354 bireysel başvuru numaralı kararında; ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerektiği hususundan hareketle, kamu görevlisi olan başvurucunun sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı bir paylaşım nedeniyle disiplin cezası ile

cezalandırılmasını ifade özgürlüğünün ihlali olarak kararlaştırmıştır. Görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesi, sosyal medya hesabından paylaşım yapan kamu görevlisinin bir disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiğini ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koyulmasını beklemektedir.

4. SONUÇ

Sosyal medya kullanımı günlük hayatın bir parçası haline gelmiş ve son zamanlarda kamu görevlileri dahil olmak üzere birçok vatandaşın görüşlerini, düşüncelerini ve yorumlarını paylaştıkları bir mecra olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Bu durumun bir sonucu olarak, kamu görevlilerinin sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımlar nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmalarının ifade özgürlüğü ihlali sonucunu doğurup doğurmayacağı hususu yargısal mecralara taşınmıştır. Bu konuda Anayasa Mahkemesince belirlenen ve yukarıda sıralanan değerlendirmelerin dikkate alınması önem arz etmektedir. Diğer tüm haller yargılamanın yenilenmesine ve ifade özgürlüğünün ihlaline neden olmaktadır. Dolayısıyla sosyal medya paylaşımı konusundan kamu görevlisine disiplin cezası verilebilmesi için disiplin cezasında belirtilen eylemin sübuta erdiğini somut olarak belirtilmesi ve konuya ilişkin gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

Kamu Görevlilerinin Sosyal Medya Kullanımında Gözetmesi Gereken Etik İlkeler

Mustafa YAVUZ*

MAHALLİ İDARE ŞİRKETLERİNİN BORÇLARINDAN DOLAYI TÜM MALVARLIĞIYLA SORUMLULUĞU

1. GİRİŞ

Mahalli idareler (belediye ve il özel idareleri), kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilmektedir. Mahalli idareler tarafından kurulan veya ortak olunan anonim ve limited şirketler, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (TTK) hükümlerine tabi sermaye şirketleri olup, mahalli idarelerin tüzel kişiliğinden ayrı ve bağımsız özel hukuk tüzel kişileridir. Mahalli idarelerin kurduğu veya ortak olduğu ticaret şirketlerine, kamu tüzel kişiliği kazandıran herhangi bir kanun hükmü bulunmadığı gibi, kamusal yetki ve ayrıcalıklar tanınmamıştır. Dolayısıyla, anonim ve limited şirketler için TTK'da öngörülen kurallar, mahalli idare şirketleri için de geçerlidir.

Anılan Kanun gereğince ticaret şirketleri, kanuni istisnalar saklı olmak üzere Türk Medeni Kanununun² 48. maddesi

1 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, 18.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

* Gümrük ve Ticaret Uzmanı

bağlamında bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilir. Atıf yapılan Türk Medeni Kanununun ilgili hükmünde ise tüzel kişilerin, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehil olduğu ifade edilmiştir. O halde, ticaret şirketi olan ve tüzel kişiliği haiz bulunan mahalli idare şirketleri, hak ehliyeti kapsamında bir borcun muhatabı olabilirler. Mezkûr şirketler, borçlarından dolayı tüm malvarlığıyla alacaklılara karşı sorumludur. Bu durum, mahalli idare şirketlerinin tüzel kişiliğinin bulunmasının ve ortaklarından bağımsız malvarlığına sahip olmasının bir neticesidir. Buna karşın mahalli idare şirketlerinin ortaklarının sorumluluğu, esas itibarıyla mahalli idare şirketine getirmeyi taahhüt ettikleri sermaye miktarıyla sınırlıdır.

İşte bu çalışmada, mahalli idare şirketlerinin borçlarından dolayı tüm malvarlığıyla sorumluluğu detaylı olarak incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2. MAHALLİ İDARE ŞİRKETLERİNİN MALVARLIKLARIYLA SORUMLULUĞU

TTK'nın 329. maddesinde geçen anonim şirketlerin tanımında “borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirket” ifadesi kullanılmıştır. Benzer şekilde, limited şirketlerle ilgili olarak da aynı Kanunun 602. maddesi, “(Limited) şirket, borç ve yükümlülükleri dolayısıyla sadece malvarlığıyla sorumludur.” hükmünü amirdir. Bahse konu hükümlerde geçen “yalnız malvarlığıyla” ve “sadece malvarlığıyla” ibareleri ile anılan şirketlerin “bütün malvarlığına” işaret olunmaktadır. Dolayısıyla anonim ve limited şirket şeklinde kurulmuş olan mahalli idare şirketlerinde tüzel kişiliğin bizzat kendisi, borçlarından (ve yükümlülüklerinden) dolayı üçüncü kişilere karşı tüm malvarlığı ile sorumludur. Zikredilen sorumluluk sistemi, mahalli idare şirketlerinin borçlarından dolayı ortakların dava ve takip edilebilmesinin önüne geçmektedir.

Diğer taraftan, mahalli idare şirketlerinin borçlarından dolayı sorumluluğu, sınırlı değil, sınırsız sorumluluktur. Keza sınırlı malvarlığı ile sorumlulukta malvarlığının aktifine dâhil hak ve malların tümüyle değil, bunlardan konu olarak tayin edilmiş bazıları ya da belli bir miktarı ile sorumluluk söz konusudur. Anonim ve limited şirketlerde ve dolayısıyla mahalli idare şirketlerinde ise böyle bir durum ve sınırlama mevzu bahis değildir. Anılan şirketlerin alacaklılarına karşı sorumluluğu, bütün malvarlığıylaadır. Bu noktada alacaklılar, tüzel kişi olarak mahalli idare şirketinin sahip olduğu tüm malvarlığına başvurabilme hakkına

sahiptir ve bu bağlamda kural olarak şirketin haczi mümkün bütün mallarına el konulabilir. Mezkûr kural, ortaklık yapısı ve faaliyet konusu ne olursa olsun, tek ortaklılar da dâhil olmak üzere, bütün mahalli idare şirketleri için geçerlidir.

TTK'nın 329 ve 602. maddelerinde geçen “malvarlığı” ibaresiyle kastedilen, mahalli idare şirketinin esas sözleşmesinde gösterilen sermaye değil, şirket bilançosunun aktifler kısmında yer alan değerler toplamıdır. Esas sermaye, şirket sözleşmesinde yer alan değişmez, itibari bir kıymettir. İki değer (esas sermaye ile malvarlığı), mahalli idare şirketinin kuruluşunda eşittir. Kuruluştan sonra mahalli idare şirketinin faaliyetinin sonucuna göre şirket malvarlığı çoğalır veya azalır. Kârlı ve başarılı bir mahalli idare şirketinde lehte, başarısız ve zararda olan bir mahalli idare şirketinde ise aleyhte fark doğar.³ Bu kapsamda, mahalli idare şirketinin özel ve kamu borçlarından dolayı sorumluluğunun sınırını malvarlığı oluşturur. Başka bir anlatımla, mahalli idare şirketleri, şirket alacaklılarına karşı sahip oldukları sermaye tutarıyla değil, bütün malvarlığıyla sınırsız bir şekilde sorumludur. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda⁴ limited şirketlerin ve dolayısıyla bu türde kurulan mahalli idare şirketlerinin ortakları için öngörülen istisnai düzenleme hariç olmak üzere, mahalli idare şirketinin malvarlığı borçlarını karşılamadığı takdirde şirket alacaklıları, bu şirketlerin ortaklarına başvurma hakkına sahip değildir.

3 Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınları, Ankara 2013, s.289.

4 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 28.07.1953 tarihli ve 8469 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Son olarak, anonim ve limited şirketlerin (mahalli idare şirketlerinin) borçlarından dolayı malvarlıklarıyla (bilançolarındaki aktifleriyle) sorumlu olmasına bağlı olarak, şirketin borca batık durumda olması (aktiflerinin borçlarını karşılayamaması) halinde bir takım önlemler öngörülmüştür. Keza TTK'nın 376/3. ve 633. maddeleri gereğince mahalli idare şirketinin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa anonim şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde yönetim kurulunun, limited şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde de müdürlerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartması gerekmektedir. Bu bilançodan aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması halinde yönetim kurulu/müdürler, bu durumu mahalli idare şirketinin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirmek ve şirketin iflasını istemekle yükümlüdür. Mahalli idare şirketlerinin tüm malvarlığıyla sorumlu olması esas olmakla birlikte, söz konusu önlem malvarlığının borçlarını karşılamadığı hallerde alacaklıların korunmasını amaçlamaktadır.

3. MAHALLİ İDARE ŞİRKETLERİNİN MALVARLIKLARIYLA SORUMLU OLMASININ ORTAKLARIN SORUMLULUĞUNA ETKİSİ

3.1. Anonim Şirket Şeklinde Kurulan Mahalli İdare Şirketlerinde

Anonim şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde "tek borç ilkesi" geçerli olup, bu ilke gereğince pay sahibinin tek bir borcu vardır. Bu çerçevede, pay sahibinin sorumluluğu sadece taah-

hüt ettiği sermaye tutarı kadar ve ancak mahalli idare şirketine karşıdır. Mahalli idare şirketinin üçüncü kişilere olan borçlarından dolayı ve şirket alacaklılarına karşı pay sahibinin hiçbir surette sorumluluğu mevcut değildir ve bu borçları karşılamak gibi bir sorumluluğu yoktur. Başka bir anlatımla, anonim şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinin borçlarından dolayı malvarlığıyla sınırsız sorumlu olması kuralı uyarınca, mahalli idare şirketinin alacaklıları, pay sahibi olan mahalli idareden doğrudan ya da dolaylı olarak kişisel herhangi bir talepte bulunamaz. Pay sahibi, taahhüt etmiş olduğu sermaye payını ödemekle mahalli idare şirketine karşı sorumluluktan kurtulmuş olur.

Öte yandan, anonim şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinin kamu borçlarından dolayı ortakların sorumluluğu, aynı özel hukuk borçlarında olduğu gibidir. Dolayısıyla mahalli idare şirketinin pay sahiplerinin (mahalli idarenin), şirketin vergi ve sigorta primi gibi kamu borçlarından dolayı herhangi bir sorumluluğu yoktur.⁵ Başka bir deyişle, sermaye koyma borcunu yerine getirip getirmediğine bakılmaksızın, 6183 sayılı Kanun hükümleri kapsamında anonim şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde pay sahiplerinin sorumluluğuna gidilemez. Ancak, bu şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin kamu borçlarından sorumluluğu pay sahiplerinin sorumluluğundan farklıdır. Bilindiği üzere, adı geçen Kanunun mükerrer 35. maddesinde, *"tüzel kişilerin (...) mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen*

⁵ A. Bumin Doğrusöz, Anonim ve Limited Şirket Ortaklarının Şirket Borçlarından Sorumluluğu, Yaklaşım, Temmuz 2004, S.139.

veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacaklarının”, kanuni temsilcilerin şahsi mal varlığından anılan Kanun hükümlerine göre tahsil edileceği hükmüne bağlanmıştır. Kural olarak, anonim şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde kanuni temsilci yönetim kuruludur. Dolayısıyla şirket ortağı olup olmadığı dikkate alınmaksızın yönetim kurulu üyeleri, mahalli idare şirketinin kamu borçları dolayısıyla ikinci derecede, bir başka deyişle şirket mal varlığından tahsil edilememesi kaydıyla, şahsi mal varlıklarıyla sınırsız ve müteselsil olarak sorumludur.⁶

Bunun yanında, belirtmek gerekir ki, kanuni temsilcilerin kamu alacaklarından sorumluluğu kural olarak 6183 sayılı Kanunda düzenlenmekle birlikte, vergisel alacaklar için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 10. maddesinde, sosyal güvenlik primi alacakları için de 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun⁷ 88. maddesinde özel hükümlere yer verilmiştir. Ancak, 5510 sayılı Kanun, 6183 sayılı Kanuna göre daha özel bir kanun niteliğindedir. Öğretide ve yargı kararları uygulamasında, öncelik özel kanun hükümlerine tanındığından, mahalli idare şirketlerinin ödenmeyen SGK prim borçlarından dolayı yönetim organı üyelerinin sorumluluğu hakkında da özel kanun niteliğindeki 5510 sayılı Kanunun 88. maddesinin tatbik olunması gerekmektedir. Dolayısıyla, 5510 sayılı Kanunda yer alan düzenleme bağlamında, ödenmeyen sigorta primlerinden dolayı şirket yöneticilerinin sorumluluğu

hususunu 6183 sayılı Kanun hükümlerinden farklı usule tabidir. O halde, 5510 sayılı Kanunun 88/20. maddesindeki düzenleme gereğince, süresinde ödenmeyen sigorta primi, idari para cezası, işsizlik sigortası primi, genel sağlık sigortası primi ve katılım payı alacaklarından dolayı şirketin malvarlığı ile birlikte, tüzel kişi işverenlerin ve dolayısıyla mahalli idare şirketlerinin üst düzey yöneticileri, yetkilileri, kanuni temsilcileri (anonim şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde yönetim kurulu üyeleri, limited şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde müdür, birden fazla müdür varsa müdürler kurulu üyeleri ve diğer temsile yetkili kişiler) görev yaptıkları dönemlere ait anılan borçlardan şahsi mal varlıklarıyla müştereken ve müteselsilen sorumludur.

3.2. Limited Şirket Şeklinde Kurulan Mahalli İdare Şirketlerinde

TTK'nın 573/2. maddesinde; “(Limited şirket) ortaklar(ı), şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.” denilmektedir. Anonim şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde olduğu gibi limited şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde de ortakların en temel borcu, tek borç ilkesi kapsamında, taahhüt ettiği esas sermaye payını ödemektir (TTK md. 585, 480). Şirket sözleşmesiyle ortaklara, pay bedeli ile ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini ifa dışında borç yükletilemez. Ortak, taahhüt etmiş olduğu sermaye payını mahalli idare şirketine ödemekle, ayrıca varsa ek ödeme ve yan edim yükü-

⁶ Mustafa Yavuz, Anonim Şirketin Özel ve Kamu Borçlarından Dolayı Pay Sahiplerinin Sorumsuzluğu, Vergi Raporu, Kasım 2013, S.170.

⁷ 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 16.06.2006 tarihli ve 26200 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

kümlülüklerini ifa etmekle mahalli idare şirketine karşı sorumluluklarını yerine getirmiş olur. Anılan hüküm, mahalli idare şirketinin özel hukuk borçlarından dolayı ortağın sorumluluğunu bertaraf etmektedir. Mahalli idare şirketinin alacaklılarına karşı ortağın, herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, TTK'da şirket alacaklıları ile ortaklar arasında bağlantı kurulmamasına, alacaklılara kural olarak ortakları izleme imkanı tanınmamasına rağmen, 6183 sayılı Kanununun 35. maddesi, kamu alacaklılarını limited şirketin diğer alacaklılarından ayırarak limited şirket ortağına karşı takip yapabilme imtiyazı vermiştir⁸. Nitekim anılan Kanununun 35/1. maddesi, "*Limited şirket ortakları şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisse-leri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve bu Kanun hükümleri gereğince takibe tabi tutulurlar.*" hükmünü havidir. Zikredilen hüküm, limited şirketlerin ve dolayısıyla bu türde kurulan mahalli idare şirketlerinin ortaklarının sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle yükümlülükten kurtulma kuralına önemli bir istisna oluşturmaktadır. Bu çerçevede, mahalli idare şirketinden tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen ya da tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacaklarından dolayı şirketin ortağı olan mahalli idareler de payları oranında sorumludur.

Ancak, limited şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde, şirket ortağı olan mahalli idarelerin anılan hüküm

8 Rıza Ayhan, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, **Kazancı Yayınları**, İstanbul 1992, s.65.

kapsamında takibe uğrayabilmesi için her şeyden önce mahalli idare şirketinden talep edilen alacağın, kamu alacağı niteliğinde olması gerekir. Bir diğer şart, kamu alacağının mahalli idare şirketinden tamamen veya kısmen tahsil edilememesi veya tahsil edilemeyeceğinin anlaşılmasıdır⁹. O halde, kamu alacağının tahsili için öncelikle mahalli idare şirketine müracaat edilir. Alacağın "tahsil edilememesi" ve "tahsil edilemeyeceğinin anlaşılması" durumunda ortaklar bu borçtan sermaye payları oranında sorumludur. Dolayısıyla kusursuz sorumluk prensibine dayanan bu sorumluluk, ortaklar açısından ferî nitelikte ve ikinci derecededir.¹⁰ Diğer taraftan ortakların sorumluluğundan ayrı olarak mahalli idare şirketlerinin kanuni temsilcisi olan müdürler, şirket ortağı olsun olmasın, şirketin mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacaklarından dolayı şahsi malvarlıklarıyla ayrıca sorumludur.

4. SONUÇ

Günümüzde birçok mahalli idare, kanunların kendilerine verdiği görev ve hizmetlerin ifası kapsamında özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliği haiz olmak üzere sermaye şirketi kurmakta veya kurulu bulunan şirketlere ortak olmakta ya da bir şirketi hibe yoluyla devralmaktadır. Mahalli idareler tarafından kurulabilen şirket türleri ise anonim ve limited şirketlerdir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ge-

9 Mehmet Tekkoyun, **Limited Şirketlerde Pay Sahibinin Sınırlı Sorumluluğu ve İstisnaları**, Ankara Üniversitesi, Ankara 2002, s.86.

10 Mustafa Yavuz, Limited Şirket Ortağının Kamu Borçları Dışında Kalan Diğer Şirket Borçlarından Sorumsuzluğu, **Yaklaşım**, Ocak 2015, S.265.

reğince anonim ve limited şirketlerin bizzat kendisi, borçlarından ve yükümlülüklerinden dolayı üçüncü kişilere karşı malvarlığı ile sorumludur. Bu durum, mahalli idare şirketleri için de geçerlidir. Söz konusu sorumluluk sınırlı değil, sınırsız sorumluluk niteliğindedir. Bir başka deyişle bu şirketlerin özel ve kamu borçlarından dolayı sorumluluğu bütün malvarlığıyla. Mahalli idare şirketinin malvarlığı ile kastedilen ise şirket bilançosunun aktifler kısmında yer alan değerler toplamıdır.

Anonim şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde geçerli olan tek borç ilkesi uyarınca pay sahibinin tek bir borcu vardır. Bu çerçevede, pay sahibinin sorumluluğu sadece taahhüt ettiği sermaye tutarı kadar ve ancak şirkete karşıdır. Bahsi geçen şirketin her türlü borcundan dolayı pay sahibi olan mahalli idarenin hiçbir surette sorumluluğu bulunmamaktadır.

Aynı kural esas itibarıyla limited şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketleri hakkında da geçerlidir. Ancak, anonim şirketlerden ayrı olarak limited şirketlerde ve dolayısıyla bu türde kurulan mahalli idare şirketlerinde kamu borçlarından dolayı ortaklar için farklı bir sorumluluk öngörülmüştür. Zira 6183 sayılı Kanun uyarınca limited şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacağından şirket ortakları sermaye payları oranında doğrudan doğruya sorumludur. Bununla birlikte tekrar ifade etmek gerekirse anonim şirket şeklinde kurulan mahalli

idare şirketlerinin pay sahiplerinin kamu alacaklarından dolayı böyle bir sorumluluğu bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (28.07.1953 tarihli ve 8469 sayılı R.G.).

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (18.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı R.G.).

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (16.06.2006 tarihli ve 26200 sayılı R.G.).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).

A. Bumin Doğrusöz, Anonim ve Limited Şirket Ortaklarının Şirket Borçlarından Sorumluluğu, Yaklaşım, Temmuz 2004, S.139.

Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

Rıza Ayhan, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, Kazancı Yayınları, İstanbul 1992.

Mehmet Tekkoyun, Limited Şirketlerde Pay Sahibinin Sınırlı Sorumluluğu ve İstisnaları, Ankara Üniversitesi, Ankara 2002.

Mustafa Yavuz, Anonim Şirketin Özel ve Kamu Borçlarından Dolayı Pay Sahiplerinin Sorumsuzluğu, Vergi Raporu, Kasım 2013, S.170.

Mustafa Yavuz, Limited Şirket Ortağının Kamu Borçları Dışında Kalan Diğer Şirket Borçlarından Sorumsuzluğu, Yaklaşım, Ocak 2015, S.265.

Mustafa DÖNMEZ*

BELEDİYE MALLARININ HACZİ MÜMKÜN MÜDÜR?

1. GİRİŞ

Belediyeler, belde halkının yerel nitelikli ortak nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları belde halkı tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.

Belediyeler, kendilerine kanunla ve diğer mevzuatla verilen görev ve hizmetleri yerine getirir. Bu amaçla her türlü faaliyet ve girişimde bulunabilir. Taşınır ve taşınmaz mal edinebilir.

Bir kamu idaresi olarak belediyelerin kendilerine yasayla verilen görev ve hizmetlerini yerine getirirken, önemli yetki ve imtiyazlarla donatılmıştır. Bu kapsamda belediye mallarına karşı suç işleyenlerin Devlet malına karşı suç işlemiş sayılacağı, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesinin koruyucu hükümlerinin belediye taşınmazları hakkında da uygulanacağı kabul edilmiştir.

Yine, belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen

kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirlerin haczedilemeyeceği güvence altına alınmıştır.

Ancak, bu düzenlemelerin sahaya yansımaları pek kolay olmadığı gibi, uygulamada pek çok sıkıntının devam ettiği de bilinmektedir.

Bu makalede belediye mallarının haczedilip edilemeyeceği ve bu kapsamda ortaya çıkan sorunlar ele alınıp incelenecektir.

2. KONUNUN İNCELENMESİ

Belediye gelir ve mallarının haczi- ne ilişkin hususlar, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15 inci maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede; "*Belediyenin kamu hizmetinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez*" düzenlemesine yer verilmiştir.

Kanun, belediye gelir ve mallarını güvence altına alıp, madde hükmünde niteliği belirtilen gelir ve mallara haciz konulamayacağını öngörmektedir.

* İçişleri Bakanlığı, (E) Mahalli İdareler Gn. Md., Şube Müdürü

Haciz, borçlu borcunu ödemezse kendi elinde veya üçüncü şahısta olan menkul mallarıyla gayrimenkullerinden ve alacak haklarından alacaklının ana, faiz ve masraflar da dahil olmak üzere bütün alacaklarına yetecek miktarının adli ve idari makamların emrine konulmasıdır.¹

Belediyeler, kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek suretiyle belde halkına hizmet sunmakla yükümlü kamu tüzel kişileridir. Üstlendiği görevleri yerine getirebilmek ve yerel nitelikteki ortak ihtiyaçları karşılayabilmek için taşınır ve taşınmaz mallara sahip olabildikleri gibi, yasayla konulmuş olan birtakım gelir kaynaklarına sahiptir.

Ancak, bu idareler hizmetlerini yerine getirirken, çeşitli nedenlerle oluşan borçları dolayısıyla kimi zaman hacizle karşı karşıya kalabilmektedir. İşte yasa hükmü ile fıkra da sayılan kimi belediye gelir ve malları güvence altına alınarak, haciz konulamayacağı kuralı getirilmek istenmiştir. Ancak, olayın sahaya yansımaları pek kolay olmadığı gibi, kimi sıkıntılar halen devam ettiği görülmektedir. Bu sıkıntılardan gerek meclis kararlarında, gerekse mahkeme kararlarında en fazla dile getirilen konu, bazı belediyelere ait mevduatların yatırıldığı bankada tek hesapta tutularak bunların hangilerinin kamu hizmetlerine tahsisli olduğunun tespiti noktasındaki zorluktur. Bu nedenle, özellikle mahkemelerde haczi temin için ayırimsız tüm gelirlere haciz konulduğu görülmektedir.

Bununla birlikte, bazı malların haczi caiz değildir. Devlet malları ve özel kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen

diğer mallar, bu kapsamdadır. Örneğin maaşlar, ödenekler ve ücretler ile intifa hakları gibi.

Ayrıca, yasa hükmünde belirtildiği üzere, belediyelerin proje karşılığı borçlanma yolu ile elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar, kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilememektedir.

Ancak, bunun için Danıştay Sekizinci Dairesinin 06.06.2000 tarihli ve E:1998/1426, K:2000/4362 sayılı kararında belirtildiği üzere; *“Kamu yararına ayrılmış olan belediye taşınmaz mallarının bir hizmete tahsisi, tahsis şeklinin değiştirilmesi veya akar haline dönüştürülmesinin belediye meclisinin yetkisinde olduğu, ancak, bir taşınmazın kamu yararına tahsis edilebilmesi için; kamu yararı amacının, yani tahsis edilme amacının, açık ve kesin olarak belirtilmesi, somut gerekçelere dayandırılması ve bu amaca elverişli olması gerekir.”*

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nce Büyükkışla Belediye Başkanlığına verilen 27.02.2012 tarih ve B.05.0.MAH.0.01.01.00/5653 sayılı görüşte; belediyelerin haczedilemeyecek gelirleri arasında yer alan vergi, resim ve harç gelirlerinin haczini önlemek için *“Belediye gelirlerinin yatırıldığı bankada haczedilemeyecek gelirlerin ayrı bir hesapta tutularak bunların haczedilemeyeceğine dair şerh düşülmesi gerektiği”* belirtilmiştir.

Haciz konusunda kanunun aradığı lüzum ve zaruretini takdiri, icra memuruna, şikayet halinde ise icra yargıcına aittir.

1 Türk Hukuk Lügatı, 4. Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1998, s.108

İşte 15 inci madde hükmü ile sağlanan güvenceyle belediye hizmetlerinin kesintiye uğramadan devam ettirilebilmesi amaçlanmaktadır.

2.1. Haciz Konusuna Belediyeler Açısından Genel Bir Bakış

Belediye kanunlarına bakıldığında, yasa koyucunun bu idarelerin vatandaşla sunduğu hizmetlerin aksatılmamasına özen gösterilmesini istediği görülmektedir. Nitekim, 3.4.1930 tarihinde çıkarılan ve uzun yıllar yürürlükte kaldıktan sonra 5272 sayılı Belediye Kanunu ile yürürlükten kaldırılan 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 19 uncu maddesinin 7 nolu bendi, belediye vergi ve resimleri ile hidedematı ammeye muhtas ve akar olmayan emval ve eşyası üzerine haciz konulmaz ifadesiyle, belediye vergi ve resimleri² ile kamu hizmetine ayrılan ve gelir getirmeyen mal ve eşyaları üzerine haciz konulamayacağı öngörülmektedir.

Ancak, kamuya tahsis edilmesi hacizden kurtulmanın bir yolu gibi gözükse de, bu kararı alan belediyenin hizmetin niteliğini belirtmesi gerekmektedir. Bu şekilde hangi kamu hizmetinde kullanıldığı açıklanmadan alınan kamuya tahsis kararlarının, idari yargı organlarınca iptal edildiği de görülmektedir.³

Danıştay 8. Dairesi'nin 8.11.1994 günlü ve E.1994/934, K.1994/2901 sayılı Kararında; kamu hizmetinin niteliği belirtilmeden tüm mal varlığını kapsayacak şekilde tüm mal varlığının kamu hizmetine

² Gerek 1580 sayılı Yasada, gerekse 5237 sayılı Yasada vergi deyimini yanında resim deyimini de kullanılmaktaydı. 2464 sayılı Belediye Gelirleri Yasası, bu ayrımı kaldırarak, eskiden resim olarak ifade edilen mali mükellefiyeti de vergi ve harç deyimini içinde toplayarak, terim birliği sağlamıştır.

³ Taner Eraslan, "Belediyelere Uygulanan Haciz İşlemleri, Konu İle İlgili Yargı Kararları", İller ve Belediyeler Dergisi, Ağustos 2007, Sayı 712, s.18

tine ayrıldığına dair meclis kararının yasa aykırı olduğuna hükmedilmiştir.

Bu şekilde iptal edilen kamuya tahsis kararı sadece dava açan için değil, tüm alacaklar için sonuç doğurmaktaydı. Nitekim, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 23.12.2004 günlü ve 2004/22703, K.2004/26497 sayılı Kararında da; belediye meclisinin kamuya tahsis kararının idari yargıda iptali halinde, dava açan alacaklı dışındaki alacaklıların da yararlanacağına hükmedilmiştir.

Belediye Kanunu'ndan başka, belediye mallarının haczini engelleyen başka kanunlar da mevcuttu. Bunlardan;

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun değişik 82/1 maddesi; "*Devlet malları ile özel kanunlarında haczi caiz olmadığı belirtilen mallar hacz olunamaz.*" hükmü,

Mülga 15.7.1963 ve 277 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesi; "*5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ile diğer kanunlarla belediyelere verilmekte olan her çeşit paylar belediye vergi ve resimleri hükmündedir. Bu paylar haczedilemez.*" hükmü,

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu'nun 70 inci maddesi ise, "*Aşağıdaki mallar haczedilemez.*"

I. Devlet malları ile hususi kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar" hükmü,

ile belediyelere, Belediye Gelirleri Kanunu ve diğer kanunlarla sağlanan payların haczi caiz görülmeyle, hizmetlerinin aksamaması için bu idarelere bir tür ayrıcalık tanınmıştır.

Bu bağlamda İcra ve İflas Yasası'nın 82/1. maddesinde yer alan Devlet malla-

rının haczedilemeyeceği kuralının iptali ile ilgili olarak açılan davada Anayasa Mahkemesi; “Devlet mallarının haczedilemeyeceğine ilişkin kural Devletin borçlarını kendiliğinden ödeyeceği ve bunun hukuk devletinin gereği olduğu esasına dayanır. Devlet mallarının haczi, bu malların kullanma biçimini değiştireceğinden, devletin mal varlığında ve mali hukukta sürekliliğe engel olarak kamu yararına zarar verir. Uyuşmazlık konusu olayda, borcun hiç ödenmemesinden değil, bütçe olanaklarına göre, yılın aştığı için gecikerek ödemenin sağlanacağından söz edilmektedir. Devletin etkinliklerinde kamu hizmeti ve dolayısıyla kamu yararı önde geldiğine göre, bir alacaklının kişisel çıkarı için devlet mallarının haczi, diğer deyişle özel yararın kamu yararına yeğlenmesi söz konusu olamaz. Öte yandan, yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik, mutlaka anlamda eşitlik olmayıp, haklı nedenlerin varlığı durumunda farklı uygulamalara olanak veren bir ilkedir. Durum ve konumdaki farklılık, hukuksal özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar ve kuruluşlar için değişik kurallar ve uygulamaları gerekli kılar. Kimi yurttaşların haklı bir nedene dayandırılarak değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik hukuksal eşitliklidir. Aynı hukuksal durumların aynı, ayrı hukuksal durumların ayrı kurallara bağlı tutulması, Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesine uygun düşer.” gerekçesiyle 2004 sayılı İcra ve İflas Yasası'nın 82 nci maddesinin birinci bendinde yer alan “Devlet malları” sözcüklerinin Anayasaya aykırı olmadığı sonucuna varmıştır.⁴

4 Anayasa Mahkemesi'nin 21.10.1992 gün ve 1992/13, K.1992/50 sayılı İçtihat Kararı

Durum bu mecrada iken, ülkede yaşanan ekonomik krizin de etkisiyle çıkarılan **4.5.1994 tarih ve 3986 sayılı Kanun**'la⁵;

- 277 sayılı Kanun'da yer alan, “Bu paylar belediyelerin 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsili gereken borçları dışında haczedilemez.” hükmünde yapılan değişiklikle belediyelerin payları ve her çeşit vergi gelirlerinin, borçlarına karşılık haczedilebilme imkanı getirilmiştir,

- 6183 sayılı Kanun'un 70 inci maddesi ise, “1. 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi iktisadi devlet teşekkülleri, kamu iktisadi kuruluşları, bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve **mahalli idarelerin malları hariç** olmak üzere Devlet malları ile **hususî kanunlarında haczi caiz olmadığı** gösterilen mallar.” şeklinde değiştirilerek, **belediye mallarının** haczedilmesine olanak tanınmıştır.

Bu suretle yerel yönetimlerin mal varlığının haczedilemezlik alanı büyük ölçüde daraltılmıştır.

Nitekim, Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 10.02.2000 günlü ve E.1999/9526, K.2000/645 sayılı Kararında, “Belediye Gelirleri Kanunu ve diğer kanunlarla belediyeye verilen paylar hakkında ilgili belediye organınca kamuya tahsis kararı alınmış olsa bile, 277 sayılı Kanun md. 1 (3986 sayılı Kanun değişik md. 18) ve 6183 sayılı 70/1 Yasa'ya göre kurumun (S.S.K.) prim alacağından ötürü bu payların haczi kabildir.

5 3986 sayılı Yasa, 7.5.1994 tarih ve 21927 sayılı R.G'de yayımlanmıştır.

... Olayda belediyenin bankalardaki mevduatının yukarıda değinilen Yasalarla belediyeye verilen paylar olduğu konusunda taraflar arasında herhangi bir uyuşmazlık bulunmamaktadır.

Bu payların Belediyenin yetkili organınca verilen kararlar kamuya tahsis edildiği iddiasına gelince; Belediye Gelirleri Kanunu ve diğer Kanunlarla belediyeye verilen payların belediye vergi ve resimleri gibi sayılacağı 277 sayılı Yasanın birinci maddesinin açık hükmü gereğidir. Esasen anılan Yasaya göre bu paylar kamuya tahsis edilmiş olmaktadır. Başka bir anlatımla belediye vergi ve resimleri kamu hizmetinde kullanılacağı için mahiyeti itibarıyla kamuya tahsislidir. Belediyenin yetkili organının bu payları kamuya tahsis kararı alması fazladan bir işlemdir ve giderek belediyenin prim borcunu ödemek için böyle bir tahsis kararı almış olması, baskın olasılık dahilindedir. Belediyenin böyle bir amaçla, tahsis kararını almış olması hakkın kötüye kullanılması sonucunu doğurur.

Konuyu özetlemek gerekirse Belediye Gelirleri Kanunu ve diğer kanunlarla belediyeye verilen paylar hakkında kamuya tahsis kararı alınmış olsa bile 3986 sayılı Yasa'ya göre Kurumun prim alacağından ötürü bu payların haczi kabildir." denilerek, 3986 sayılı Yasa ile yapılan değişikliklerden sonra belediyelerin gerek paylarının gerekse mallarının haczedilmesinin önünün açıldığı vurgulanmıştır.

Bu gelişmeler, kamu kaynağı kullanarak, kamu hizmeti yürüten belediyelerin durumunu sıkıntıya sokmakla kalmayıp, kamuoyunda bu idarelere duyulan güvenirliliğin azalmasına da yol açmaktaydı. Bu durum, kuşkusuz yeni arayışları da beraberinde getirmekteydi.

2.2. Belediyenin Haczi Mümkün Olmayan Mal ve Gelirleri

Belediye pay ve mallarının haczedilmesinde bu olumsuzluklar yaşanırken, önce 5272 sayılı Belediye Kanunu, bu Yasa'nın iptali üzerine 13.7.2005 tarihinde **5393 sayılı Belediye Kanunu**'nu yürürlüğe konuldu.

5393 sayılı Yasa'nın 15 inci maddesinin son fıkrasındaki;

- Belediyelerin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri,
- Şartlı bağışlar,
- Kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları,
- Belediyeler tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirlerinin,

haczedilemeyeceği hükmü ile, sözü edilen belediye gelir ve malları güvence altına alınmıştır.

a) Proje karşılığı gelirlerin haczedilemezliği

5393 sayılı Yasa'nın 15 inci maddesinin son fıkrasının ilk cümlesinde, "Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri ... haczedilemez" ifadesi yer aldığından, bu hükme göre belediyelerin kamu hizmeti yürütümüne ilişkin olarak, İller Bankası⁶, il özel idaresi ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ya da uluslararası kuruluşlardan köprü inşaatı, metro yapımı, arıtma tesisi yapımı gibi bir proje karşılığı olarak gerek yurt içi, gerek-

6 26.1.2011 tarihinde kabul edilip, 8.2.2011 tarih ve 27840 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6107 sayılı Kanun'la özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, anonim şirket statüsünde "İller Bankası Anonim Şirketi" unvanıyla bir kalkınma ve yatırım bankası kurulmuş ve bankanın kısaltılmış unvanı "İLBANK" olarak düzenlenmiştir.

se yurtdışından borçlanma yoluyla temin ettiği gelirlerin (hibe olanlar hariç) haczi yoluna gidilmemesi gerekmektedir.⁷

b) Şartlı bağışların haczedilemezliği

5393 sayılı Yasa'nın 15 inci maddesinin son fıkrasında, "Belediyenin şartlı bağışların ... haczedilemeyeceği" öngörülmüştür. Keza, aynı Yasa'nın 18 inci maddesinin (g) bendine göre, şartlı bağışları kabul etmek belediye meclisinin yetkisindedir. Bu bağlamda eğer belediye, haciz edilen malın belediyeye şartlı olarak bağışlandığını ve bu nedenle haciz edilemeyeceğini ileri sürecekse, icra mahkemesine konuya ilişkin meclis kararı ile başvurması gerekir. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 29.05.2007 tarih ve 13749 sayılı Genelgesi'ne göre; Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (BELDES) kapsamında nüfusu 10.000'in altında olan belediyelerin altyapı ihtiyaçları, içme suyu tesisi için İller Bankasından şartlı yardım yapılmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15/son maddesine göre, BELDES projesi kapsamında belediyelere gönderilen ve ayrı bir hesapta izlenen ödenekler şartlı yardım olduğundan haczedilemez.

Şartlı bağışların haczedilemezliği hususu, Borçlar Kanunu'nun "bağışlama"ya ilişkin 285 inci ve izleyen maddeleri doğrultusunda incelendiğinde; belediyelere yapılan koşullu bağışın, kamu hizmetinde kullanılmak üzere, belli bir amaç için bağışlanan, belli bir iş veya uygulama için belediyelere kamu veya özel tüzel ve gerçek kişilerce verilen her türlü taşınır,

taşınmaz mallar ile paralar olduğu ya da belli bir şartla belediyeye belli bir yükümlülük yükleyerek bağışlanan benzeri şeyleri kapsadığı, buna benzer belli bir amacın gerçekleşmesi veya belli bir amaç için kullanıma sunulan şeylerin haczinin mümkün olmayacağı, böyle şartlı bağışlarda devredilmezlik, satılamazlık, bölünemezlik şartının esas alınması, herhangi bir haciz olayında belediyece şartlı bağış olduğunun iddia edilmesi durumunda, belediyenin bir kamu kuruluşu olduğu göz önüne alındığında her türlü işleminin belli usul, esas ve kayıtlar çerçevesinde yürütüldüğü dikkate alınarak, haczedilen şey taşınır mal ise bunun şartlı bağışlandığına ilişkin bir belgenin (resmi veya özel) ve bu bağışın belediye kayıtlarına alındığına ilişkin resmi bir evrakın ibraz edilmesi, taşınmaz mal ise bu taşınmazın şartlı bağış yapıldığına ilişkin tapuya tescil ve şerh edilmiş olması, aynı şekilde sicile kaydı gereken diğer taşınır mallar için aynı hususun tahkik ve belediye tarafından teyit edilmesi gerekmektedir.⁸

Örneğin; (X) gerçek kişisi mülkiyeti kendisine ait olan bir arsayı, kadın ve çocuk koruma evi yapılması koşuluyla (Y) Belediyesine bağışlamış ve bu şart tapuya tescil ve şerh edilmiş ise, söz konusu arsanın haczedilmesi mümkün bulunmamaktadır.

c) Kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malların haczedilemezliği

5393 sayılı Yasa'nın 15 inci maddesinin son fıkrasında; "... kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malların haczedilemeyeceği" öngörüldüğünden, bu ifadeden

⁷ SGK'nın "Belediyelerden olan Kurum alacakları" konulu 3.3.2011 tarihli ve B.13.2.SGK.0.010.06-010.06.02/133 (2011/24) sayılı Genelgesinin I/A-2.1 nolu bendi

⁸ SGK'nın (2011/24) sayılı Genelgesinin I/A-2.2 nolu bendi

kamu hizmetinde **fiilen kullanılan taşınır ve taşınmaz malların anlaşılması** gerekmektedir.

Buna göre; kamu hizmetinde kullanılan, başka bir deyişle kullanıldığı hizmetin gereği olarak kendiliğinden anlaşılan veya anlaşılabilen taşınmazlar ile bu taşınmazlar içerisindeki menkullerin veya yine hizmetin gereği olarak kamu hizmetinde kullanılan menkullerin haczi mümkün bulunmamaktadır.

Örneğin; kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan, belediyeye ait park, bahçe, yol, belediyece yaptırılmış sağlık ocağı, okul gibi gayrimenkuller ile toplu taşımada kullanılan otobüs, ambulans, itfaiye araçları vb. menkuller, bu kapsamda değerlendirilecek mallardandır.

Belediyelerin kamu hizmetlerinde kullanılan taşınır ve taşınmaz mallarının haczedilmemesi için 5393 sayılı Yasa'nın belirlediği temel kural, o malın **"kamu hizmetinde fiilen kullanılıyor"** olmasıdır. Dolayısıyla belediyelerin haczi önlemek için mallarının fiilen kamu hizmetinde kullanıldığı şeklinde maksatlı bir meclis kararı alması, haczi önlemeye yeterli değildir. Aynı zamanda kamu hizmetinde kullanılmak üzere alınan malın haciz tarihi itibarıyla kamu hizmetinde fiilen kullanılıyor olması da gerekir.⁹

Nitekim, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 25.9.2007 günlü ve E.2007/12887, K.2007/16933 sayılı Kararı'nda, *"Mahkemece haczedilen belediyeye ait araçlar üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılarak fiilen kamu hizmetinde kullanılıp kullanılmadığı belirlenmelidir. Haczedilemez şikayetin kabul edilebilmesi için mah-*

⁹ Yargıtay 12. H. D'nin 26.12.2006 günlü ve E.2006/21648, K.2006/24842 sayılı Kararı

cuзların kamu hizmetinde (fiilen) kullanılması gerekli olup, Belediye Meclisince kamuya tahsis kararı alınmasının sonuca etkisi bulunmamaktadır." denilerek, haczedilemezlik şikayetinin kabul edilebilmesi için mahcuzların kamu hizmetinde fiilen kullanılması gerektiği, haczi önlemeye yönelik maksatlı kamuya tahsis kararı alınmasının haciz üzerinde bir etkisi olmayacağına hükmedilmiştir.

Demek oluyor ki, belediyenin bir malvarlığının haczedilememesi için en önemli kural, bu malın bilfiil kamu hizmetinde kullanılıyor olmasıdır. Yine bu konuda Yargıtay 8. HD. 16.3.2017 günlü, E.2016/20139, K.2017/3680 sayılı kararında belirtildiği üzere; *"5393 sayılı Kanun'un 15 inci maddesinde; "Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri şartlı bağışlar ve kamu hizmetinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez" hükmüne yer verilmiştir. Öte yandan, yine bu maddeye göre haczedilemezlik şikayetinin kabul edilebilmesi için mahcuzların kamu hizmetinde "fiilen" kullanılması gerekli olup, kamuya tahsis kararı alınmasının sonuca etkisi bulunmamaktadır."* denilerek, tek başına bir malın kamuya tahsis edilmiş olmasının sonucu değiştirmeyeceği, bu malın kamu hizmetinde fiilen kullanılması gerektiğine hükmedilmiştir.

Nitekim, Yargıtay 8. HD. 9.3.2017 günlü, E.2016/17324, K.2017/3190 sayılı bir başka kararında, kamu hizmeti kavramının niteliğini ve bu kapsamda haczedilebilirlik değerlendirmesinin kriterlerini belirleyerek, *"O halde borçlu belediyeye ait, taşınır ya da taşınmaz bir malın haczedilemezliği için o malın fiilen kamu hiz-*

metinde kullanılmasının gerektiği tartışılmazdır. Ancak bir malın fiilen kamu hizmetinde kullanıldığının kabulü için, o malın kamu hizmetinin yürütülebilmesi amacına uygun bulunması gerekir.

Bir aracın, makam aracı olarak kullanılması, onun fiilen kamu hizmetinde kullanıldığı anlamına gelmeyeceği gibi, kamu hizmetinin yürütülebilmesi için belediye başkanının makam aracının bulunması da gerekmez. Zira belediyelerin görevleri 5393 sayılı Kanun'un 14. maddesinde açıklanmış olup, bu görevlerin yerine getirilebilmesi için belediye başkanının makam aracının bulunması zorunlu değildir. Kaldı ki, belde sakinlerinin müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olan belediyenin borcu var iken belediye başkanının makam aracı kullanması başta Anayasa'ya ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırılık oluşturabileceği gibi kamu vicdanını da rahatsız edecektir." denilerek, kamu hizmeti kavramını dar anlamda yorumlanması gerektiğini, asıl olanın, alacaklının alacağına kavuşmasını sağlamak olduğundan, bunun gerçekleştirilmesinin önünün açılması gerektiği, kural olarak borçlunun tüm mallarının haczi mümkün olduğunu, haczedilmezliğin istisnai bir durum olduğuna hükmetmiştir.

Bununla birlikte, 5393 sayılı Yasa'nın "Belediye Meclisinin Görev ve Yetkileri"nin düzenlendiği 18 inci maddesinin (e) bendinde, "Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması halinde tahsisin kaldırılmasına, üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi yirmibeş yılı

geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesisine karar vermek" şeklinde bir düzenleme yapılmıştır.

Bu düzenlemeye dayanarak, bazı belediye meclislerine belediyeye ait tüm mal varlığının kamuya tahsisi yolunda kararlar alınarak alacaklı kişi ve kuruluş hacizlerinden kurtulma yönüne gidildiği görülmektedir.

Ancak, bu kez de yargı organları, belediyenin alacağı kamuya tahsis kararını yeterli görmeyip, aynı zamanda fiilen kullanıldığının tespit edilmesinin gerektiği yönünde karar vermeye başlamıştır.

"... Bu maddeye göre haczedilemezlik şikayetinin kabul edilebilmesi için mahcuzların kamu hizmetinde (fiilen) kullanılması gerekli olup, gerekçede yer verilen kamuya tahsis kararı alınmasının sonuca etkisi bulunmamaktadır."

"... Somut olayda haciz konulan Vakıfbank Mersin Şubesindeki hesapta bulunan paraların mahiyeti konusunda bir araştırma yapıldığına dair dosyada bir belge bulunmamaktadır. O halde, bu hesaba yatırılan paraların nitelikleri belirlenmeli..."¹⁰

5393 sayılı Yasa'nın 15. maddesinde "... kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan mallarının ... haczedilemeyeceği" belirtilmiştir.

Bu nedenle "Belediye meclisince kamu hizmetine tahsis yolunda karar alınmış olması bir gayrimenkulun kamu hizmetinde kullanıldığını göstermez. Bu nedenle haciz uygulanan gayrimenkullerin gerçekten kamu hizmetinde kullanılıp kullanılmadığını araştırılarak tespiti gerekir. Bu nedenle haciz uygulanan ve imar planında

10 Yargıtay 12. H. D. 21.11.2005 günlü ve E.2005/19059, K.2005/22794 sayılı Kararı

toptan ticaret merkezi olarak görülen yerin gerçekten kamu hizmetinde kullanılıp kullanılmadığının araştırılması gerekir.”¹¹

Bu durumda, ayrıca Yasa hükmünde sözü geçen belediyeye ait bir malın, fiilen kamu hizmetinde kullanılıp kullanılmadığının tespiti kimin tarafından yapılacağı konusu ortaya çıkmıştır. Bunun tespiti yargı kararıyla yapılacaktır.¹² Çünkü, mevzuatımızda “fiilen kullanma” ile ilgili herhangi bir düzenleme mevcut değildir.

Konu ile ilgili bir yargı kararında; “... Ayrıca, makam odasında menkul niteliğinde olan koltuk takımı, kamu hizmetinde fiilen kullanıldığının kabulü gerekirse de, maddede öngörülen ve haczedilemezlik için gerekli kamu hizmetinde fiilen kullanılma şartının makam odasındaki televizyon ve ... plakalı araç için oluştuğunun kabulü mümkün değildir.” denilmiştir.

Belediyelerce yargı nezdinde, alacaklılar aleyhine açılan davalarda mahkemelerce haczin kamuya tahsis kararı tarihinden öncesine ait olup olmadığına göre kararlar verilmiş ve kamuya tahsis kararları haciz tarihinden sonra ise belediyelerin haciz kaldırma talepleri reddedilmiştir.

Yine, alacaklı kişi ve kuruluşların alacağının tahsilini önlemek için herhangi bir kamu hizmeti belirtilmeden tüm belediye gelir ve mal varlığının kamu hizmetine tahsis edilmesi, mevzuata uygun görülmemekle belediyece alınan kamuya tahsis kararlarının iptali yönündeki idare mahkemesi kararları Danıştay tarafından da onanmış bulunmaktadır.

Bu bakımdan, haczi önlemek için

¹¹ Danıştay 3.D. T:31.10.2003, E.2001/2076 K.2003/4814
¹² Eraslan, a.g.m., s.20

herhangi bir kamu hizmeti belirtilmeden tüm belediye gelir ve mal varlığının kamu hizmetine tahsis edilmesi doğru değildir.

Hakkında belediye meclisi tarafından verilmiş “kamu hizmetine tahsis kararı” bulunmasa dahi haczedilemeyecek olan belediye mal ve paraları da vardır. Yargıtay içtihatlarına göre bu mal ve paralar şunlardır:

- Otobüsler (12. H. D. T: 6.12.1983, 7949/9854)
- Park, otogar, itfaiye garajı, top-tancı hali, nikah salonu gibi taşınmazlar ile belediyece kamulaştırılmış taşınmazlar (12. H. D. T:22.10.1984, K:7542/10641)
- Belediyeye ait ekskavatör, arazöz (12. H. D.16.11.1989 T., 5038/14079)
- Soğuk hava deposu (12. H. D. 5.12.1989 T., 5434/14987)
- Cenaze arabası (12. H. D. T: 30.10.1990, K.3266/10670)
- 775 sayılı Gecekondu Kanununun 34.maddesine göre; belediyelerce tahsis olunan arsalar,yapılar ve bu arsalar üzerinde yapılan bina ile meydana gelen taşınmaz mallar,tahsis tarihinden itibaren 10 yıl içinde haczedilemez.

“775 sayılı Gecekondu Kanunu 34.maddesi uyarınca, ‘belediyelerce tahsis edilen arsa, yapı ve binaların haczedilemeyeceğine’ ilişkin hükmün kamu düzeniyle ilgili olması nedeniyle, buna değinen şikayet süreye bağlı değildir yani süresiz şikayet söz konusudur.(12. HD. 25.2.2005 T. 1097/3889; T:21.3.1994, K:2959/3600)

- Belediye hizmet binası (12. H. D. T: 23.2.1993 T., K.1981/3318)

Bir şeyin bütünüleyici parçaları, Medeni Kanunun 684.maddesine göre asıl şeyden ayrı olarak bir hukuki işleme konu olamayacağından hacizde edilemez. Asıl şey haczedilince bütünüleyici parçalar da haczedilmiş olur. Buna göre, hizmet binası haciz edilemediğine göre onun bütünüleyici parçası olan aşağıdaki şeylerde haciz edilemez;

- Klima ve kat kaloriferi, niteliklerine göre M.K'nun 684. maddesine göre bütünüleyici parçasıdır. Çünkü bu malların haczedilmesi durumda taşınmazın ısınma ve soğutma sisteminin ortadan kalkacağı açıktır. (21. HD.T:21.10.2003, E.6604 K.8279)

“Asansörler binanın bütünüleyici parçasıdır. Çünkü haczedilmesi halinde katlara ulaşmanın ve binadan yararlanmanın olmayacağı açıktır. (12.HD.17.9.2001 T.12320/14006)

- Halkın ekmek ihtiyacını karşılamak üzere belediyeye ait fırın haciz edilemez. (Yargıtay 12.HD.3.4.2003 T. E.4515 K.1732)
- Sağlık ocağı, Pazar yeri, Hamam, Cami,Toptancı Hali,Garaj gibi hizmet binaları haczedilemez. (Yargıtay 12.HD. T:17.2.2000, E:2303, K:2498; 12.HD. T: 27.5.1999, E:6427, K:6943)
- Belediyece “maaş ve ücretlere ayrılmış ödenek” olduğu kanıtlanan para niteliği gereği kamuya tahsisli sayılacağından haciz edilemez. (Yargıtay 12. HD.

T.24.6.1993 5188/11432) (12.HD. T. 30.12.2002, E.26907 K.28047)

- “Belediye Başkanına makam aracı olarak tahsis edilen vasıtanın kamu hizmetinde fiilen kullanıldığıının kabulü gerekir. Bu nedenle haczi mümkün bulunmamaktadır. Ayrıca itfaiyenin öncüsü olarak kullanılan aracında fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş sayılacağından haczedilemez. (12.HD. T:26.05.2006, E.2006/7994, K.2006/1183-12. HD. T. 01.06.2006, E.2006/8597, K.2006/11672)

Başka bir Yargıtay Kararında ise,

- Belediye aleyhine başlatılan bir icra takibinde borçlu belediye, fiilen kamu hizmetinde kullanılan araç üzerinde icra müdürlüğüne konulan haciz ve yakalama şerhinin kaldırılmasını haczedilemezlik talebiyle icra mahkemesinde şikayet konusu yapmış bu talep mahkemece yerinde görülmeyerek şikayetin reddine karar verilmiştir (Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, T:21.01.2016, E:2014/24016, K:2016/635)
- Belediyelerin vergi ve resim olarak tahsil ettiği paralar (12. H. D. T:3.4.2003, E.2003/1735, K.2003/2913; 12. H. D. T:17.4.2003, E.2003/5825, K.2003/8597)
- Çöp arabası, ambulans, mezarlık, su kuyusu, spor alanları (Yargıtay, 12.H. D.22.6.2004 T., E.2004/12672, K.2004/16456)

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 7.3.2005 gün ve E.2005/1766, K.2005/4597 sayılı Kararına göre; bütün bunlar, kamuya tahsis kararına gerek olmadan kendiliğinden kamuya tahsisli sayılan mallardan olup, hiçbir şekilde haciz edilemez.

d) Belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirin haczedilemezliği

Belediyelerin vergi, resim veya harç niteliğindeki paralarının haczedilemeyeceği, yasa gereğidir. **5393 sayılı Yasa'nın** 15 inci maddesinin son fıkrasında; "... belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirin haczedilmeyeceği" öngörülmüş bulunduğundan, anılan Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren söz konusu gelirler haczedilemeyecektir.¹³

Nitekim, 5393 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girmesinden sonra Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nce verilen 16.12.2005 günlü ve E.2005/21474, K.2005/25278 sayılı Kararda, "Belediye Gelirleri Kanunu ve diğer kanunlarla belediyeye verilen paylar vergi ve resim hükmünde sayıldığından haczinin mümkün olmadığına, alacaklı tarafından haciz konulan banka hesabındaki paranın İller Bankasından gelen belediye payı olup olmadığı araştırılarak buna göre hüküm verilmesi gerektiğine," hükmedilerek, kanunlarla belediyeye mallarının verilen payların vergi ve resim hükmünde sayıldığından haczinin mümkün olmayacağı, bu nedenle alacaklı tarafından haciz konulan banka hesabındaki paranın İller Bankası'ndan gelen belediye payı olup olmadığı araştırılması gerektiği belirtilmiştir.

¹³ SGK'nın (2011/24) sayılı Genelgesi'nin I/A-2.4 nolu bendi

Keza, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 26.09.2006 günlü ve E.2006/14562, K.2006/1740 sayılı Kararı'nda, "Borçlu belediyenin şeker fabrikası ve bankalarındaki haczedilen paraların nitelikleri belirlenmeli, vergi, resim ve harç niteliğinde olmaları veya kamu hizmetinde kullanılıyor olmaları halinde haczedilemeyeceği düşünülmelidir." denilerek, artık Belediye Kanunu'nda ismen belirtilen belediye mallarının haczinin mümkün olmayacağına işaret edilmiştir.

15.7.2008'de yürürlüğe giren 2.7.2008 tarihli ve **5779 sayılı İl Özel İdareleri ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un** 7 nci maddesinde; "Bu Kanunda, il özel idareleri ve belediyelere, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından ayrılacak paylar ile diğer kanunlarda bu idarelere verilmesi öngörülen paylar vergi hükmündedir." denilerek, 5779 sayılı Yasa kapsamında belediyelere, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından ayrılacak paylar ile diğer kanunlarda bu idarelere verilmesi öngörülen payları vergi hükmünde kabul ederek, bu paylardan sağlanan gelirlerin haczinin önüne geçilmiştir. Ayrıca, bu düzenlemeyle 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15 inci maddesinin son fıkrasındaki, "Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez." hükmünde sayılan gelir ve malların haczedilmesinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Bu bakımdan, haciz konulan hesaba belediyenin vergi ve benzeri gelirleri bulunup bulunmadığının araştırılarak,

sonuca göre karar verilmesi gerekir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 6.10.2005 gün ve E.2005/20379, K.2005/19096 sayılı Kararında; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15 inci maddesinin son fıkrasının uygulamasına göre; mevduatların haczi için İller Bankası'nca aktarılan pay tutarı dışında kalan paraların mahiyetinin araştırılması gerektiğine, diğer paranın vergi, resim ve harç niteliğinde olması veya fiilen kamu hizmetine tahsis edilmesi halinde haczedilemeyeceğine hükmedilmiştir.

Öte yandan, belediyelerin bankalarda vergi, resim ve harç geliri olarak ayırım yapmadan tek hesap numarasında toplanan paraları haczedilebilmektedir. Yalnız bu şekilde paralarının haczi için önce bu paraların niteliklerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Ancak, belediyelerin bankada bulunan mevduatlarının niteliğinin tespit edilmesi pek de kolay değildir. Bir kere, belediyelerin bankada bulunan paralarının ne kadarının proje karşılığı borçlanma yoluyla elde edilen gelirler, ne kadarının vergi, resim ve harçlar ile şartlı bağış yoluyla elde edilen gelirlere ait olduğunun ayrımlanabilmesi oldukça zordur. Çünkü, muhasebe kayıtlarında bu gelir kalemlerinden elde edilen gelirlerin toplam miktarı yer almakta ise de, banka hesaplarından sürekli harcama ve ödemeler yapılması söz konusu olduğundan, kalan paraların hangi gelir kalemine ait olduğunun tespiti nerdeyse olanaksızdır. Bu durum, kimi zaman belediyelerin banka hesaplarındaki tüm gelirlerin haciz işlemine konu olduğu görülmektedir. Bu nedenle, belediyelerin bir haciz işleminde böyle bir riskle karşı karşıya kalmamak

için, hacze konu olmayacak gelirlerini ayrı bir hesapta toplamaları daha uygun olacaktır.

Netice itibariyle, belediyenin banka hesabında haczi mümkün olmayan vergi, resim ve harç gelirleri mevcutsa, bu husustaki iddianın belediyelerce ileri sürülmesi, yeterli ve inandırıcı nitelikteki belgelerle ispat edilmesi veya doğruluğunun alınacak mahkeme kararı ile sabit olması ya da alacaklıların ilgili kuruluşlarla, örneğin bankalarla yapacakları yazışma sonucunda iddianın doğruluğunun anlaşılması durumunda, haczi mümkün olmayan vergi, resim ve harç gelirleri kadar olan kısım üzerindeki hacizler kaldırılmakta, bunların dışındaki gelirler üzerindeki haciz işlemi ise yapılabilmektedir.

5393 sayılı Yasada yer alan "haciz muafiyeti" konusu, Anayasa Mahkemesi nezdinde dava konusu olmuştur. Malatya İcra Hukuk Mahkemesi, ilamlı takip konusu alacağın tahsili amacıyla, borçlu belediyenin kamu hizmetinde kullanılan araçları ile bankadaki hesabına konulan haczin iptali için açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasaya aykırı olduğu kanısına varıldığını belirterek; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin son fıkrasının Anayasa'nın Başlangıcı ile 2.,12.,18.,123.,125. ve 176. maddelerine aykırılığı iddia edilmiş, ancak Anayasa Mahkemesi bu başvuruyu reddetmiştir.

2.3. Belediye Mallarının Haciz Yöntemi

İcra dairesince belediye malları üzerinde yapılacak haciz yöntemi, Belediye Kanunu'nun 15 inci maddesinde belirlenmiştir.

Fıkranın ilk hali; "İcra dairesince ha-

ciz kararı alınmadan önce belediyeden borca yeter miktarda haczedilebilecek mal gösterilmesi istenir ve haciz işlemi sadece gösterilen bu mal üzerine uygulanır. On gün içinde yeterli mal beyan edilmemesi durumunda yapılacak haciz işlemi, alacak miktarını aşacak veya kamu hizmetlerini aksatacak şekilde yapılamaz.” hükmünü taşımakta ve belediyeler aleyhine yapılan icra takiplerinde alacak miktarına bakılmaksızın belediyelerin tüm taşınır, taşınmaz mal ve hesaplarına haciz konulmasının belediyelerin hizmet görme kapasitelerini kısıtlanmasının sakıncalarını gidermek amacıyla haciz işlemlerinin alacakla sınırlı tutulacağını ve kamu hizmetini aksatacak şekilde yapılamayacağını öngörmekte iken, Anayasa Mahkemesi’nin 17.6.2015 tarihli ve E.:2014/194, K.: 2015/55 sayılı Kararı ile bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan “...ve haciz işlemi sadece gösterilen bu mal üzerine uygulanır” ibaresi ile aynı fıkranın ikinci cümlesinde yer alan “...veya kamu hizmetlerini aksatacak ...” ibaresi iptal edilerek, belediyeler aleyhine yapılan icra takiplerinde alacak miktarına bakılmaksızın belediyelerin tüm taşınır, taşınmaz mal ve hesaplarına haciz konulmasının önu açılmıştır.

Söz konusu iptalden sonra 5393 sayılı Kanun’a 2014 yılında 6552 sayılı Kanun’la; “İcra dairesince haciz kararı alınmadan önce belediyeden borca yeter miktarda haczedilebilecek mal gösterilmesi istenir (...)”¹⁴⁽¹⁾. On gün içinde yeterli mal beyan edilmemesi durumunda yapılacak haciz işlemi, alacak miktarını

14 (1)Anayasa Mahkemesi’nin 17.6.2015 tarihli ve E.: 2014/194, K.: 2015/55 sayılı Kararı ile bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan “...ve haciz işlemi sadece gösterilen bu mal üzerine uygulanır” ibaresi ile aynı fıkranın ikinci cümlesinde yer alan “...veya kamu hizmetlerini aksatacak ...” ibaresi iptal edilmiştir.

aşacak (...)”⁽¹⁾ şekilde yapılamaz. (1)” hükmü eklenerek, belediye mallarının haczi yöntemi belirlenmiştir.

Bu düzenlemeyle; icra dairesince belediye malları üzerinde haciz kararı alınmadan önce belediyeden borca yetecek miktarda haczedilebilecek mal gösterilmesinin isteneceği ve haciz işleminin bu mallar üzerinden yapılacağı öngörülmektedir. Ancak, dananı kuyruğu tam burada kopmaktadır. Yani, ilgili belediyece 10 gün içinde yeterli mal beyan edilmemesi durumunda yapılacak haciz işleminin, alacak miktarını aşacak şekilde yapılamayacağı hüküm altına alınmışsa da, bu kez de haczin gerçekleşmesini teminen belediye mallarını koruyucu hükümlerin devre dışı kalabildiği görülmektedir.

3. SONUÇ

Bir kamu idaresi olarak belediyelerin kendilerine verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmesi için gerekli yetki ve imtiyazlarla donatılmış olması büyük önem taşımaktadır.

Bu amaçla, belediye mallarına karşı suç işleyenlerin Devlet malına karşı suç işlemiş sayılacağı, 2886 sayılı Kanun’un 75 inci maddesinde yer alan Devlet mallarını koruyucu hükümlerin belediye taşınmazları hakkında da uygulanması kabul edilmiştir.

Yine bu kapsamda;

- Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri,
- Şartlı bağışlar,
- Kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları,
- Belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri üze-

rinde haciz konulamayacağı benimsenmiştir.

Ancak, bu düzenlemelere karşın uygulamada büyük sıkıntılar yaşandığı ve belediyelerin haczedilemeyecek mal ve gelirleri üzerine haciz konulduğu görülmektedir.

Nitekim, yargı kararlarına bakıldığında belediyelerin banka hesaplarında bulunan vergi ve benzeri gelirlerin, yasal düzenlemeler uyarınca hacze konu edilemeyeceğinden, banka hesabında ne kadar vergi ve benzeri gelirler bulunduğu araştırılmak suretiyle sonuca göre karar verilmesi gerektiği belirtilmesine, keza, mevduatların haczi için İller Bankasınca aktarılan pay tutarı dışında kalan paraların mahiyetinin araştırılması, diğer paranın vergi, resim ve harç niteliğinde

olması veya fiilen kamu hizmetine tahsis edilmesi halinde haczedilemeyeceği belirtilmesi rağmen, uygulamada haczin gerçekleştirilmesini teminen haciz konulabildiği görülmektedir.

Tabii ki, asıl olan belediyelerin hacze konu olabilecek durumlara düşmemesidir. Ancak, hacze konu bir durumda banka hesaplarındaki paraların vergi, resim, harç niteliğinde olduğunu veya fiilen kamu hizmetinde kullanıldığını net biçimde ortaya koymalıdır.

Bundan bir netice alınmaması durumunda, icra dairesince haciz kararı alınmadan önce borçlarına yetecek miktarda haczedilebilecek mal gösterilmek suretiyle banka hesaplarındaki haczedilemeyecek gelirler üzerine haciz konulması önlenmelidir.

Mahmut ÇOLAK*

SOSYAL GÜVENLİK KURUMU UYGULAMALARINDA İNDİRİM VE UZLAŞMA MÜESSESESİNİN BULUNUP BULUNMADIĞININ İRDELENMESİ

1. GİRİŞ

Mahalli idareler ve bunların şirketleri SGK açısından “işveren” sayılmakta olup, işverenlerin 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nda yerine getirmesi gereken yükümlülükleri bulunmakta, bu yükümlülükler uyulmaması halinde idari para cezası uygulanmaktadır.

Uygulanan idari para cezalarında indirim ve uzlaşma müessesesinin bulunup bulunmadığını bu çalışmamızda ince detayları ile birlikte değerlendirmeye alacağız.

Asgari işçilik, bir işin yürütümü için gerekli olan en az işçilik miktarının yani sigortalı sayısı, sigorta primine esas kazancın ve sigortalıların çalışma sürelerinin re’ sen saptanması işlemidir. Başka bir deyişle, sigortasız işçi çalıştırma, prime esas kazancın ve prim ödeme gün sayılarının noksan gösterilmesi durumlarında daha etkin bir denetimin gerçekleştirilmesi amacıyla, belirlenen koşul ve yöntemlerin kullanılarak bir işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının re’ sen tespit edilerek sigorta prim-

lerinin tahsil edilmesidir. Asgari işçilik, uygulaması esas itibarıyla prim tahakkukunda beyan usulünden uzaklaşan ve kayıt dışı istihdam dolayı Sosyal Güvenlik Kurumunun prim kaybını önlemek üzere yürürlüğe konulan bir nevi götürü vergi uygulamasıdır. Asgari işçilik uygulamasında gaye “Uyum” olarak belirtilmekte ise de bunun en açık karinesinin de “Gizli İşçilik” olup olmadığı ile tescilsiz iş yerini tescil ettirmek, bu işlemle kaçak çalışmanın önüne geçmektir.

Bilindiği üzere, asgari işçilik incelemesi sosyal güvenlik mevzuatında iki çeşit işyerinde uygulanmaktadır. Bunlardan birincisi devamlı işyerleri, ikincisi de ihale konusu işler ve özel bina inşaatı işyerleri olmak üzere kısaca geçici işyerleridir. Devamlı işyerlerinde, işverenin Sosyal Güvenlik Kurumuna, emsaline, yapılan işin nitelik, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütülmesi için gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu saptanması halinde, işin yürütülmesi için gerekli

* Emekli Sosyal Güvenlik Başmüfettişi

olan asgari işçilik miktarını, yapılan işin niteliği, bünyesinde kullanılan teknoloji, işyerinin büyüklüğü, benzer işletmelerde çalışan işçi sayısı, ilgili meslek veya kamu kuruluşlarının görüşü gibi unsurlar dikkate alınarak devamlı işyerleri hakkında asgari işçilik incelemesi yapılır. İhale konusu işler ve özel bina inşaatı işyerlerinden, Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan işçilik bildirimlerinin, Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılan araştırma sonucunda yeterli olmadığına saptanması halinde yapılan inceleme ile gerektiğinde işin yürütümü açısından gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunulduğunun tespitine ilişkin mevsimlik ve geçici işyerlerinde asgari işçilik incelemesi yapılır.

Özellikle devamlı işyerlerine uygulanan asgari işçilik incelemesi sonucu işverenlerin çok büyük boyutlara varabilecek bir şekilde ek prim tahakkuku karşılığı prim, gecikme zammı ile idari para cezası ile karşılaşmaktadır. Bu durum belki işverenin işyerini kapatmasına kadar da ulaşmaktadır. Kanun koyucu bu hususu düşünerek uzlaşma müessesesi adı altında bir uygulama başlatmıştır. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun asgari işçilik uygulaması ve uzlaşma başlığını taşıyan 85'inci maddesine, 5754 sayılı Kanunun 49'uncu maddesiyle eklenen dokuz, on ve onbirinci fıkraları ile 01.10.2008 tarihinden itibaren uygulanmak üzere Sosyal Güvenlik Kurumu'nda ilk defa uzlaşma müessesesi getirilmiştir.

Uzlaşma müessesesi, devamlı işyerlerinde yapılan asgari işçilik uygulamasında sigortalılara hizmet kazandırılmama-

sı ile sonuçlanan ve sadece re' sen prim tahakkukunu doğuran iş ve işlemler için getirildiği görülmektedir. Asgari işçilik uygulamasında yapılan incelemelerde hesaplanan prim ve buna bağlı olarak gecikme zammı ile idari para cezası, belki işverenin yıkımına dahi yol açacak şekilde çok büyük boyutlara ulaşıldığı bir gerçektir. Bu çerçevede en azından sigortalılara mal edilemeyen Sosyal Güvenlik Kurumu alacaklarından belli oranlarda uzlaşmaya gidilerek indirim yapılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Uzlaşma komisyonlarının oluşumu, çalışma usul ve esasları ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasların neler olacağı Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından çıkarılan Asgari İşçilik İncelemelerinde Uzlaşma Yönetmeliği ile düzenlenmiştir.

2. İDARİ PARA CEZALARINDA İNDİRİM YAPILACAK FİİLLER

1) Birinci İndirim Hali

- ✓ Mahkeme kararına,
- ✓ Sosyal Güvenlik Kurumunun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca (müfettiş/denetmen) yapılan tespitler,
- ✓ Diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelere,
- ✓ Kamu idarelerinden alınan belgeleri,

istinaden düzenlenenler hariç olmak üzere,

- ✓ Sigortalı işe giriş bildirgesinin,
- ✓ Genel sağlık sigortası giriş bildirgesinin,

- ✓ İşyeri bildirgesinin,
- ✓ Vazife malullüğü olayına ilişkin SGK' ya yapılması gereken bildirim,
- ✓ İhale konusu işlerin bildirilmesine ilişkin SGK' ya yapılması gereken bildirim,
- ✓ Yapı ruhsatı ve diğer tüm ruhsat veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlerine ilişkin SGK' ya yapılması gereken bildirim,
- ✓ Sigortalı işten ayrılış bildirgesinin,

yasal süresi geçtikten sonra ilgililerce kendiliğinden 30 gün içinde verilmesi ve söz konusu cezaların ilgililerce, yapılacak tebligat tarihini takip eden günden itibaren 15 gün içinde ödenmesi halinde,

Öngörülen cezalar 1/4 oranına karşı gelen tutar üzerinden uygulanır.

Örneğin; A Belediyesi Personel Limited Şirketi, sigortalısının işten ayrılış bildirgesini işten ayrıldığı tarihten itibaren 10 gün içinde sigortalı işten ayrılış bildirgesi ile bildirmesi gerekirken bildirmemiştir. Şirket bu durumu kendiliğinden 30 gün içerisinde fark edip gereken bildirim yaparsa ve ayrıca yapılan tebligata istinaden 15 gün içinde ödemeyi de gerçekleştirirse asgari ücretin 1/10 'u tutarında (0,1) uygulanacak idari para cezası (1/10) / 4 = 0,025 olarak uygulanacaktır. 2023 yılı ikinci yarısı için 13.414,50 / 10 = 1.341,45 TL değil 335,36 TL üzerinden idari para cezası uygulanacaktır. Eğer Şirket bu bildirgeyi kendiliğinden değil de yapılan denetimde tespit edilmiş olsaydı uygulanacak ceza, asgari ücretin 1/10 'u tutarında olacak idi.

Yeri gelmişken şu hususu da vurgulamak gerekir. İdarî para cezalarının, Sosyal Güvenlik Kurumuna itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde peşin ödenmesi halinde, bunun 3/4 'ü tahsil edilir. Örneğimizde, bu düzenlemeye istinaden ayrıca 1/4 daha indirim yapılmalıdır. Şöyle ki, ödenecek ceza 335,36 TL'nin 3/4 'ü yani 251,52 TL tutarında tahsil edilmelidir. İlk uygulanan indirim yasal süreden sonra 30 gün içinde kendiliğinden bildirme ve 15 gün içinde ödeme; ikinci uygulanan indirim ise 5510 sayılı Kanunun 102'nci maddesinin beşinci fıkrası ile getirilen düzenlemedir. Her iki düzenlemedeki indirimin ayrı ayrı uygulanması gerektiği değerlendirilmektedir.

2) İkinci İndirim Hali

İdarî para cezaları, itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde peşin ödenmesi halinde, bunun 3/4 'ü tahsil edilir.

Peşin ödeme idari para cezasına karşı yargı yoluna başvurma hakkını etkilemeyecektir.

3) Prime Esas Kazanç Tutarındaki Eksik Bildirime Bağlı İdarî Para Cezasında Esneklik

Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından; bildirge, beyanname, belge veya defterlere istinaden sigortalıların ve çalışma gün sayılarının eksiksiz bildirilmesi şartıyla bildirilen prime esas kazanç tutarında, fiilin işlendiği tarihteki brüt asgari ücretin 1/3'ünü geçmeyecek ve %1'ini aşmayacak şekilde eksiklik tespit edilmesi durumunda, eksikliğin 15 gün içinde düzeltilmesi için ilgiliye yazılı ihtar verilir.

Bu süre sonunda tespit edilen eksik tutarın Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmemesi halinde öngörülen idari para cezası verilir.

Eksikliğin işverence tespit edilmesi durumunda bu süre; bildirge, beyanname, belge veya defterlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesinden itibaren 15 gündür.

Bu düzenlemede aslında özellikle sehven veya çok cüz'i eksik prime esas kazanç bildirimlerden dolayı ve hesap hatalarından kaynaklı durumlar nedeniyle işverenlerin idari para cezası almasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Örneğin; 2023/07. aya ait muhtasar ve prim hizmet beyannamesinde prim gün sayısını tam olarak bildirilmiş, ancak sigorta primine esas kazanç tutarı 13.900,00 TL bildirilmesi gerekirken 13.750,00 TL üzerinden 150,00 TL eksik bildirilmiş, bu hususun denetimde tespit edildiği varsayıldığında, bu eksik bildirim istinaden idari para cezası uygulanacak mı? sorusuna; eksik bildirim tutarı 150,00 TL; $13.414,50 / 3 = 4.471,5$ TL'yi (azami) geçmediği ancak $13.900,00 \times \%1 = 139,00$ TL'yi (azami) aştığı için eksikliğin 15 gün içinde düzeltilmesi için Sosyal Güvenlik Kurumu yazılı ihtar gönderir. Kısaca bu bildirimle ilgili idari para cezası ile karşılaşmamak için aşağıdaki hususların gerçekleşmesi gerekir.

- ✓ İşyerinde çalışan sigortalı sayısı ve prim ödeme gün sayısının eksiksiz olarak bildirilmesi,
- ✓ Eksik bildirilen prime esas kazanç tutarının, fiilin işlendiği tarihteki asgari ücret tutarının 1/3'ünü geçmemesi,

- ✓ Eksik bildirilen prime esas kazanç tutarının, bildirimi yapılan toplam prime esas kazanç tutarının % 1 geçmemesi,
- ✓ Eksik bildirilen prime esas kazanç tutarının Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yapılmaması halinde işverenden 15 günlük süreli tebligat ile istenmesi,
- ✓ Eksik bildirilen prime esas kazanç tutarının işveren tarafından tespit edilmesi halinde ise, bildirge, beyanname, belge veya defterlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesinden itibaren 15 gün içinde verilmesi.

3. DİĞER HUSUSLAR

1) İdari Para Cezasının Uygulanması, Yükümlülüklerin Yerine Getirilmesini Kaldırmaması

İdarî para cezası uygulanması;

- ✓ Sigortalı işe giriş bildirgesinin,
- ✓ Sigortalı işten ayrılış bildirgesinin,
- ✓ İşyeri bildirgesinin,
- ✓ Aylık prim ve hizmet belgesi ve/veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesinin,

Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi yükümlülüğünü kaldırmaz.

2) İdari Para Cezalarının Tahakkuku, Ödenmesi, İtiraz ve Yargı Süreci

İdarî para cezaları ilgiliye tebliğ ile tahakkuk eder.

Tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna ya da Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili hesaplarına yatırılır veya aynı süre içinde dilekçe

vermek veya bu dilekçeyi taahhütlü olarak göndermek suretiyle işverence ilgili Sosyal Güvenlik Kurumu Ünitesine itiraz edilebilir. İtiraz takibi durdurur. Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 113'üncü maddesine göre; itirazlar, Sosyal Güvenlik Kurumu Ünite amiri veya görevlendireceği yardımcısı, ilgili şef, dosya memuru ve varsa avukattan oluşan İdari Para Cezası İtiraz Komisyonunda incelenerek en geç 30 gün içinde karara bağlanır.

İtiraz komisyonlarınca alınan kararlarda;

- ✓ Karar ve esas numarası,
- ✓ İtiraz edenin adı, soyadı, ticari unvanı ve açık adresi,
- ✓ İşyeri sicil numarası,
- ✓ Tebliğ olunan idarî para cezası borcunun miktarı,
- ✓ İtiraz olunan idarî para cezası borcunun miktarı,
- ✓ Borç tebligatının tebliğ tarihi,
- ✓ İtirazın yapıldığı tarih,
- ✓ İtirazın konusu,
- ✓ Kararın gerekçesi ve hüküm,
- ✓ Karar tarihi,

Hususlarının bulunması gereklidir.

İtiraz komisyonlarınca alınan karar 3 nüsha düzenlenir. Üyeler tarafından imzalanıp ünite mührü ile mühürlendikten sonra bir nüshası işyeri dosyasında muhafaza edilir, bir nüshası itiraz edene tebliğ olunur, bir nüshası da üniteye ayrı bir dosyada saklanır.

Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından itirazı reddedilenler, kararın kendilerine

tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabilirler. Mahkemeye başvurulması idari para cezasının takip ve tahsilini durdurmaz. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde, idari para cezası kesinleşir.

Tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde ödenmeyen idari para cezaları, hesaplanacak gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir.

3) İdarî Para Cezalarının Peşin Ödenmesinde İndirim Yapılması

İdarî para cezalarının, Sosyal Güvenlik Kurumuna itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde peşin ödenmesi halinde, bunun 3/4 'ü tahsil edilir.

4) Peşin Ödeme Yargı Yoluna Başvuruyu Etkilemez

Peşin ödeme idari para cezasına karşı yargı yoluna başvurma hakkını etkilemez.

5) İdarî Para Cezalarında Zamanaşım Süresi

İdarî para cezaları 10 yıllık zamanaşım süresine tabidir. Zamanaşım süresi, fiilin işlendiği tarihten itibaren başlar.

4. İDARİ PARA CEZALARINDA UZLAŞMA VE UZLAŞMANIN SINIRI

Sosyal güvende uzlaşmanın sınırını; sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklı tüm prim ve idari para cezaları değil, sadece özel sektör işverenlerinin,

- ✓ Devamlı mahiyetteki işyerlerinde,
- ✓ Yapılacak asgari işçilik incelemelerinde ortaya çıkan,
- ✓ Sigortalılara mal edilemeyen (si-

gortalılara hizmet kazandırılmayan),

Fark/Eksik sigorta primine esas kazanç matrahı üzerinden,

- ✓ Gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte hesaplanacak sigorta primi ve
- ✓ Buna bağlı uygulanacak idari para cezaları,

Oluşturmaktadır.

Bir başka deyişle; uzlaşmanın konusu, Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişleri tarafından devamlı mahiyetteki işyerlerinde yapılan asgari işçilik incelemesi sonucunda tespiti yapılan ve sigortalılara mal edilemeyen fark/eksik sigorta primine esas kazanç matrahı üzerinden, gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte hesaplanacak sigorta primi ve buna bağlı uygulanacak idari para cezalarından oluşmaktadır.

Uzlaşma konusu, Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişleri tarafından devamlı mahiyetteki işyerlerinde yapılan asgari işçilik incelemesi sonucunda tespiti yapılan ve sigortalılara mal edilemeyen fark sigorta primine esas kazanç matrahı üzerinden, gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte hesaplanacak sigorta primi ve buna bağlı uygulanacak idari para cezalarından oluşmaktadır. Burada önem arz eden husus, devamlı işyerlerinde yapılacak asgari işçilik incelemelerinde, sigortalılara herhangi bir hizmet kazanımı olmaması yani hizmet tespitinin mümkün olmaması gerekir.

Asgari işçilik incelemesine ilişkin raporun Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili birimine gönderilmesinden önce işveren tarafından uzlaşma talep edilebilir. Asga-

ri işçilik inceleme raporu, müfettiş tarafından yazıldıktan sonra ilgili Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığına teslim edilir, rapor üzerinde gerekli incelemeler Grup Başkanlığınca yapıldıktan sonra Sosyal Güvenlik Kurumu Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına gönderilir. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığınca onaylanan rapor, tekrar ilgili Grup Başkanlığına gönderilir. İşte, bu aşamada rapor gönderilmeden önce işveren ilgili Grup Başkanlığı ile irtibata geçerek uzlaşma talebinde bulunabilecektir.

Uzlaşmaya varılması halinde, bu durum tutanakla tespit edilir. Uzlaşılan tutarlar kesin olup, uzlaşma konusu yapılan tutarlar hakkında işverence dava açılmaz ve hiçbir mercie şikâyet ve itirazda bulunulamaz. Uzlaşılan prim ve idari para cezaları, uzlaşma tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren 1 ay içinde ödenir. İşveren, uzlaşılan idari para cezası tutarı için ayrıca peşin ödeme indiriminden yararlandırılmaz.

Uzlaşılan tutarların, uzlaşma tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren 1 ay içinde tam olarak ödenmemesi halinde uzlaşma bozulur ve uzlaşılan tutarlar kazanılmış hak teşkil etmez. Uzlaşmanın temin edilememiş veya uzlaşma müzakeresinde uzlaşmaya varılamamış olması veya uzlaşmanın bozulması hallerinde işveren, bu konuya ilişkin daha sonra uzlaşma talep edemez.

Uzlaşma neticesinde indirim yapılması nedeniyle tahsil edilmemiş olan sigorta primlerinin daha sonra Sosyal Güvenlik Kurumu veya mahkeme kararıyla sigortalılara mal edilmesi halinde, daha önce eksik tahsil olunan sigorta primleri, sigortalının çalıştığı süre ve sigorta pri-

mine esas kazancı dikkate alınarak gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte tahsil olunur.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Görüleceği üzere, 5510 sayılı Kanunda yer alan idari para cezalarında indirim ve uzlaşma müessesesi yukarıda detaylı olarak açıklandığı üzere Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamalarında yerini bulmuştur.

5754 sayılı Kanun ile 5510 sayılı Kanunda getirilen asgari işçilikte uzlaşma müessesinden yararlanabilmek için aşağıdaki şartların varlığı gerekmektedir. Bunlar;

- ❖ İncelemenin devamlı mahiyetteki işyerlerinde yapılmış olması.
- ❖ Asgari işçilik sonucu tespiti yapılan fark sigorta prim matrahının sigortalılara hizmet kazandırılmayacak şekilde olması.
- ❖ Asgari işçilik inceleme raporunun Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişi tarafından ilgili Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü/Sosyal Güvenlik Merkezine gönderilmemiş olması.

Sosyal güvenlik mevzuatı açısından kaçak istihdam nedeniyle işverenlere geriye yönelik olarak uygulanan idari para cezaları ve prim tutarları kimi zaman, bildirilmeyen sigortalı sayısı ve çalışma

süresine bağlı olarak büyük ve ödenemeyecek tutarlara ulaşmaktadır. Asgari işçilik incelemesinin sigortalılara hizmet kazandırılması suretiyle sonuçlandırılmasında uzlaşma yolunun kapatılmış olması, sosyal güvenlik ilkesinin bir gereği olduğundan önemli bir düzenlemedir.

Sadece devamlı işyerleri için değil, bazen geçici nitelikteki işyerlerine uygulanan asgari işçilik uygulamasında da, hesaplanan fark matrah karşılığı prim ve idari para cezası tutarları işverenleri çok zor durumda bırakabilmektedir. Dolayısıyla, asgari işçilikte uzlaşma müessesesinin, sadece devamlı işyerleri açısından değil de, geçici mahiyetteki ihaleli işler ile özel bina inşaatı işyerleri açısından da uygulamanın sınırlarının yasal düzenleme yapılarak genişletilmesi, asgari işçilik incelemesi yapılacak tüm işyerleri açısından doğru bir yaklaşım tarzı olacaktır. Bu çeşit işyerlerinde de elbette, sigortalılara hizmet kazandırımı yapılarak asgari işçilik uygulaması yapılıyorsa uzlaşmanın mümkün olmaması gerekir ve uzlaşma mümkün olmayacaktır.

KAYNAKÇA

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği

Asgari İşçilik İncelemelerinde Uzlaşma Yönetmeliği

Sedi KAVAK *

KADROLARI TEKNİK HİZMETLER SINIFINDA BULUNANLARA EK ÖZEL HİZMET TAZMİNATI (ARAZİ TAZMİNATI) ÖDEMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Engin KÜKRER **

1. GİRİŞ

Mevzuat uyarınca teknik hizmetler sınıfına ait kadrolarda bulunan personel- den hizmet binaları dışında, açık çalışma mahallerinde çalışanlara, çalışılan her gün için belirlenen oranlarda bir ek tazminat ödenmesi söz konusudur.

Ek özel hizmet tazminatı ödemesinin değerlendirilmesine geçmeden önce tazminata esas olan “Açık Çalışma Mahalleri” kavramının tanımının yapılmasında fayda vardır. Büro, atölye, ısı santrali, laboratuvar, tesis (sosyal tesisler dâhil), işletme, fabrika ve hizmet binaları dışında olmak şartıyla **arazi, şantiye, inşaat, baraj, park, bahçe, maden, açık alanlar- da kurulu tarım ve hayvancılık uygulama birimleri ile yol gibi mahallere** açık çalışma alanı denilmektedir. Buna göre kadrosu teknik hizmetler sınıfında bulunan personelin bu mahallerde yaptıkları fiili çalışmalar ile kontrollük hizmetleri de ek özel hizmet tazminatı ödemesi sonucunu doğuran faaliyetlerdir.

Makalemizde kamu personeli arasında “Arazi Tazminatı” olarak anılan “Ek Özel Hizmet Tazminatı” ile ilgili mevzuat, uygulama esasları ve bu konuda yapılan yaygın hatalı uygulamalar değerlendirilecektir.

2. EK ÖZEL HİZMET TAZMİNATI- NIN MEVZUAT AÇISINDAN DEĞER- LENDİRİLMESİ

2.1 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun “Zam ve Tazminatlar” başlıklı 152’nci maddesinde,

“II- Tazminatlar: (Değişik: 20/3/1997 – KHK-570/9 md.)

Görevin önem, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro unvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar göz önüne alınarak bu Kanunda belirtilen en yüksek Devlet Memuru aylığının (ek gösterge dâhil) brüt tutarının,

...Teknik Hizmetler Sınıfına dâhil

* İç Denetçi, Anadolu Üniversitesi

** İç Denetçi, CGAP, Eskişehir B.B. ESKİ Genel Müdürlüğü

kadrolarda bulunan personelden açık çalışma mahallerinde fiilen çalışanlara, buldukları kadrolar esas alınmak suretiyle, çalışılan her gün için belirlenecek oranlarda ve üçer aylık dönemler itibarıyla toplamı 60 puanı aşmayacak şekilde, dönem sonlarında ödenmek üzere ek özel hizmet tazminatı verilebilir.

...

...kadar, bu nispetleri aşmamak üzere **Cumhurbaşkanınca belirlenecek** esas, ölçü ve nispetler dâhilinde yukarıdaki tazminatlar ödenir.

...

Kamu kurum ve kuruluşları (Mahalli İdareler dâhil) bu maddede belirtilen zam ve tazminatları; hizmetin gerekleri ve mali imkânlarını dikkate alarak personeline Cumhurbaşkanınca belirlenen oran ve miktarlardan daha düşük bir oran ve miktar üzerinden ödeyebilirler.

Bu maddenin ikinci bölümünde yer alan tazminatlar damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi değildir.”

hükmü yer almaktadır.

2.2 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar

2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar eki Özel Hizmet Tazminatının düzenlendiği II Sayılı Cetvelin (E) Teknik Hizmetler Bölümünün 6'ncı sırasında ek özel hizmet tazminatının verilme esasları ve oranlar şu şekilde açıklanmıştır:

“Teknik Hizmetler Sınıfına ait kadrolarda bulunan personelden; büro, atölye,

ısı santrali, laboratuvar, tesis (sosyal tesisler dâhil), işletme, fabrika ve **hizmet binaları dışında olmak şartıyla** arazi, şantiye, inşaat, baraj, park, bahçe, maden, açık alanlarda kurulu tarım ve hayvancılık uygulama birimleri ve yol gibi **açık çalışma mahallerinde fiilen çalışanlara** (belirtilen mahallerde yapılan kontrollük hizmetleri dâhil), **çalışılan her gün için** aşağıda gösterilen oranlarda ayrıca özel hizmet tazminatı ödenir. Faal durumdaki hizmet binalarının tadilat, bakım ve onarımı işleri açık çalışma mahalli kapsamında değerlendirilmez.

a) 1/a, b ve c sıralarında sayılanlara ..... : 3,0

b) 1/d sırası ile 2 nci sırada sayılanlara .....: 2,0

c) 3 ve 4 üncü sıralarda sayılanlara .....: 1,2

Bu ek özel hizmet tazminatının ödenmesinde ilgililerin kadroları esas alınır. Tazminatın kimlere ödeneceği; iş programları ve çalışma mahallerinin özellikleri dikkate alınarak, üçer aylık dönemler itibarıyla ilgili birim amirlerince belirlenir. Ödemeler görevin fiilen yerine getirilmesinden sonra üçer aylık dönem sonlarında yapılır.

Ancak, bu şekilde ödenecek ek özel hizmet tazminat toplamı üçer aylık dönemler itibarıyla,

a) 1/a, b ve c sıralarında sayılanlara ..... : 60

b) 1/d sırası ile 2 nci sırada sayılanlara .....: 40

c) 3 ve 4 üncü sıralarda sayılanlara .....: 24

oranlarını aşamaz.”

2.3. 160 Seri Nolu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliği

2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının uygulanması sırasında ortaya çıkması muhtemel tereddütlerin giderilmesi ve uygulama birliğinin sağlanması amacıyla hazırlanan 160 seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinin¹ "C-II Sayılı Cetvele İlişkin Açıklamalar" bölümünün 6 ncı sırasında teknik hizmetler sınıfında olup açık çalışma mahallerinde fiilen çalışanlara iş programları ve çalışma mahallerinin özellikleri dikkate alınarak, üçer aylık dönemler halinde, ilgili birim amirlerince belirleneceği ve ödemelerin görevin fiilen yerine getirilmesinden sonra üçer aylık dönem sonlarında yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Söz konusu tebliğde ayrıca;

“...
...

Buna göre, kadroları Teknik Hizmetler Bölümünün 1 ila 4 üncü sırasında sayılanlara, söz konusu ek özel hizmet tazminatının ödenebilmesi için;

a) **Bu personelin büro, atölye, ısı santrali, laboratuvar, tesis (sosyal tesisler dahil), işletme, fabrika ve hizmet binaları gibi “kapalı mahaller” dışında arazi, park, bahçe, şantiye, inşaat, maden, açık alanlarda kurulu tarım ve hayvancılık uygulama birimleri, yol, tünel, demiryolu, büyük içme suyu, köprü, kıyı yapıları vb. açık çalışma mahallerinde görevlendirilmiş ve bu mahallerde fiilen çalışmış olmaları,**

b) Söz konusu görevlendirmelere ilişkin olarak ilgili birim amirlerince **belirlenen**

görev ve isimleri ihtiva eden listelerin ibrazı,

yeterli olacaktır.

Faal durumdaki hizmet binalarının tadilat, bakım ve onarım işleri açık çalışma mahalli kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Söz konusu ek özel hizmet tazminatı oranları, kontrol edilen cetvellerde gösterilmeyecektir.

Bu ödeme ilgililerin kadroları esas alınarak görevin fiilen yerine getirilmesinden sonra üçer aylık dönem sonlarında yapılacaktır. Söz konusu listeler programlanmış ve önceden bilinebilen işler dikkate alınarak hazırlanacak, muhtemel işler söz konusu listelerde yer almayacaktır.

İlgili birim amirlerince hazırlanan listelerde yer almamakla birlikte, yukarıda belirtilen açık çalışma mahallerinde fiilen çalıştığını tevsik edenlere, birim amirlerinin onayı ile söz konusu ödeme yapılabilir olacaktır.

Birim amirleri, iş programlarını ve personelin bir önceki üç aylık dönemlerindeki büro içi ve büro dışı çalışmalarını dikkate alarak her üç ayda bir ek özel hizmet tazminatı ödemesi yapılacak personel listelerini yeniden gözden geçireceklerdir. Birim amirlerince düzenlenecek listelerde personelin unvanı, adı-soyadı ve görevlendirildiği işler ayrıntılı olarak yer alacaktır.

Üç aylık görevlendirme listeleri hazırlanırken önceki dönemler ve önceki yıllardaki iş programları ile personelin çalışma mahalleri göz önünde bulundurulacaktır...”

denilmek suretiyle konuya ilişkin açıklamalara yer verilmiş bulunmaktadır.

1 11.05.2006 tarihli ve 26165 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

3. EK ÖZEL HİZMET TAZMİNATI-NIN ÖDENMESİNE DAİR UYGULAMA ESASLARI

3.1 Tazminatın Kimlere Ödenebileceğini Belirleme Yetkisi

2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar eki Özel Hizmet Tazminatının düzenlendiği II Sayılı Cetvelin (E) Teknik Hizmetler Bölümünün 6'ncı sırası "... tazminatın kimlere ödeneceği; iş programları ve çalışma mahallerinin özellikleri dikkate alınarak, üçer aylık dönemler itibarıyla **ilgili birim amirlerince** belirlenir." hükmüne göre, kadroları esas alınarak tazminatın kimlere ödeneceği, personelin görevli bulunduğu birim amirleri tarafından belirlenir.

3.2 Ek Özel Hizmet Tazminatının Ödenmesine İlişkin Gerekli Şartlar

Mevzuatta konuyla ilgili hükümler birlikte değerlendirildiğinde Ek Özel Hizmet Tazminatına ilişkin dört temel şart olduğu görülmektedir:

a) Görevlendirilen Personelin Kadrosunun Teknik Hizmetler Sınıfında Olması

Devlet memurları, görevlerin gerektirdiği niteliklere, sorumluluklara ve mesleklere göre sınıflara ayrılmış bu sınıflardan biri de "**Teknik Hizmetler Sınıfı**"dır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "**Tesis edilen sınıflar**" başlıklı değişik 36'ncı maddesinin birinci fıkrasında hizmet sınıfları sayılmış olup, "II-TEKNİK HİZMETLER SINIFI" başlıklı bölümde teknik hizmet sınıfı oluşturan personel şu şekilde tanımlanmıştır:

"Bu Kanunun kapsamına giren kurumlarda meslekleriyle ilgili görevleri fiilen ifa eden ve meri hükümlere göre yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimar, jeolog, hidrojeolog, hidrolog, jeofizikçi, fizikçi, kimyager, matematikçi, istatistikçi, yöneylemci (Hareket araştırmacısı), matematiksel iktisatçı, ekonomici ve benzeri ile teknik öğretmen okullarından mezun olup da, öğretmenlik mesleği dışında teknik hizmetlerde çalışanlar, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi veya bölümlerinden mezun şehir plancısı, yüksek şehir plancısı, yüksek Bölge Plancısı, 3437 ve 9/5/1969 tarih 1177 sayılı Kanunlara göre tütün eksperleri yetiştirilenler ile müskirat ve çay eksperleri, fen memuru, yüksek tekniker, tekniker teknisyen ve emsali teknik unvanlara sahip olup, en az orta derecede mesleki tahsil görmüş bulunanlar, Teknik Hizmetler sınıfını teşkil eder."

Mevzuat uyarınca kişiye, ek özel hizmet tazminatı verilebilmesi o kişinin kadrosunun teknik hizmetler sınıfından olması gerekmektedir. Teknik hizmetler sınıfında olmayıp diğer genel idare hizmetleri, sağlık hizmetleri ve diğer hizmetler sınıflarında bulunan herhangi bir unvana sahip personelin, arazi, şantiye, inşaat, baraj, park, bahçe gibi açık çalışma mahallerinde fiilen görev yapsalar bile ek özel hizmet tazminatının yararlanmaları mümkün bulunmamaktadır.

b) Görevin Açık Çalışma Mahallinde Fiilen Yerine Getirilmesi

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 152 nci maddesinin; "...Teknik Hizmetler Sınıfına dahil kadrolarda bulunan personelden açık çalışma **mahallerinde fiilen çalışanlara**, ... ek özel hizmet tazminatı verilebilir..." ve 2006/10344

sayılı Bakanlar Kurulu Kararında; “... arazi, şantiye, inşaat, baraj, park, bahçe, maden, açık alanlarda kurulu tarım ve hayvancılık uygulama birimleri ve yol gibi **açık çalışma mahallerinde fiilen çalışanlara** (belirtilen mahallerde yapılan kontrollük hizmetleri dahil), ...ayrıca özel hizmet tazminatı ödenir.

...

Ödemeler **görevin fiilen yerine getirilmesinden** sonra üçer aylık dönem sonlarında yapılır.”

hükümlerine göre; teknik hizmetler sınıfı kadrosunda bulunan personele açık çalışma mahallerinde verilen işler ile bu mahallerde yapılan kontrollük hizmetlerinde fiilen çalışılması ve bu çalışmanın yerine getirilmesinden sonra ek özel hizmet tazminatının ödenmesi söz konusudur.

160 seri Nolu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde; büro, atölye, ısı santrali, laboratuvar, tesis (sosyal tesisler dâhil), işletme, fabrika ve hizmet binaları gibi “kapalı mahaller” olarak açıklanmıştır. Teknik Hizmetler Sınıfına ait kadrolarda bulunan personelin kapalı mahallerde görevlendirilmeleri veya burada yürüttükleri kontrollük hizmetleri için ek özel hizmet tazminatının ödenmemesi gerekmektedir.

Öte yandan; 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nda “Faal durumdaki hizmet binalarının tadilat, bakım ve onarımı işleri açık çalışma mahalli kapsamında değerlendirilmez.” hükmüne yer verilerek, faal durumdaki hizmet binalarının tadilat, bakım ve onarım işleri açık çalışma mahalli olarak değerlendirilmemiş ve burada yürütülen kontrollük hizmetlerine dair hükme yer verilmemiştir. Bu

anlamda; faal durumdaki hizmet binalarının, tadilat, bakım ve onarım işleri ile kontrollük hizmetleri için ek özel hizmet tazminatının ödenmemesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Ancak yukarıda sayılan faal olmayan tesis ve binaları faal hale getirmek için bu mahallerde yapılan tadilat, bakım ve onarımlar ile bunların kontrollük hizmetleri için açık çalışma mahalleri yönünden bir sınırlamaya gidilmediği anlaşılmaktadır. Buralarda görevlendirilen teknik hizmetler sınıfı kadrosunda bulunan personel için ek özel hizmet tazminatının ödenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

c) Açık Çalışma Mahallerinde Yapılacak Çalışmalar İçin Listelerin Hazırlanması ve Personel Görevlendirmesi

Bu ödeme ilgililerin kadroları esas alınarak görevin fiilen yerine getirilmesinden sonra üçer aylık dönem sonlarında yapılacak ödemeler için birim amirleri tarafından listelerin hazırlanmasında, programlanmış ve önceden bilinebilen işler dikkate alınmalıdır. Muhtemel işlerin bu listelerde yer almaması gerekir. Hazırlanan listelerde yer almamakla birlikte, açık çalışma mahallerinde fiilen çalıştığını tevsik edenlere, birim amirlerinin onayı ile söz konusu ödeme yapılabilecektir.

Birim amirleri, iş programlarını ve personelin bir önceki üç aylık dönemlerindeki büro içi ve büro dışı çalışmalarını dikkate alarak her üç ayda bir ek özel hizmet tazminatı ödemesi yapılacak personel listelerini yeniden gözden geçireceklerdir. **Birim amirlerince düzenlenecek listelerde personelin unvanı, adı-soyadı ve görevlendirildiği işler ayrıntılı olarak yer almalıdır.**

Dolayısıyla ek özel hizmet tazminat ödemesinde; fiilen çalışma, ödemelerde kadro unvanının dikkate alınması, açık çalışma mahalli, iş programları, düzenlenecek listelerde personelin unvanı, adı-soyadı ve görevlendirildiği işlerin ayrıntılı olarak yer alması, üçer aylık dönemler itibarıyla ödeme yapılması gibi başlıca hususlar önem teşkil etmektedir.

ç) Süre Yönünden Gerekli Şartların Oluşması

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Zam ve Tazminatlar" başlıklı 152 nci maddesinde, "...Teknik Hizmetler Sınıfına dahil kadrolarda bulunan personelden açık çalışma mahallerinde fiilen çalışanlara, ...üçer aylık dönemler itibarıyla ...ek özel hizmet tazminatı verilebilir..." denilmektedir.

2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında da; "... ödemeler görevin fiilen yerine getirilmesinden sonra üçer aylık dönem sonlarında yapılır." ve 160 seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinin "C-II Sayılı Cetvele İlişkin Açıklamalar" bölümünün 6 ncı sırasında; "... görevin fiilen yerine getirilmesinden sonra üçer aylık dönem sonlarında yapılacaktır." düzenlemelerine göre tazminat, üçer aylık dönemin sonunda ödenecektir. Görev fiilen tamamlanmadan ödeme yapılması mevzuat düzenlemelerine aykırı uygulamalar ve kamu zararı oluşmasına sebebiyet verecektir.

Buna göre; birim amirlerince hazırlanan iş programları ve çalışma mahallerinin özellikleri dikkate alınarak çalışan personelin kadroları esas alınarak görevin fiilen yerine getirilmesinden sonra üçer aylık dönemin sonunda ödeme ya-

pılacaktır. Görevin fiilen yerine getirilmemesi veya üçer aylık dönemin sonuna gelinmeden ödemenin gerçekleştirilmesi mevzuata aykırı uygulama olarak ortaya çıkacaktır.

3.3 Tazminatın Hesaplanması

Ek özel hizmet tazminatı hesabında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 152 nci maddesi uyarınca en yüksek Devlet Memuru aylığının (ek gösterge dâhil) brüt tutarı esas alınır.

657 sayılı Devlet Memurları 152 nci maddesi; "...üçer aylık dönemler itibarıyla toplamı 60 puanı aşmayacak şekilde, dönem sonlarında ödenmek üzere ek özel hizmet tazminatı verilebilir..." hükmünü içermektedir.

2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar eki Özel Hizmet Tazminatının düzenlendiği II Sayılı Cetvelin (E) Teknik Hizmetler Bölümünün 6'ncı sırasında (ilgili madde makalemizin 2.2 numaralı konu başlığında detaylı olarak paylaşılmıştır.) ödenecek özel hizmet tazminatı oranları izah edilmiştir.

Buna göre kadroları teknik hizmetler sınıfında bulunan, açık çalışma mahallerinde görevlendirilen ve bu görevlerini fiilen yapan personele üç aylık dönemler itibarıyla her gün için;

a) Başmühendis, başmimarlar, yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimar, bölge plancısı ve şehir plancıları, jeolog, hidrolog, hidrojeolog, jeofizikçi, kimyager, fizikçi, jeomorfoloğ, arkeolog, matematikçi, istatistikçi, astronom, bütün eksperilerle, teknik öğretmen unvanı alanlara günlük %3,0,

b) Unvanları sayılmayan diğer mesleki teknik yüksek öğrenimlilere ve en az iki yıl süreli mesleki teknik yüksek öğrenim görmüş olan yüksek teknikerler, teknikerler ile tütün ekserlerine %2.0 ve

c) Lise üzerine en az 2 yıl mesleki teknik kurs görenler ile Lise dengi mesleki teknik öğrenim görenlere %1.2

oranlarında ek özel hizmet tazminatı ödenir.

Ek özel hizmet tazminatı, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 152 nci maddesi uyarınca en yüksek Devlet Memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarına, 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında her gün için öngörülen oranların (%3, %2 ve %1,2) uygulanması suretiyle hesaplanır.

Önceden en yüksek devlet memuru olarak Başbakanlık Müsteşarı kabul edilirken, 02.07.2018 tarih ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 178'nci maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye Ek madde 34 olarak işlenen;

“En yüksek Devlet memuru olan Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı ile ... İlgili mevzuatta mali ve sosyal hak ve yardımlar ile emeklilik hakları bakımından Başbakanlık Müsteşarına ve en yüksek Devlet memuruna yapılan atıflar Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanına yapılmış sayılır.” madde hükmüyle en yüksek Devlet memuru Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı olarak değişmiştir.

Buna göre açık çalışma mahallerinde görevlendirilen personele ödenecek ek özel hizmet tazminatı, **Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı** gösterge ve gös-

terge tutarları toplamının aylık katsayı ile çarpımından oluşan brüt tutara, her gün için belirlenen tazminat oranının çarpımı suretiyle hesaplanacaktır.

Öte yandan üç aylık dönem sonunda ödenebilecek azami tazminat oranı sınırlandırılmıştır. Buna göre üç aylık dönemler itibariyle kadroları esas alınarak yukarıda a şikkında sayılanlara %60, b şikkında sayılanlara %40 ve c şikkında sayılanlara %24 puana kadar ek özel hizmet tazminatı ödenebilecektir. Açık çalışma mahallerinde fiilen çalışılan her gün için hesaplanarak ödenecek ek özel hizmet tazminatının, üç ayın sonunda bu oranların altında kalması da mümkündür.

3.4. Ek Özel Hizmet Tazminatından Yapılacak Kanuni Kesintiler

2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 152'nci maddesine göre yayımlanan “Devlet Memurlarına ödenecek zam ve tazminatlara ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı”nın “Parasal tutarlar ve kesintiler” başlıklı 2'nci maddesinin (b) bendinde belirtilen; *“II ve III sayılı cetvellerde yer alan tazminatların miktarı en yüksek Devlet memuru aylığına (ek gösterge dâhil), cetvellerde gösterilen oranların uygulanması suretiyle belirlenir. Bu suretle belirlenecek miktarlar, damga vergisi hariç herhangi **bir vergiye tabi tutulmaz.**”* hükmüne göre ek özel hizmet tazminatından damga vergisi haricinde gelir vergisi veya bir başka vergi kesintisi yapılmayacaktır. Madde hükmünde vergiden bahsedilmesinden dolayı hesaplanan tazminat prime esas kazanç kapsamında değerlendirilmelidir.

4. DENETİM RAPORLARI VE YARGI KARARLARI İNCELENDİĞİNDE YAYGIN OLARAK YAPILAN HATALI UYGULAMALAR

Kamu idareleri bünyesinde bulunan farklı birimlerde görev yapan teknik, idari, sağlık vb. hizmet sınıflarında bulunan personelin kadrolarının esas alınması, görevlendirme süreçleri, belge düzeni vb. hususlarda uygulama birlikteliğinin oluşmadığı, bundan dolayı mevzuatına aykırı belge ve ödeme işlemlerine dayalı kamu zararının oluştuğuna muhtelif yargı kararları veya değerlendirmelerin olduğu görülmektedir.

Önceki dönemlerdeki denetim raporları ve yargı kararları dikkate alınarak yapılan inceleme sonucunda edinilen bilgilere göre aşağıda sıralanan hususlara kamu zararı niteliğinde ödemelerin oluştuğu ve uygulama hatalarının bulunduğu görülmektedir.

-Görev çizelgesinde göreve çıkıldığı belirtilen saatlerde ilgili personelin kurum bilişim sistemine göre kurumda olduğunun anlaşıldığı,

-Personelin yıllık izinli, raporlu, mazeret izinli veya bir başka görev için geçici görevli olduğu dönemlerde göreve çıktığının beyan edildiği ve buna göre tazminat ödendiği,

-Teknik hizmetler sınıfındaki personele, personelin arazide yapmış olduğu işlere ilişkin herhangi bir iş programı veya yapılan işlerin ayrıntılı olarak yer aldığı listeler olmadan ve ödeme yapılan personel için herhangi bir puantaj cetveli düzenlenmeden arazi tazminatının ödendiği,

- Açık alanlarında yapıldığı belirtilen çalışmaların faal durumdaki hizmet bi-

nalarının tadilat, bakım ve onarımı işleri ile ilgili olmasına rağmen, çalışmaların açık mahal çalışması kabul edildiği,

- Teknik hizmetler sınıfında yer alan unvanlarda görev yapan devlet memurlarına 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Kararda belirlenen sınırlara riayet edilmeyerek araziye çıkılan her gün için ek özel hizmet tazminatı ödendiği,

- Teknik Hizmetler sınıfında olmayıp Genel İdare Hizmetleri sınıfında bulunan yönetici ya da diğer personele ek özel hizmet (arazi) tazminatının ödendiği,

- Personel görevlendirme olurlarında hangi iş için hangi tarihte ve arazide ne iş yapıldığının belirtilmediği,

-Birim yöneticiliği görevini vekâleten yürüten ve kadrosu teknik hizmetler sınıfında bulunan personele, tazminatın ödenmesi kapsamına giren herhangi bir çalışması olmadığı, tüm mesaisini kurum binasında ve vekâlet ettiği görev alanı içerisindeki iş ve işlemlerle meşgul olarak geçirdiği halde kadrosunun bulunduğu birim tarafından adına puantaj doldurularak tazminat ödendiği,

-Kadrosu teknik hizmetler sınıfında bulunmakla birlikte açık çalışma mahallerinde fiilen çalışmayana tazminat ödendiği,

-Belediye Başkan Yardımcılığı veya müdürlük görevini yürüten ve kadroları teknik hizmetler sınıfında bulunan; Mühendis, Şehir Plancısı ve Tekniker gibi unvanlarda görev yapanlara, Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar ile 160 Seri Nolu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde

belirtilen açık çalışma mahallerinde ve ek özel tazminatı ödemesini gerektiren işlerde çalışmadıkları halde arazi tazminatının maktu bir ücret gibi her ay maaş ile birlikte düzenli olarak ödendiği ve ödemeye ilişkin mevzuatta öngörülen belge ve cetvellerin düzenlenmediği,

- Sözleşmeli Personel” pozisyonlarında istihdam edilen personele mevzuatta öngörülmediği halde ödeme yapıldığı,

- Muhtemel işler için genel listeler hazırlanarak ödeme yapıldığı,

- Birim amirlerince belirlenen görev yerlerini ihtiva eden listelerde her personelin görevlendirileceği iş, çalışma yeri ve zamanının ayrıntılı olarak yer almadığı, onaylı puantaj listelerinde hangi işler için hangi günler araziye çıkıldığının ayrıntılı gösterilmediği ve belgelerin ödeme emrine bağlanmadığı,

gibi kamu zararı doğuran ödemelerin oluştuğu ve ödeme belgesine bağlanacak belgelerde, içerik ve belge sayısının eksiklikler bulunduğu anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ

Sonuç olarak;

a) Kadroları teknik hizmetler sınıfında bulunan mühendis, mimar ve teknisyen unvanlı personelin, mühendislik alanlarına uygun (**İnşaat Mühendisi, Mimar, Ziraat Mühendisi, teknisyen, tekniker vb.**) yaptıkları işler için ek özel hizmet tazminatının;

- **Büro, atölye, ısı santrali, laboratuvar, tesis (sosyal tesisler dâhil), işletme, fabrika ve hizmet binalarından tamamen bağımsız bir yerde olan arazi, park,**

bahçe şantiye, inşaat ve yol gibi açık çalışma mahallerinde fiilen çalışması, (Belirtilen mahallerde yapılan kontrollük hizmetleri dâhil),

- **Kadrolarının teknik hizmetler sınıfında bulunması,**
- **İş programları ile birim amirlerince onaylanacak listelerde personelin unvanı, adı-soyadı ve görevlendirildiği işlerin ayrıntılı olarak yer alması,**
- **Üçer aylık dönemler itibariyle ödeme yapılması,**

hallerinin varlığı halinde, günlük hesaplanarak ve **kazanılmış bir mali hak yıl boyunca devamlılık arz edecek şekilde maaşın bir unsuru olmadığı dikkate alınarak** tazminat ödenmesi,

b) Üçer aylık ayrıntılı işlerin gösterildiği listeler hazırlanırken, açık çalışma mahallinde çalışmalarını yürütecek personelin dönem öncesinde (Üçer aylık) görevlendirilmeleri ve bu görevin kendilerine tebliğ edilmesi,

c) Birim amirlerinin, iş programlarını ve personelin bir önceki üç aylık dönemlerindeki büro içi ve büro dışı çalışmalarını dikkate alarak her üç ayda bir ek özel hizmet tazminatı ödemesi yapılacak personel listelerini yeniden gözden geçirmeleri,

d) Büro, atölye, ısı santrali, laboratuvar, tesis (sosyal tesisler dâhil), işletme, fabrika ve hizmet binaları kapalı mahaller ile burada yapılan kontrollük hizmetleri için ödeme yapılmaması,

e) Hazırlanan listelerde yer almamakla birlikte, açık çalışma mahallerinde

fiilen çalıştığını tevsik edenlere, birim amirlerinin onayı ile söz konusu tazminatın ödenmesi,

f) Ek özel hizmet tazminatından damga vergisi haricinde gelir vergisi kesintisinin yapılmaması,

g) Açık çalışma mahallinde yaptırılan işlerin, ilgili birimin Birim Faaliyet Raporu ile kurumun İdare Faaliyet Raporunda gösterilmesi,

gerektiği değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR:

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu

2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar

160 Seri Nolu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliği

T.C. Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu Denetçiliği Kurumunun (Ombudsmanlık) 22.09.2022 tarih ve 2022/12236-S.22.18693 sayılı Kararı

T.C. Türkiye Büyük Millet Meclisi

Kamu Denetçiliği Kurumunun (Ombudsmanlık) 31.05.2022 tarih ve 2022/6873-S.22.10553 sayılı Kararı

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün 25.05.2022 tarih ve E-53773008-622.02-3715791 sayılı yazısı.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün 10.08.2022 tarih ve E-53773008-622.02-4296659 sayılı yazısı.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün 16.05.2023 tarih ve E-53773008-622.02-6434856 sayılı yazısı.

Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünün 02.10.2014 tarih ve 64314391-110.01.12.03-(115521-693)-8498 sayılı yazısı

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, Sigorta Primleri Genel Müdürlüğünün 20.01.2022 tarih ve E-24010506-206.01.01-38916438 sayılı yazısı.

Muhtelif Danıştay ve Sayıştay Daire Kararları

Ahmet ARSLAN *

KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARIN TAKİP VE TAHSİLİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda tanımlandığı şekliyle kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.

Kamu zararının tanımı, kamu zararını oluşturan haller ve kamu zararının takip ve tahsiline ilişkin usul ve esaslar 5018 sayılı Kanun ile söz konusu kanuna istinaden yayımlanan yönetmelik ve genel tebliğde düzenlenmiş olmakla birlikte uygulamada kamu zararından doğan alacakların takip ve tahsilinde yanlış veya eksik işlemler yapılmakta ve söz konusu işlemler kamu zararından doğan alacağın karşılıksız kalmasına yol açabilmektedir.

Bu nedenle kamu zararının tespiti kadar doğru bir şekilde takip ve tahsili de önem arz etmektedir.

Bu makalemizde kamu zararından doğan alacakların takip ve tahsil usulleri ilgili mevzuat hükümleri ışığında irdelenecektir.

1. KAMU ZARARINI TAZMİNLE YÜKÜMLÜ OLANLAR: SORUMLULAR VE İLGİLİLER

5018 sayılı Kanunun 71'inci maddesine göre;

- Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın olduğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte **İlgililerden** tahsil edilir.

- Kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzel kişilerden tahsiline ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

Kanunun söz konusu hükmüne istinaden yayımlanan Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te "sorumlu" ve "ilgili" şu şekilde tanımlanmıştır:

Sorumlu: Kamu zararının oluşmasına sebep olan kamu görevlisi.

İlgili: Kendisine yersiz veya fazla ödeme yapılan gerçek ve/veya tüzel kişi ya da

* Denetçi

kişiler.

Söz konusu tanıma göre İlgili; gerçek veya tüzel kişi, kamu veya özel sektör mensubu olabileceği halde sorumlu, ancak bir kamu görevlisi (harcama veya gelir sürecinde bulunan ya da kamu mallarının yönetiminde görev alan) olabilir.

Yönetmeliğin “Sorumluluk” başlıklı 5’inci maddesinde;

“Kanunun ilgili maddeleri gereğince, kamu görevlileri; kamu kaynaklarının etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, yönetilmesinden, kullanılmasından, korunmasından, kötüye kullanılmaması ve her an hizmete hazır bulundurulması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludurlar.

Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararının geri ödenmesi sürecine, kamu görevlileri ile birlikte ilgililer de dahil edilir.” denilmektedir.

Söz konusu yönetmelik hükmüne göre kamu zararının geri ödenmesi sürecine dahil edilecek sorumlu veya ilgililer tespiti yapan merciin kararında belirtilir.

İdari denetim, iç denetim, teftiş ve inceleme sonucunda tespit edilen kamu zararı nihai olarak üst yönetici tarafından değerlendirmeye göre sorumlular ve/veya ilgililerden tahsil edilir.

Sayıştay denetimi sonucunda tespit edilen kamu zararında ise durum farklıdır. 6085 sayılı Sayıştay Kanunu’nun “Sorumlular ve sorumluluk halleri” başlıklı 7’nci maddesine göre “Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanlar; kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka

uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur. Bu sorumluluğun yerine getirilip getirilmediği Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacak Sayıştay raporlarında belirtilir. Kamu zararına sebep olunan durumlar ise bu zararın tazminine ilişkin hükme bağlama işlemi ile sonuçlandırılır.

Sorumlular; mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri ile illiyet bağı kuru olarak oluşturulan ilamda yer alan kamu zararından tek başlarına veya birlikte tazmin ile yükümlüdür.”

Bu hükme göre, Sayıştay tarafından tespit edilen ve hükme bağlanan kamu zararı ilgililer tarafından değil, sorumlular yani 5018 sayılı Kanuna göre mali görev ve sıfatı bulunan kamu görevlileri (harcama yetkilisi, gerçekleştirme görevlileri, muhasebe yetkilisi, taşınır kayıt yetkilisi gibi) tarafından tazmin edilir.

Yargı mercileri tarafından tespit edilen kamu zararının kimden tahsil edileceği mahkeme kararında belirtilir.

1.1. Kamu Zararından Sorumlu Tutulabilecekler

Sayıştay tarafından yapılan denetim sonucunda tespit edilen ve hükme bağlanan kamu zararından 5018 sayılı Kanunda “sorumlular” olarak ifade edilen;

- 1- Harcama yetkilisi
  - 2- Gerçekleştirme görevlileri
  - 3- Muhasebe yetkilisi
- sorumlu tutulur.

Söz konusu sorumlular kanuna aykırılığın türüne göre bazen tek başlarına

bazen de birlikte sorumlu tutulur.

1.1.1. Harcama Yetkilisi

5018 sayılı Kanuna göre harcama yetkilisi harcama sürecinin başından sonuna kadar yer aldığından, diğer bir deyişle, giderin yapılmasına karar verilmesinden ödeme aşamasına kadar tüm işlemlerin harcama yetkilisinin denetim ve gözetimi altında, onun emir ve talimatı ile yürütülmesi öngörüldüğünden, harcama yetkilisi hem yapılan harcamanın mevzuata uygunluğundan hem de harcama belgelerinin tamlığı ve doğruluğundan sorumludur.

Bununla birlikte, harcama yetkilisi bu hususlarda tek başına değil, gerçekleştirme görevlileri ile birlikte sorumlu tutulur. Harcama yetkilisinden tek başına sorumlu olduğu husus ödeneği bulunmadığı halde harcama veya ödeme yaptırmaktır.

1.1.2. Gerçekleştirme Görevlileri

5018 sayılı Kanuna göre gerçekleştirme görevlileri, harcama talimatı üzerine; işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürütürler.

Gerçekleştirme görevlileri;

1- Ödeme emri belgesini düzenleyen (imzalayan) ve ön mali kontrolü yapmakla görevli gerçekleştirme görevlisi,

2- Mal ve hizmet alımı veya yapım işlerinin ihalesi, teslim alınması veya belgelendirilmesi sürecinde görev alan gerçekleştirme görevlileri,

olmak üzere 2 türdür.

Mal ve hizmet alımı veya yapım işlerinin ihalesi, teslim alınması veya bel-

gelendirilmesi sürecinde görev alan gerçekleştirme görevlileri; ihale komisyonu üyeleri, muayene ve kabul komisyonu üyeleri, yaklaşık maliyetin belirlenmesinde görev alanlar, keşif ve hakediş raporlarını düzenleyenler, maaş mutemetleri gibi görevlilerdir. Söz konusu görevliler sadece imzaladığı belgenin doğruluğu ve mevzuata uygunluğundan sorumludurlar. Örneğin, ihale komisyonu üyeleri sadece ihale komisyonu karar tutanağında yer alan kararın mevzuata aykırılığından sorumlu tutulur.

Ödeme emri belgesini düzenlemekle görevli gerçekleştirme görevlisi ise ödeme emri belgesi ile birlikte söz konusu belgenin ekindeki tüm belgelerin doğruluğu, tamlığı ve mevzuata uygunluğundan sorumludur. Bu bağlamda, örneğin hem ihale komisyonu kararı tutanağının varlığından hem de söz konusu kararın mevzuata uygunluğundan sorumludur.

Gerek ön mali kontrolü yapmakla görevli gerçekleştirme görevlisi gerekse mal ve hizmet alımı veya yapım işlerinin ihalesi, teslim alınması veya belgelendirilmesi sürecinde görev alan gerçekleştirme görevlileri harcamanın mevzuat uygunluğundan dolayı tek başlarına değil, harcama yetkilisi ile birlikte sorumludur.

10.1.3. Muhasebe Yetkilisi

Muhasebe yetkilisi (sayman, saymanlık müdürü, mali hizmetler müdürü, malmüdürü, muhasebe müdürü) ise ödemeleri yapan ve gelirleri tahsil eden görevlidir. 5018 sayılı Kanuna göre muhasebe yetkilileri yapılan harcamanın örneğin hakediş ödemesinin mevzuata uygunluğundan sorumlu değildir. Muhasebe yetkilileri ödeme emri ve ekindeki belgelerde yetkili imzaların varlığını,

belgelerin tam ve doğru olup olmadığını kontrol etmekle görevli ve bu nedenle sadece şekilsel hata ve yanlışlıklardan sorumludur.

Bununla birlikte söz konusu yanlışlıklardan dolayı muhasebe yetkilisi tek başına değil, harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlileri ile birlikte sorumludur. Muhasebe yetkilisinin tek başına sorumlu olduğu tek husus yanlış kişiye (hak sahibinden başka bir kişiye) ödeme yapmasıdır.

Öte yandan, muhasebe yetkilisi sadece ödemelerden değil, tahakkuk ettirilmiş alacakların tam ve zamanında tahsil edilmesinden de sorumludur.

2. KAMU ZARARININ TESPİTİ VE KESİNLEŞMESİ

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Kamu zararının tespiti ve bildirilmesi" başlıklı 7'nci maddesine göre;

- Kamu zararları;
  - a) Kontrol, denetim veya inceleme,
  - b) Sayıştay'ca kesin hükme bağlama,
  - c) Yargılama,

sonucunda tespit edilir.

- Tespit edilen kamu zararına ilişkin yazı, tutanak, rapor, ilâm ve benzeri belgeler ilgili kamu idaresine gönderilir.

2.1. Kontrol, Denetim veya İnceleme Sonucunda Tespit Edilen Zararın Değerlendirilmesi

Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zarara ilişkin hususlar, ilgili harcama yetkilisinin görüşünü de içeren ve harcama birimi tarafından düzenlenen Yönetmelik ekindeki (Ek-1)

Değerlendirme Formu ile birlikte merkezde üst yöneticinin, taşrada ise idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisinin değerlendirmesine sunulur. Merkezde üst yönetici, taşrada ise taşrada bulunan idarenin en üst yöneticisi gerek görmesi halinde hukuk biriminin görüşüne, sorumluların ve/veya ilgililerin bilgisine başvurabilir. **Değerlendirme 60 gün** içerisinde sonuçlandırılır.

Taşrada bulunan idarenin en üst yöneticisi ile harcama yetkilisi görevinin aynı kişide birleşmesi halinde değerlendirme, taşra biriminin bağlı olduğu **merkezdeki ilgili harcama biriminin üst yöneticisi** tarafından yapılır. Bununla birlikte, taşrada en üst yönetici ile harcama yetkilisi görevinin aynı kişide birleştiği ancak tespit edilen zararın harcama yetkilisinin karar veya onayı ile meydana gelmediği durumda değerlendirme, taşrada bulunan en üst yönetici tarafından yapılır.

Kamu zararına ilişkin tespitlerin değerlendirilmesinde aşağıda yer alan hususlar birlikte dikkate alınır:

- a) Kamu görevlilerinin mevzuata aykırı karar, işlem veya eyleminin varlığı,
- b) Mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemden bir kamu zararı oluşması,
- c) Sorumlu ve ilgililerin belirlenmesi,
- ç) Kamu zararının; sorumlunun kasıt, kusur veya ihmalden kaynaklandığına ilişkin illiyet bağının kurulması.

Üst yönetici veya idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisi tarafından yapılan değerlendirmede, kamu zararının oluştuğuna karar verilmesi halinde Değerlendirme Formu ile zararın tespitine ilişkin belgeler takibe yetkili birime gönderilir.

Tespit edilen zararın, sorumlular ve/veya ilgililerce defaten ödenmesi veya ödeneceğinin yazılı olarak taahhüt edilmesi halinde söz konusu alacak, yukarıdaki fıkralarda belirtilen işlemlere gerek kalmaksızın borç tahakkuk kaydı yaptırılarak tahsil edilir.

Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zararın, yapılan değerlendirme sonucunda kamu zararı niteliği taşımamakla birlikte, tahsili gereken bir alacak olduğuna karar verilmesi halinde bu alacak genel hükümlere göre takip ve tahsil edilir.

Dolayısıyla, söz konusu yönetmelikte de ifade edildiği üzere kontrol, denetim veya inceleme sonucunda yani idari mekanizma yoluyla tespit edilen kamu zararına ilişkin nihai değerlendirme ve belirleme üst yönetici tarafından yapılacaktır. Üst yönetici tarafından yapılacak belirlemenin ise yazı, tutanak, rapor, ilâm ve benzeri belgelere dayanması ve Yönetmelik ekinde aşağıdaki şekilde düzenlenen standart form üzerinde karara bağlanması gerekmektedir.

EK - 1

DEĞERLENDİRME FORMU						
		Kodu	Adı		Vergi Kimlik No	
Muhasebe Birimi:						
Harcama Birimi :						
Raporu düzenleyen/Tespiti yapan adı:						
DÜZENLENEN RAPORUN TARİH VE NO.SU	KAMU ZARARININ OLUŞTUĞU TARİH	SORUMLULARIN		İLGİLİLERİN		KAMU ZARARININ TUTARI (TL)
		ADI SOYADI	T.C./VERGİ NO.SU	ADI SOYADI	T.C./VERGİ NO.SU	
Kamu zararının konusu:						
HARCAMA YETKİLİSİNİN GÖRÜŞÜ						
Tespit edilen kamu zararına ilişkin belgelerde yer alan hususlar incelenmiş olup;						
Kamu zararının oluştuğu, takip ve tahsil edilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.						☐
Kamu zararının oluşmadığı kanaatine varılmıştır.*						☐
Kamu zararının oluşmadığı ancak takip ve tahsil edilmesi gereken bir alacağın oluştuğu kanaatine varılmıştır.						☐
İmza Tarih Harcama Yetkilisi (Birim Amiri)						
Gerekeç*:						

Not: Bu bölüm harcama yetkilisi tarafından imzalandıktan sonra form, üst yöneticiye/en üst yöneticiye sunulur.	
ÜST YÖNETİCİNİN/TAŞRADA BULUNAN EN ÜST YÖNETİCİNİN DEĞERLENDİRMESİ:	
Tespit edilen kamu zararına ilişkin belgelerde yer alan hususların incelenmesi sonucunda;	
Kamu zararının oluştuğu, takip ve tahsil edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.	☐
Kamu zararının oluşmadığı kanaatine varılmıştır.*	☐
Kamu zararının oluşmadığı ancak takip ve tahsil edilmesi gereken bir alacağın oluştuğu değerlendirilmiştir.	☐
İmza Tarih Üst Yönetici / En Üst Yönetici	
Gerekeçe*:	
*Kamu zararının takip ve tahsili uygun görülmediği takdirde gerekeçe bölümü doldurulur.	
Not: Kamu zararının veya tahsili gereken bir alacağın oluştuğu değerlendirilmesi yapılmaması halinde bu form alacak takip dosyasına eklenerek, ilgili takip birimine gönderilir. Takip ve tahsil öngörülmediği durumda bu form dosyasında saklanır.	

Yargı kararları ve Sayıştay ilâmlarıyla tespit edilen kamu zararı alacakları ise kesin olup söz konusu alacaklar muhasebe birimince doğrudan takip edilir.

İdari mekanizmayla (üst yöneticinin nihai değerlendirmesi ve onayıyla) belirlenen kamu zararlarına karşı ilgililerinin idari yargı mercilerine dava açma hakları bulunmaktadır. Ancak yargı organlarının (Sayıştay dahil) kararıyla kesinleşen kamu zararları kesin olup bunların ilgili muhasebe birimlerinde doğrudan tahsili zorunludur.

2.2. Kamu Zararının Sayıştay Tarafından Tespiti

Sayıştay denetçileri tarafından yapılan denetim sonucunda, kamu zararına ilişkin hususları içeren ve bilgi amaçlı olarak üst yöneticiye gönderilen sorgulardan taşrayı ilgilendirenler mahalline gönderilir. İlgisine göre üst yönetici veya idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisi, gerek görmesi halinde söz konusu sorguları ihbar kabul ederek kontrol, de-

netim ve inceleme başlatır ve Yönetmeliğin 7/A maddesi hükümlerine göre değerlendirmeye tabi tutar. Değerlendirme sonucuna göre kamu zararı veya kamu zararı niteliği taşımamakla birlikte tahsil edilmesi gereken bir alacak olduğuna karar verilmesi durumunda sorumlular ve/veya ilgililer hakkında takip ve tahsil işlemleri başlatılır. Ayrıca, sorumlularla ilgili süreç, 6085 sayılı Sayıştay Kanununa göre devam eder.

Kamu zararına ilişkin sorguların, Sayıştay ilâmı ile kesin hükme bağlanması halinde alacağın takibi, takibe yetkili birimce yapılır. Rızaen ödenmemesi halinde ilgili alacak takip dosyası takibe yetkili birimce hukuk birimine intikal ettirilir.

2.3. Kamu Zararının Yargılama Suretiyle Tespiti

Mahkemeler tarafından 5018 sayılı Kanunun 71'inci maddesi kapsamında girdiği tespit edilerek kamu zararı olduğuna hükmedilen kararların idareye tebliğini müteakiben alacak, idareyi temsile

yetkili hukuk birimi tarafından takip ve tahsil edilir. İdareyi temsile yetkili hukuk birimi tarafından mahkeme kararına ve yapılan tahsilata ilişkin olarak takibe yetkili birime bilgi verilir ve işlemlere ilişkin muhasebe kayıtlarının yaptırılması sağlanır.

3. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARIN MUHASEBE KAYITLARINA ALINMASI

Sayıştay veya mahkeme ilâmları ile bildirilen kamu zararından doğan alacaklar, ilâmların idarelerine ulaştığı; kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen kamu zararından doğan alacaklar ise Yönetmeliğin 7/A maddesine göre yapılacak değerlendirme sonucuna ilişkin değerlendirme formunun takibe yetkili birime ulaştığı tarihten itibaren beş iş günü içerisinde, takibe yetkili birimce, sorumlular ve ilgililer adına muhasebe kayıtlarına aldırılır. Muhasebe birimine yazılan yazıda faiz başlangıç tarihi de belirtilir. Taksitlendirilen kamu zararından doğan alacaklara ilişkin kararın bir örneği de karar tarihinden itibaren beş iş günü içerisinde muhasebe birimine gönderilir. Sayıştay sorguları üzerine yapılan değerlendirme sonucunda kamu zararının oluştuğuna karar verilmesi halinde de aynı şekilde işlem yapılır.

Muhasebe birimi, Sayıştay ilâmına istinaden bildirilenleri ilâmda belirtilenler adına; mahkeme kararlarına istinaden bildirilenleri kararda tazminle yükümlü olduğu belirtilenler adına; bunların dışındakileri ise sorumlular ve ilgililer adına hesaplara kaydeder.

Muhasebe kayıtlarına alınan her bir alacak için bir tahsilat izleme dosyası açılır.

Kamu zararından doğan alacakların muhasebe kayıtlarına alınması ve izlenmesine ilişkin diğer hususlarda, kamu idarelerinin tabi oldukları muhasebe yönetmeliklerinde belirlenen usul ve esaslar uygulanır.

4. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAĞIN TEBLİĞİ VE TAKİBİ

Kamu zararlarının tebliği ve takibine ilişkin düzenlemeler Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'de şu şekilde açıklanmıştır:

- Kamu zararından doğan alacaklar, takibe yetkili birimce sorumlular ve ilgililerin bilinen adreslerine imzaları alınmak suretiyle veya 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.

- Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen kamu zararından doğan alacakların sorumlulara ve ilgililere tebliğ işlemlerine, Yönetmeliğin 7/A maddesi gereğince yapılacak değerlendirme işlemlerinin tamamlanarak değerlendirme formunun takibe yetkili birime ulaştırıldığı tarihten itibaren beş iş günü içerisinde başlanır. Tebliğde; borcun miktarı, sebebi, doğuş tarihi, faiz başlangıç tarihi, ödeme yeri belirtilir ve sorumlulara ve/veya ilgililere ödeme, itiraz veya sulh teklifinde bulunmak üzere **30 gün** süre verilir.

a) Sorumluların ve/veya ilgililerin varsa itirazları 15 gün içinde sonuçlandırılır. Bu süre içinde sonuçlandırılmayan başvurular reddedilmiş sayılır. İtiraz, merkezde üst yönetici, taşrada ise idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisi tarafından, gerek görülmesi halinde harcama birimi ve/veya hukuk biriminin de görüşüne başvurularak sonuçlandırılır.

b) Sorumlu ve/veya ilgililerin taksitlendirme taleplerini de içeren sulh başvuruları; genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerde, 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre, kapsamdaki diğer kamu idarelerinde ise özel mevzuatındaki hükümlere göre sonuçlandırılır.

c) İtiraz ve sulh başvurularını değerlendirme işlemlerinin sekretarya hizmetlerini takibe yetkili birim yürütür.

- Sayıştay sorguları üzerine yapılan değerlendirme sonucuna göre tahsil edilmesi gerektiği bildirilen kamu zararı alacaklarının sorumlulara ve ilgililere tebliğinde de aynı şekilde işlem yapılır.

- Kamu zararı alacaklarının yapılan tebligata rağmen sorumlular ve/veya ilgililerce süresinde rızaen ödenmemesi, sulh teklifinde ya da itirazda bulunulmaması halinde sürenin bitiminden itibaren beş iş günü içerisinde, sulh teklifinin ya da itirazın idare tarafından reddedilmesi halinde ise bu ret tarihinden itibaren beş iş günü içerisinde ve her hâlükârda 30 günlük ödeme süresinden sonra ilgili alacak takip dosyası, alacağın tahsili için takibe yetkili birimce kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimine gönderilir.

- Kesinleşen Sayıştay ilâmlarının tebliğinde 6085 sayılı Sayıştay Kanunu hükümleri uygulanır.

- Mahkemelerde hükme bağlanan ve taraflara tebliğ edilen, kamu zararından doğan alacaklara ilişkin kararın kesinleşmesi beklenmeksizin takip işlemlerine başlanır.

5. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARIN TAHSİLİ

5.1. Kamu Zararından Doğan Alacağın Güvence Altına Alınması

2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda ihtiyatî haciz için öngörülen şartların varlığı ve kamu idaresi üst yöneticisinin de gerekli görmesi halinde, mahkeme kararı veya Sayıştay ilâmı tebliğ edilinceye kadar, alacaklı kamu idaresince kamu alacağını güvence altına almak amacıyla yetkili mahkemeden karar alınarak, sorumluların ve ilgililerin mal, hak ve alacakları üzerine ihtiyatî haciz konulur.

İhtiyatî haciz kararının verildiği tarihten itibaren on gün içinde icra dairesinden kararın uygulanması talep edilir. Aksi halde ihtiyatî haciz kararı kendiliğinden kalkar. İhtiyatî haciz kararının uygulanmasında icra dairesinin gecikmesi halinde, alacaklı kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimince kararı uygulayacak olan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine başvurularak kararın infazının sağlanması talep edilir.

5.2. Kamu Zararından Doğan Alacakların Tahsil Şekilleri

Kamu zararından doğan alacaklar, sorumlulardan ve/veya ilgililerden, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte tahsil edilir.

Tespit edilen kamu zararları;

- Rızaen ve sulh yolu ile ödenmek,
- 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre takas yapılmak,
- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümleri uygulanmak, suretiyle tahsil edilir.

Kamu zararından doğan alacaklar ilgili ve/veya sorumluları adına Kişilerden Alacaklar hesabına kaydedilecektir. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "140 Kişilerden alacaklar hesabı (Hesabın niteliği)" başlıklı 82'nci maddesinde; "Kişilerden alacaklar" hesabının, kamu idarelerinin faaliyet alacakları ve kurum alacakları dışında kalan ve kamu idarelerince tespit edilen kamu zararından doğan alacaklar ile diğer alacakların izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiş ve aynı Yönetmeliğin "Hesaba ilişkin işlemler" başlıklı 83'üncü maddesinin (3) numaralı bendinde; Kişilerden Alacaklar Hesabına, Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre belirlenen kamu zararları ile diğer mevzuat çerçevesinde ortaya çıkan alacak tutarlarının kaydedileceği belirtilmiştir.

Muhasebe birimince tahsil edilen tutarlar ilgili ayın sonuna kadar takibe yetkili birime bildirilir.

Öte yandan, kamu zararı dolayısıyla Kişilerden Alacaklar Hesabına kaydedilen tutarların tahsiline ilişkin usul ve esaslar "Kişilerden Alacaklar" konulu 16 Sıra No'lu Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği'nde düzenlenmiştir.

5.2.1. Rızaen ve Sulh Yoluyla Tahsilat

Kamu zararından doğan alacaklar, sorumluları ve/veya ilgilileri tarafından rızaen veya ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde sulh yoluyla ödenebilir.

Kamu zararından doğan alacağın ödenmesinin ilgili mevzuat çerçevesinde sulh yolu ile sağlanması halinde, sulh işleminin kesinleştiği tarihi izleyen ay başından itibaren sorumlunun ve/veya

ilgilinin yazılı muvafakati ile aylığından kesilerek tahsil edilebilir. Rızaen ve defaten ödemede, sorumlunun ve/veya ilgilinin **yazılı isteğiyle** aylığından kesilerek tahsil edilebilir.

Aylıklardan yapılacak kesinti tutarı, sorumlulara ve/veya ilgililere yapılan her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil bir aylık net ödemelerinin dörtte birinden az, üçte birinden çok olamaz.

Dikkat edilirse, aylıklardan kesinti yapmak suretiyle tahsilat yapılabilmesi için ilgilinin rızası gerekli bir koşuldur. İlgilinin rızası olmadan icra yolu hariç aylıklardan kesinti yapmak suretiyle kamu zararı tutarının tahsili hukuken mümkün değildir.

5.2.2. Takas Yoluyla Tahsilat

Kamu zararından doğan alacaklar, sorumluların ve ilgililerin genel hükümler çerçevesinde kamu idaresinden tahsili gereken alacaklarından 6098 sayılı Kanun hükümlerine göre takas suretiyle tahsil edilebilir.

Takas suretiyle tahsil için;

a) Alacaklı kamu idaresi ile sorumlu ve/veya ilgilinin karşılıklı olarak alacaklı ve borçlu durumunda olmaları,

b) Takas edilecek borç ve alacağın nakit olması,

c) Takas edilecek borç ve alacağın her ikisinin de vadesinin gelmiş olması,

ç) Takas yapılmadan önce sorumluya ve/veya ilgiliye alacağının borcuna takas suretiyle mahsup edileceğinin bir yazı ile bildirilmesi veya alacağının talep ettiği zaman borcu ile takas edileceğinin beyan edilmesi,

gerekir.

5.2.3. İcra Yoluyla Tahsilat

Sayıştay ve mahkeme ilâmları ile hüküm altına alındığı halde sorumluları ve/veya ilgilileri tarafından rızaen ödenmeyen kamu zararından doğan alacaklar, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil edilir.

Sayıştay ilâmları için takibe yetkili birim tarafından, mahkeme ilâmları için ise kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimi tarafından; tapu, vergi dairesi, trafik şubesi gibi tescile tabi varlıkların kayıtlarını tutan dairelerden, sosyal güvenlik kurumları, banka ve diğer ilgili yerlerden, sorumluların ve ilgililerin gelir ve malvarlığı araştırması yapılır. Takibe yetkili birimler tarafından yapılan araştırmada, hacze kabil malvarlığının söz konusu olması halinde alacak takip dosyası tamamlanır ve icra takibatı yapılmak üzere kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimine gönderilir. Takibe yetkili birimlerce malvarlığı araştırmasının yapılamadığı hallerde veya hukuk birimlerince gerekli görülmesi halinde kamu zararlarının takip ve tahsili için her zaman malvarlığı araştırması yapılabilir. Hukuk birimlerince, takip edilen davalar sonrası kamu zararının tahsiline ilişkin alınan kararların icrası aşamasında da ihtiyaç duyulması halinde malvarlığı araştırması yapılabilir.

Araştırma sonucunda sorumlu ve/veya ilgililere ait malvarlığı tespit edilememesi halinde Yönetmeliğin 21'inci madde¹ hükümlerine göre işlem yapılır.

¹ Yönetmeliğin 21'inci maddesi kamu zararından doğan alacağın terkinine (silinmesine) ilişkindir.

Yönetmeliğe göre icra yoluyla tahsilat Sayıştay ve mahkeme ilâmları ile hüküm altına alındığı halde sorumluları ve/veya ilgilileri tarafından rızaen ödenmeyen kamu zararından doğan alacaklar için söz konusudur (ilamlı icra). İdari yolla yani üst yönetici tarafından yapılan değerlendirme sonucunda tespit edilen kamu zararından doğan alacak için ise kamu idaresinin Borçlar Kanunu hükümlerine göre ilgili veya sorumlu aleyhine alacak davası (ilamsız icra) açması gerekecektir. Nitekim, **Yönetmeliğin 22'nci maddesinde; kamu zararından doğan alacakların sorumlularca ve/veya ilgililerce rızaen veya sulhen ödenmemesi halinde alacak takip dosyasının, genel hükümlere göre takibat yapılmak ve dava açılmak üzere, hukuk birimine gönderileceğine dair hüküm bulunmaktadır.**

6. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARDA TAKSİTLENDİRME

Kamu zararından doğan alacaklar, sorumluların ve/veya ilgililerin talebi üzerine kamu idaresince taksitlendirilebilir.

Taksitlendirme süresi azami beş yıl olup bu süre içerisinde asıl alacağın faiziyle birlikte tahsil edilmesi gerekir.

Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerde taksitlendirme işlemleri, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine, kapsamdaki diğer kamu idarelerinde ise ilgili mevzuat hükümlerine göre gerçekleştirilir.

Sorumluların ve/veya ilgililerin yazılı taksitlendirme talebi üzerine, sorumlu ve/veya ilgili ile takibe yetkili birim arasında, taksitlendirmenin süresini, taksit sayısı ve tutarları ile ödeme zamanlarını

belirleyen bir ödeme planı yapılır. Sorumlulardan ve/veya ilgililerden taksitlerini ödeme planına uygun ve vadesinde düzenli olarak ödeyeceklerine dair “borç senedi ve kefaletname” alınır.

Sorumlular ve/veya ilgililer, taksitlendirme taleplerine ilişkin yetkili makamın onayı alınıncaya kadar dilekçede belirtilen ilk taksit miktarını hemen, takip eden taksitleri de düzenli olarak, faiziyle birlikte muhasebe birimine ödeyebilir. Yetkili makamdaki alınan taksitlendirme onayında kararlaştırılan taksit miktarı ödenen taksit miktarından fazla olduğu takdirde, onayda belirtilen ilk taksit tarihinden itibaren geçen taksit sürelerine ait toplam fark peşin olarak tahsil edilir.

Taksitlerden birinin, ödeme planına ve “borç senedi ve kefaletname”ye uygun olarak vadesinde ve faiziyle birlikte tamamen ödenmemesi halinde alacağın tamamı muaccel olur. Söz konusu alacak, muaccel olduğu tarihten itibaren 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51’inci maddesine göre belirlenen gecikme zammı oranında hesaplanan faizi ile birlikte genel hükümlere göre takip ve tahsil edilir.

7. KAMU ZARARININ OLUŞTUĞU TARİH

Kamu zararının oluştuğu tarih özellikle faiz hesaplaması ile zamanaşımın başlangıcı açısından önem arz etmektedir.

Yönetmeliğe göre kamu zararı;

a) Vezne ve ambar açıkları ile diğer muhasebe yetkilisi mutemetlerinin açıklarında, açığın meydana geldiği tarihte, bu tarihin bilinmediği durumlarda olayın tespit edildiği tarihte,

b) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak ilgili mevzuatında belirlenen veya mevzuatında öngörülen karar, onay ya da sözleşmesinde belirlenen tutardan fazla yapılan ödemeler ile transfer niteliğindeki giderlerde yapılan yersiz ve fazla ödemelerde, ödemenin yapıldığı tarihte,

c) Kayıtlı olsun veya olmasın, kamu idaresinin yönetim ve kullanımında olan ya da kullanıcılarına teslim edilen taşınırın kaybedilmesi, çalınması veya zarar görmesi hallerinde olayın meydana geldiği tarihte; bu tarihin bilinmediği durumlarda olayın tespit edildiği tarihte,

ç) İş yaptırılmadan, mal veya hizmet alınmadan ya da mevzuatında öngörülmediği halde yapılan yersiz ödemelerde, ödemenin yapıldığı tarihte,

d) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması hallerinde, söz konusu işlemin zaman aşımına uğradığı tarihte,

e) Hakedişlerden kesinti suretiyle yapılan gelir tahsilatının eksik yapılması hallerinde, tahsilat tutarının gelir kaydedilmesi gerektiği tarihte,

oluşmuş kabul edilir.

Kamu zararını oluşturan ödemelerin önemli bir kısmı kendisine ödeme yapılan kişi açısından sebepsiz zenginleşme halini oluşturmaktadır.

Yargıtay’ın almış olduğu çeşitli kararlarda ve yerleşik uygulamasına göre sebepsiz zenginleşme hallerinde, zenginleşme anından iade anına kadar geçen süre için sebepsiz zenginleşen tarafın temerrüde düşürülmesine gerek olmaksızın temerrüt faizi yürütülmektedir.

Kendisine fazla veya yersiz ödeme yapılan kişi açısından sebepsiz zenginleşme anı kendisine ödemenin yapıldığı yani haksız olarak malvarlığında artışın (zenginleşme) meydana geldiği tarihtir. Dolayısıyla, yukarıda belirtilen yönetmelikte ödemelerde genellikle kamu zararının oluştuğu (ve dolayısıyla faizin hesaplanmaya başlanacağı) tarih olarak ödemenin yapıldığı tarihin kabul edilmesi borçlar hukuku hükümleriyle de uyumludur.

Kamu zararından doğan alacaklarda ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faizin başlangıç tarihi, kural olarak zararın oluştuğu tarihtir. Zamanaşımı ise zararın oluştuğu tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren işlemeye başlamaktadır.

8. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARDA FAİZ

Kamu zararından doğan alacaklarda ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faizin başlangıç tarihi, kural olarak zararın oluştuğu tarihtir.

Sayıştay, ve mahkeme ilâmları ile tespit olunan kamu zararından doğan alacaklarda faiz başlangıç tarihi, ilâmda faizin başlangıcı hakkında hüküm varsa belirtilen tarih, aksi takdirde karar tarihidir.

Sorumlular ve/veya ilgililerce yapılan ödeme tutarının, alacak aslı ile faiz tutarının tamamını karşılamaması halinde ödenen tutar vadesi gelmiş alacak aslına ve faizine **orantılı** olarak mahsup edilir.

Borç aslına faiz dahil edilerek, tekrar faiz yürütülemez.

Taksitlendirilen alacaklara, anlaşma tarihindeki faiz oranı uygulanır. Kamu zararının oluştuğu tarihten anlaşma tarihine kadar olan faiz ayrıca hesaplanır.

Ödeme planında anapara ile hesaplanan faiz ayrı ayrı gösterilir. Taksitlerin ödenmesinde sadece anaparaya anlaşma tarihinden ödeme tarihine kadar geçen süre için faiz hesaplanır.

Kamu zararından doğan alacaklara uygulanacak faiz konusunda aksine bir hüküm bulunmayan hallerde 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun hükümleri uygulanır.

Kamu zararından doğan alacaklar ilgili ve/veya sorumluları adına Kişilerden Alacaklar hesabına kaydedilmektedir. Muhasebat Genel Müdürlüğünün “Kişilerden Alacaklar” konulu 16 Sıra Nolu Genel Tebliği’nde de kişilerden alacakların tahsilinde; Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde saymanlıkların, 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun hükümlerine göre faiz uygulamaları gerektiği belirtilmiştir.

Söz konusu kanunun 1’inci maddesi hükmü gereğince; faiz ödenmesi gereken hallerde, faiz miktarı sözleşme ile belli edilmemiş ise ödeme, yıllık, T.C. Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranı üzerinden yapılacaktır. Şayet, 30 Haziran günü uygulanan reeskont oranı, önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan reeskont oranından beş puan veya daha çok farklı olduğu takdirde, yılın ikinci yarısında bu yeni oran uygulanacaktır.

01.01.2006 tarihinden bugüne kadar uygulanan kanuni faiz oranı **yıllık % 9**’dur.

Söz konusu faiz oranı idare ile kamu zararının kendisinden tahsil edileceği

kişi arasında daha önce herhangi bir kanun veya sözleşme hükmüne göre başka bir faiz oranının kararlaştırılmadığı durumlarda uygulanması gereken faiz oranıdır. Zira, bazen idare ile kendisine fazla veya yersiz ödeme yapılan ve kamu zararını ödemekle yükümlü tutulan kişi arasında daha önce akdedilen sözleşmede fazla veya yersiz ödemelerin geri tahsil edilmesinde hangi faiz oranının uygulanacağına ilişkin hükümler bulunmaktadır. Aynı şekilde, ödemenin (genellikle transfer ödemelerinde) yapılmasına ilişkin mevzuat metinlerinde de fazla veya yersiz ödemelerin geri tahsil edilmesinde uygulanacak faiz oranı yer almaktadır. Dolayısıyla, bu hallerde yukarıda belirtilen genel kanuni faiz oranı değil, ilgili mevzuat metninde veya sözleşmede yer alan faiz oranının uygulanması gerekir.

9. ALACAĞIN TAKİBİ KONUSUNDA SORUMLULUK

Alacağın takibinden sorumlu birim yöneticileri, mahkemeye veya icraya intikal ettirilen alacakların takibinin hangi aşamada olduğunu ilgili hukuk birimleri nezdinde izlemek, icra dairelerince tahsil edildiği bildirilen paraların muhasebe biriminin vizesine veya banka hesabına yatırılmasını ve sorumluların ve/veya ilgililerin borçlarına mahsubunu sağlamak zorundadırlar.

10. KAMU ZARARINDA ZAMANAŞIMI

10.1. Genel Olarak

5018 sayılı Kanuna göre kamu zararından doğan alacaklarda zamanaşımı süresi, zamanaşımını kesen ve durduran genel hükümler saklı kalmak kaydıyla, on yıldır.

Söz konusu süre hem kamu zararının tespitine hem de tahsiline ilişkindir. Diğer bir deyişle, 10 yıllık süre içinde tespit edilmeyen kamu zararı ile tespit edilmekle birlikte aynı süre içinde tahsil edilmeyen kamu zararı zamanaşımına uğrayacaktır.

Zamanaşımı süresi, Yönetmeliğin 17'nci maddesinde kamu zararının oluştuğu kabul edilen tarihi takip eden mali yılın başında işlemeye başlar ve onuncu yılın sonunda biter.

Borç aslı zamanaşımına uğramış olan kamu zararından doğan alacakların faizleri de zamanaşımına uğrar.

Zamanaşımına uğramış olsa dahi sorumlular ve/veya ilgililer tarafından rızaya en yapılan ödemeler kabul edilir.

Kamu zararı ile para cezasına ilişkin alacağını zamanaşımına uğraması sadece kamu zararını tazmin veya para cezasını vermeye yetkili mercilerin söz konusu alacakları kanun yoluyla tahsil etme yetkisinin sona ermesi anlamına gelir. Bununla birlikte, sorumlu veya ilgililerce iradi olarak veya sehven kamu zararı veya para cezasına ilişkin olarak yapılan ödemeler kesin olup bunların sonradan iadesi söz konusu değildir.

10.2. Devlet Memurlarına Yapılan Fazla ve Yersiz Maaş Ödemelerde Talep Süresi Sorunu ve Zamanaşımı

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Danıştay'ın süre (60 gün) kısıtına ilişkin kararı nedeniyle;

- Fazla veya yersiz ödeme; açık hata, kendisinde ödeme yapılan kamu personelinin hilesi veya yalan beyanı ve benzeri nedenlerle yani idarenin kusurundan kaynaklanmayan bir nedenle yapılmışsa

bu ödeme sebepsiz zenginleşme ve kamu zararı olarak kabul edilerek 10 yıllık zaman aşımını süresi içinde,

- Kamu personelinin kusurundan değil de idarenin kusurundan veya hatasından kaynaklanan fazla veya yersiz ödeme ise idari dava açma süresi olan 60 gün (hak düşürücü süre) içerisinde,

kendisine ödeme yapılan memurdan tahsil edilebilir.

Söz konusu sürenin (60 gün) geçmesi nedeniyle ilgili memurdan tahsil edilmeyen/edilemeyen fazla veya yersiz ödemeler “sorumlu” kamu görevlilerden tahsil edilecektir.

11. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARIN SİLİNMESİ

5018 sayılı Kanunun “Kamu alacaklarının silinmesi” başlıklı 79’uncu maddesine göre;

Özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarında kayıtlı olup 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında izlenen kamu alacakları dışında kalan;

a) Zarurî veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan,

b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan,

kamu alacaklarından merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilen tutarlara kadar olanların kayıtlardan çıkarılmasına üst yöneticiler yetkilidir. (a) bendine göre belirlenen tutarı aşan kamu alacaklarından silinmesi öngörülenler merkezî yönetim bütçe kanununda ayrıca gösterilir.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe

Kanununun “Parasal Sınırlar” başlıklı (İ) cetvelinde yukarıda belirtilen kanun maddesinin;

(a) bendi için 30.000 TL

(b) bendi için 30,00 TL

parasal sınır belirlenmiştir.

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Kamu zararından doğan alacakların silinmesi” başlıklı 21’inci maddesine göre;

- Zorunlu veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan, dava ve icra takibine konu olmayan kamu zararından doğan alacaklardan merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilen tutara kadar olanların kayıtlardan çıkarılmasına üst yöneticiler yetkilidir.

- Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılmaması nedeniyle, dava ve icra takibine konu olmayan kamu zararına ilişkin alacaklardan merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilen tutara kadar olanların kayıtlardan çıkarılmasına üst yöneticiler yetkilidir.

- Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerin birinci ve ikinci fıkralarda belirtilenler dışında kalan alacaklarının takip ve tahsilinden vazgeçilmesi, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre, diğer idarelerde ise özel mevzuatlarındaki hükümlere göre gerçekleştirilir.

- Takibe yetkili birimce, alacağın takibinden vazgeçildiğine dair onay muhasebe birimine gönderilerek alacağın muhasebe kayıtlarından çıkarılması sağlanır.

- Alacağın tahsili için açılan davada

kamu idaresi aleyhine karar verildiği ve Yargıtay tarafından da onanmak suretiyle hüküm kesinleştiği veya kamu idaresi için bir yarar görülmediğinden temyizden yetkili merciin onayı alınarak vazgeçildiği hallerde, Yargıtay ilâmı veya temyizden vazgeçme onayı ile buna ilişkin aleyhteki mahkeme kararı, hukuk birimince takibe yetkili birime gönderilir. Bu birimlerce de söz konusu belgelerin onaylı birer örnekleri ilgili muhasebe birimine intikal ettirilerek alacağın kayıtlardan çıkarılması sağlanır.

Kanun ve Yönetmelik hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; 20 TL'ye kadar olan kamu zararından doğan alacağın koşulsuz olarak, 20.000 TL'ye kadar olan alacağın ise zorunlu veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkanı kalmadığı takdirde kayıtlardan çıkarılmasına **üst yöneticiler** yetkilidir.

Zorunlu ve mücbir sebepten kasıt ise idarenin veya borçlunun kusurundan kaynaklanmayan ve ileride düzelme ihtimali görülmeyen durumların anlaşılması gerekmektedir. Söz konusu durumlara

örnek olarak borçlunun iflas etmesi, doğal afet sonucunda malvarlığını yitirmesi, kendisine hiçbir şekilde ulaşılabilmesi, mirasçı bırakmadan ölmesi veya acze düşmüş olması gösterilebilir.

12. ÜST YÖNETİCİLERİN KAMU ZARARINA İLİŞKİN YETKİLERİNİ DEVRETMEŞİ

Yönetmeliğe göre; üst yöneticiler, bu Yönetmelik ile belirlenen yetkilerini sınırlarını açıkça belirlemek ve yazılı olmak suretiyle devredebilir.

KAYNAKÇA

- Ahmet ARSLAN; Kamu Harcama Kılavuzu, 5. Baskı, 2021
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
- Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği
- Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No: 16)

BELEDİYE BAŞKANIYLA YAPILAN RUTİN HABER VE SÖYLEŞİLERİ YAYINLAYAN GAZETE İLE DERGİDEN, REKLAM VE SPONSORLUK ÖDEMESİ ADI ALTINDA ÇOK SAYIDA GAZETE VE DERGİ SATIN ALINMASI MÜMKÜN MÜDÜR?

Erdoğan DEDEOĞLU*

1. GİRİŞ

Belediyeler, 5393 sayılı Belediye Kanununda belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır.

Belediyelerin kuruluşu, organları, yönetimi, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esasları da 5393 sayılı Belediye Kanununda düzenlenmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinde belediyelerin görev ve sorumlulukları, 15 inci maddesinde belediyelerin yetkileri ve imtiyazları, 59 uncu maddesinde belediyelerin gelirleri ve 60 ıncı maddesinde de belediyelerin giderleri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Kanunda belediyelere çok sayıda görev ve yetki verilmiş, bu görevlerin yerine getirilmesi ve yetkilerin kullanılması sırasında yapılması gereken giderler de ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Bu makalemizde belediye başkanıyla

yapılan rutin haber ve söyleşileri yayınlayan gazete ile dergiden, reklam ve sponsorluk ödemesi adı altında çok sayıda gazete ve dergi satın alınmasının mümkün olup olmadığı hususu bir Sayıştay Daire ve Temyiz Kurulu Kararı doğrultusunda incelenecektir.

2. SAYIŞTAY KARARLARI IŞIĞINDA KONUNUN İNCELENMESİ

Bir belediyede Belediye Başkanıyla yapılan rutin haber ve söyleşileri yayınlayan gazete ile dergiden, reklam ve sponsorluk ödemesi adı altında önemli miktarlarda satın alındığı görülmüştür.

Belediyenin rutin faaliyet ve hizmetlerinin gazetelerde, televizyonlarda ve web ortamında yaygın olarak yaptırılan haber ve reklamları ile Belediye Başkanı'nın şahsi reklamı mahiyetinde bazı haber ve söyleşilerin giderleri Belediye bütçesinden karşılanmıştır.

Belediyenin, Sayıştay denetçileri tarafından yapılan rutin denetimleri sırasında, yapılan bu giderlerin 5393 sayılı Belediye Kanunu'na aykırı olduğu ve kamu

* Sayıştay Uzman Denetçisi, Kamu Yönetimi Uzmanı

zararı oluşturduğu gerekçesiyle ilgilerin savunması istenilmiştir.

İlgililer tarafından yapılan savunma-
da özetle; Belediye başkanı ile yapılan
bazı röportajlar ile belediye başkanının
fotoğrafının yer aldığı bazı haberlerin
belediyenin tanıtım faaliyeti kapsamında
olduğu ve bu röportaj ve haberlere ilişkin
giderlerin kamu zararı oluşturmayacağı
belirtilmiştir.

Konunun Sayıştay 2.nci Dairesi tara-
fından yapılan yargılaması sonucu dü-
zenlenen 10.03.2022 Tutanak Tarihli ve
Karar No :35698 Karar, İlam No: 33 nolu
kararda şu açıklama ve karara yer veril-
miştir:

“5393 sayılı Belediye Kanunu’nun
“Belediyenin görev ve sorumlulukları”
başlıklı 14 üncü ve “Belediyenin yetkile-
ri ve imtiyazlar” başlıklı 15 inci madde-
lerinde, belediyelerce yerine getirilmesi
öngörülen görevler ve sorumluluklar ile
belediyelerin yetkileri belirtilmiştir. 5393
sayılı Kanununun 14 üncü maddesinin bi-
rinci fıkrasında yer alan “mahalli müş-
terek nitelikte olmak şartıyla” ibaresi bu
hususdaki sınırı da belirlemiştir.

Belediye bütçesinden yapılan bir har-
camanın Belediye gideri olarak kabul
edilebilmesi için mahalli ve müşterek ni-
telikteki bir ihtiyacın karşılanmasına yö-
nelik olması ve 5393 sayılı Kanununun 14
üncü maddesinde açıkça sayılan görev ve
sorumluluklar içinde yer alması gerek-
mektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun “Be-
lediyenin giderleri” başlıklı 60 ıncı mad-
desinde;

“Belediyenin giderleri şunlardır:

...

k) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım
giderleri

...

o) Belediye hizmetleriyle ilgili olarak
yapılan kamuoyu yoklaması ve araştır-
ması giderleri.

...”

denilmektedir.

Söz konusu maddede, Belediye hiz-
metleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu
yoklaması ve araştırmaları için harca-
ma yapılabileceği belirtilmekle birlikte,
Kanun maddesinde Belediyenin rutin
faaliyet ve hizmetlerinin gazetelerde, te-
levizyonlarda ve web ortamında yer alan
haber ve reklam giderleri ile, Belediye
Başkanının şahsi reklamı mahiyetinde
haber ve söyleşi giderlerinin Belediye
bütçesinden karşılanacağına dair hüküm
bulunmamaktadır ve sözü edilen gider-
ler, mahalli müşterek nitelik taşımamak-
tadır.

Sorumlular savunmalarında, her ne
kadar söz konusu ödemelerin, 5393 sayılı
Kanununun “Belediyenin giderleri” baş-
lıklı 60 ıncı maddesinin (k) bendindeki
“Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım gi-
derleri” kapsamında olduğunu; Belediye
Bütçesinden Yapılacak Temsil, Ağırlama
ve Tören Giderleri Yönergesinin 3 üncü
maddesinde, temsil, ağırlama ve tören
giderlerinin konu, kapsam ve miktarının
tayini konusunun belediye başkanının
takdirine tabi olduğunu; madde metnin-
de yer almasa da, ayrı bir düzenlemeye
tabi tutulmamış olmasının ve muhtevi-
yatı itibariyle benzer niteliğinden dolayı
tanıtım giderlerinin de aynı hükme tabi
olacağını; yine ilgili ödemelerin aynı Yö-
nergenin “Diğer Tören Giderleri” başlık-

lı 10 uncu maddesinde, yapılması belde için de gerekli olan veya mahalli örf, adet ve sosyal yaşantı için de gerekli sayılan etkinlik ve törenler için (nişan, nikah, ölüm gibi) harcama yapılabileceği şeklindeki hükmü kapsamında değerlendirildiğini belirtmiş olsalar da söz konusu ödemelerin Belediye Başkanının şahsi reklamı mahiyetinde giderler olduğu anlaşılmaktadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun “Üst yöneticiler” başlıklı 11 inci maddesinde üst yöneticilerin, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanılmasının önlenmesinden sorumlu oldukları hüküm altına alındığından Belediye Başkanıyla yapılan rutin haber ve söyleşileri yayınlayan gazete ile dergiden, reklam ve sponsorluk ödemesi adı altında önemli miktarlarda satın alımından, Belediye Başkanı ile ödeme emri evraklarında imzası bulunan Harcama Yetkilisi ve Gerçekleştirme Görevlisinin sorumluluğu bulunmaktadır.

Bu itibarla; Belediyenin rutin faaliyet ve hizmetlerinin gazetelerde, televizyonlarda ve web ortamında yaygın olarak yaptırılan haber ve reklamları ile Belediye Başkanının şahsi reklamı mahiyetinde bazı haber ve söyleşilerin giderlerinin Belediye bütçesinden karşılanması sonucu oluşan toplam ... TL kamu zararının Üst Yönetici ..., Harcama Yetkilisi ... ile Gerçekleştirme Görevlisi ...'ye 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 53 üncü maddesi gereği işleyecek faizleriyle birlikte ödettirilmesine,

İşbu ilamın tebliğ tarihinden itibaren

altmış gün içerisinde 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 55 inci maddesi uyarınca Sayıştay Temyiz Kurulu nezdinde temyiz yolu açık olmak üzere oy çokluğu ile, karar verilmiştir.”

Konu sorumlular tarafından Sayıştay Temyiz kuruluna taşınmıştır. Konuyu değerlendiren Sayıştay Temyiz Kurulu verdiği 04.01.2023 tutanak tarihli ve 52790 tutanak nolu kararında şu görüş ve açıklamalara yer vermiştir.

“5393 sayılı Belediye Kanunu'nun “Belediyenin görev ve sorumlulukları” başlıklı 14'ncü ve “Belediyenin yetkileri ve imtiyazlar” başlıklı 15'nci maddelerinde, belediyelerce yerine getirilmesi öngörülen görevler ve sorumluluklar ile belediyelerin yetkileri belirtilmiştir. 5393 sayılı Kanunun 14'ncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla” ibaresiyle bu husustaki sınır da belirlenmiş, Belediye bütçesinden yapılan bir harcamanın Belediye gideri olarak kabul edilebilmesi için mahalli ve müşterek bir ihtiyacın karşılanmasına yönelik olması gerektiği ve 5393 sayılı Kanun'un 14'ncü maddesinde açıkça sayılan görev ve sorumluluklar içinde yer alması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Anılan Kanun'un 60'nci maddesinde ise, belediye giderlerinin neler olabileceği yine tek tek sayılmak suretiyle hüküm altına alınmıştır. Bu maddede belirtilen belediye giderleri 14 ve 15'nci maddelerde sayılan görevlerin yerine getirilmesi ve yetkilerin kullanılması ile ilgili giderler olduğu belirtilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun “Belediyenin giderleri” başlıklı 60 inci maddesinde; temsil, tören, ağırlama ve tanı-

tım giderleri ve Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri yer almaktadır. Söz konusu maddede, Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırmaları için harcama yapılabileceği belirtilmekle birlikte, Kanun maddesinde Belediyenin rutin faaliyet ve hizmetlerinin gazetelerde, televizyonlarda ve web ortamında yer alan haber ve reklam giderleri ile, Belediye Başkanının şahsi reklamı mahiyetinde haber ve söyleşi giderlerinin Belediye bütçesinden karşılanacağına dair hüküm bulunmaktadır.

Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil, Ağırhama ve Tören Giderleri Yönergesi'nin;

2'nci maddesinde Yönergenin, belediye idaresinin başı ve temsilcisi olan belediye başkanının bu sıfatının gereği olarak yapacağı temsil, ağırhama ve tören giderleri konusunda uyacağı kuralları kapsadığını,

3'ncü maddesinde genel kural olarak temsil, ağırhama ve tören giderlerinin konu, kapsam ve miktarının tayininin belediye başkanının takdirine tabi olduğunu,

4'ncü maddesinde temsil giderlerinin görevle ilgili olmak şartıyla; beldede başarılı çalışmalarını görülenler için toplantılar düzenlemek, Kupa ve benzeri teşvik uygulamalarında bulunmak, Gerçek ve tüzel kişilere plaket, ödül ve hediye vermek, çiçek göndermek, beldede göreve başlayan veya ayrılan protokole dahil kişiler için toplantılar düzenlemek ve hediye vermekten ibaret olduğunu,

5'nci maddesinde ağırhama giderleri-

nin, beldenin misafiri durumunda olan; Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyeleri, Hükümet Merkezi veya diğer illerin protokolüne dahil kişiler, yabancı ülke temsilcileri veya konuklar, sanat, bilim, kültür ve spor dallarında temayüz etmiş kişiler, basın mensupları, beldenin kalkınmasında katkısı olanlar veya olacağı anlaşılanlar ile bu kişilerin eşleri ve refakatindeki görevliler için geleneklere ve davetin şumulüne göre, ağırhama, konuklama, konutlandırma ve bu işlerle ilgili olarak hazırlıkların gerektirdiği giderlerle ziyafet, kokteyl, hediye, çiçek, bahşiş ve taşıma giderleri olduğunu,

9'ncü maddesinde tören giderlerinin, resmi ve dini bayramlar ile anma günleri, beldenin kurtuluş günleri, festival ve fuarlar, beldenin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak temel atma ve açılış günleri, millî mücadeleye ait önemli günlerde yapılacak törenlerin gerektirdiği giderlerin tümü veya bir kısmından oluştuğunu ve bu giderlerin ancak tören komitesinin kararı ile ödenebileceğini,

10'ncü maddesinde diğer maddelerde belirtilen giderler dışında kalan ve yapılması belde için de gerekli olan veya mahalli örf, adet ve sosyal yaşantı için de gerekli sayılan etkinlik ve törenlerin diğer tören giderleri kapsamında olduğunu belirterek bu törenler için (nişan, nikah, ölüm gibi) harcama yapılabileceğini belirtmiştir.

Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil, Ağırhama ve tören Giderleri Yönergesi'nin 3'ncü maddesinde genel kural olarak Temsil, ağırhama ve tören giderlerinin konu, kapsam ve miktarının tayini Bele-

diye Başkanının takdirine tabi olduğunu ifade etmekle beraber bu takdiri yönergede yer alan giderleri saymak suretiyle açık ve net bir şekilde belirlemiş ve bu gibi, gibi, benzeri şeklindeki ifadelere yer veremeyerek kıyasa tabi tutmamıştır.

Ödeme emri belgesi ve eklerinin incelenmesi neticesinde;

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında ve ekli fatura açıklamasında “dergi, reklam satın alma ve dergiye reklam verilmesi” ibaresinin yer aldığı, eki dergide yer alan haberde “... Belediyesi ... Petrolleri”, “doğa dostu belediye doğa dostu akaryakıt” sloganı ile tam sayfa .... petrollerine ait petrol ofisinin reklamının yapıldığı, reklamın yayınlandığı dergiden alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında ve ekli fatura açıklamasında “dergi, reklam satın alma ve dergiye reklam verilmesi” ibaresinin yer aldığı, eki dergide yer alan haberde “... Değişim Programı” ve “... Gönüllü Hizmetlerine” ilişkin Belediye Başkanı ile yapılan röportajın yer aldığı, röportajın yayınlandığı dergiden alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında ve ekli fatura açıklamasında “dergi satın alma” ibaresinin yer aldığı, eki dergide yer alan haberde Belediye Başkanı ile ... Belediyesi El Sanatları Merkezi üzerine yapılan röportajın yer aldığı, röportajın yayınlandığı dergiden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında “Belediyenin Covid-19 ile ilgili bilgilendirme ve çalışmalarının yer aldığı derginin satın alınması” ibaresinin yer aldığı, eki dergide yer alan haberde

Belediye Başkanı ile Belediye ve Belediye Başkanının Covid 19 virüsüne karşı tutumu ve alınan önlemler üzerine röportaj yapıldığı, röportajın yayınlandığı dergiden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında “renkli gazete baskıları sponsorluk desteği ve internet yayını satın alma” ibaresinin yer aldığı, eki dergide yer alan haberde Belediye Başkanı ile Covid 19 virüsüne karşı tutumu ve alınan önlemler üzerine röportaj yapıldığı, röportajın yayınlandığı dergiden alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında ve ekli fatura açıklamasında “Belediye Başkanıyla yapılan özel röportajın yer aldığı gazetenin satın alınması” ibaresinin yer aldığı, eki gazetede yer alan haberde Belediye Başkanı ile Covid 19 virüsüne karşı tutumu ve alınan önlemler üzerine röportaj yapıldığı, röportajın yayınlandığı gazeteden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında ve ekli fatura açıklamasında “gazete satın alınması” ibaresinin yer aldığı, eki gazetede yer alan haberde ... Devlet Hastanesinin yapımına ilişkin Belediye Başkanının kendisine yöneltilen suçlamalar hakkında röportaj yapıldığı, röportajın yayınlandığı gazeteden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında “belediye başkanının röportajının olduğu gazetenin satın alınması” ibaresinin yer aldığı, eki gazetede yer alan haberde 5 Haziran Dünya Çevre Günü dolayısıyla ... Belediyesinin çevre dostu projeleri ile ilgili olarak Belediye

Başkanı ile röportaj yapıldığı, röportajın yayınlandığı gazeteden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında “Belediye Başkanının röportajının olduğu gazetenin satın alınması” ibaresinin yer aldığı, eki dergide yer alan haberde canlı hayvan pazarında belediyenin yaptığı çalışmalar ve mezarlık ziyaretleri ile ilgili olarak Belediye Başkanı ile röportaj yapıldığı, röportajın yayınlandığı gazeteden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

.... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında “belediye başkanının röportajının olduğu gazetenin satın alınması” ibaresinin yer aldığı, eki gazetede yer alan haberde korona virüs salgın süreci, virüsün ekonomiye olan olumsuz etkisi ve ... Partisinin 37’nci kurultayıyla ilgili gözlemlerini anlatması ile ilgili olarak belediye başkanı ile röportaj yapıldığı, röportajın yayınlandığı gazeteden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında “29 Ekim Cumhuriyet Bayramı 97.yıl özel ekinin bulunduğu gazete ilanı” satın alma ibaresinin yer aldığı, eki gazetede yer alan haberde Belediye Başkanının Cumhuriyet Bayramı nedeniyle yayımladığı mesaja ve tam sayfa resmi ile birlikte kutlama mesajına yer verildiği, mesajın yayınlandığı gazeteden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında “29 Ekim Cumhuriyet Bayramı 97.yıl özel eki sponsorluğu” satın alma ibaresinin yer aldığı, eki gazetede yer alan haberde Belediye Başkanının Cumhuriyet Bayramı nedeniyle yayımladığı mesaja ve tam sayfa resmi ile birlikte

kutlama mesajına yer verildiği, mesajın yayınlandığı gazeteden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında “Belediye Başkanı ile yapılan Cumhuriyet söyleşisine ilişkin gazete satın alma” ibaresinin yer aldığı, eki gazetede yer alan haberde Cumhuriyet ile ilgili olarak Belediye Başkanı ile röportaj yapıldığı, röportajın yayınlandığı gazeteden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında “Belediye Başkanının röportajının yer aldığı derginin satın alınması” ibaresinin yer aldığı, eki dergide yer alan haberde ... Cami tarihi ve etrafındaki alanda yapılan çalışmalara ilişkin Belediye Başkanı ile röportaj yapıldığı, röportajın yayınlandığı dergiden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında “24 Kasım Öğretmenler Günü özel ekinin yer aldığı gazete satın alınması” ibaresinin yer aldığı, eki gazetede yer alan haberde Belediye Başkanının Öğretmenler Günü nedeniyle yayımladığı kutlama mesajına yer verildiği, mesajın yayınlandığı gazeteden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği,

... sayılı ödeme emri belgesinin açıklama kısmında “belediye başkanının korona virüs mesajları ve uyarılarının bulunduğu özel sayfanın yer aldığı gazetenin satın alınması” ibaresinin yer aldığı, eki gazetede yer alan haberde korona virüse yakalanan Belediye Başkanı ile hastalığına ilişkin röportaj yapıldığı, röportajın yayınlandığı gazeteden ... adet alım yapılarak ... TL ödendiği görülmüştür.

Dergi ve gazetelerde yer alan haber ve röportajların içeriğinde yer alan; ... Belediyesi'nin ... Petrollerinin reklamını yapması, ... Değişim Programı ve ... Gönüllü Hizmetlerine ilişkin konuların mahallî müşterek nitelikte olmaması, Belediye Başkanıyla yapılan röportajda Covid 19 virüsüne karşı belediyenin aldığı önlemlerden ziyade korona virüse yakalanan Belediye Başkanın hastalığına ilişkin olan kişisel düşüncelerini konu etmesi, ... Devlet Hastanesinin yapımına ilişkin Belediye Başkanının kendisine yöneltilen suçlamalar hakkında röportaj yapması, Belediye Başkanının ... Partisinin 37'nci kurultayıyla ilgili gözlemlerini anlatması ile ilgili olarak röportaj yapılması, Belediye Başkanın cumhuriyet ile ilgili kendi kişisel fikirleri üzerine röportaj yapılması, Belediye Başkanı ile ... Belediyesi El Sanatları Merkezi üzerine yapılan röportajda belediyenin yaptığı hizmetlerden çok kendi yaptıklarını ön planda tutması, resmi ve özel günler dolayısıyla verilen kutlama mesajların belediye adına değil kendi adına ve tam sayfa kendi resminin basılmak suretiyle haber yapılması faaliyetlerinin Belediye Başkanın şahsi reklamı mahiyetinde olup belediyenin tanıtımını içermediği için 5393 sayılı Kanunu'nun 60'ncı maddesinde yer alan "temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri ve Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri" kapsamında değerlendirilemeyecektir.

Belediye Başkanının, belediye faaliyet ve hizmetleri ile ilgili gazetecilere bilgilendirme, röportaj yapma ve programlara çıkabilme hakkı bulunmaktadır. Ancak bu röportaj ve bilgilendirmelerin belediye başkanının şahsi reklamı niteli-

ğinde olması ve yüklü ücretler karşılığında gazetelere ve dergilere yayınlattılması belediyenin tanıtım giderleri kapsamında bulunmamaktadır.

İlamda yer alan ödeme emri belgeleri ve eklerinde yer alan harcamaların, temsil ağırlama ve tören giderleri kapsamında olmadığı, yapılan haber ve röportajların ... Belediyesinin tanıtımından ziyade Belediye Başkanının şahsi reklamını yapma amacını taşıdığı, Belediye Başkanıyla yapılan röportajların yüklü ücretler karşılığında gazete ve dergilerde yayınlattığı ve bu ücretlerin röportajı yayınlayan gazete ile dergilerden önemli miktarlarda satın alınması suretiyle belediye bütçesinden ödenerek karşılanması sonucu kamu zararına sebebiyet verildiğinden sorumlu talebinin reddi ile 33 sayılı İlamın 2'nci maddesiyle verilen ... TL tutarındaki tazmin hükmünün TASDİKİNE, oy çokluğu ile karar verilmiştir."

Görüleceği üzere kararda, gazetelerde yapılan tanıtımların belediye hizmetlerinin tanıtımı mahiyetinde olmayıp belediye başkanının şahsi reklamı mahiyetinde olduğu ve belediyenin tanıtımını içermediği bu nedenle 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 60'ncü maddesinde yer alan "temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri ve Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri" kapsamında olmadığı değerlendirilmiştir.

Belediye Başkanının, belediye faaliyet ve hizmetleri ile ilgili gazetecilere bilgilendirme, röportaj yapma ve programlara çıkabilme hakkı bulunmakta ancak bu röportaj ve bilgilendirmelerin belediye başkanının şahsi reklamı niteliğinde olmaması gerekmektedir. Belediye

başkanının şahsi reklamı niteliğinde olan röportaj ve bilgilendirmelerin yüklü ücretler karşılığında gazetelere ve dergilere yayımlanması belediyenin tanıtım giderleri kapsamında kabul edilmemiştir.

3. SONUÇ

5393 sayılı Belediye Kanununda belediyelerce yerine getirilmesi öngörülen görevler ve sorumluluklar ile belediyelerin yetkileri belirtilmiştir. Belediye bütçesinden yapılan bir harcamanın Belediye gideri olarak kabul edilebilmesi için mahalli ve müşterek nitelikteki bir ihtiyacın karşılanmasına yönelik olması ve belediyenin görev ve sorumlulukları içinde yer alması gerekmektedir.

Anılan Kanunda belediye giderlerinin neler olabileceği tek tek sayılmak suretiyle hüküm altına alınmış, belediye giderlerinin belediye görevlerinin yerine getirilmesi ve yetkilerin kullanılması ile ilgili giderler olduğu belirtilmiştir.

Belediyenin giderleri arasında temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri ve

belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri de yer almaktadır. Bu kapsamda belediye hizmetlerinin tanıtımı ve belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri belediye bütçesinden ödenebilecektir.

Belediye Başkanının, belediye faaliyet ve hizmetleri ile ilgili gazetecileri bilgilendirme, röportaj yapma ve programlara çıkabilme hakkı bulunmaktadır. Ancak bu röportaj ve bilgilendirmelerin belediye başkanının şahsi reklamı niteliğinde olmaması, belediye hizmetlerinin tanıtımı ile ilgili olması gerekmektedir.

Sonuç olarak Sayıştay Daire ve Temyiz Kurulu kararında da belirtildiği üzere, belediye başkanıyla yapılan rutin haber ve söyleşileri yayınlayan gazete ile dergiden, reklam ve sponsorluk ödemesi adı altında çok sayıda gazete ve dergi satın alınması ve satın alınan bu gazete ve dergilerin bedellerinin belediye bütçesinden ödenmesi mümkün değildir.

MEVZUAT FİHRİSTİ

07/07/2023- 31/07/2023 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazetede
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

CUMHURBAŞKANI KARARLARI

- Kanun** : 2872
Adı : Çevre Kanunu
R.G. Tarih ve Sayısı : R.G. Tarih ve Sayısı : 2/08/2023 - 32267
Karar Sayısı : 7449
Konusu : Ekli listede yer alan ürünlerden tahsil edilecek geri kazanım payı tutarlarının, 1/8/2023 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere aynı listede belirtildiği şekilde tespit edilmesine kara verilmiştir. Kanunun ek 11 inci maddesi gereğince karar verilmiştir.

1/8/2023 TARİHLİ VE 7449 SAYILI CUMHURBAŞKANI KARARININ EKİ LİSTE

Ürün Cinsi	1/8/2023-31/12/2023 Tarihleri Arasında Uygulanacak Geri Kazanım Katılım Payı Tutarı
Plastik poşet (Plastik alışveriş torbaları)	38,5 kr/adet

Ürün Cinsi	Tutar
Lastik (Binek araç)	12 TL/adet
Lastik (Otobüs, kamyon, kamyonet, yükleyici ve kazıcı lastikleri ve diğerleri)	25,8 TL/adet
Lastik (İş makinası lastikleri)	64 TL/adet
Dolgu lastikler	30 TL/adet
Akümülatör (Kürşan asitli olanlar)	120 kr./kg
Akümülatör (Nikel kadmiyumlu olanlar)	300 kr./kg
Akümülatör (Diğerleri)	30 kr./kg
Çinko karbon piller	12 TL/kg

Alkali silindirik piller	12 TL/kg
Alkali düğme piller	19 TL/kg
Düğme piller çinko-hava ve gümüş oksitli	64 TL/kg
Lityum düğme piller	64 TL/kg
Lityum silindirik şarjlı ve primer pil çeşitleri (Araç bataryaları hariç)	30 TL/kg
Otomotiv pilleri (Kurşun içerenler hariç)	92 TL/kg
Lityum içeren araç bataryaları	92 TL/kg
Diğer şarjlı piller	30 TL/kg
Madeni yağ	300 kr./kg
Bitkisel yağ	64 kr./kg
Elektrikli ve elektronik eşya: Televizyon/Monitör	120 kr./kg
Elektrikli ve elektronik eşya: Bilişim telekomünikasyon ekipmanları (Televizyon ve monitörler hariç)	120 kr./kg
Elektrikli ve elektronik eşya: Aydınlatma ekipmanları	64 kr./adet
Elektrikli ve elektronik eşya: Küçük ev aletleri ve diğerleri	120 kr./kg
Elektrikli ve elektronik eşya: Beyaz eşyalar (Buzdolabı/Soğutucular/İklimlendirme cihazları hariç)	160 kr./kg
Elektrikli ve elektronik eşya: Buzdolabı/Soğutucular/İklimlendirme cihazları	190 kr./kg
İlaç	6,4 kr./kutu veya şişe

Ürün Cinsi	Kg Başına Alınacak Tutar (kr.)	Adet Başına Alınacak Tutar (kr.)
PLASTİK AMBALAJ		
İçecek Ambalajları (Adet)		
0,33 litreye kadar		3,84
0,3301-0,75 litre arası		7,2
0,7501-1,5 litre arası		11,4
1,501 litre üzeri		15,48
Diğerleri (Poşet Hariç) (kg)	258	

METAL AMBALAJ		
İçecek Ambalajları (Adet)		11,4
Diğerleri (kg)	300	
KOMPOZİT AMBALAJ		
Kâğıt-Karton Ağırlıklı Kompozit İçecek Ambalajları (Adet)		
0,25 litreye kadar		3,84
0,2501-0,5 litre arası		7,2
0,501 litre üzeri		15,48
Diğerleri (kg)	300	
KÂĞIT KARTON AMBALAJ (kg)	120	
CAM AMBALAJ		
İçecek Ambalajları (Adet)		
0,25 litreye kadar		3,84
0,2501-0,5 litre arası		7,2
0,501-1 litre arası		11,4
1,01-5 litre arası		18
5,01 litre üzeri		38,4
Diğerleri (kg)	120	
AHŞAP AMBALAJ		
AHŞAP AMBALAJ (Adet)		64

- Kanun** : 388
Adı : Kanun Hükümünde Kararname
R.G. Tarih ve Sayısı : 4/08/2023 - 32269
Karar Sayısı : 7471
Konusu : Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının görev süresinin 31/12/2028 tarihine kadar uzatılmasına 388 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamesinin 1 inci maddesi gereğince karar verilmiştir.

Kanun	:	
Adı	:	
R.G. Tarih ve Sayısı	:	12/08/2023 - 32277
Karar Sayısı	:	7486
Konusu	:	İhtiyaç Sahibi Hanelere Isınma Amaçlı Kömür Yardımı Yapılmasına İlişkin Karar

İHTİYAÇ SAHİBİ HANELERE ISINMA AMAÇLI KÖMÜR YARDIMI YAPILMASINA İLİŞKİN KARAR

Miktar ve sevkiyat

MADDE 1- (1) Her bir il ve ilçede dağıtımı yapılacak toplam kömür miktarı, il/ilçe bazında tespit edilen yardımdan faydalanacak ihtiyaç sahibi hane sayıları ile hane başına tahsis edilecek kömür miktarları esas alınarak belirlenir.

(2) İl/ilçe bazında hane başına tahsis edilecek kömür miktarları; bölgenin iklim koşulları, geçmiş yıllara ait dağıtım miktarları, kömürün ısı değerleri ile afet, acil durum ve benzeri unsurlar dikkate alınarak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca (Bakanlık) belirlenir. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının (vakıf) yıl içinde hane başı kömür miktarındaki değişiklik taleplerini değerlendirmeye Bakanlık yetkilidir.

(3) Yardımdan faydalanacak haneler, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu uyarınca her bir il ve ilçede kurulu bulunan vakıflarca aynı Kanunda yer alan muhtaçlık kriterine uygun olarak tespit edilir. Vakıflarca tespiti yapılan hane sayıları Bakanlıkça değerlendirilerek kesinleştirilir. Vakıfların yıl içinde hane sayısındaki değişiklik taleplerini değerlendirmeye Bakanlık yetkilidir.

(4) Teslimatı yapılan kömür, muhatap hanenin ısınma ihtiyacının karşılanması dışında herhangi bir tasarrufa konu edilemez.

(5) Kömür teslimatları, Bakanlıkça belirlenen il/ilçe bazlı hane başı kömür miktarını aşmamak kaydıyla bu Karar hükümleri çerçevesinde hanelerin ihtiyaçları nispetinde yapılır.

(6) Bu Karar kapsamında vakıflara ve vakıflarca belirlenen hanelere yapılacak kömür sevkiyatları, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ) genel müdürlüğünün görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenecek kriterlere göre düzenlenen sevkiyat programı dâhilinde yapılır.

Uygulama süreci

MADDE 2- (1) Bakanlık, bu Karar kapsamında ihtiyaç sahibi hanelere dağıtılacak kömür ile gerekli hizmeti, TKİ'nin sağladığı kömür miktarını göz önünde bulundurarak; TKİ ve/veya uygun görülmesi halinde diğer kömür tedarikçilerinden temin edebilir veya ihtiyaç halinde bu temini vakıflara yaptırabilir.

(2) Sevkiyat programı, bu Karar esas alınarak Bakanlık tarafından çıkarılacak usul ve esaslar genelgesine ekli termin planına göre yapılır. İhtiyaç olması durumunda termin planı her yıl Bakanlık tarafından güncellenir. TKİ, diğer kömür tedarikçileri ve vakıflar termin planı ve dağıtım takvimine uyar ve bu hususta gerekli tedbirleri alır.

(3) Bakanlık, ihtiyaç sahibi haneler için ısınma amaçlı kömürleri öncelikli olarak TKİ'den temin edebilir.

(4) Kömür temininin TKİ tarafından sağlanması halinde; kömürler, vakıflarca bildirilen teslim noktalarına sevkiyat noktalarının konumuna göre belirlenecek nakil vasıtalarıyla ilgili kurumlar sorumluluğunda nakledilir. TKİ dışındaki tedarikçilerden kömür temin edilmesi

halinde ise kömürler Bakanlık tarafından yapılacak düzenlemelere göre temin edilir ve ilgili kurum, kuruluş ve özel hukuk tüzel kişilerinin sorumluluğunda nakledilerek indirilir.

(5) TKİ üzerinden temin edilecek kömürün taşınması ve bu konuda öncelik tanınması hususunda Bakanlık veya TKİ ile TCDD Taşımacılık A.Ş. arasında protokol yapılabilir. Protokol yapılması durumunda TCDD Taşımacılık A.Ş. kömürün eksiksiz ve zamanında teslim edilmesi için gerekli önlemleri alır.

(6) TKİ'den temin edilen kömürler haricinde kalan miktara ilişkin ilgili yardım programının yöntemini belirlemeye ve belirlenen yöntemeye yönelik iş ve işlemleri gerçekleştirmeye Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı yetkilidir.

Organizasyon ve denetim

MADDE 3- (1) Kömürlerin ihtiyaç sahibi hanelere il ve ilçeler içerisinde dağıtım organizasyonu ilgili valiliğin koordinasyonunda vakıflar tarafından yapılır. Vakıflar tarafından kömür dağıtımı yapılırken valilikler gözetiminde kolluk kuvvetlerince gerekli güvenlik önlemleri alınır.

(2) Dağıtılacak kömürün niteliğinin en az, 13/1/2005 tarihli ve 25699 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğinin 23 üncü maddesinde belirlenen kriterlere uygun olması gerekmekte olup TKİ ve diğer tedarikçiler bu hususta gerekli dikkat ve özeni göstermekle sorumludur.

(3) Vakıflar, Bakanlık ve İçişleri Bakanlığı tarafından bu Karar hükümleri kapsamında denetlenir.

Vergi, harç ve faturalandırma

MADDE 4- (1) Kömür temininin TKİ tarafından sağlanması halinde kömür tesliminden doğan vergi ve harçlar (KDV dâhil) TKİ tarafından ödenir.

(2) Vakıflarca belirlenecek ihtiyaç sahibi hanelere iletilecek kömür bedeline ilişkin faturalar Bakanlık adına düzenlenir.

Bütçe ve ödemeler

MADDE 5- (1) İhtiyaç sahibi hanelere ısınma amaçlı kömür yardımı yapılmasına ilişkin ödemeler için gereksinim duyulan ödeneğin tamamı ağustos ayı sonuna kadar merkezi yönetim bütçesinin ilgili tertiplerinden Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonuna (Fon) aktarılır.

(2) 13/1/2005 tarihli ve 25699 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğinin 23 üncü maddesinde belirlenen kriterlere uygun teknik özelliklerdeki kömürlerin bedeli, TKİ'den temin edilen kömürler için TKİ ile yapılacak protokol ile belirlenir. Diğer tedarikçilerden kömür temin edilmesi halinde ise kömür teminine ilişkin usul 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında yer alan yöntemlerden biri ile belirlenir.

(3) Bu Karar kapsamında belirlenen kriterlere uygun olarak temini ve nakliyesi gerçekleştirilecek kömüre ilişkin bedeller Fon hesaplarından ödenir.

Usul ve esaslar

MADDE 6- (1) Bu Kararın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşleri alınarak Bakanlık tarafından belirlenir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 7- (1) 28/4/2023 tarihli ve 7183 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 8- (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9- (1) Bu Karar hükümlerini Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı yürütür.

YÖNETMELİKLER

Yönetmeliğin Adı : **Otopark Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 12/ 8/ 2023 - 32277

Konusu : 22/2/2018 tarihli ve 30340 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Otopark Yönetmeliğinin 4 üncü maddesine “Afetlere hazırlık kapsamında riskli yapı tespiti yapılarak yıkılan yapıların bulunduğu parsellerde yeni yapılacak yapıların otopark ihtiyacının çözümünde; bu Yönetmelikte belirtilen usuller herhangi bir öncelik sırası olmadan uygulanabileceği gibi otopark bedeline ve bu bedelin hesabına esas asgari otopark miktarlarına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla ruhsat vermeye yetkili idaresince meclis kararı alınmak suretiyle farklı usuller de belirlenebilir.” eklenmiştir.

Yönetmeliğin Adı : **Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 12/ 8/ 2023 - 32277

Konusu : 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin 5 inci maddesinin otuzuncu fıkrasının (a) bendinde yer alan “ve binada kapalı çıkma” ibaresi yürürlükten kaldırılmış, aynı fıkranın (b) bendinin birinci cümlesinde yer alan “4 kat” ibaresi “7 kat” şeklinde değiştirilmiş ve aynı bendin son cümlesinde yer alan “Zemin+4 katı geçmeyen binalarda ise kapalı çıkma yapılması durumunda;” ibaresi “Kapalı çıkma yapılabilen binalarda ise;” şeklinde değiştirilmiş, aynı cümlede yer alan “kolonların” ibaresi “düşey taşıyıcı elemanların” şeklinde değiştirilmiştir.

Aynı Yönetmeliğin 28 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine “metre,” ibaresinden sonra gelmek üzere “bodrum hariç 3 katı geçmeyen binalarda ise 4.00 metre,” ibaresi eklenmiş, (ç) bendinde yer alan “asma katlı zemin katlarda 5.5 metre,” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.
 “Ofis/büro kullanım amaçlı bağımsız bölümlerde tadilat GEÇİCİ MADDE 6- (1) Uygulama imar planı kararı ile diğer kullanımlarla birlikte konutun da yapılabileceğine dair hüküm bulunan alanlarda 1/7/2023 tarihinden önce ofis veya büro amaçlı yapı ruhsatı düzenlenerek yapımına başlanmış veya yapı kullanma izni düzenlenmiş olan yapılarda, 1/7/2024 tarihine kadar sonuçlanmak kaydı ile parselin tamamında konut kullanım oranı %30'u geçmeyecek şekilde kullanım amacı değişikliğine yönelik tadilat ruhsatı düzenlenebilir. Bu oran ilgili idare meclisi kararı alınmak kaydıyla %50 ye kadar çıkartılabilir.”eklenmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Toplum Yararına Programların Yürütülmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 16 / 8/ 2023 - 32281
- Konusu** : 29/5/2022 tarihli ve 31850 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Toplum Yararına Programların Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğe geçici maddeler eklenmiştir.

MADDE 1- 29/5/2022 tarihli ve 31850 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Toplum Yararına Programların Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğe aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

“TYP uygulanabilecek diğer durumlar

GEÇİCİ MADDE 5- (1) 30/6/2024 tarihine kadar sözleşme ilişkisi kurulacak programlarda 5 inci maddenin birinci fıkrasında yer alan durumlara bakılmaksızın ihtiyaç görülmesi halinde kamu hizmetlerini desteklemek amacıyla TYP düzenlenebilir.

(2) Bu madde kapsamında uygulanacak TYP’lerde;

a) Bütçe tahsis tutarı 4447 sayılı Kanununun 48 inci maddesinin yedinci fıkrası kapsamında ilgili yıl için belirlenecek

bütçenin yüzde otuz beşinden fazla olamaz.

b) 10 uncu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen süre en fazla 9 ay olarak uygulanabilir.

c) Program süresinin 9 ay olarak uygulanmasına karar verilmesi durumunda 11 inci maddenin birinci, ikinci ve dördüncü fıkralarında belirtilen süreler 10 gün olarak uygulanır.

Depremden zarar gören illerde düzenlenecek programlar GEÇİCİ MADDE 6- (1) 6/2/2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli deprem felaketi kapsamında Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa illerinde 1/7/2023-31/12/2024 tarihleri arasında sözleşme ilişkisi kurulan/kurulacak TYP'lerde;

a) 9 uncu maddenin dördüncü fıkrası, 10 uncu maddenin beşinci ve altıncı fıkraları uygulanmayabilir.

b) 10 uncu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen süre en fazla 9 ay olarak uygulanabilir.

c) Program süresinin 9 ay olarak uygulanması halinde 11 inci maddenin birinci, ikinci ve dördüncü fıkralarında belirtilen süreler 10 gün olarak uygulanır.” Eklenmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **6306 Sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : **24/ 8/ 2023 - 32289**
- Konusu** : 15/12/2012 tarihli ve 28498 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 6306 Sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yeni yerleşim alanı olarak kullanılmak üzere belirlenecek rezerv yapı alanlarında, alanda yapılacak inceleme neticesinde gözlemsel verilere dayanılarak hazırlanacak gerekçe raporunu,” Aynı Yönetmeliğin 15/A maddesinin sekizinci, on dördüncü ve on beşinci fıkraları “(8) Komisyon, yedinci fıkrada belirtilen şekilde yapılan satış işlemi sonunda, tespit edilen rayiç bedelden az olmamak üzere, en yüksek bedeli teklif eden katılımcıya satış yapılmasını karara bağlar ve bu katılımcıdan, yedi gün içerisinde satış bedelini banka nezdinde açtırılacak vadeli hesaba yatırması ve aynı süre içerisinde satın aldığı yeni hisse için üçte iki çoğunluk ile alınan karar doğrultusunda yapılan sözleşmeyi ve diğer

belgeleri şartsız ve şerhsiz olarak imzalayarak Müdürlüğe sunması istenir. Bu süre içerisinde satış bedeli yatırılmaz ve sözleşme imzalanmaz ise pey süren diğer katılımcılara sırasıyla bildirimde bulunulur ve satış bedelini yatırarak sözleşmeyi imzalayan katılımcıya satış yapılır.” Satışa katılacak üçüncü şahısların verecekleri nakit teminatın ilgili muhasebe birimine yatırılması zorunludur. Yapılacak satış neticesinde satış ihalesi üzerinde kalmayanların teminatları hemen geri verilir. Satış ihalesi üzerinde kalan üçüncü şahsın teminatı ise yedi gün içerisinde satış bedelinin yatırılmasından ve aynı süre içerisinde üçte iki çoğunluk ile alınan karar doğrultusunda yapılan sözleşmeyi ve yapılacak uygulamanın gerektirdiği diğer belgeleri anlaşılan diğer malikler gibi şartsız ve şerhsiz olarak imzalayarak Müdürlüğe vermesinden sonra iade edilir. Satış ihalesi üzerinde kalan üçüncü şahsın yedi gün içerisinde satış bedelini yatırarak sözleşme imzalamaması durumunda teminatı Hazineye gelir kaydedilir ve sekizinci fıkranın son cümlesi hükmüne göre işlem yapılır.”

Aynı Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “bir” ibaresi “üç” olarak değiştirilmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Pembekurt İle Mücadele Hakkında Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 24/ 8/ 2023 - 32289
Konusu : Bu Yönetmelik, pamuk üretimi yapılan yerlerde Pembekurt (*Pectinophora gossypiella* Saund.) zararını önlemek amacıyla hazırlanmıştır.

11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 15 inci maddesi ile 31/10/2006 tarihli ve 5553 sayılı Tohumculuk Kanununun 5 inci ve 6 ncı maddelerine dayanılarak; Pembekurt ile mücadele kapsamında çırçır prese fabrikalarının, pamuk üreticilerinin, kütlü pamuk, pamuk küspesi ile tohumluk ve yağlık çığit üretimi ve ticaretini yapanların, pamuk sap ve artıklarını depolayan, işleyen ve/veya hammadde olarak kullanan kişi ve kuruluşların uymakla yükümlü oldukları hususları kapsar.

- Yönetmeliğin Adı** : İkinci El Motorlu Kara Taşıtlarının Ticareti Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 31/ 8/ 2023 - 32295
- Konusu** : 13/2/2018 tarihli ve 30331 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İkinci El Motorlu Kara Taşıtlarının Ticareti Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

Aynı Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının ilk cümlesi ve aynı fıkranın (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı fıkraya (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiş ve aynı fıkranın mevcut (e) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Başkalarına ait ikinci el motorlu kara taşıtlarının satışına yönelik ilanlara elektronik ortam sağlayan gerçek veya tüzel kişiler aşağıdaki hususlara uymakla yükümlüdür:”

“c) Gerçek kişinin adı, soyadı ve T.C. kimlik numarası ya da yabancı kimlik numarası ile telefon numarasını; tüzel kişinin unvan ve telefon numarasını üyelikten veya ilanın yayımlanmasından önce doğrulamak. Doğrulanmış bilgilerin güncelliğini korumak ve bu bilgileri saklamak.”

“ç) İlanı veren üyeye veya bu üyenin gerçek kişi olması halinde birinci ve ikinci derece kan hısımlarına veya eşine ait olduğunu ya da ilanı veren üyenin ilana konu taşıtların sahibi tarafından yetkilendirildiğini ilanı yayımlamadan önce doğrulamak.”

“f) Piyasa yapısını bozucu veya tüketiciyi yanıltıcı ilanları önlemeye yönelik tedbirleri almak, etkin ve sürdürülebilir rekabet şartlarının ve tüketicinin korunması amacıyla Bakanlıkça alınan tedbirlere uymak.”

Aynı Yönetmeliğin 23 üncü maddesinin beşinci fıkrası “(5) Bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı hareket edenler hakkında 6563 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, diğer hükümlere aykırı hareket edenler hakkında 6585 sayılı Kanunun 18 inci maddesinde öngörülen idari para cezaları Bakanlıkça uygulanır.” şeklinde değişmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Taşınmaz Ticareti Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 31/ 8/ 2023 - 32295
- Konusu** : 5/6/2018 tarihli ve 30442 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Taşınmaz Ticareti Hakkında Yönetmeliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “birinci fıkrasının (b) bendi” ibaresinden sonra gelmek üzere “, 23/10/2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanununun 11 inci maddesinin birinci fıkrası” ibaresi eklenmiştir.
- Aynı Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı Yönetmeliğin 12 nci maddesinin ikinci fıkrasının ilk cümlesi ve aynı fıkranın (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı fıkraya (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiş ve aynı fıkranın mevcut (e) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
- “Başkalarına ait taşınmazların satışına yönelik ilanlara elektronik ortam sağlayan gerçek veya tüzel kişiler aşağıdaki hususlara uymakla yükümlüdür:”
- “c) Gerçek kişinin adı, soyadı ve T.C. kimlik numarası ya da yabancı kimlik numarası ile telefon numarasını; tüzel kişinin unvan ve telefon numarasını üyelikten veya ilan yayımlamasından önce doğrulamak. Doğrulanmış bilgilerin güncelliğini korumak ve bu bilgileri saklamak.”
- “ç) İlane konu taşınmazın ilan veren üyeye veya bu üyenin gerçek kişi olması halinde birinci ve ikinci derece kan hısımlarına veya eşine ait olduğunu ya da ilanı veren üyenin ilana konu taşınmaz sahibi tarafından yetkilendirildiğini ilanı yayımlamadan önce doğrulamak.”
- “f) Piyasa yapısını bozucu veya tüketiciyi yanıltıcı ilanları önlemeye yönelik tedbirleri almak, etkin ve sürdürülebilir rekabet şartlarının ve tüketicinin korunması amacıyla Bakanlıkça alınan tedbirlere uymak.” Aynı Yönetmeliğin 22 nci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin altıncı fıkrasına “uygulanmasında,” ibaresinden sonra gelmek üzere “6585 sayılı” ibaresi eklenmiştir.
- “(4) Bu Yönetmeliğin 12 nci maddesinin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenler hakkında 6563 sayılı Kanununun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, diğer hükümlere aykırı hareket edenler hakkında 6585 sayılı Kanununun 18 inci maddesinde öngörülen idari para cezaları Bakanlıkça uygulanır.” şeklinde değiştirilmiştir.

TEBLİĞLER

- Tebliğin Adı** : TAHSİLAT GENEL TEBLİĞİ (SERİ: B SIRANO: 19)
R.G. Tarih ve Sayısı : 5 Ağustos 2023 – Sayı : 32270
Konusu : 3/11/2022 tarihli ve 7420 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının uygulamasına dair düzenlemeler yer almaktadır.
- 7420 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesinde, COVID-19 salgın hastalığının yayılmasını önlemek amacıyla bu hastalığın ülkemizde ilk defa görüldüğü 11/3/2020 tarihi ile geçici 4 üncü maddenin yürürlüğe girdiği 9/11/2022 tarihi arasında geçen süre içerisinde işlenen fiiller için 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu kapsamında idari para cezası verilmemesi, verilmiş olan idari para cezalarının tebliğ edilmemesi, tebliğ edilmiş olanların ise tahsilinden vazgeçilmesi ancak tahsil edilmiş olan idari para cezalarının iade edilmemesi yönünde hükümler yer almıştır.
- Ancak, 7420 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinde yer alan “tahsil edilmiş olan idari para cezaları iade edilmez.” ibaresi 24/5/2023 tarihli ve 32200 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 5/4/2023 tarihli ve E.S.: 2023/44, K.S.: 2023/71 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.
- Anayasa Mahkemesinin verdiği karar sonrasında, anılan Kanunlar kapsamında verilen idari para cezalarına karşılık 7420 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesinin yürürlüğe girdiği 9/11/2022 tarihinden önce yapılan ödemelerin iade edilmesini temin etmek üzere, 14/7/2023 tarihli ve 7456 sayılı 6/2/2023 Tarihinde Meydana Gelen Depremlerin Yol Açtığı Ekonomik Kayıpların Telafisi İçin Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi İhdası ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 24 üncü maddesiyle 7420 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesine “(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tahsil edilen idari para cezaları, 31/12/2024 tarihine kadar tahsilatı yapan idari birime yapılacak başvurular üzerine Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenecek usul

ve esaslara göre iade edilir.” fıkrası eklenmiştir.

Bu hükme göre, 7420 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında olan ve maddenin yürürlüğe girdiği 9/11/2022 tarihinden önce tahsil edilmiş olan idari para cezaları, tahsilatı yapan idari birime 31/12/2024 tarihine kadar (bu tarih dâhil) başvurulması halinde iade edilecektir.

COVID-19 salgın hastalığının yayılmasını önlemek amacıyla alınan tedbirlere uyulmaması nedeniyle 1593 sayılı Kanun ile 5326 sayılı Kanun kapsamında verilen ve 9/11/2022 tarihinden önce tahsil edilen idari para cezasının iade edilebilmesi için bu Tebliğ ekinde yer alan dilekçenin doldurulması ve varsa idari yaptırım karar tutanağı ile ödeme belgesinin birer örneğinin dilekçeye eklenerek 31/12/2024 tarihine kadar ödemenin yapıldığı idari birime başvuruda bulunulması gerekmektedir.

Tebliğin Adı : **Resmî Gazete İlan Ücret Tarifesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife**

R.G. Tarih ve Sayısı : 7 Ağustos 2023 – Sayı : 32272

Konusu : 22/12/2018 tarihli ve 30633 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Resmî Gazete İlan Ücret Tarifesinin 4 üncü maddesi İlanların satır ücreti; 40,00 TL’dir.” şeklinde değiştirilmiştir.

Tebliğin Adı : **2023 Yılı Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylere Verilecek Eğitim Desteği Tutarlarına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**

R.G. Tarih ve Sayısı : 16 Ağustos 2023 – Sayı : 32281

Konusu : MADDE 1- 7/1/2023 tarihli ve 32066 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2023 Yılı Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylere Verilecek Eğitim Desteği Tutarlarına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “2.421 TL” ibaresi “3.147 TL”, “678 TL” ibaresi “881 TL” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2- Bu Tebliğ 1/7/2023 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Tebliğ hükümlerini Hazine ve Maliye Bakanı yürütür.

- Tebliğin Adı** : **Türk Lirası Mevduat Ve Katılma Hesaplarına Dönüşümün Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Sayı: 2021/14)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2023/22)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 20 Ağustos 2023 – Sayı : 32285
- Konusu** : MADDE 1- 21/12/2021 tarihli ve 31696 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Lirası Mevduat ve Katılma Hesaplarına Dönüşümün Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Sayı: 2021/14)’in 4 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
“(1) Yurt içi yerleşik gerçek kişiler ile yurt içi yerleşik tüzel kişilerin 30/6/2023 tarihi itibarıyla bankalarda mevcut olan ABD doları, Euro ve İngiliz sterlini cinsinden döviz tevdiat hesabı ve döviz cinsinden katılım fonu hesabı bakiyeleri, hesap sahibinin talep etmesi halinde dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilir.”
MADDE 2- Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
MADDE 3- Bu Tebliğ hükümlerini Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı yürütür.
- Tebliğin Adı** : **Altın Hesaplarından Türk Lirası Mevduat Ve Katılma Hesaplarına Dönüşümün Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Sayı: 2021/16)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2023/23)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 20 Ağustos 2023 – Sayı : 32285
- Konusu** : MADDE 1- 29/12/2021 tarihli ve 31704 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Altın Hesaplarından Türk Lirası Mevduat ve Katılma Hesaplarına Dönüşümün Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Sayı: 2021/16)’in 4 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
“(1) Yurt içi yerleşik gerçek kişilerin 30/6/2023, yurt içi yerleşik tüzel kişilerin ise 31/12/2021 tarihi itibarıyla bankalarda mevcut olan altın hesabı, hesap sahibinin talep etmesi halinde dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevrilir.”
MADDE 2- Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
MADDE 3- Bu Tebliğ hükümlerini Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı yürütür.

SORU - CEVAP

Soru:

Dergimizin MART 2023 Yayımında Eyüp DEMİR hocamızın kaleme aldığı "Belediyelerin Mülkiyetinde Bulunan Taşınmazların Satışında Katma Değer Vergisinin İstisna Durumu" başlıklı değerlendirmesine istinaden;

İdaremizin mülkiyetinde olan arsa vasıflı taşınmaz için satış kararı alınmış ve ihale ilan süreci devam etmektedir. Ancak, bir takım istekliler satışın KDV li olması talep edilmektedir. Bu durumun uygulanması mümkün müdür?

İnegöl Belediyesi

Selçuk ARPACI

Mali Hizmetler Müdür V.

Cevap:

Belediyeler tarafından arsa satışları KDV kanununun 17/4-p maddesi kapsamında herhangi bir şarta bağlanmadan istisna edilebilecektir. Ancak belediyelerin arsa satışı, ticari bir organizasyon kapsamında veya devamlılık arz edecek şekilde yapılırsa belediye bünyesinde bir iktisadi işletme olduğu kabul edileceğinden bu arsa satışı için istisna hükmünden faydalanılamayacak ve KDV'li satış yapılması gerekecektir.

Saygılarımla.

PRATİK BİLGİLER

DEVLET MEMURLARIYLA İLGİLİ MALİ HAKLAR

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 5.1.2023 ve 1818123 sayılı Genelgesi ve 375 s. Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde 13.1.2023 tarih ve 6 Sıra'nolu Genelge ile yapılan değişiklik	01.01.2023 30.06.2023 Dönemi
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,433684
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yıl ve fazlası için azami 500 gösterge	20
Taban Aylığı Katsayısı	6,787992
Yan Ödeme Katsayısı (İş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zamlarının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,137535
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	4.120,00 TL
399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (c) bendi uyarınca sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin ücret tavanı	23.736,65 TL
6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ücret tavanı	21.160,69 TL
Mevzuatı uyarınca istihdam edilen sözleşmeli personelin hizmet sözleşmesi esaslarında yer alan ve 7/7/2021 tarihli ve 13659 sayılı Bakanlığımız Genelgesinin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	% 30
Mevzuatı uyarınca vize edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarının, anılan Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	% 30
Çeşitli statülerde 2020 yılında sözleşmeli olarak çalıştırılanlardan 2022 yılında da görevlerine devam etmeleri ilgili kamu idarelerince uygun görülenlerin, söz konusu Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendiyle yükseltilmiş bulunan mevcut brüt sözleşme ücretleri	% 30

29.12.2020 tarihli ve 3342 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla yürürlüğe konulan Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Uygulanacak Ücretlerin Tespitine İlişkin Karara ekli listede gösterilen grupların 31.12.2022 tarih itibarıyla en düşük ve en yüksek temel ücretleri ile bu gruplara göre temel ücreti belirlenen personelin anılan tarih itibarıyla geçerli olan temel ücretleri	% 30
Özelleştirme programında bulunan kuruluşlarda 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesine istinaden istihdam edilen sözleşmeli personelin 31.12.2022 tarihi itibarıyla geçerli olan sözleşme ücretleri %41,69 oranında artırılmıştır. (Ancak, bunların sözleşme ücreti tutarları, ilgili dönemde 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvele dahil emsali personelin toplam sözleşme ücreti tutarını geçmeyecektir.)	% 30
8/2/2002 tarihli ve 2002/3729 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının, 2 nci maddesinde yer alan ortalama ücret toplamı üst sınırı	43.104,95 TL
3 üncü maddesi kapsamındaki personelin mali ve sosyal hakları söz konusu maddede yer alan usul ve esaslar dahilinde %41,69 oranında artırılmıştır.	% 30
01.01.2023 tarihinden itibaren işçilere ödenecek kıdem tazminatının yıllık tavan tutarı	19.982,83 TL
19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Kanun uyarınca yürürlüğe konulan Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesi uyarınca Bakanlığımızca ilan edilmesi gereken genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık tutarı 31.12.2022 tarihi itibarıyla	19.340,69 TL

DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 5.1.2023 ve 1818123 sayılı Genelgesi ve 375 s. Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde 13.1.2023 tarih ve 6 Sıra'lı Genelge ile yapılan değişiklik

Konusu		01.01.2023 30.06.2023 Dönemi
Aile Yardımı (2.273x Maaş Katsayısı)		985,76 TL
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	216,84 TL
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	108,42 TL
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	4.120,00 TL
	Memurun Ölümü (8.000+.1500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	8.240,00 TL

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	31.346,68 TL
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	35.683,52 TL
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	44.357,20 TL
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	50.862,46 TL
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	59.536,14 TL
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	68.209,82 TL
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	83.388,76 TL
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	100.736,12 TL

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 44.357,20 TL'dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1]

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.01.2023 - 30.06.2023 Dönemi Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	348,30 TL
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	396,48 TL
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	492,86 TL
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	565,14 TL
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	661,51 TL
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	757,89 TL
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	926,54 TL
2.000.001'den fazla olan beldelerde	1.119,29 TL

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYENİN NÜFUSUNA GÖRE BELEDİYE ENCÜMEN ÖDENEĞİ

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01.01.2023 30.06.2023 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	1.517,83 TL
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	1.951,58 TL
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	2.602,10 TL
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	3.252,63 TL
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	5.204,21 TL

Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI

Görevi	Dönemi 01.01.2023-30.06.2023
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.026 x 0,433684)	2.613,38 TL
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,433684)	965,38 TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ

Görevi	Dönemi 01.01.2023-30.06.2023
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,433684)	6.115,76 TL
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,433684)	5.204,21 TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.

ASGARİ ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.07.2022-31.12.2022 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2023-31.12.2023 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	6.471,00	10.008,00
SSK Primi (%14)	905,94	1.401,12
İşsizlik Sig. Fonu (%)	64,71	100,08
Gelir vergisi (%15)	-	-
Asgari Geçim İndirimi	-	-
Damga Vergisi (%07,59)	-	-
Kesintiler Toplamı	970,65	1.501,20
Net Asgari Ücret	5.500,35	8.506,80
	İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)	
Asgari Ücret	6.471,00	10.008,00
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (***)	1.003,01	1.551,24
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	129,42	200,16
İşverene Toplam Maliyet	7.603,43	11.759,40

Not : 28/01/2004 tarih ve 5083 Sayılı Türkiye Cumhuriyetinin Para Birimi Hakkında Kanununun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Gelir Vergisi ve Damga Vergisi hesaplanmamıştır.

(***) 5510 sayılı Kanununun 81. maddesinin (1) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanununun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanununun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı Bir İşverene bağlı olarak çalışan sigortalılar için: (Özel Sektörde), prime esas kazancının %2'sidir.

Günlük Kazanç Alt Sınır	336,60 TL
Aylık Kazanç Alt Sınır	10.008,00 TL
Günlük Kazanç Üst Sınır	2.502,00 TL
Aylık Kazanç Üst Sınır	75.060,00 TL

PRİM İSTİSNA TUTARLARI

Yemek Parası (Günlük)	78,90 TL
Çocuk Parası (Aylık)	200,16 TL
Aile Zammı/Yardıımı (Aylık)	1.000,80 TL

İŞGÖREMEZLİK ÖDENEĞİ GÜNLÜK

Yatarak Tedavilerde	166,80 TL
Ayakta Tedavilerde	222,40 TL

1 <http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/cgm.portal?page=asgari>

Asgari ücret tespit komisyon kararı 30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı (2. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Bir işçinin günlük normal çalışma karşılığı ücreti 336,60 TL'dir.

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ (SERİ NO:323)

30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı(2. Mük.) Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2023 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
70.000 TL'ye kadar	15%
150.000 TL'nin 70.000 TL'si için 10.500 TL, fazlası	20%
370.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL (ücret gelirlerinde 550.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL), fazlası	27%
1.900.00 TL'nin 370.000 TL'si için 85.900 TL (ücret gelirlerinde 1.900.000 TL'nin 550.000 TL'si için 134.500 TL) fazlası	35%
1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 621.400 TL, (ücret gelirlerinde 1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 607.000 TL), fazlası	40%

BELEDİYE ENCÜMENLERİNİN 1608. S.K. KAPSAMINDAKİ İDARİ PARA CEZALARI

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesi (5326 s. K. 32. Md.) hükmü kapsamında. ¹	<ul style="list-style-type: none"> Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği görev ve yetki çerçevesinde aldıkları kararlara aykırı hareket edenlere, Belediye kanun, tüzük ve yönetmeliklerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara, 	1.295 TL
1608 sayılı Kanun'un 5728 sayılı Kanun'la değişik 2 nci maddesine göre;	Belediyelerin karar organları veya ilgili komisyonlar tarafından mevzuata uygun olarak belirlenen yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymayan kişi , belediye encümeni tarafından	en az 2.610 TL en fazla 52.834 TL

¹ Bu para cezası, 1608 sayılı Yasa çerçevesinde belediye encümeni tarafından verilecektir. Belediye zabıtası, emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit edecektir. Yapılan bu tespite göre, belediye encümeni, ilgiliye emre aykırılık kabahatinden dolayı para cezası uygulayacaktır.

Geniş Bilgi İçin: Dergimizin Kasım-Aralık 2022 yılı 113. sayısındaki "2023 Yılında Uygulanacak Belediye İdari Para Cezaları" başlıklı makalemizi inceleyebilirsiniz.

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2023 YILI İDARİ PARA CEZALARI

Kanuni Dayanağı	Fiil	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m2 için)
42/2-a ve 42/5	Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapı yapmak, AYRICA 42. MADDENİN 5. FIKRASINA GÖRE (KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLAN tarım ve hayvancılık maksatlı yapılar)	I	A	27,86
			B	46,92
		II.	A	75,17
			B	103,55
		III	A	169,60
			B	188,42
		IV	A	216,68
			B	235,70
			C	292,23
		V	A	358,27
			B	433,91
			C	490,62
				D
42/2-b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan			Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20

42/2-c maddesindeki artırım sebepleri (42/2-a ve b bentlerinde belirtilen ceza miktarına uygulanır)

42/2-c (42/2-a ve b bentlerinde yapılan yapı)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise	30%
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise	40%
	Uygulama imar planında veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise	60%
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise	100%
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise	20%
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise	80%
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise	50%
	Ruhsatsız ise	180%
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	50%
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	100%
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	10%
İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	20%	
Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	20%	
42. maddenin 2. fıkrasındaki aykırılıklarda minimum ceza miktarı yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre hesaplanacak ceza miktarı	4.055,00 TL'den az olamaz	

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2023 YILI İDARİ PARA CEZALARI*

7226 s. Kanun ile eklenen bent	İdari Para Cezası (Emlak Vergi Değeri)	Aykırlığa konu alan ile bu alanın bulunduğu arsa veya arazinin emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin çarpımı ile bulunan bedel (Sadece 42/2-a için uygulanır) 42/2-a uyarınca hesaplanan bedel, 7226 s. Kanun ile eklenen bent gereğince hesaplanan bedel ile toplanarak toplam imar para cezası miktarı tespit edilir.
--------------------------------	--	---

Yasal Dayanak	Fiil	Ceza Miktarı (TL)	Fiillerin Çevre Ve Sağlık Şartlarına Aykırı Olması Halinde	Can ve Mal Emniyetini Tehdit Etmesi Halinde
42/3	18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmemek veya bu maddelere aykırı davranmak yapı veya parsel sahibine, harita, plan, etüt ve proje müellifine veya gözetmenine, yapı müteahhidi, şantiye şefine ilgisine göre ayrı ayrı	18.842,00	37.319,00	56.608,00
42/4	Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, can ve mal emniyetini tehdit ettiği veya edeceği tespit olunan yapıları, ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviyede bulunmamak veya bu yapıları 39 uncu madde uyarınca yıkmamak	94.372,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz
42/5	(KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLMAYAN) 27 nci maddeye göre belirlenmiş köy yerleşik alanı ve civarı sınırları içinde köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi	3.310,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz

Bu yapılarıdaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılarıdaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası, 3.310 TL'den az olmamak üzere, ikinci fıkraya göre hesaplanan toplam ceza miktarı uygulanır.

* Geniş Bilgi İçin: Dergimizin Kasım-Aralık 2022 yılı 113. sayısındaki Suat Şimşek'in "2023 Yılında Uygulanacak İmar Para Cezaları" başlıklı makalemizi inceleyebilirsiniz.

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE
UYGULANACAK PARA CEZALARI (2023 YILI)

Ka- nun Mad.	Ceza Mad.	Cezayı Gerektiren Fiil	(TL)	
3	98	İşyerini muvazaalı olarak bildirmek	105.689	İşyerini muvazaalı olarak bildiren asıl işveren ile alt işveren vekillerine ayrı ayrı.
5	99/1-a	İşçilere eşit davranma ilkesine aykırı davranmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
7	99/1-b	Madde de öngörülen ilke ve yükümlülükler aykırı olarak geçici işçi çalıştırmak	1.480,00	Bu durumdaki her işçi için
7/2 (f) bendi	99/2	7. maddenin 2 fıkrasının f bendine aykırı davranmak	5.921,00	
8	99/1-c	İş sözleşmesinin içeriğini belirtir yazılı belgeyi vermemek	885,00	Bu durumdaki her işçi için
14	99/1-c	Çağrı üzerine ve uzaktan çalışma hükümlerine aykırı davranmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
28	99/1-d	İşten ayrılan işçiye Çalışma Belgesi vermemek, belgeye gerçeğe aykırı bilgi yazmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
29	100	Madde hükmüne aykırı olarak işçi çıkartmak (toplu işçi çıkarma)	3.475,00	Bu durumdaki her işçi için
30	101	Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmamak	13.598,00	Çalıştırılmayan her engelli ve eski hükümlü ve çalıştırılmayan her ay için
32	102/a	Ücret ile bu kanundan doğan veya TİS'den yada iş sözleşmesinden doğan ücreti kasten ödememek veya eksik ödemek	956,00	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
32	102/a	Ücret, pirim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödememek	956,00	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
37	102/b	Ücret hesap pusulası düzenlememek	3.475,00	
38	102/b	Yasaya aykırı ücret kesme cezası vermek veya kesintinin sebep ve hesabını bildirmemek	3.475,00	
39	102/a	Asgari ücreti ödememek veya eksik ödemek	956,00	Bu durumdaki her işçi ve her ay için
41	102/c	Fazla çalışmalara ilişkin ücreti ödememek, işçiye hak ettiği serbest zamanı altı ay zarfında kullandırmamak, fazla saatlerde yapılacak çalışmalar için işçinin onayını almamak.	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
52	102/b	Yüzde ile ilgili belgeyi temsilciye vermemek	3.475,00	

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI (2023 YILI)

56	103	Yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde bölmek,	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
57	103	İzin ücretini yasaya aykırı şekilde ödemek veya eksik ödemek	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
59	103	Sözleşmesi fesh edilen işçiye yıllık izin ücreti ödememek	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
60	103	Yıllık izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izni kullandırmamak veya eksik kullandırmak	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
63	104	Çalışma sürelerine ve buna dair yönetmelik hükümlerine uymamak	9.303,00	
64	104	Telafi çalışması usullerine uymamak	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
68	104	Ara dinlenmesini uygulamamak	9.303,00	
69	104	İşçileri geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırmak, gece ve gündüz postalarını değiştirmemek	9.303,00	
71	104	Çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yaşına aykırı davranmak	9.303,00	
72	104	Yer ve sualtında çalıştırma yaşına uymamak	9.303,00	
73	104	Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek	9.303,00	
74	104	Doğum öncesi - sonrası sürelerde kadın işçiye çalıştırmak veya ücretsiz izin vermemek	9.303,00	
75	104	İşçi Özlük dosyasını düzenlememek	9.303,00	
76	104	Çalışma sürelerine ilişkin yönetmeliklere muhalefet etmek	9.303,00	
92/2	107/1-a	Çağrıldıkları zaman gelmemek, ifade ve bilgi vermemek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermemek, İş Müfettişlerinin 92/1.fıkıradaki yazılı görevlerini yapmak için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermemek ve bu yoldaki emir ve isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmemek.	84.553,00	
96/1	107/1-b	İfade ve bilgilerine başvuru işçilere işverenlerce telkinlerde bulunma, gerçeği saklamaya yahut değiştirmeye zorlama veyahut ilgili makamlara ifade vermeleri üzerine onlara karşı kötü davranışlarda bulunmak	84.553,00	
107/2		İş Müfettişlerinin teftiş ve denetim görevlerinin yapılmasını ve sonuçlandırılmasını engellemek.	84.553,00	

'Not:5083 sayılı T.C. Devletin Para Birimi Hakkında Kanununun 2. maddesine 21/04/2005 tarihli 5335 sayılı Kanununun 22. maddesi ile eklenen fıkra uyarınca 1 YTL'nin altında kalan tutarlar dikkate alınmamıştır.

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2023 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır. 2559 S.K. Md. 7)

	KABAHAHAT	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri			
m. 6/1-a	İşyerlerinden süreli olarak faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m. 6/1-b	İşyerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-d	İşyerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

Bu maddede öngörülen idarî para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlar, ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdarî para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin, bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

ÇEŞİTLİ KANUN ve CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNE GÖRE BÜTÇE KANUNUNDA GÖSTERİLMESİ GEREKEN PARASAL SINIRLARA AİT CETVEL (2023 YILI)*

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
5018 s. K/35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	3.820
	2-İlçelerde	1.990
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	44.000
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	202.000
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	19.900
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	81.000
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin	
	Kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	2.762,00
	Merkez dışındaki birim mutemetlerine	1.111,00
40	4- Bağış ve yardımlar için	90.000
79	a) Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imtanı kalmayan kamu alacaklarının silinmesinde	30.000
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan, kamu alacaklarının silinmesinde	30
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 4	ı) Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 409 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi gereğince kurum yararının bulunması halinde hak ve alacakların terkinini	1.364
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	850.000

* 2022 Yılı Bütçe Kanun 30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı (2. Mük.) R.G. yayımlanmıştır.

DEĞERLİ KAĞITLAR (2023 YILI)

30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Değerli Kağıdın Cinsi		Bedeli (TL)
	Noter kağıtları	
	a) Noter kağıdı	55,00
	b) Beyanname	55,00
	c) Protesto, vekaletname, re'sen senet	110,00
2	(Mülga: 30.12.2004-5481/14.md.)	-
3	Pasaportlar	501,00
4	İkamet İzni (değişik:28/7/2016- 6735/27 md.)	356,00
5	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
6	(Değişik:14/1/2016-6661/3.md.)	-
	a) Kanuni bildirim süresi dışında doğum nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	83,50
	b) Değişirme nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	83,50
	c) Kayıp nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	166,00
7	Aile cüzdanları	445,00
8	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
9	Sürücü belgeleri	624,00
10	Sürücü çalışma belgeleri (Karneleri)	624,00
11	- (Mülga: 2/1/2017-KHK-680/35 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/34 md.)	
12	Motorlu araç tescil belgesi	557,00
13	İş makinesi tescil belgesi	468,00
14	Banka çekleri (Her bir çek yaprağı)	33,00
15	Mavi Kart (Ek: 9/5/2012-6304/9 md.)	83,00
16	Yabancı çalışma izni belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	356,00
17	Çalışma izni muafiyeti belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	356,00

AMORTİSMAN AYIRMADA ALT SINIR

TUTAR	UYGULAMA DÖNEMİ	DAYANAĞI
2.000-TL	01/01/2022-31/12/2022	530 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.500-TL	01/01/2021-31/12/2021	522 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.400-TL	01/01/2020-31/12/2020	513 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.200-TL	01/01/2019-31/12/2019	504 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.000 TL	01/01/2018-31/12/2018	492 Sayılı VUK Genel Tebliği
900 TL	01/01/2017-31/12/2017	476 Sayılı VUK Genel Tebliği
900 TL	01/01/2016-31/12/2016	460 Sayılı VUK Genel Tebliği
880 TL	01/01/2015-31/12/2015	442 Sayılı VUK Genel Tebliği

KAMU KONUTLARININ 2023 YILI AYLIK KİRA BEDELLERİ

9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu kapsamındaki kamu konutları için aylık kira bedellerinin belirlendiği Millî Emlak Genel Tebliği (Sıra No:411) 31.12.2023 tarih ve 32060 (5. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1) Kira bedelleri	Yurt içinde bulunan konutlardan aylık her bir metrekare için;
a) Kerpiç, ahşap, bağdadi ve benzeri konutlarda	4,53 TL/m ² ,
b) Kalorifersiz konutlarda	7,08 TL/m ² ,
c) Kaloriferli konutlarda	9,29 TL/m ² ,
Kira bedeline yapılacak ilaveler	
3 üncü maddede belirlenen kira bedellerine ek olarak, aylık her bir metrekare için kaloriferci, kapıcı ya da her ikisinin de kurum ve kuruluşlarca karşılandığı konutlardan ilave kira bedeli	1,09 TL/m ²
(2) Elektrik ve su bedellerinin kurum ve kuruluşlarca yapılan gerçek giderler dikkate alınarak kullanıcılarından tahsil edilmesi esastır. Bununla birlikte, sayaçların ayrılmasının mümkün olmaması nedeniyle elektrik, su ya da her ikisinin hizmet binası veya fabrika tesislerinden karşılandığı konutlardan 3 üncü maddede belirlenen kira bedellerine ek olarak, aylık her bir metrekare için;	
a) Elektrik sayacının ayrılmasının mümkün olmaması halinde	2,06 TL/m ² ,
b) Su sayacının ayrılmasının mümkün olmaması halinde	1,79 TL/m ² ,
c) Elektrik ve su sayacının her ikisinin de ayrılmasının mümkün olmaması halinde	3,85 TL/m ² ,
ç) Konutlarda kullanılan su, şehir şebekesi dışında kuyu, artezyen, kaynak suyu ve benzeri su kaynaklarından karşılanıyor olması halinde ilave kira bedeli alınır.	0,96 TL/m ² ,
Yakıtı kurum ve kuruluşlar tarafından tedarik edilen konutlar	
2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu ile Kamu Konutları Yönetmeliği kapsamındaki kurum ve kuruluşların yurt içindeki kaloriferli konutlarından yakıtı kurum ve kuruluş tarafından tedarik edilenlerde oturanlardan ısı pay ölçer veya kalorimetre cihazı montajı yapılmamış konutlarda, her bir metrekare için yakıt bedeli	3,71 TL/m ²
(2) Isı pay ölçer veya kalorimetre cihazı montajı yapılmış konutlarda; birinci fıkradaki yakıt bedelinin üç katını geçmemek kaydıyla, bağımsız bölümün tüketimi oranında hesaplanan yakıt bedeli konutta oturanlardan tahsil edilir. Ancak kurum ve kuruluşlar, yakıt maliyetlerini dikkate alarak gerekli gördükleri takdirde bu bedelin üzerinde yakıt bedeli tahsil edebilir.	
(3) Yakıtı kurum ve kuruluşlarca tedarik edilen konutlarda, ortak kullanım alanlarındaki aydınlatma, elektrik, su, gaz, otomat ve benzeri giderlerin zorunlu nedenlerle kurum ve kuruluşlarca karşılanıyor olması halinde, bu giderler karşılığında kira ve yakıt bedellerine ek olarak her bir metrekare başına	0,43 TL/m ²
Kira bedellerinin hesaplanması 3 üncü maddede belirtilen kira birim bedellerine, 26.05.2005 tarihli ve 25826 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 294)'nde belirtilen esaslar uygulanmak suretiyle aylık kira bedelleri hesaplanır.	

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1. Mukavele nameler, taahhüt nameler ve temlik nameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavele nameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4. Tahkim nameler ve sulh nameler	(Binde 9,48)
5. Fesih nameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6. Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler	(Binde 1,89)
7. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri (3/2/2017 tarih ve 29968 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 31/1/2017 tarih ve 2017/9759 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Kararının 1 inci maddesiyle, bu bentlerde yer olan kağıtlar için uygulanan "binde 9,48" oranı "0" (sıfır) olarak uygulanacağı kararlaştırılmıştır.)	(Binde 0)
9. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşmeler	(Binde 9,48)
10. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 1/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında kanun kapsamında düzenlenen:	
a) Taksitle satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Ön ödemeli konut satış sözleşmeleri	(Binde 0)
c) Devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri	(Binde 9,48)
ç) Paket tur sözleşmeleri	(Binde 9,48)
d) Abonelik sözleşmeleri	(Binde 9,48)
e) Mesafeli satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
11. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu kapsamında düzenlenen turist rehberliğine ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
12. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük:9/8/2016) 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Perakende elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
13. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
b) Tüketicilere doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
14. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmî şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri	(Binde 0)

488 sayılı Kanunun mğkerrer 30 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmü gereğince, Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yer alan ve 65 Seri No'lu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile tespit edilen maktu vergiler, (maktu ve nispi vergilerin asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil), yeniden değerlendirme oranında artırılmış ve 1/1/2022 tarihinden itibaren uygulanacak miktarları Tebliğ ekindeki (1) sayılı tabloda gösterilmiştir.

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

15. (Ek: 6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri kapsamında yapı müteahhitleri ile alt yükleniciler arasında düzenlenen inşaat taahhüt sözleşmeleri	(Binde 0)
16. (Ek:6824/5. md.Yürürlük: 8/3/2017) Kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat işlerine ilişkin danışmanlık hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
17. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Yapı denetimi hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1.Tahkimnameler	(294,90 TL)
2.Sulhnameler	(294,90 TL)
3.Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri	(1.658,80 TL)
(Belli parayı ihtiva edenler dahil)	
II. Kararlar ve mazbatalar	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	(294,90 TL)
2. İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek.6728/28. md.-Yürürlük: (9/8/2016), (4/1/2002 tarihi ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazdan şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)	(Binde 5,69)
III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar	
1. Ticari ve mütedavil senetler:	
a) Emtia senetleri:	
aa) Makbuz senedi (Resepise)	(101,20 TL)
ab) Rehin senedi (Varant)	(59,70 TL)
ac) İyda senedi	(9,30 TL)
ad) Taşıma senedi	(2,20 TL)
b) Konşimentolar	(59,70 TL)
c)Deniz ödöncü senedi	(Binde 9,48)
d) İpotekli borç senedi, irat senedi	(Binde 9,48)
2. Ticari belgeler:	
a) Menşe ve Mahreç şahadetnameleri	(101,20 TL)
b) Resmi dairelere ve bankalara ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri:	
ba) Bilançolar	(227,30 TL)
bb) Gelir tabloları	(108,50 TL)
bc) İşletme hesabı özetleri	(108,50 TL)
c) Barnameler	(9,30 TL)
d) Tasdikli manifesto nüshaları	(44,10 TL)
e) Ordinolar	(2,20 TL)
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	(44,10 TL)

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

IV. Makbuzlar ve diğer kağıtlar	
1. Makbuzlar:	
a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakledildiği veya emir ve havalelerine tediyeye olunduğu takdirde nakli veya tediyeyi temin eden kağıtlar	(Binde 7,59)
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)
2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerde gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	(2,20 TL)
b) Vergi beyannameleri:	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	(294,90 TL)
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	(393,90 TL)
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	(194,60 TL)
bd) Muhtasar beyannameler	(194,60 TL)
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	(194,60 TL)
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	(393,90 TL)
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	(144,40 TL)
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildireleri	(144,40 TL)
f) (Değişik:6728/28. Md. Yürürlük: 9/8/2016) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	(230,70 TL)
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümelere.	(2,20 TL)

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01.01.2023 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

(Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Seri No: 544, 30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır:)

Madde Konusu	İlanın şekli	Gösterge
MADDE 104-	1- İlanın vergi dairesinde yapılması	10.900
	3- İlanın; - Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	10.900-1.090,00
	- Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	1.090,00 ve üzeri
MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme	129
MADDE 153/A-	Teminat tutarı	440.000
MADDE 177-	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1- Yıllık;	
	- Alış tutarı	890.000
	- Satış tutarı	1.270,00
	2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı	440.000
	3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	890.000
MADDE 232-	Fatura kullanma mecburiyeti	4.400
MADDE 252-	Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	12,80
MADDE 313-	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallıklar	4.400
MADDE 323-	Şüpheli Alacak Tutarları	8.900
MADDE 352-	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	<u>I nci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	700
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	420
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	210
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	95
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	55
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	26
	<u>II nci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	370
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	210
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	95
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	55
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	26
6- Gelir vergisinden muaf esnaf	15	
MADDE 353-	Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması	

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01/01/2023 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

MADDE 353-	1- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi bu belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, bu belgelerin hiç düzenlenmemiş sayılması	2.200
	- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	1.100,00
	2- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması, aslı ile örneğinde farklı meblağlara yer verilmesi, gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, hiç düzenlenmemiş sayılması	2.200
	- Her bir belge nevine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	110.000
	- Her bir belge nevine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	1.100,00
	4- Hazine ve Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	1.100
	6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	26.000
	7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanılma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	1.300
	8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	4.200
	- Bu bent uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	480.000
9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	5.500	
10- 127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	4.200	
MADDE 355-	b) Damga Vergisinde	
	- Her bir kağıt için kesilecek özel usulsüzlük cezası	9
MÜKERRER MADDE 355-	Bilgi vermekten çekinenler ile 107a, 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde ve gelir vergisi kanununun 98/a maddesi hükmüne uymayanlar için ceza	
	86,148,149,150,256 ve 257 nci maddelerinde yer alan zorunluluklar ile mükerrer 257 nci madde ve Gelir Vergisi Kanununun 98/A mad. uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	7.500
	1- Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	3.700
	2- İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	1.900
	3- Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	2.800
	Mükerrer 257. md. 1 fık. 8 bendi uyarınca, getirilen zorunluluklara uymayanlara (üst sınır)	
	107/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	
	1- Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	4.400
	2- İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	2.200
	3- Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	1.180
Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etme zorunluluğuna uymayanlara bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	5.500,00	
MADDE 370	Kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı	320.000

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ DIŞINDAKİ BELEDİYELERDE UYGULANACAK ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ TARİFESİ¹

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	13000	10900	8400	7500	6000
2. Grup	8400	6000	5000	4200	3700
3. Grup	6000	4200	3700	2600	2100
4. Grup	2600	2100	1500	1300	1090
5. Grup	1500	1300	900	890	750
6. Grup	890	750	460	420	320
7. Grup	320	260	170	150	110

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE UYGULANACAK ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ TARİFESİ²

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	16250	13625	10500	9375	7500
2. Grup	10500	7500	6250	5250	4625
3. Grup	7500	5250	4625	3250	2625
4. Grup	3250	2625	1875	1662	1362
5. Grup	1875	1625	1125	1112	937
6. Grup	1112	937	575	525	400
7. Grup	400	325	212	187	137

İNDİRİMLİ ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ UYGULAMASI³

(Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki Belediyeler İle Nüfusu 5.000'den Az Olan Belediyelerde)

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	6500	5450	4200	3750	3000
2. Grup	4200	3000	2500	2100	1850
3. Grup	3000	2100	1850	1300	1050
4. Grup	1300	1050	750	650	545
5. Grup	750	650	450	445	375
6. Grup	445	375	230	210	160
7. Grup	160	130	85	75	55

1 30 Aralık 2022 Cuma, 32059 (2.Mükerrer Resmî Gazete)

2 2464 sayılı Kanunun mükerrer 44 üncü maddesinin beşinci fıkrasına göre, büyükşehir belediyelerinde çevre temizlik vergisi, diğer belediyelerde uygulanan çevre temizlik vergisi tutarları %25 artırılarak hesaplanacaktır.

3 13/12/2005 tarihli ve 2005/9817 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının ekindeki Kararın 7 nci maddesine göre; konut, işyeri ve diğer şekilde kullanılan binalar için belirlenen tutarlar, büyükşehir belediye sınırları içinde bulunanlar hariç olmak üzere kalkınmada öncelikli yörelerdeki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde %50 indirimli olarak uygulanacaktır.

Kalkınmada öncelikli yörelerdeki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde bulunan konutlara ait çevre temizlik vergisi su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle metreküp başına 55 kuruş olarak hesaplanacak; işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi tutarları bu tarifeye göre hesaplanacaktır.

5326 SAYILI KABAHAHLAR KANUNU'NA GÖRE VERİLECEK PARA CEZALARI (2023 YILI)

Cezanın Türü ve Ceza Mercii	Yasal Dayanağı	Tutarı (TL)	
		En Az	En Çok
Emre aykırı davranış (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.32	1.295	1.295
Dilencilik (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.33	617	617
Gürültü (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.36/1 (Kişiyi)	617	617
	5326 s. K. md.36/2 (Tic. İşl. sahibine)	13.364	67.039
Rahatsız etme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.37 (Mal/hizmet satmak için rahatsız etme)	617	617
İşgal (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.38/1 (Cad. sokak, kaldırımları işgal)	617	617
	5326 s. K. md.38/2 (Cad. sokak, kaldırım inşaat malzeme yığma)	1.295	6.636
Tütün mamullerinin tüketilmesi (Bel. Bşk. yetki verdiği görevli)	5326 s. K. md.39; 4207 s. K. m.5/1; 2/1	617	617
Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt vb. atıklar çevreye atılması (Bel. Zab.)	4207 s. K. m.5/1 ve 3/12	365	365
Kimliği bildirmeme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.40 (Görevle bağlantılı ol. kamu görevli. kimliği ve adresle ilgili bilgi vermeme)	198	198
Çevreyi Kirletme (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.41/1 (Evsel, bireysel atıklarla çevreyi kirletme)	89	89
	5326 s. K. md.41/2 (Yem. Pişirme servisi işlet. atıklarının toplanma ve depolanmasına özgü yerler dışına atılması)	6.636	67.039
	5326 s. K. md.41/3 (Belirlenen yerler dışında hayvan kesme veya atıklarını sokağa atma)	617	617
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıkları sokağa veya kamusal alana atma)	1.295	40.189
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıklarını belirlenen yerler dışına atma/şirketler)	1.295	67.039
	5326 s. K. md.41/5 (Kullanılmayacak ev eşyasını özel gün dışında sokağa bırakma)	617	617
	5326 s. K. md.41/6 (Hurda motorlu taşıtları ve parçalarını sokağa bırakma)	3.299	3.299
Afiş Asma (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.42 (İzinsiz afiş ve ilan asma)	1.295	40.189

(* 5326 s. K. 17/7 md. uyarınca; idari para cezasının hesabında bir TL'nin küsuru dikkate alınmaz.

Not: Daha geniş bilgi için Kasım-Aralık 2022 Dergisinde yayımlanan M. Lamih Çelik'in makalesine bakınız.

İDARİ PARA CEZASI GEREKTİREN FİİLLERİN TEKRARI

Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri ile ilgili olarak, 2559 sayılı Yasa'nın 6 ncı maddesinin son fıkrasında; *"Bu maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır."* hükmü yer almaktadır.

Söz konusu fıkra hükmüne göre; 6 ncı maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, **en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanacaktır.**

Bu madde kapsamında akla şöyle bir soru gelebilir: *"Aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde" ibaresinden bir takvim yılı mı yoksa ilk fiil ile son fiil arasındaki zaman mı esas alınacaktır ?*

Dikkat edilirse, madde hükmünün son fıkrasında mali yıldan söz edilmemiştir. Bu itibarla; artırımı ceza uygulanmasında, bir yıllık sürenin tespiti için suçun ilk işlendiği tarihten itibaren bir yıllık zaman diliminin esas alınması, başka bir deyişle birinci fiil ile ikinci aynı fiilin, bir yıl içinde tekrarı halinde, idari para cezasının iki kat artırılarak uygulanması gerekmektedir.

Diğer idari cezaları gerektiren fiillerin tekrarı halinde, Belediye encümeni Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesine göre idari para cezasını verirken ihlal edilen kararın tarih ve sayısına kısaca konusu da yer vermelidir. Kabahatler Kanunu'nda tekerrür olmadığından tekerrür nedeniyle cezanın iki kat olarak alınması gibi bir encümen kararı alınmaz. Ayrıca encümen 32. maddeye göre tahakkuk eden para cezası miktarını az bulup artıramaz aynı şekilde indiremez.

Danıştay 14. Daire E:2013/2967, K: 2014/620

Hüküm veren Danıştay Ondördüncü Dairesince, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre kararın düzeltilmesi istemi yerinde görüldüğünden, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 29.11.2012 günlü, E:2011/11988, K:2012/8892 sayılı kararı kaldırılarak, işin esası yeniden incelendi.

.... Dava konusu uyuşmazlıkta; davalı idarece yapılan 26.04.2010 ve 27.04.2010 tarihli bir ve ikinci tespitler üzerine para cezası uygulanmaksızın, 28.04.2010 ve 29.04.2010 tarihli üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine, verilen temel para cezasının iki katının alınarak tekerrür hükmünün uygulandığı görülmektedir.

Bu durumda; tespit tutanakları ile belirlenen aykırılıklar nedeniyle para cezası verilmesinden sonra, aynı aykırı fiil ve hallerin yeniden tespiti halinde, bu miktar üzerinden tekerrür hükmü uygulanmak suretiyle, ceza verilmesi gerekirken, davalı idarece yapılan ilk tespitler üzerine para cezası verilmeksizin dolayısıyla tekerrürün şartı olan daha önce ceza verilmiş olma şartı yerine getirilmeksizin, yapılan üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine verilen cezanın iki katının alınması suretiyle tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, İstanbul 1. İdare Mahkemesinin 31.12.2010 günlü; E:2010/1286, K:2010/2178 sayılı kararının bozulmasına, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine, 08.01.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BELEDİYE PARA CEZASI NİTELİĞİNDE OLUP DA, MAHKEMELERCE VERİLEN PARA CEZALARI

Ceza hükümleri içeren ve belediyeleri yakından ilgilendiren birçok yasa, tüzük ve yönetmelik bulunmakta olup, bu mevzuatlarla belediyelere birçok görev ve yetki verilmiştir. Ancak bu mevzuattaki cezaları karara bağlamak Adliye Mahkemelerinin yetkisi dahilinde bulunmaktadır.

Bu bölümde yer alan yasalar şunlardır:

- 30.7.1966 tarihli ve 775 sayılı **Gecekondu Kanunu**,
- 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı **Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu**
- 11.1.1989 tarihli ve 3516 sayılı **Ölçüler ve Ayar Kanunu**.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38 inci maddesinin (c) bendine göre, *"Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek."* hükmü yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, mahkemelerde belediye lehine dava açmak ve belediye aleyhine açılan davalarda belediyeyi savunmak, belediye başkanının görevidir. Belediye başkanları da, mahkemelerde davacı ve davalı olarak belediyeyi temsil etme görevini avukatlara devredebilirler.

2023 YILINA AİT EMLAK (BİNA, ARSA VE ARAZİ) VERGİ DEĞERLERİ VE HESAPLAMALARI

(10 Aralık 2022 Salı ve 32059 (2.Mük.) R.G. Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:82))

2021 Yılında Yapılan Takdirler Nedeniyle 2022 Yılında Mükellefiyeti Başlayanların 2023 Yılına Ait Emlak Vergi Değerlerinin Hesabı

2021 yılında yapılan takdirler nedeniyle bina ve arazi vergisi mükellefiyeti 2022 yılından itibaren yeniden başlamış bulunmaktadır.

(2) Bu mükelleflerin bina, arsa ve arazilerinin 2023 yılı vergi değerleri, 2022 yılı vergi değerlerinin, bu yıla ait yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (% 122,93/2=) % 61,465 (altmış bir virgöl dört yüz altmış beş) oranında artırılması suretiyle bulunacak tutarlar olacaktır.

2023 Yılı İtibarıyla Mükellef Olacakların Emlak Vergi Değerlerinin Tespiti

Mükellefiyeti 2023 yılında başlayanların, mükellefiyetleri ile ilgili bina, arsa ve arazi vergisi tarhiyatına esas alınacak vergi değerleri; takdir komisyonlarınca 2021 yılında takdir edilen asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin; 2022 yılına ait yeniden değerlendirme oranının yarısı nispetinde artırılması suretiyle bulunacak asgari ölçüde metrekare birim değeri dikkate alınarak hesaplanacaktır.

1319 Sayılı Kanunun 42 nci Maddesinde Yer Alan Tutarın Tespiti

2023 yılında uygulanacak olan 1319 sayılı Kanunun 42 nci maddesinde yer alan tutar, 2022 yılına ait tutarın 2022 yılı için belirlenen yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (% 122,93/2=) % 61,465 (altmış bir virgöl dört yüz altmış beş) oranında artırılması suretiyle 9.967.000 Türk Lirası olarak tespit edilmiştir.

1319 Sayılı Kanunun 44 Üncü Maddesinde Yer Alan Vergi Oranlarına Esas Mesken Nitelikli Taşınmaz Değerlerinin Alt Ve Üst Sınırlarının Tespiti

9.967.000 TL ile 14.951.000 TL arasında olanlar (bu tutar dahil)	
9.967.000 TL'yi aşan kısmı için	(Binde 3)
19.936.000 TL'ye kadar olanlar (bu tutar dahil) 14.951.000 TL'si için 14.952 TL, fazlası için	(Binde 6)
19.936.000 TL'den fazla olanlar 19.936.000 TL'si için 44.862 TL, fazlası için	(Binde 10)

olarak tespit edilmiştir.

HİZMET ERBABINA YAPILAN ÜCRET ÖDEMELERİNİN GELİR VERGİSİNDEN İSTİSNA EDİLEBİLMESİ İÇİN

(Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 322) 30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mükerrer) R.G.)

Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler (işverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı istisna kapsamındadır.

Ödemenin bu tutarı aşması halinde aşan kısım ile bu amaçla sağlanan diğer menfaatler ücret olarak vergilendirilir.)

Hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde istisna uygulaması

Hizmet erbabına nakit ödeme yapılmaksızın yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde

a) İşverenlerce, hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın,

b) İşverenlerce, hazır yemek hizmeti veren mükelleflerden satın alınan yemeğin, işyerinde veya müştemilatında hizmet erbabına verilmesi durumunda sağlanan menfaatler herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın,

c) İşverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyip yemek hizmeti veren işletmelerde bu hizmetin sağlandığı durumlarda, bu işletmelere yapılan ödemelerin her bir çalışan için çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı,

ç) İşverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmediği ve yemek hizmetinin, yemek kartı ve/veya yemek çeki hizmeti veren işletmelerin yemek kartlarına yükleme yapılmak veya yemek çeki satın alınmak suretiyle verildiği durumlarda, her bir çalışan için çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı,

gelir vergisinden istisna olup bu istisnaların uygulamasına yönelik açıklamalar 26/7/1995 tarihli ve 22355 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:186)'nde yapılmıştır.

İşverenlerce hizmet erbabına nakit olarak verilen yemek bedelinde istisna

7420 sayılı Kanunla, 1/12/2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, 193 sayılı Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinin parantez içi hükmünde yapılan değişiklikle, işverenler tarafından hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda, yemek bedelinin nakit olarak verilmesi suretiyle sağlanan menfaatler de istisna kapsamına alınmıştır.

(2) Hizmet erbabına nakit olarak ödenen yemek bedelinin gelir vergisinden istisna edilebilmesi için;

- İşverenler tarafından işyerinde veya müştemilatında yemek verilmemesi,
- Günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmaması,
- Fiilen çalışılan günlere ilişkin olması, gerekmektedir.

Elektrik, Doğalgaz ve Benzeri Isınma Giderleri Karşılığı Olarak Çalışanlara Yapılan Ödemelerde Gelir Vergisi İstisnası

9/11/2022 tarihinden 30/6/2023 tarihine kadar (bu tarih dahil) çalışanlara mevcut ücretlerine ilave olarak elektrik, doğalgaz ve diğer ısınma giderlerine karşılık olmak üzere toplam aylık tutarı 1.000 Türk lirasını aşmayan ödemeler gelir vergisinden istisna edilmiştir.

İşverenler tarafından hizmet erbabına bu şekilde yapılan ödemelerin istisna kapsamında değerlendirilebilmesi için söz konusu ödemelerin;

- 9/11/2022 tarihi ile 30/6/2023 tarihi (bu tarih dahil) arasında yapılması,
- Elektrik, doğalgaz ve diğer ısınma giderlerine karşılık olmak üzere yapılması,
- Aylık 1.000 Türk lirasını aşmaması,
- Mevcut ücretlerine ilave olarak yapılması, şarttır.

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
5846	23/01/2008 tarih ve 5728 S.K. 81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	617 TL

7126 SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fillerine suç oluşturmadığı takdirde,		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	1.295 TL

6301 SAYILI ÖĞLE DİNLENMESİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İşçilerine öğle tatili vermeyen veya dinlenme devresinde işyerlerini kapatmayan işveren veya vekillerine (İş Kanununa tabi işyerleri hariç)		
6301 Sayılı Kanun	m.7/1		Belediye Encümeni	1.018,00 TL

SİGORTALI ÇALIŞANLARDAN PRİME ESAS KAZANÇLARDAN İSTİSNA TUTULACAK

(SGK/ Sigorta Primleri Gen.Müd. 05.01.2023 tarihli Prime esas kazançların alt ve üst sınırları ile bazı işlemlere esas tutarlara ilişkin genelgesi)

Yemek parası		78,90 TL
Çocuk zammı	5510 s. K.4/a md.	200,16 TL
Aile zammı (yardımı)		1.000,80 TL
Emzirme ödeneği	5510 s. K. 4/a-b, 16/a md.	520,00 TL
Cenaze ödeneği	5510 s. K. 37.md.	2.054,00 TL

5510 Sayılı Kanunun 4/a bendine tabi sigortalılar için

GECİKME ZAMMI TABLOSU

Uygulama Tarihleri	Genel Tebliğ No / Madde No/B.k.k. No	Oranı	Açıklama
01/01/1981 - 29/02/1984 Tarihleri arasında	359	10%	1.Ay
01/03/1984 - 31/08/1985 Tarihleri arasında	367	3%	Diğer Aylar için Aylık
		10%	1.Ay
		4%	Diğer Aylar için Aylık
01/09/1985 - 31/05/1988 Tarihleri arasında	370	10%	1.Ay
		7%	Takip Eden 5 Ay için Aylık
		5%	Diğer Aylar için Aylık
01/06/1988 - 31/12/1988 Tarihleri arasında	372	10%	İlk 3 Ay
		8%	Takip Eden 3 Ay için Aylık
		6%	Diğer Aylar için Aylık
01/01/1989 - 31/12/1989 Tarihleri arasında	375	10%	İlk 4 Ay için Aylık
		7%	Diğer Aylar için Aylık
01/01/1990 - 29/12/1993 Tarihleri arasında	378	7%	Tüm Aylar için Aylık
30/12/1993 - 07/03/1994 Tarihleri arasında	381	9%	Tüm Aylar için Aylık
08/03/1994 - 30/08/1995 Tarihleri arasında	383	12%	Tüm Aylar için Aylık
31/08/1995 - 31/01/1996 Tarihleri arasında	389	10%	Tüm Aylar için Aylık
01/02/1996 - 08/07/1998 Tarihleri arasında	391	15%	Tüm Aylar için Aylık
09/07/1998 - 19/01/2000 Tarihleri arasında	403	12%	Tüm Aylar için Aylık
20/01/2000 - 01/12/2000 Tarihleri arasında	408	6%	Her Ay için
02/12/2000 - 28/03/2001 Tarihleri arasında	411	5%	Her Ay için
29/03/2001 - 30/01/2002 Tarihleri arasında	415	10%	Her Ay için
31/01/2002 - 11/11/2003 Tarihleri arasında	422	7%	Her Ay için
12/11/2003 - 01/01/2004 Tarihleri arasında	429	4%	Her Ay için
02/01/2004 - 01/03/2005 Tarihleri arasında	5035 Sayılı Kanunun 4. maddesi	4%	Her Ay için
02/03/2005-20/04/2006 Tarihleri arasında	434	3%	Her Ay için
21/04/2006 Tarihinden İtibaren	438	2,5%	Her Ay için
19/11/2009 Tarihinden İtibaren	2009/15565 Sayılı B.K.K.	1,95%	Her Ay için
19/10/2010 Tarihinden İtibaren	2010/965 Sayılı B.K.K.	1,40%	Her Ay için
05/09/2018 Tarihinden İtibaren	62 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2 %	Her Ay için
01/07/2019 Tarihinden İtibaren	1266 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2,5 %	Her Ay için
02/10/2019 Tarihinden İtibaren	1592 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2 %	Her Ay için
30/12/2019 Tarihinden İtibaren	1947 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	1,6 %	Her Ay için
21/07/2022 Tarihinden İtibaren	5801 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2,5 %	Her Ay için

H - CETVELİ

10/2/1954 Tarihli ve 6245 Sayılı Harcırah Kanunu Hükümleri Uyarınca Verilecek Gündelik ve Tazminat Tutarları*

YURTIÇİ HARCIRAHLAR	GÜNDELİK MİKTARI (TL)
I. Yurt İçinde Verilecek Gündelikler (Madde : 33)	
B. Memur ve Hizmetlilerden;	
a) Ek göstergesi 8000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar (1)	236
b) Ek göstergesi 5800 (dahil) - 8000 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	220
c) Ek göstergesi 3000 (dahil) - 5800 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	212
d) Aylık/kadro derecesi 1-4 olanlar	203
e) Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	200
1) 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır. * 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında gündeliklerinin %180 artırımlı miktarı (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirmenin ilk 10 günü için gündeliklerinin %180 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin %95'i mütakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %75'i esas alınır.	
II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)	
50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel:	
a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	45,00
a) Kadro derecesi 5-15 olanlar	42,00
Bu tazminattan yararlananlardan;	
1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.	
2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.	

* 15.04.2022 tarih ve 31810 sayılı R.G. 7394 Sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi Ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Geçici 2 nci maddesi ile Bütçe Kanununun (H) Cetvelinin Yurt İçinde Verilecek Gündelikler dipnotunda değişiklik yapılmıştır. Değişiklik 15.04.2022-31.12.2022 tarihleri arasında uygulanacaktır.

FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ

		Tutar
Saat Başlı Fazla Çalışma Ücreti	657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca	5,40 TL
	Özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınmaktadır.	
	Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden	5,60 TL

Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödeneceği (K) işaretli cetvelde düzenlenmiş ve bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti de en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusuna göre yapılmaktadır.

		Tutar
Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti	Belediye Nüfusu	
	10.000'e kadar olanlar için	715 TL
	10.001'den 50.000'e kadar olanlar için	765 TL
	50.001'den 100.000'e kadar olanlar için	845 TL
	100.001'den 250.000'e kadar olanlar için	955 TL
	250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için	1.140 TL
	1.000.001'den fazla olanlar için	1.325 TL
	Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindeki için	1.325 TL
Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindeki için	1.760 TL	

Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılamayacağı ve yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

- Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yaralanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,
- Bir yılda toplamı 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,
- İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,
- Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödenmeye devam olunacağı, diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

- 442 Sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı (14.640), mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı (9.189) olarak geçerli olacaktır.
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1.1.2023 - 31.12.2023 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026), (2.226) olarak uygulanır.
- 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan gösterge rakamları 1.1.2023-31.12.2023 tarihleri arasındaki dönemde (2.280) eklenmesi suretiyle uygulanır.

GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2023 YILI

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	21.000 TL
--	-----------

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMLATLARI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLARA İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2023 YILI)

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır..)

İşyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedeline ilişkin istisna tutarı (Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendi)	110.00 TL
---	-----------

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2023 YILI)

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2022 takvim yılında uygulanmak üzere	
-Büyükşehir belediye sınırları içinde	35.000 TL
-Diğer yerlerde	22.000 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)
193 Sayılı Kanun'un 31. Maddesinde yer alan Engellilik indirimi

DERECESİ	TUTARI (TL)
I. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini Kaybedenler)	4.400
II. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını Kaybedenler)	2.600
III. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 40'ını Kaybedenler)	1.100

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2022	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:533) (27/11/2021 tarih ve 31672)	%122,93
2021	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:533) (27/11/2021 tarih ve 31672)	%36,20
2020	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:521) (28.11.2020 tarih ve 31318)	%9,11
2019	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (23.12.2019 tarih ve 30987)	%22,58
2018	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (31/12/2018 tarih ve 30642 (3. Mükerrer)	%23,73
2017	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:484)	%14,47

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET

Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, taban aylığı ve kıdem aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında Verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında Verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında Verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç Verilmez.
Emekli Keseneği	Tam Aylığın Yarıısı Üzerinden Kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.

Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açığına ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıdan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıdan Fazla 15 Yıdan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıdan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıdan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

MEMUR MAAŞ KALEMİ	KANUNİ DAYANAĞI	GELİR VERGİSİ	DAMGA VERGİSİ	EMEKLİ KESENEĞİ (KURUM/ŞAHİS)
Aylık (gösterge)	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Ek gösterge	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Taban aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Yan ödeme (Zamlar)	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	+	+	-
Özel hizmet tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Ek tazminat	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Denetim tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Makam tazminatı	657 sayılı Kanununun ek 26. maddesi	-	+	Kısmen*
Görev tazminatı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (C-4) bendi	-	+	Kısmen*
Temsil tazminatı	4505 sayılı Kanununun 5. maddesi	-	+	Kısmen*
Yabancı Dil Tazminatı	375 sayılı KHK'nın 2. maddesinin son fıkrası	-	+	-
Aile yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 203. maddesi	-	-	-
Doğum yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 207. maddesi	-	-	-
Ölüm yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 208. maddesi	-	-	-
Öğretim yılına hazırlık ödeneği	657 sayılı Kanununun ek 32. maddesi	-	+	-
Nöbet üzeri (sağlık personeli için)	657 sayılı Kanununun ek 33. maddesi	-	+	-
Emekliliğini isteyen personele verilen ödeme	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (D) bendi	-	+	-
Toplu sözleşme ikramiyesi	375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesi	-	+	-
666'ya göre ek ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi	-	+	-
Fazla çalışma ücreti	375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesi	-	+	-
Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM başkanının yakın korumalarına yapılan ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 14. maddesi	-	+	-
Harcirah ödemeleri	Gelir Vergisi Kanunu madde 24	-	+	-

Bu ödemeler 2008 yılı Ekim ayı başından önce memuriyete başlayanlar açısından emeklilik keseneği ve kurum karşılığına tabi olmamakla birlikte ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memurlar açısından 5510 sayılı Kanununun 80 nci maddesi gereğince Makam, temsil ve görev tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca (bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç) ödenen tazminatlar prime esas kazançta dahil edilmektedir.

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

		İzin Süresi
DMK 105. Md.	Hastalık İzni	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet Ettiği Kadro Derecesinin İlk Kademe Aylığının Ek Göstergesi Dahil 2/3 Oranındadır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç Verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 Oranında Verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam Verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam Verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam Verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam Verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam Verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam Verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye Tabi Hakedişlerden Kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban Aylığı Dahil Aldığı Aylık Üzerinden (2/3 Tutarından) Tam Kesilir a) İşe Başlamada Kısıtlı Aylıktan Kesilemez b) İlk Tam Maaşından Giriş Aidatı Kesilir c) İşten Ayrılmalarda Aylık Kısıtlı Hesaplanırsa bile emekli keseneği tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2- Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4- Lojman Tazminatı	Verilmez
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emekli Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin Sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıdır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin (ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmenliği ve veznedarlık görevine bağlandığı tarihten itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2- Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddedi, yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmetçi eğitime katılma halleriyle geçi boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asilde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez. Ancak, o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir. Ancak, saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1- Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2- Kıdem Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve O.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s. K. 175. maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandığı tarihten itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

1593 SAYILI UMUMİ HIFZISSİHHA KANUNU

AÇIKLAMA	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023
a) 24.4.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değişik 283 üncü maddesine göre; bu Kanunda yazılı belediye vazifelerine ilişkin olup, 266 ncı maddede gösterilen sıhhi zabıta nizamnamesinde belirtilen yasaklara (Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sıhhi hususlara ait bu zabıta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müstemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şeraitini, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle işğal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazım gelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler, 1608 sayılı Yasa gereğince cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlerle yapılması gerekenlere uymayanlar hakkında 1608 sayılı Yasa'ya istinaden belediye encümenince verilir.	Belediye Encümeni	1.295 TL
b) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 299 uncu maddesi uyarınca; defin ruhsatıyesini olmadan cenaze definden mezar bekçileri veya ölü sahipleri Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasalara aykırı hareket edenlere	Belediye Encümeni	1.295 TL
c) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 301 inci maddesi uyarınca; müsaadesiz olarak bir şehir ve kasabadan diğerine ölü nakledenler, Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	1.295 TL

İdarî para cezasına itiraz : 1593 sayılı Yasa'da itiraz mercii belirtilmediğinden, 5326 sayılı Yasa hükümlerine göre idarî para cezasına ilişkin idarî yaptırım kararlarına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.

ÖDEMELERDE VERGİ BORCU SORGULAMA

3 Mart 2020 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere;	Limit-TL
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına giren kurumların, mal veya hizmet alımları ile yapım işleri nedeniyle yapacakları ödemeler, - Kanun, kararname ve diğer mevzuatla nakdi olarak sağlanan Devlet yardımları, teşvikler ve destekler nedeniyle yapılacak ödemeler,	5.000,00
17.02.2023 tarih ve 32107 sayılı R.G. yayımlanan Tahsilat Tebliğine istinaden Deprem kapsamındaki ödemelerde 31.07.2023 tarihine kadar uygulanmayacaktır.	

ÖDEMELERDE SGK BORCU YOKTUR TALEP ETME BORÇ LİMİTLERİ 2023 YILI İÇİN¹

4a SSK kapsamında işçi çalıştırıyorsanız ödeme vadesi geçmiş sigorta prim borcunuz brüt asgari ücretin tavan tutarının 3 katına kadar kesinleşmiş borç olarak kabul edilmez ve bu tutarı geçmeyen borçlar SGK ihale borç yok yazısı için engel teşkil etmez. Tüzel kişiler ve işçi çalıştıranlarda ihaleye katılmak için SGK borcu üst sınırı	225.180,00 TL
Alt yükleniciler ve alt yüklenici çalıştıran işverenler için ise brüt asgari ücretin tavan tutarının 6 katına kadar olan borçlar ihale borcu olmadığına dair yazı için engel teşkil etmemekte Bu kapsamda 2023 yılı için SGK borcu yoktur üst limiti	450.360,00 TL
Eğer işveren aynı zamanda gerçek kişi ise ve tabi ki vergi mükellefi ise brüt asgari ücretin 3 katına kadar olan ödeme vadesi geçmiş BAĞ-KUR prim borcu SGK borcu yok yazısı almak için engel teşkil etmez. Bunun için ihale SGK borç üst limiti	30.024,00 TL
4734 Sayılı Kanun ile diğer Kanunlara tabi olan ihalelere katılmak için geçerlidir. Hakediş ödemelerinde bir sınır yoktur. Eğer son ödeme vadesi geçmiş borçlar varsa hakediş ödemeleri yapılmaz ya da yapılırsa bile hakediş ödemelerinden kesinti yapılır.	
1 Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü'nün 01.07.2022 tarihli Prime esas kazançların alt ve üst sınırları ile bazı işlemlere esas tutarlara ilişkin (2022/1) sayılı genelge.	

YÜRÜRLÜK TARİHLERİNE GÖRE TECİL FAİZİ ORANLARI

Dönemler	Faiz Oranı (Yıllık)	Yasal Düzenleme
25.01.2000 - 20.12.2000 tarihleri arasında	48%	409 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.12.2000 - 30.03.2001 tarihleri arasında	36%	412 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
31.03.2001 - 01.02.2002 tarihleri arasında	72%	416 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
02.02.2002 - 11.11.2003 tarihleri arasında	60%	421 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
12.11.2003 - 03.03.2005 tarihleri arasında	36%	429 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
04.03.2005 - 27.04.2006 tarihleri arasında	30%	434 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
28.04.2006 - 20.11.2009 tarihleri arasında	24%	438 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.11.2009 - 20.10.2010 tarihleri arasında	19%	Seri : C Sıra No : 1 Tahsilat Genel Tebliği
21.10.2010 - 05.09.2018 tarihleri arasında	12%	Seri : C Sıra No : 2 Tahsilat Genel Tebliği
06.09.2018 - 24.10.2019 tarihleri arasında	22%	Seri : C Sıra No : 3 Tahsilat Genel Tebliği
25.10.2019 - 29.12.2019 tarihleri arasında	19%	Seri : C Sıra No : 4 Tahsilat Genel Tebliği
30.12.2019 - 20.07.2022 tarihleri arasında	15%	Seri : C Sıra No : 5 Tahsilat Genel Tebliği
21.07.2022 tarihinden itibaren	24%	Seri : C Sıra No : 6 Tahsilat Genel Tebliği

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER (2023 YILI)*

	TL
1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	2.138.400
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	6.415.200
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	6.411.600
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.- TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51) ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	234.000
b-Diğer İlçelerde	115.920
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76) ⁵	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde	1.411.200
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İllerde	707.400
c) Diğer İllerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	513.000
ç) Diğer İlçelerde	383.400

Bu madde ile ilgili parasal sınırların herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traşi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. Fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri ayni hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye yetkileri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

* 2023 Yılı Bütçe Kanun 31.12.2022 Tarih ve 31706 (Mükerrer) R.G. yayımlanmıştır.

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclislerince yasak edilebilir		
831 Sayılı Kanun	28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi		Belediye Encümeni	1.295,00 TL

28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanun'un Ek 7 nci maddesine göre; içme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisleri tarafından yasak edilebilir.

Belediye meclisleri, su kaynaklarının, su yollarının ve su depolarının korunması amacıyla çeşitli önlem ve kararlar alabilirler. Bu konuda çeşitli yasaklar koyabilirler. Bu yasaklara uyulmadığı takdirde, 1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesine göre, ceza uygulaması gerekmektedir.

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesinde; "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaiz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir." hükmü yer almaktadır.

Para cezası uygulamasında, belediye mücavir alanı ile sınırlı kalmayıp, su kaynaklarına kadar gidebilecektir. İçme ve kullanma suyu ihtiyacının mahallî idare birlikleri tarafından karşılanması halinde, belediyelere tanınan bütün yetki ve görevler, bu birlikler tarafından yerine getirilecektir

TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2023-31.12.2023)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmesi halinde 15 fülük süre beklemeden vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	7.640 TL
	10.000' den fazla olan belediyeler	15.280 TL

BELEDİYE MECLİS VE ENCÜMEN İÇİN UZLAŞMA LİMİTLERİ (01.01.2023-31.12.2023 Tarihleri Arası)

	Yasal Dayanak	Tutarlar
Belediye Encümeni	5393 sayılı Kanun md.34/f	67.077,36 TL'den az olan tutarlar için
Belediye Meclisi	5393 sayılı Kanun md.18/h	67.077,36 TL'den fazla olan tutarlar için

2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ (R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 - 32101)

YAPININ MİMARLIK HİZMETLERİNE ESAS LAN SINIFI	Yapının Birim Maliyeti (BM) TL/m ²
I. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	865,00
1. Kâgir veya betonarme ihata duvarı (3,00 m yüksekliğe kadar)	
2. Basit kümes ve basit tarım yapıları	
3. Yumuşak plastik örtülü seralar	
4. Mevcut yapılar arası bağlantı - geçiş yapıları	
5. Geçici kullanımı olan küçük yapılar	
6. Kalıcı kullanımı olan yardımcı yapılar	
7. Gölgelekler - çardaklar	
8. Üstü kapalı yanları açık dinlenme, oyun ve gösteri alanları	
9. Depo amaçlı kayadan oyma yapılar	
10. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	1.320,00
1. Cam veya sert plastik örtülü seralar	
2. Basit padok, büyük ve küçük baş hayvan ağılları	
3. Kâgir ve betonarme su depoları	
4. İş yeri depoları	
5. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
II. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	2.195,00
1. Kuleler, ayaklı su depoları	
2. Palplanj ve ankrajlı perde ve istinat duvarları	
3. Kayıkhanes	
4. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	3.200,00
1. Şişirme (Pnömatik) yapılar	
2. Tek katlı ofisler, dükkân ve basit atölyeler	
3. Semt sahaları, küçük semt parkları, çocuk oyun alanları ve eklentileri	
4. Tarımsal endüstri yapıları (Tek katlı, prefabrik beton, betonarme veya çelik depo ve atölyeler, tesisat ağırlıklı ağıllar, fidan yetiştirme ve bekletme tesisleri)	
5. Yat bakım ve onarım atölyeleri, çekek yerleri	
6. Jeoloji, botanik ve tema parkları	
7. Mezbahalar	
8. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
C GRUBU YAPILAR	3.575,00
1. Hangar yapıları (küçük uçaklar, helikopterler, tarım uçakları park ve bakım onarım yeri)	
2. Sanayi yapıları (Tek katlı, bodrum ve asma katı da olabilen)	
3. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
III. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	4.600,00
1. Okul ve mahalle spor tesisleri (Temel eğitim okullarının veya işletme ve tesislerin spor salonları, jimnastik salonları, semt salonları)	

2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ

(R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 – 32101)

2. Katlı garajlar	
3. Ticari amaçlı binalar (üç kata kadar üç kat dâhil - asansörsüz - 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğininin 34 üncü maddesininin 1 inci fıkrasına göre asansör yeri bırakılacak)	
4. Alışveriş merkezleri (semt pazarları, küçük ve büyük hal binaları, marketler ve benzeri)	
5. Basımevleri, matbaalar	
6. Soğuk hava depoları	
7. Konutlar (üç kata kadar- üç kat dâhil - asansörsüz - 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğininin 34 üncü maddesininin 1 inci fıkrasına göre asansör yeri bırakılacak)	
8. Akaryakıt ve gaz istasyonları	
9. Kampingler	
10. Semt postaneleri	
11. Küçük sanayi tesisleri (Donanımlı atölyeler, imalathane, dökümhane)	
12. Kreş ve gündüz bakımevleri, hobi ve oyun salonları	
13. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	6.350,00
1. Entegre tarımsal endüstri yapıları, büyük çiftlik yapıları	
2. Gençlik merkezleri, halk evleri	
3. Lokanta, kafeterya ve yemekhaneler	
4. Temel eğitim okulları	
5. Küçük kitaplık ve benzeri kültür tesisleri	
6. Jandarma ve emniyet karakol binaları	
7. Sağlık ocakları, kamu sağlık dispanserleri	
8. Ticari amaçlı binalar (Yapı yüksekliği 21,50 m'ye kadar olan)	
9. 150 kişiye kadar cezaevleri	
10. Fuarlar	
11. Sergi salonları	
12. Konutlar (Yapı yüksekliği 21,50 m'den az yapılar)	
13. Marinalar	
14. Gece kulübü, diskotekler	
15. Misafirhaneler, pansiyonlar	
16. Bu gruptakilere benzer yapılar.	

IV. SINIF YAPILAR

A GRUBU YAPILAR	6.825,00
1. Özelliği olan büyük okul yapıları (Spor salonu, konferans salonu ve ek tesisleri olan eğitim yapıları)	
2. Poliklinikler	
3. Liman binaları	
4. İdari binalar (ilçe tipi hükümet konakları, vergi daireleri ve benzeri)	
5. İlçe belediyeleri	
6. 150 kişiyi geçen cezaevleri	
7. Kaplıcalar, şifa evleri ve benzeri termal tesisleri	
8. İbadethaneler (1500 kişiye kadar)	
9. Aqua parklar	
10. Entegre sanayi tesisleri	

2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ

(R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 - 32101)

11. Müstakil spor köyleri (Yüzme havuzları, spor salonları ve statları bulunan)	
12. Yaşlılar huzurevi, kimsesiz çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları	
13. Büyük alışveriş merkezler	
14. Yüksek okullar ve eğitim enstitüleri	
15. Apartman tipi konutlar (Yapı yüksekliği 30,50 m'den az yapılar)	
16. Oteller (1 ve 2 yıldızlı)	
17. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	8.100,00
1. Araştırma binaları, laboratuvarlar ve sağlık merkezleri	
2. İl tipi belediyeler	
3. İl tipi idari kamu binaları	
4. Metro istasyonları	
5. Stadyum, spor salonları ve yüzme havuzları	
6. Büyük postaneler (merkez postaneleri)	
7. Otobüs terminalleri	
8. Eğlence amaçlı yapılar (çok amaçlı toplantı, eğlence ve düğün salonları)	
9. Banka binaları	
10. Normal radyo ve televizyon binaları	
11. Özelliği olan genel sığınaklar	
12. Müstakil veya ikiz konutlar (Bağımsız bölüm brüt alanı 151 m2 ~ 600 m2 villalar, teras evleri, dağ evleri, kaymakam evi ve benzeri)	
13. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
C GRUBU YAPILAR	8.825,00
1. Büyük kütüphaneler ve kültür yapıları	
2. Bakanlık binaları	
3. Yüksek öğrenim yurtları	
4. Arşiv binaları	
5. Radyoaktif korumalı depolar	
6. Büyük Adliye Sarayları	
7. Otel (3 yıldızlı) ve moteller	
8. Rehabilitasyon ve tedavi merkezleri	
9. İl tipi hükümet konakları ve büyükşehir belediye binaları	
10. İş merkezleri (Yapı yüksekliği 21,50 m ile 30,50 m arası - 30,50 m dâhil yapılar)	
11. Konutlar (Yapı yüksekliği 30,50 m ile 51,50 m arası - 51,50 m dâhil yapılar)	
12. Bu gruptakilere benzer yapılar.	

Benzer yapılar, ilgili gruptaki yapılara kıyasen uygulayıcı kurum ve kuruluşlarca Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinin ilgili hükümlerinden yararlanılarak belirlenecektir.

(2) Tebliğin revizyonu çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştirilen veya tebliğden çıkarılan yapılar için, 2023 yılından önceki tebliğlere göre yapı sınıfı ve grubu belirlenmiş mimarlık ve mühendislik hizmetlerinde; belirlendiği yılın tebliğindeki yapı sınıfı ve grubu değiştirilmeksizin 2023 yılı tebliğinde karşılığı olan tutar esas alınmak suretiyle hesap yapılacaktır.

(3) Tebliğdeki sınıf ve gruplar yapım aşamasında belirlenirken tereddüte düşülmesi halinde, o yapının yapı yaklaşık maliyeti; yapının projesine göre hazırlanacak metrajlara Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Birim Fiyatlarının uygulanması suretiyle hesaplanacaktır.

1/1/2023 TARİHİNDEN İTİBAREN, MÜTEAHHİTLİK KARNELERİ VE İŞ BİTİRME BELGELERİ İÇİN GEÇERLİ KATSAYILAR (R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 - 32101)

Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar	Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar	Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar
1953 ve öncesi	17.353.217,820	1982	203.200,786	2004	17,726
1954	15.652.701,893	1983	176.637,744	2005	15,877
1955	13.862.533,529	1984	141.315,831	2006	14,977
1956	11.357.093,648	1985	97.417,271	2007	13,359
1957	9.935.358,931	1986	70.557,150	2008	12,542
1958	9.088.095,489	1987	54.383,560	2009	11,456
1959-1966	7.720.058,564	1988	36.155,026	2010	11,174
1967	7.003.925,780	1989	21.933,982	2011	10,373
1968	6.429.201,294	1990	13.304,277	2012	10,555
1969	6.124.415,270	1991	8.537,026	2013	10,042
1970	5.715.754,839	1992	5.126,534	2014	9,191
1971	5.142.410,530	1993	3.092,501	2015	8,568
1972	4.358.204,603	1994	1.852,819	2016	7,971
1973	3.855.289,745	1995	842,179	2017	7,241
1974	2.861.414,409	1996	466,610	2018	6,289
1975	2.281.816,880	1997	239,683	2019	5,114
1976	1.946.260,457	1998	138,891	2020	4,348
1977	1.427.602,834	1999	89,646	2021	3,500
1978	1.020.863,580	2000	54,215	2022	2,113
1979	755.852,414	2001	44,288	2022/2	1,479
1980	353.073,163	2002	26,763	2002/3	1,360
1981	244.384,018	2003	20,546	2023	1,000

TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ KABAHAHLARIN 2023 YILINDA TATBİK OLUNACAK CEZA TUTARLARI*

	İdari Para Cezası Gerektiren Kabahat	TTK'nın İlgili Maddesi	Kanunda Yer Alan İdari Para Cezası Tutarı (TL)	01.01.2023 - 31.12.2023 Tarihleri Arasında Uygulanacak Ceza Tutarı (TL)
1	Ticaret sicili müdürünce verilen süre içinde tescil isteminde bulunulmaması veya tescilden kaçınma sebeplerinin bildirilmemesi	33/2	1.000	7.755
2	Ticaret siciline tescil ve kayıt için gerçeğe aykırı beyanda bulunulması	38/1	2.000	15.529
3	Ticaret unvanına ilişkin Kanunda öngörülen esaslara aykırı davranılması**	51/2	2.000	15.529

* Mahalli İdareler Dergisi Ocak 2023, 114. Sayısı Mustafa Yavuz'a ait "Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Mahalli İdare Şirketleri Hakkında 2023 Yılında Uygulanacak İdari Para Cezaları" başlıklı makalemizden alınmıştır.

TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ KABAHAHLERİN 2023 YILINDA TATBİK OLUNACAK CEZA TUTARLARI

4	Ticari defterlerin üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulmaması	562/1-a	4.000	31.096
5	İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesinin ticari defterlerden izlenememesi	562/1-a	4.000	31.096
6	Tacirin, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamaması	562/1-b	4.000	31.096
7	Ticari defterlerin açılış ve/veya kapanış onaylarının yaptırılmaması	562/1-c	4.000	31.096
8	Ticari defterlerin TTK'nın 65. maddesine uygun olarak tutulmaması <ul style="list-style-type: none"> • Defterlerin Türkçe tutulmaması • Defterlerde, kısaltmaların, harflerin, rakamların ve sembollerin kullanılması halinde bunların anlamlarının açıkça belirtilmemesi • Defterlere yazımların ve diğer gerekli kayıtların eksiksiz doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılmaması • Defterlere yapılan bir kaydın, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilmesi ve değiştirilmesi • Defterlerde, kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmelerin yapılması	562/1-d	4.000	31.096
9	TTK'nın 66. maddesindeki usule aykırı olarak envanter çıkarılması	562/1-e	4.000	31.096
10	Saklanması zorunlu olan belgelerin, sadece görüntü veya başkaca bir veri taşıyıcısı aracılığıyla ibraz edilebildiği durumlarda bu belgelerin bastırılarak veya okunabilen kopyaları sunulması ibraz edilmemesi	562/1-f	4.000	31.096
11	Finansal tabloların, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan muhasebe standartlarına göre düzenlenmemesi	562/2	4.000	31.096
12	Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay sahipleri ile sahip oldukları paya ilişkin bilgilerin Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirmemesi	562/13-a	20.000	60.726
13	Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirilmemesi	562/13-b	5.000	15.181

** Söz konusu kabahate ilişkin olarak TTK'nın 51/2. maddesinde, "39 ilâ 45 inci veya 48 inci maddeleri ihlal edenler, ikibin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır." hükmü yer almaktadır. Anılan hükümden, idari yaptırıma bağlanan fiiller ayrı ayrı sayılmamış, TTK'nın belli hükümlerine atfı yapılmakla yetinilmiştir. Bu durumda, yollama yapılan maddelerde yer alan her fiile aykırı davranış idari yaptırıma bağlanmış olmaktadır.

1/1/2023 TARİHİNDEN İTİBAREN, PROJE VE KONTROLLUK İŞLERİNDE UYGULANMAK YENİ ORANLAR (R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 – 32101)

2001	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Nisan) sözleşmeleri için	62,950
2001	2.	dönemi (15 Nisan - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	61,565
2001	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Haziran) sözleşmeleri için	55,351
2001	4.	dönemi (15 Haziran - 30 Haziran) sözleşmeleri için	53,143
2001	5.	dönemi (1 Temmuz - 14 Eylül) sözleşmeleri için	50,962
2001	6.	dönemi (15 Eylül - 14 Ekim) sözleşmeleri için	48,424
2001	7.	dönemi (15 Ekim - 14 Kasım) sözleşmeleri için	46,001
2001	8.	dönemi (15 Kasım - 14 Aralık) sözleşmeleri için	43,349
2001	9.	dönemi (15 Aralık - 31 Aralık) sözleşmeleri için	41,393
2002	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	37,925
2002	2.	dönemi (15 Ocak - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	30,782
2002	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Temmuz) sözleşmeleri için	29,635
2002	4.	dönemi (15 Temmuz - 30 Eylül) sözleşmeleri için	27,910
2002	5.	dönemi (1 Ekim - 31 Aralık) sözleşmeleri için	27,097
2003	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	24,791
2003	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	24,438
2004	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	22,829
2004	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	22,005
2005	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	21,224
2005	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	19,840
2006	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	19,364
2006	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	18,558
2007	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	17,760
2007	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	17,186
2008	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	16,718
2008	2.	dönemi (1 Temmuz - 14 Ağustos) sözleşmeleri için	15,681
2008	3.	dönemi (15 Ağustos - 31 Aralık) sözleşmeleri için	14,871
2009	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	14,418
2009	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	13,718
2010	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	13,265
2010	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	12,789
2011	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	12,004
2011	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	11,518
2012	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	10,775
2012	2.	dönemi (15 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	7,145
2012	3.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	7,121
2013	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,662
2013	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,636
2014	1.	dönemi (1 Ocak - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,242
2015	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,053
2015	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,951
2016	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	5,401
2016	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,361
2017	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,993
2017	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,996
2018	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,415
2018	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,354
2019	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	3,669
2019	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	3,736
2020	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	3,277
2020	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	3,245
2021	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	2,889
2021	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,832
2022	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,999
2022	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,540
2023	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,000

MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ TUTARLARININ TESPİTİ VE İLANI*

OTOMOBİL, KAPTIKAÇTI, ARAZİ TAŞITLARI VE BENZERİ TAŞITLAR İLE MOTOSİKLETLER

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıt Değeri (TL)	Satır Numarası	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
			1 - 3 yaş	4 - 6 yaş	7 - 11 yaş	12 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1- Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri							
1300 cm ³ ve aşağısı	114.000'i aşmayanlar	1	2.120	1.479	826	623	219
	114.000'i aşıp 199.700'ü aşmayanlar	2	2.330	1.626	907	687	242
	199.700'ü aşanlar	3	2.545	1.773	993	750	261
1301 - 1600 cm ³ e kadar	114.000'i aşmayanlar	4	3.693	2.769	1.606	1.135	436
	114.000'i aşıp 199.700'ü aşmayanlar	5	4.064	3.047	1.768	1.245	476
	199.700'ü aşanlar	6	4.434	3.323	1.925	1.359	520
1601 - 1800 cm ³ e kadar	285.800'ü aşmayanlar	7	7.178	5.613	3.299	2.013	780
	285.800'ü aşanlar	8	7.834	6.120	3.604	2.199	851
1801 - 2000 cm ³ e kadar	285.800'ü aşmayanlar	9	11.309	8.709	5.119	3.047	1.198
	285.800'ü aşanlar	10	12.340	9.505	5.584	3.323	1.308
2001 - 2500 cm ³ e kadar	356.900'ü aşmayanlar	11	16.967	12.317	7.695	4.596	1.818
	356.900'ü aşanlar	12	18.511	13.436	8.393	5.016	1.983
2501 - 3000 cm ³ e kadar	714.300'ü aşmayanlar	13	23.656	20.583	12.857	6.915	2.535
	714.300'ü aşanlar	14	25.810	22.451	14.027	7.545	2.766
3001 - 3500 cm ³ e kadar	714.300'ü aşmayanlar	15	36.030	32.421	19.528	9.748	3.570
	714.300'ü aşanlar	16	39.309	35.365	21.303	10.631	3.900
3501 - 4000 cm ³ e kadar	1.143.400'ü aşmayanlar	17	56.650	48.919	28.808	12.857	5.119
	1.143.400'ü aşanlar	18	61.806	53.364	31.432	14.027	5.584
4001 cm ³ ve yukarısı	1.357.700'ü aşmayanlar	19	92.725	69.530	41.179	18.507	7.178
	1.357.700'ü aşanlar	20	101.152	75.853	44.924	20.189	7.834
			Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
			1 - 3 yaş	4 - 6 yaş	7 - 11 yaş	12 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
2- Motosikletler							
100 - 250 cm ³ 'e kadar			395	295	218	134	51
251 - 650 cm ³ 'e kadar			817	618	395	218	134
651 - 1200 cm ³ 'e kadar			2.109	1.253	618	395	218
1201 cm ³ ve yukarısı			5.116	3.380	2.109	1.674	817

* (Hazine ve Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliği Seri No:55) 1/1/2018 tarihinden (bu tarih dahil) sonra kayıt ve tescil edilen

OTOMOBİL, ARAZİ TAŞITI, KAPTIKAÇTI VE BENZERLERİ İLE MOTOSİKLETLER DIŞINDA KALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI

Taşıt Cinsi ve Oturma Yeri / Azami Toplam Ağırlık	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)		
	1 - 6 yaş	7 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1) Minibüs	2.535	1.674	817
2) Panel van ve motorlu karavanlar (Motor Silindir Hacmi)			
1900 cm ³ ve aşağısı	3.380	2.109	1.253
1901 cm ³ ve yukarısı	5.116	3.380	2.109
3) Otobüs ve benzerleri (Oturma Yeri)			
25 kişiye kadar	6.403	3.824	1.674
26-35 kişiye kadar	7.679	6.403	2.535
36-45 kişiye kadar	8.546	7.248	3.380
46 kişi ve yukarısı	10.252	8.546	5.116
4) Kamyonet, kamyon, çekici ve benzerleri (Azami Toplam Ağırlık)			
1.500 kg'a kadar	2.273	1.510	739
1.501-3.500 kg'a kadar	4.604	2.667	1.510
3.501-5.000 kg'a kadar	6.917	5.757	2.273
5.001-10.000 kg'a kadar	7.679	6.521	3.057
10.001-20.000 kg'a kadar	9.229	7.679	4.604
20.001 kg ve yukarısı	11.544	9.229	5.363

UÇAK VE HELİKOPTERLER

(Türkkuşu, Türk Hava Kurumuna ait olanlar hariç)

Taşıt Cinsi ve Azami Kalkış Ağırlığı	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)			
	1-3 yaş	4-5 yaş	6-10 yaş	11 ve yukarı yaş
Uçak ve helikopterler				
1.150 kg'a kadar	42.870	34.278	25.704	20.558
1.151 - 1.800 kg'a kadar	64.317	51.439	38.577	30.859
1.801 - 3.000 kg'a kadar	85.769	68.610	51.439	41.153
3.001 - 5.000 kg'a kadar	107.221	85.769	64.317	51.439
5.001 - 10.000 kg'a kadar	128.675	102.933	77.188	61.741
10.001 - 20.000 kg'a kadar	150.125	120.091	90.055	72.024
20.001 kg. ve yukarısı	171.571	137.242	102.933	82.342

**31/12/2017 TARİHİNDEN (BU TARİH DAHİL) ÖNCE KAYIT VE TESCİL EDİLEN
OTOMOBİL, KAPTIKAÇTI, ARAZİ TAŞITLARI VE BENZERİ TAŞITLAR, 197 SAYILI
KANUNUN GEÇİCİ 8 İNCİ MADDESİNDE DÜZENLENEN (I/A) SAYILI TARİFE**

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
	1-3 yaş	4-6 yaş	7-11 yaş	12-15 yaş	16 ve yukarı yaş
Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri					
1300 cm ³ ve aşağısı	2.120	1.479	826	623	219
1301-1600 cm ³ e kadar	3.693	2.769	1.606	1.135	436
1601-1800 cm ³ e kadar	6.527	5.098	3.003	1.828	707
1801-2000 cm ³ e kadar	10.284	7.918	4.654	2.769	1.091
2001-2500 cm ³ e kadar	15.423	11.196	6.996	4.178	1.652
2501-3000 cm ³ e kadar	21.508	18.709	11.687	6.283	2.306
3001-3500 cm ³ e kadar	32.755	29.473	17.752	8.859	3.249
3501-4000 cm ³ e kadar	51.503	44.472	26.190	11.687	4.654
4001 cm ³ ve yukarısı	84.294	63.211	37.435	16.821	6.527

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1. Kasa işlemleri:	TL
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı;	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	7.000
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	4.000
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile askeralma bölge-askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firari erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkere bedeli, ikamet tezkere harcı, vize harcı ve yolcu telefon harçlarının iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir. teminet iadelerinde sağlık turizm ve turizm sağlığı kapsamında sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin peşin alınan tutarların iadesi ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27 nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla veznede bulundurulacak azami TL tutarı;	
1.2.1. Vergi dairelerinde,	9.500
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	70.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç),	40.000
2. Kaybedilen alımlar için ilân: İlgilileri tarafından kaybedilen alımlarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 528 inci maddesine göre ilân gerektirmeyen parasal sınır,	4.000
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	10.000
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı	35.000

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)

09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:

Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Sattırılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,

15.000

C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

1. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin limitler (vergi ve sair kesintiler düşülmeden önceki tutar)

1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)

17.000

1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)

23.500

1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin, kısmen veya tamamen ilgili-sine iadesine ilişkin işlemlerde

84.000

2. Yukarıdaki (1.1) ve (1.3) numaralı maddelerde belirtilen tutarlar; Maliye Bakanlığı Merkez Muhasebe Birimi, İstanbul İl Muhasebe Birimi ile Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı muhasebe birimlerinde 4, diğer merkez muhasebe birimleri, Ankara İl Muhasebe Birimi ile İzmir İl Muhasebe Biriminde 3 kat olarak uygulanır.

4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler.

Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ

1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.

250.000

D-TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI

1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınırlar için uygulanacak limitler,

1.1. Taşınırların kamu idareleri arasında bedelsiz devri ve satışında

25.000

1.2. Taşınırların aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde

100.000

2. Yukarıda belirtilen limitler; kuruluş merkezleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde 3 kat olarak uygulanır.

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ

A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	(TL)
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için:	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen ilçelerde	3.820
1.2. Diğer ilçelerde	1.990
2. Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sev kullanılmak üzere	44.000
3. Yabancı konuk ve heyetlerin ağırlanması amacıyla görevlendirilen mihmandarlara	25.530
4. Bakanların katılacağı yurt dışı seyahatlerde kullanılmak üzere	74.000
5. Mahkeme harç ve giderleri	
5.1. İstanbul il merkezi için	300.000
5.2. Ankara ve İzmir İl Merkezlerinde	250.000
5.3. Diğer il ve ilçeler için	100.000
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	202.200
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	19.900
8. Yakalanan yasadışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	81.000
9. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği	1.470.130
10. Yargılama Giderleri	50.000
11. Posta ve telgraf giderleri (Yüksek Mahkemeler için)	9.250
12. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait kadın konukevleri ve bağlı birimlerinden hizmet alan kadınların harçlıkları için	
12.1. Büyükşehir belediye sınırları içinde	20.100
12.2. Diğer il ve ilçelerde	12.060
B - ÖZEL BÜTÇE İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli İdarelerin mutemetleri için	3.820
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince;	TL
1.1. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10
1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

2. 5018 sayılı Kanununun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarında kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacakların dışında kalan;	
2.1. Zarurî veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	30.000
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	30,00

ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ

1-6728 SAYILI Kanununun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenleme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanamayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birinmince kayıtlarından çıkarılacak ilgili bankalara iade edilecek tutar	2.973
--	-------

KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAİZ ORANLARI

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yıllar itibarıyla uygulanması gereken kanuni faiz ve temerrüt faizi oranları: (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.)	Yıllık Oran (%)
1.1/1/2023 tarihinden itibaren :	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (31/12/2022 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	10,75
2. 1/1/2022-31/12-2022 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (21.01.2022 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	15,75
3. 1/1/2021 - 31/12/2021 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (19/12/2020 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	16,75

2023 YILI EŞİK DEĞERLER VE İHALE İLAN SÜRELERİ (1/2/2023 - 31.01.2024 Tarihleri Arasında Uygulanacak)

İŞİN ADI	LİMİT	İHALE USULÜ	YAKLAŞIK MA-LİYET	İLAN SÜRESİ	İLAN YERİ
MAL VE HİZMET ALIM	Eşik Değer Üstü (13.194.664 TL Üstü)	Açık İhale	Genel Bütçede 13.194.664 TL ve Üzeri	İhale Tarihinden En Az 40 Gün ÖnceMad:13/A-1	K.İ.K. de En Az 1 Defa
		Belli İstekliler		Son Başvuru Tarihinden En Az 14 Gün Önce Mad:13/A-2	
		Pazarlık		İhale Tarihinden En Az 25 Gün ÖnceAd: 13/A-3	
	Eşik Değere Kadar (13.194.664 TL'ye Kadar)	Bütün Usuller	863.700 TL'ye Kadar	İhale Tarihinden En Az 7 Gün ÖnceAd:13/B-1	1 Yerel Gazete+ İnternet Haber Sitesi
			863.700 - 1.727.489 TL Arası	İhale Tarihinden En Az 14 Gün Ön	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete+ 1 Adet İnternet Haber Sitesi
			1.727.489 Üze-ri-13.194.664 TL'ye Kadar	İhale Tarihinden En Az 21 Gün Önce3/B-3	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete
YAPIM İŞİ	Eşik Değer Üstü (290.284.533 TL Üstü)	Açık İhaleler	290.284.533 TL Ve Üzeri	İhale Tarihinden En Az 40 Gün Önce Ad:13/A-1	K.İ.K. de En Az 1 Defa
		Belli İstekliler		Son Başvuru Tarihinden En Az 14 Gün Önce Mad:13/A-2	
		Pazarlık		İhale Tarihinden En Az 25 Gün ÖnceAd: 13/A-3	
	Eşik Değere Kadar (290.284.533 TL'ye Kadar)	Bütün Usuller	1.727.489 TL'ye Kadar	İhale Tarihinden En Az 7 Gün ÖnceAd:13/B-1	1 Yerel Gazete+1 İnternet Haber Sitesi
			1.727.489 TL - 14.396.542 TL Arası	İhale Tarihinden En Az 14 Gün ÖnceAd:13/B-2	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete+ 1 Adet İnternet Haber Sitesi
			14.396.542 TL - 290.284.533 TL Arası	İhale Tarihinden En Az 21 Gün ÖnceAd:13/B-3	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete+ 1 Adet İnternet Haber Sitesi
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel	4.557.797-TL'ye kadar	27,322	K.İ.K. PAYI (MADDE 53/J/1) (%005)		2.879.202 TL
	4.557.797-TL'den	54,667	MİMAR VE MÜH. (MADDE 62/H)(HER YIL İÇİN)		1.597.917 TL
	18.231.255-TL'ye kadar		PAZARLIK /MAL-HİZMET 21/F		1.439.543 TL
	18.231.255--TL'den	82,018	DOĞRUDAN TEMİN 22/D-B.ŞEHİR		431.810 TL
	136.734.452-TL'ye kadar		Belediye şirketleri faal. alanları içindeki alımlar(3/G)		66.224.498 TL
	136.734.452--TL ve üzeri		109,37	DOĞRUDAN TEMİN 22/D-DİĞER İLLER	

4374 s.K. (b/1 numaralı alt bendine ilan süresi 7 gün olan ihalelerde a) İhale ile işin yapılacağı yerin aynı olması durumunda bir gazete ve bir internet haber sitesinde olmak üzere toplam iki defa ilan yapılması, b) İhale ile işin yapılacağı yerin farklı olması durumunda ilanlardan birinin ihalenin yapılacağı yerde çıkan bir gazete veya internet haber sitesinde, diğerinin ise işin yapılacağı yerde çıkan bir gazete veya internet haber sitesinde yapılması ve en az bir gazete ve internet haber sitesinde ilan yapılmış olması kaydıyla toplam iki defa ilan yapılması, 4734 s.K. 13 md.1/ (b), (2) ve (3) alt bendine göre (ilan süresi 14 ve 21 gün olan ihalelerde), ilanın işin yapılacağı yerde çıkan bir gazeteye ilave olarak bir internet haber sitesinde de, İhalenin yapılacağı yerde gazete çıkmaması veya internet haber sitesi yönetimi bulunmaması halinde ilanın Basın İlan Kurumu İlan Portalında yayımlanması gerekecektir.